

ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพ
ของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี

นางสาวมัทนียา ค้อมทอง

ศูนย์วิทยพัทยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาอกระบบโรงเรียน ภาควิชาวิจัยนโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2552
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EFFECTS OF ORGANIZING NON-FORMAL EDUCATION ACTIVITIES ON VOCATIONAL
KNOWLEDGE, ATTITUDE, AND SKILLS OF MEMBERS
OF THE AIR FORCE WIVES CLUB IN LOPBURI PROVINCE

Miss Mathaneeya Komthong

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Non-Formal Education

Department of Educational Policy, Management, and Leadership

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อ

ความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรี

ชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี

โดย

นางสาวมัทนียา ค่อมทอง

สาขาวิชา

การศึกษานอกระบบโรงเรียน

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร. วรรัตน์ อภินันท์กุล

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะครุศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย กาญจนวาสี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. อาชัญญา รัตนอุบล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ ดร. วรรัตน์ อภินันท์กุล)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร. ยิ่ง กิริติบุรณะ)

มัทนียา ค้อมทอง : ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาอนุระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรี
ชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี. (EFFECTS OF ORGANIZING NON-FORMAL EDUCATION ACTIVITIES
ON VOCATIONAL KNOWLEDGE, ATTITUDE, AND SKILLS OF MEMBERS OF THE AIR FORCE WIVES CLUB
IN LOPBURI PROVINCE) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ.ดร.วรรรัตน์ อภินันท์กุล, 215 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสร้างกิจกรรมการศึกษาอนุระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ
สำหรับกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับอาชีพก่อนและหลังการ
ทดลองกิจกรรมการศึกษาอนุระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี
ที่เป็นกลุ่มทดลอง 3) เพื่อศึกษาทักษะเกี่ยวกับอาชีพหลังการทดลองกิจกรรมการศึกษาอนุระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและ
ทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ที่เป็นกลุ่มทดลอง 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม
การศึกษาอนุระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ที่เป็นกลุ่ม
ทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น โดยประชากรในวิจัย คือ กลุ่มสตรีในชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2
กองพลบินที่ 1 จ.ลพบุรี เป็นสตรีอายุตั้งแต่ 30 - 50 ปี จำนวน 550 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 23 คน เป็นกลุ่มทดลอง
จำนวน 23 คน โดยเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวนี้เป็นเวลา 50 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กิจกรรมการศึกษาอนุระบบ
โรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับ
อาชีพ แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ แบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ แบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดย
การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบความแตกต่างด้วยสถิติทดสอบที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการของกิจกรรม ได้แก่ (1) สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน และกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้การ
ฝึกทักษะอาชีพ (2) จัดกลุ่มผู้เรียน กลุ่มละ 5-7 คน (3) ประชุมร่วมกันเพื่อวางแผน วินิจฉัย สร้างเป้าหมาย และกำหนดประเด็นที่
จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ (4) ดำเนินการฝึกทักษะอาชีพตามความต้องการของผู้เรียนโดยหากมีปัญหาอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อย
ศึกษาเฉพาะกรณีขึ้นได้ (5) ประเมินความก้าวหน้าและวางแผนการเรียนรู้ในขั้นต่อไป (6) ดำเนินการฝึกทักษะอาชีพซ้ำตาม
กระบวนการเดิม (7) จัดทำเอกสารเพื่อสรุปกระบวนการเรียนรู้เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป
2. ผลการทดลองกิจกรรม พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับอาชีพหลังการทดลองสูงกว่าก่อน
การทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ผลการทดลองกิจกรรม พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยทักษะเกี่ยวกับอาชีพในด้านรวมทั้ง 6 อาชีพหลังการทดลองอยู่
ในระดับมาก
4. ผลการทดลองกิจกรรม พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการศึกษาอนุระบบโรงเรียนที่
มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะเกี่ยวกับอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี อยู่ในระดับมาก

ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

สาขาวิชา การศึกษาอนุระบบโรงเรียน

ปีการศึกษา 2552

ลายมือชื่อนิติ... มัทนียา ค้อมทอง

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก... *Wan*

5083450827 : MAJOR NON-FORMAL EDUCATION

KEYWORDS : NON-FORMAL ADUCATION ACTIVITIES / VOCATIONAL / THE AIR FORCE WIVES CLUB

MATHANEEYA KOMTHONG : EFFECTS OF ORGANIZING NON-FORMAL EDUCATION ACTIVITIES ON VOCATIONAL KNOWLEDGE, ATTITUDE AND SKILLS OF MEMBERS OF THE AIR FORCE WIVES CLUB IN LOPBURI PROVINCE. THESIS ADVISOR : WORARAT APINANKUL, Ph.D, 215 pp.

The purposes of this study were to 1) create non-formal education activities based on action learning for the air force wives club members in Lopburi province; 2) compare the results of non-formal education activities in vocational knowledge, attitude, and skills of the air force wives club members in Lopburi province between before and after the experiment; 3) study vocational skills of the air force wives club members in Lopburi province after the experiment; and 4) study participants' satisfaction towards non – formal education activities.

This research was pre-experimental research. Forty samples were selected from 550 air forces wives between the ages of 30 to 50. They were divided into two groups: 23 were in the experimental group and other 23 were in the controlled group. They involved in the activities for 50 hours. The research instruments were the activity plan, the vocational knowledge test, the vocational attitude test, the vocational skill observation form and the satisfaction form. The data were analyzed by using Means ($\bar{X}$), Standard Deviation (S.D.), and dependent-samples t (*t-test*) at .05 level of significance.

The results of this study were as follows :

1. The program's processes comprised of 1) creating a nice co-learning atmosphere and setting learning objectives; 2) dividing participants into group of 5- 7 persons; 3) organizing the meeting for planning, examining, setting a goal, and issuing what to learn and practice; (4) practicing vocational skill and if there are any problems, the group members can be less than 5-7 persons; (5) assessing and evaluating the learning progress and plan for the next step; (6) repeating vocational skill implementation; and (7) making summary of a learning process report.

2. The results of activities experiment shown that the experimental group had means scores of vocational knowledge and attitude after experiment higher than before the experiment at .05 level of significance.

3. The results of activities experiment shown that the experimental group had means scores of vocational skill after the experiment at the high level.

4. The results of activities experiment shown that the experimental group reported there satisfaction towards non – formal education activities at the high level.

Department: Educational Policy, Management, and Leadership

Field of Study: Non-Formal Education

Academic Year: 2009

Student's Signature.....

Advisor's Signature.....

Mathaneeya Komthong
Worarat Apinankul

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความสามารถของ อาจารย์ ดร.วรัธน์ อภินันท์กุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล และอาจารย์ ดร.ยิ่ง กীরติบุรณะ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำและปรับปรุงวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความกรุณาตรวจพิจารณาและปรับปรุงเครื่องมือวิจัยในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่สนับสนุนถ่ายทอดความรู้วิชาการอันมีค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยและการดำเนินชีวิต

ขอขอบพระคุณ นาวาอากาศเอกพิเศษ เฉลิมวงษ์ กีรานนท์ ผู้บังคับการกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 ร้อยตำรวจโทหญิง สุจิตรา กีรานนท์ ประธานชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ ช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่างสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 ทุกท่าน ที่สละเวลา มาเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ เป็นผลให้งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณเพื่อนๆ จากโรงเรียนพิบูลวิทยาลัยลพบุรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้คำแนะนำปรึกษา ให้การช่วยเหลือ ตลอดจนทุกคำพูดที่เป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณ คุณณัฐทิศา พันจันทิก คุณธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล คุณมยุรฉัตร มูลละของ คุณระวี สัจจโสภณ คุณณัฐธิดา จันทรมณี คุณศรินยา สนิท คุณเมธิปียา เกิดผล ที่กรุณาช่วยผู้วิจัยในการดำเนินการวิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่และครอบครัวของข้าพเจ้า ที่สนับสนุนการเรียน ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ อยู่เคียงข้างผู้วิจัยมาโดยตลอด และทำให้ งานวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ฏ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	11
สมมติฐานของการวิจัย.....	11
ขอบเขตการวิจัย.....	12
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	13
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	14
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	15
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
1. แนวคิดในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	18
1.1 ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	18
1.2 ปรัชญาและแนวคิดของการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	21
1.3 หลักในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	25
1.4 ประเภทของเนื้อหาวิชาที่จัดในการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	28
1.5 การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรี.....	32
1.6 กระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรี...	38
1.7 การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ.....	42

2. การพัฒนาอาชีพ.....	46
2.1 ความหมายอาชีพ.....	46
2.2 แนวคิดในการพัฒนาอาชีพ.....	47
2.3 องค์ประกอบในการพัฒนาอาชีพ.....	49
2.4 หลักการพัฒนาอาชีพ.....	51
3. แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้จากการปฏิบัติ.....	54
3.1 ความหมายของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ.....	54
3.2 แนวคิดพื้นฐานของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ.....	55
3.3 ขั้นตอนของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ.....	56
3.4 องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ.....	62
3.5 ประเภทของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ.....	64
3.6 การประเมินผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติ.....	64
3.7 ประโยชน์ของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ.....	65
4. การพัฒนาสตรี.....	66
4.1 บทบาทและความสำคัญของสตรี.....	66
4.2 วัตถุประสงค์ และนโยบายในการพัฒนาสตรี.....	67
4.3 การจัดกิจกรรมสำหรับกลุ่มสตรี.....	70
5. ชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 จังหวัดลพบุรี.....	72
5.1 ประวัติชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 จังหวัดลพบุรี.....	72
5.2 วัตถุประสงค์.....	73
5.3 รูปแบบการดำเนินกิจกรรมต่างๆ.....	73
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	74
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	78

3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	83
1. กำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากร.....	83
2. กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	84
3. การดำเนินการจัดกิจกรรมและเก็บรวบรวมข้อมูล.....	115
4. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	117
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	120
1. กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพ ของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี.....	121
2. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบทดสอบความรู้ เกี่ยวกับอาชีพ แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ และแบบสังเกตทักษะ การปฏิบัติงานเกี่ยวกับอาชีพ.....	123
3. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ และแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ.....	132
4. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จากแบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม.....	134
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	136
1. สรุปผลการวิจัย.....	139
2. อภิปรายผล.....	147
3. ข้อเสนอแนะ.....	155
รายการอ้างอิง.....	157
ภาคผนวก.....	164
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ.....	165
ภาคผนวก ข จดหมายขอความร่วมมือในการตรวจเครื่องมือ.....	167
ภาคผนวก ค แผนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติ และทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี.....	173

ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	197
- แบบวัดความรู้เกี่ยวกับอาชีพ.....	198
- แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ.....	204
- แบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ.....	208
- แบบวัดความพึงพอใจในกิจกรรม.....	214
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	215

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สาระสำคัญของกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพ และประเด็นที่สังเคราะห์นำมาใช้ในการวิจัย.....	80
2	กิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ.....	88
3	ผลการตรวจสอบเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะเกี่ยวกับอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จ.ลพบุรี.....	93
4	จำนวนข้อคำถามของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ แยกตามองค์ประกอบเกี่ยวกับอาชีพทั้ง 6 อาชีพ.....	94
5	ผลการตรวจสอบเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ.....	95
6	ผลการตรวจสอบเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ.....	105
7	ผลการตรวจสอบเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสังเกตทักษะการปฏิบัติงานเกี่ยวกับอาชีพ.....	110
8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ ก่อนและหลังการทดลอง.....	123
9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ ก่อนและหลังการทดลอง.....	124
10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพของกิจกรรมนันทาสีอรัญ.....	125
11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพของกิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด.....	126
12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพของกิจกรรมดอกไม้สดช่ออนุเก้.....	127

13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับ อาชีพของกิจกรรมเขียนเจด.....	128
14	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับ อาชีพของกิจกรรมสุคนธรสม่วงคราม.....	129
15	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับ อาชีพของกิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน.....	130
16	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับ อาชีพในด้านรวมจำแนกตามกิจกรรม.....	131
17	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ ก่อนและ หลังการทดลอง.....	132
18	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ ก่อนและหลัง การทดลอง.....	133
19	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมจาก แบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม.....	134

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	วงจรการเรียนรู้จากการปฏิบัติในงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนและ การศึกษาตามอัธยาศัย.....	58
2	แสดงกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติตามแนวคิดของ Pedler.....	59
3	แสดงกระบวนการเรียนรู้จากบทความ “Action Learning Model”.....	60
4	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	82
5	กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของ กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ.....	87
6	กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของ กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี.....	122

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยมีประชากรจำนวน 63,038,247 คน โดยแบ่งเป็นประชากรเพศชายจำนวน 31,095,942 คน และเพศหญิงจำนวน 31,942,305 คน ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่ามีจำนวนประชากรเพศหญิงมากกว่าเพศชายถึงเกือบ 9 แสนคน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 50.7 ของประชากรทั้งหมด (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2550) และจะเพิ่มเป็น 1.5 ล้านคน ในปี 2568 (วิชาญ มินชัยนันท์, 2551) รวมทั้งจากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทยระหว่างปี 2542-2559 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้ระบุว่า ในปี 2552 ประเทศไทยจะมีประชากรสูงอายุเป็นจำนวน 7.8 ล้านคนจากจำนวนประชากรทั้งหมด 67 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 11.6 ของประชากรทั้งหมด โดยเป็นผู้สูงอายุหญิงจำนวน 4.3 ล้านคน และผู้สูงอายุชายจำนวน 3.5 ล้านคน ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่าประชากรสูงอายุหญิงจะมีจำนวนมากกว่าผู้สูงอายุชายถึง 8 แสนคน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544)

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง เศรษฐกิจและสังคมในอดีตถึงปัจจุบัน ทำให้เกิดการคาดการณ์ประชากรของไทย ในช่วง 30 ปี ตั้งแต่ปี 2543-2573 ใหม่ โดยพบว่า ประชากรไทยเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลงจาก 62.42 ล้านคนในปี 2543 เป็น 70.65 ล้านคน ในปี 2568 และเริ่มลดเหลือ 70.63 ล้านคนในปี 2573 เนื่องจากภาวะเจริญพันธุ์ที่ลดลงจาก 1.81 ในปี 2543 เป็น 1.60 ในปี 2549 และลดเหลือ 1.35 ในปี 2573 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551) แต่อย่างไรก็ตามจำนวนประชากรเพศหญิงยังคงมีจำนวนมากกว่าเพศชาย จากการคาดการณ์ประชากรเพศหญิงซึ่งมีจำนวนร้อยละ 50.4 ของประชากรทั้งหมด ในปี 2552 และร้อยละ 50.5 ของประชากรทั้งหมดในปี 2559 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544)

จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นยังพบสิ่งที่น่าสนใจอย่างหนึ่งคือการเพิ่มขึ้นของประชากรวัยทำงานนั้นเป็นการเพิ่มในอัตราที่เพิ่มขึ้นจนถึงปี 2552 เท่านั้น หลังจากนั้นเป็นการเพิ่มในอัตราที่ลดลง ในช่วงที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่เพิ่มขึ้นนี้เรียกว่า การปันผลทางประชากร (Demographic

dividend) เพราะถือว่าประชากรวัยนี้เป็นวัยที่มีศักยภาพในการสร้างผลผลิตได้มากกว่าวัยอื่น และที่สำคัญคือช่วงเวลาดังกล่าวมีเพียงครั้งเดียว และเป็นช่วงเวลาที่ไม่ยาวนาน (พ.ศ. 2548-พ.ศ.2552) (วารสาร สยามโกเศศ, 2548) โดยประชากรวัยทำงานซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชากรที่มีอายุระหว่าง 25-59 ปี ได้มีการคาดการณ์ว่าเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายถึง 191,000 คน ในปี 2552 และ 121,000 คน ในปี 2554 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544)

ฉะนั้นการเร่งพัฒนาคุณภาพของประชากรวัยทำงานที่เป็นสตรี โดยเฉพาะด้านการศึกษา และเน้นคุณภาพให้เป็นแรงงานที่มีฝีมือและทักษะในการทำงานมีความคล่องตัวและเรียนรู้ตลอดเวลา จะมีส่วนช่วยให้สังคมได้รับประโยชน์จากช่วงเวลาบันผลทางประชากรมากที่สุด เพราะจะส่งผลต่อการออมและการลงทุนของประเทศในอนาคต

สตรีจึงนับได้ว่าเป็นกำลังแรงงานที่มีส่วนช่วยพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้เพราะแรงงานหญิงมีประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรทั่วประเทศ โดยมีอัตราการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานของหญิงประมาณร้อยละ 60 ขึ้นไปในช่วงปี พ.ศ. 2547-2549 ซึ่งกำลังแรงงานส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยธุรกิจของครัวเรือนซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระของครอบครัว และจากในปี 2541 อัตราการมีงานทำของสตรีร้อยละ 43.4 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 44.1 ในปี 2547 แสดงให้เห็นว่าสตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศค่อนข้างมาก ในด้านอุตสาหกรรมหรือประเภทกิจการของสถานที่ที่ผู้มีงานทำอยู่สูงสุด 3 ลำดับแรกในปี 2537 สตรีทำงานในภาคเกษตรกรรมร้อยละ 56.8 ภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 15.5 และภาคบริการร้อยละ 27.7 เมื่อเทียบกับปี 2547 สตรีทำงานภาคเกษตรกรรมลดลงเหลือร้อยละ 40.4 ในขณะที่การทำงานภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเพิ่มเป็นร้อยละ 19.5 และ ร้อยละ 40.2 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจภายในประเทศได้เปลี่ยนแปลงจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการทำให้รูปแบบการทำงานของสตรีเปลี่ยนแปลงไป (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2548)

ในด้านสถานภาพการทำงานของสตรีจะเห็นได้ว่าในช่วงปี 2539-2547 สตรีมีสัดส่วนของการเป็นนายจ้าง ลูกจ้างและประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้างเพิ่มมากขึ้น ขณะที่สัดส่วนของการช่วยธุรกิจส่วนตัวโดยไม่ได้รับค่าจ้างลดลง กล่าวคือในปี 2539 สถานภาพการทำงานของสตรีเป็นนายจ้างร้อยละ 1.1 ลูกจ้างร้อยละ 34.2 ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง

ร้อยละ 20.4 ช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้างร้อยละ 44.3 ขณะที่ในปี 2547 สตรีเป็นนายจ้าง ลูกจ้าง และประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้างเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 1.54 2.9 และ 24.0 ตามลำดับ และช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้างลดลงเหลือร้อยละ 31.4 ส่วนในด้านการศึกษาของผู้มีงานทำจะเห็นได้ว่าในปี 2544 ผู้ไม่มีการศึกษาและเรียนในระดับที่ต่ำกว่าประถมศึกษาพบว่าสตรีสูงกว่าชาย โดยสตรีคิดเป็นร้อยละ 4.7 และ 42.0 ในขณะที่ปี 2547 สตรีคิดเป็นร้อยละ 4.7 และ 37.6 ตามลำดับ สำหรับระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายชายจะสูงกว่าสตรีในปี 2544 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2548)

จากการวิจัยพบว่า ผู้หญิงมีอายุเฉลี่ยสูงกว่าผู้ชาย นอกจากประชากรของประเทศไทยที่มีผู้หญิงมากกว่าผู้ชายและมีอายุเฉลี่ยมากกว่าแล้ว ยังพบว่าทั้งด้านบทบาทและหน้าที่ของผู้หญิงในปัจจุบันมีความสำคัญมากขึ้นกว่าในอดีตทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ผู้หญิงมิใช่มีบทบาทหน้าที่เป็นเพียงภรรยาและมารดาที่เลี้ยงดูบุตรภายในบ้านเท่านั้น มีหลายคนประกอบอาชีพการงานที่มีความรู้ความสามารถไม่แตกต่างไปจากผู้ชาย ผู้หญิงจึงเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีส่วนสำคัญในการช่วยผลักดันพัฒนาสังคมและประเทศชาติ อย่างไรก็ตาม จากการพัฒนาสตรีของไทยพบว่า ยังมีปัญหาอุปสรรคมากมายทั้งด้านการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพ โดยเฉพาะการศึกษาที่ผู้หญิงส่วนใหญ่ยังไม่รู้หนังสือถึงร้อยละ 60 ซึ่งพบมากในสตรีอายุ 40 ปีขึ้นไป เช่นเดียวกับโอกาสในการศึกษาต่อที่สตรีมีโอกาสน้อย ส่วนในด้านสุขภาพอนามัยที่พบว่าแม้ผู้หญิงมีอายุยืนยาวกว่าผู้ชายแต่ปัญหาด้านอนามัยเจริญพันธุ์ อัตราการตายของสตรีที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อและการคลอด โรคหัวใจ หลอดเลือด มะเร็งเต้านมและมดลูกที่พบมากในสตรีไทย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2548)

ขณะเดียวกันผู้หญิงยังประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมและความไม่มั่นคงในรายได้ การขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะและฝีมือ การไม่ได้รับคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้ผู้หญิงมีข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดแรงงานที่เป็นระบบเพราะขาดความรู้ทักษะฝีมือและมีภาระครอบครัวทำให้ผู้หญิงไม่สามารถเข้าทำงานเป็นเวลาได้ แม้ตลาดแรงงานนอกระบบจะเปิดโอกาสให้รับงานไปทำที่บ้านได้ก็ตาม สำหรับด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสตรีในระดับต่างๆ นั้น พบว่า ขอบเขตการตัดสินใจของสตรียังจำกัดอยู่เพียงครัวเรือน ขณะที่ผู้ชายมีอำนาจการตัดสินใจด้านการลงทุนและการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของครอบครัว ทั้งนี้เพราะค่านิยมในสังคมและครอบครัวมอบหมายบทบาทในฐานะมารดา ภรรยา

และลูกสาวให้จัดการเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัว และมอบให้ผู้ชายมีบทบาทนำในการหาเลี้ยงครอบครัว การเป็นผู้แทนครอบครัวในเรื่องเกี่ยวกับสถาบันทางสังคมอื่นๆ นอกจากนั้นบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมตัดสินใจในระดับชุมชนพบว่า สตรีมีบทบาทน้อยแม้จะมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มของสตรีในรูปแบบต่างๆ แต่บทบาทสตรีที่มีในกลุ่ม/องค์กรก็ยังเป็นองค์กรเฉพาะด้านไม่มีอิทธิพลในการชี้นำการพัฒนาท้องถิ่นมากนัก (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2548)

จากสถานการณ์ของสตรีในด้านต่างๆ ดังกล่าวประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งปัจจัยด้านบวกและด้านลบรวมทั้งสภาพแวดล้อมพบว่า การดำเนินงานด้านสตรีในอนาคตจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เน้นการส่งเสริมการพัฒนาสตรีทั้งด้านกฎหมาย ด้านเทคโนโลยี และสื่อสารมวลชนทุกประเภท คือ มีกฎหมายที่สามารถแก้ปัญหาของสังคม และอำนวยความสะดวกให้มากขึ้น เปิดโอกาสให้สตรีได้รับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพการงานจัดการเลือกปฏิบัติ เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อมวลชนที่มีความก้าวหน้าและนำเสนอข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่างๆ ทำให้สตรีมีช่องทางในการแสวงหาข่าวสารที่หลากหลาย ทันต่อเหตุการณ์ และเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสตรีจำเป็นต้องเท่าทันในการพิจารณาเลือกรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ เพื่อใช้ในการพัฒนาตนเอง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2548)

จึงกล่าวได้ว่าในปัจจุบันบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงหรือสตรีไทยมีความสำคัญมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมาทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง สตรีมิใช่มีบทบาทเป็นเพียงภรรยาและมารดาที่มีหน้าที่เพียงแคร์รับผิดชอบงานบ้านและเลี้ยงดูบุตรเท่านั้น มีสตรีจำนวนไม่น้อยที่มีความรู้ความสามารถและประกอบหน้าที่การงานในตำแหน่งระดับสูงเช่นเดียวกับผู้ชาย สตรีจึงเป็นทรัพยากรและเป็นกำลังสำคัญในการที่จะผลักดันและพัฒนาสังคมประเทศชาติให้ก้าวหน้าต่อไป อย่างไรก็ตาม ยังมีสตรีอีกจำนวนมากที่ถูกจำกัดบทบาท ความเสมอภาค การไม่ได้รับความคุ้มครองทางสังคมที่ดีพอและการขาดโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาส่งเสริมศักยภาพของตน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาสตรี (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2548)

จะเน้นการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของสตรีจึงมีความสำคัญอย่างมาก ซึ่งประเทศไทย เริ่มมีแผนพัฒนาสตรีฉบับแรกขึ้น คือ แผนพัฒนาสตรีระยะยาว (พ.ศ. 2525-2544) ซึ่งได้ใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนาสตรีระยะ 5 ปี ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) และฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) และจัดทำนโยบายและแผนงานหลักสตรีระยะยาว (พ.ศ. 2535-2554) เป็นแผนระยะยาวฉบับที่สอง ซึ่งได้ใช้เป็นฐานในการจัดทำแผนพัฒนาสตรี ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) และฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ซึ่งแผนระยะยาวฉบับที่สองนี้นับว่าเนื้อหาที่มีความละเอียดกว่าแผนพัฒนาสตรี 5 ปี เนื่องจากมีกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขวางและครอบคลุม และแยกแยะไปตามด้านต่างๆ ได้แก่ สุขภาพ การศึกษา การบริหาร การเมือง และกฎหมาย อย่างไรก็ตามในขณะที่แผนพัฒนาสตรีระยะยาวได้กำหนดตัวชี้วัดสำหรับการกำหนดนโยบาย แต่ก็ไม่ได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานที่จะผสมผสานกันไปกับแผน 5 ปีได้ และนอกจากนั้น ก็ไม่ได้มีการกำหนดมาตรการสำหรับดำเนินการด้วย (สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา, 2538)

จนกระทั่งมาถึงแผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาสตรีเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของสตรีในการส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชายและพิทักษ์คุ้มครองสิทธิมนุษยชนของสตรีต่อเนื่องจากแผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหญิงและชายให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคระหว่างหญิงและชาย เพื่อส่งเสริมและเปิดโอกาสให้สตรีได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และให้สตรีได้รับการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของสตรี (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีและสถาบันครอบครัวแห่งชาติ, 2550) ซึ่งตั้งแต่มีการเริ่มใช้แผนพัฒนาสตรีระยะยาว (ปี 2535-2554) ประเทศไทยเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจตามกระแสของการดำเนินนโยบายนำประเทศเข้าสู่เศรษฐกิจทุนนิยมจากผลการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนี้ ได้เกิดความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่กับประชากรสตรีโดยตรง กล่าวคือ สตรีได้มีโอกาสเข้าสู่ตลาดแรงงานมากขึ้น ความก้าวหน้าเชิงเศรษฐกิจของประเทศที่มุ่งเน้นอุตสาหกรรมส่งออก ได้ผลักดันให้แรงงานสตรีจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น

การพัฒนาศักยภาพของสตรีจึงนับเป็นยุทธศาสตร์สำคัญยุทธศาสตร์หนึ่งที่จะทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนเจตคติของสังคมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาศักยภาพของสตรี ส่งเสริมสตรีให้มีความรู้ ทักษะ มีความสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความพร้อมในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานและโอกาสของสตรีในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน ซึ่งเป้าหมายสำคัญที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพสตรีในการประกอบอาชีพและมีงานทำ คือการเพิ่มระดับทักษะฝีมือแรงงานสตรีทั้งในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรมส่งออกและภาคเศรษฐกิจนอกระบบ โดยมีแนวทางในการส่งเสริมการฝึกอาชีพสตรีให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ กลุ่มสหกรณ์ การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ การหาตลาดรองรับ การสร้างและขยายเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอาชีพอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญคือการส่งเสริมการพัฒนาภูมิปัญญาสตรีจากการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนสู่การผลิตเพื่อสร้างรายได้ (อมรา สุนทรธาดาและคณะ, 2547) ซึ่งในปัจจุบันได้มีหน่วยงานที่เป็นกลุ่มสตรีเกิดขึ้นมากมายโดยเฉพาะหน่วยงานที่มีบทบาทในด้านการมีส่วนร่วมช่วยเหลือสังคม ซึ่งเมื่อได้รับการพัฒนาศักยภาพในด้านต่างๆ แล้วนั้นกลุ่มสตรีเหล่านี้ย่อมสามารถที่จะนำความรู้และทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ดังเช่น กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศซึ่งนับว่าเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทในด้านการพัฒนาศักยภาพของสตรีและการมีส่วนร่วมในสังคมเป็นอย่างมาก เช่น มีการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ให้กับกลุ่มสตรี การช่วยเหลือผู้ยากไร้และผู้ประสบอุทกภัยต่างๆ การพัฒนาชุมชน เป็นต้น ซึ่งนับว่าเป็นหน่วยงานที่สามารถมีการสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของสตรีได้เป็นอย่างดีเพื่อนำไปสู่การพัฒนาของชุมชนและสังคมต่อไป

ชมรมแม่บ้านทหารอากาศได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ วันที่ 18 มกราคม 2521 ซึ่งต่อมาได้พัฒนาจากชมรมเป็นสมาคม เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2527 และได้จดทะเบียนเป็น สมาคมแม่บ้านทหารอากาศ (The Air Force Wives Association) ที่ใช้ชื่อย่อว่า สม.ทอ. (AFWA) เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2528 ซึ่งเป็นกลุ่มหนึ่งที่ทำให้สตรีได้มีบทบาทในชุมชนรวมถึงมีการพัฒนาศักยภาพให้กับกลุ่มสตรีแม่บ้าน ปัจจุบันสมาคมแม่บ้านทหารอากาศมีองค์กรเครือข่ายที่เป็นชมรมกลุ่มแม่บ้านที่ประจำอยู่ในสังกัดกองบินต่างๆ ในแต่ละภูมิภาค ซึ่งมีรูปแบบการดำเนินนโยบายและวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับสมาคมฯ บทบาทของชมรมแม่บ้านทหารอากาศส่วนใหญ่มีการดำเนินการต่างๆ มากมาย เช่น มีการดำเนินการสาธารณกุศล มีการส่งเสริมทักษะอาชีพ มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ ให้แก่หน่วยงาน รวมทั้งมีการส่งเสริม สนับสนุน และให้ความ

ร่วมมือกับทุกองค์การและสังคมที่เป็นประโยชน์ (สมาคมแม่บ้านทหารอากาศ, 2551) ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการด้านการส่งเสริมทักษะอาชีพของกลุ่มชมรมแม่บ้านทหารอากาศสังกัดกองบินต่างๆ พบว่า ชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 จ.ลพบุรี เป็นชมรมที่ยังมีความต้องการในการจัดกิจกรรมการศึกษาอบรมในระบบโรงเรียนในด้านการส่งเสริมทักษะอาชีพเป็นอย่างมาก เนื่องจากที่ผ่านมายังขาดความต่อเนื่องและขาดวิทยากรในการจัดกิจกรรมการส่งเสริมทักษะอาชีพ รวมไปถึงสมาชิกภายในชมรมแม่บ้านทหารอากาศที่มีความพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง (ดวงดาว แจ็งสี, สัมภาษณ์, 11 กรกฎาคม 2551)

ชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จ.ลพบุรี เป็นองค์กรเครือข่ายของสมาคมแม่บ้านทหารอากาศที่รองรับนโยบายและมีการดำเนินการต่างๆ จากสมาคมที่นับว่ามีบทบาทอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านการช่วยเหลือและดำเนินการต่างๆ ที่เป็นสาธารณประโยชน์ นอกจากนั้นทางจังหวัดลพบุรีได้ให้เกียรติกับชมรมแม่บ้านให้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลืองานสาธารณกุศลกับจังหวัดอย่างเป็นประจำและสม่ำเสมอ เนื่องจากเห็นว่าสมาชิกของชมรมแม่บ้านมีความสามัคคี มีน้ำใจและมีความเสียสละ ซึ่งเป็นบทบาทที่เด่นชัด

จากการสัมภาษณ์ นางดวงดาว แจ็งสี ประธานชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จ.ลพบุรี ได้ทราบว่า ปัจจุบันชมรมแม่บ้านมีสมาชิก 2 ประเภท คือ กลุ่มแม่บ้านที่มีการประกอบอาชีพและกลุ่มแม่บ้านที่ไม่ได้มีการประกอบอาชีพ ซึ่งบทบาทในการดำเนินกิจกรรมของชมรมในที่ผ่านมา มีกิจกรรมต่างๆ เช่น มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ ให้กับหน่วยงาน อาทิ งานวันเด็ก งานกาชาด งานวันกองทัพอากาศ งานวันทหารผ่านศึก ฯลฯ มีการดำเนินงานสาธารณกุศล เช่น การมอบทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่เรียนดี การบริจาคสิ่งของให้กับโรงเรียนในเขตใกล้เคียง การช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม ฯลฯ ซึ่งในด้านการเผยแพร่ความรู้และส่งเสริมอาชีพของสมาชิกภายในชมรมยังไม่ได้มีการสนับสนุนและดำเนินกิจกรรมเท่าที่ควรเมื่อเปรียบเทียบกับชมรมแม่บ้านทหารอากาศในสังกัดอื่นที่มีรูปแบบที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน ในด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมอาชีพในกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการจัดการฝึกอาชีพที่จะเน้นไปทางการสอนที่มีวิทยากรเป็นผู้สาธิตให้ดู และให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้กลับไปฝึกปฏิบัติเอง ทำให้เมื่อเกิดปัญหาในการ

ปฏิบัติจึงไม่สามารถที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นได้ รวมไปถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากทางคณะกรรมการของชมรมส่วนใหญ่ได้ประกอบอาชีพต่างๆ เช่น รับราชการ ทำงานบริษัท ธุรกิจส่วนตัว ฯลฯ ทำให้ทางชมรมไม่สามารถดำเนินงานกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะอาชีพต่างๆ ได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทำให้สมาชิกของชมรมที่เป็นกลุ่มแม่บ้านที่ไม่ได้มีการประกอบอาชีพจึงไม่ได้มีการเข้าร่วมกิจกรรมหรือได้รับการพัฒนาในด้านทักษะอาชีพ ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ในการดำรงชีวิต เช่น การว่างงาน การขาดรายได้ ปัญหาหนี้สิน การเล่นเกมพนัน การดื่มสุรา เป็นต้น (สัมภาษณ์, 11 กรกฎาคม 2551) ดังนั้น การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพให้กับกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศจึงเป็นการพัฒนาศักยภาพของสตรีรูปแบบหนึ่ง

การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นรูปแบบการจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งที่ได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร โดยการศึกษาอกระบบโรงเรียนเป็นการศึกษาที่มีแบบแผน มีกฎเกณฑ์ มีหลักสูตร อีกทั้งยังมีวัตถุประสงค์แก่ผู้จัดการศึกษาและผู้รับการศึกษา ซึ่งขอบข่ายของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนอันได้แก่ การจัดการศึกษาเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่บุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียน การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพและการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ หลักการจัดการศึกษานอกโรงเรียนตั้งอยู่บนแนวคิดที่ว่า “ประชาชนต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต” การจัดการศึกษาจึงต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่องกันไม่ว่าประชาชนจะอยู่ในช่วงวัยใดของชีวิต (สุรกุล เจนอบรม, 2541)

เมื่อพิจารณาถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อพัฒนาอาชีพสำหรับกลุ่มสตรีซึ่งอยู่ในวัยผู้ใหญ่แล้ว นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับวัยผู้ใหญ่ไว้หลายแนว เช่น ทฤษฎีแอนดราโกจี (Andragogy) แนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ เป็นต้น อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว การจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับวัยผู้ใหญ่ควรมีลักษณะเหล่านี้ เช่น ควรให้ผู้ใหญ่เรียนเป็นกลุ่มย่อย ควรเตรียมความพร้อมของผู้ใหญ่ทั้งด้านสติปัญญา ความสนใจ และความรู้พื้นฐานจะทำให้เกิดการเรียนรู้ง่ายขึ้น ควรกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ให้ชัดเจน ผู้ใหญ่ต้องการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก ควรใช้ประสบการณ์ของผู้ใหญ่เป็นทรัพยากรการเรียนรู้ การสร้างความคิดรวบยอดจำเป็นต้องมีการยกตัวอย่างมากๆ การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ จัดหาทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ให้เหมาะสม พฤติกรรมที่

ได้รับการผลักดันหรือยกย่องชมเชย จะช่วยให้พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นซ้ำอีก กิจกรรมที่จัดต้องไม่มีข้อจำกัดด้านเวลา หรือควรจัดเวลาให้เหมาะสมกับวัย และควรเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับปัญหาแวดล้อมในชีวิตประจำวันของผู้เรียน (Roger, 1969 ; Kidd, 1973 ; Watson, 1978 ; Brookfield, 1986 และ Imel, 1998) โดยกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรีมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม ดังนี้ (อาชัญญา รัตนอุบล, 2551)

1. สร้างบรรยากาศสำหรับการแสวงหาคำตอบร่วมกัน (Mutual Inquiry) ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน
2. ร่วมกันวางแผนโครงการการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน
3. ร่วมกันวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. ร่วมกันสร้างเป้าหมายในการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
5. ร่วมกันออกแบบแผนการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการเรียนรู้
6. ร่วมกันเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุสำเร็จตามที่ผู้เรียนต้องการ
7. ร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

แนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning) เป็นแนวคิดทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนรูปแบบหนึ่งซึ่งนับว่ามีความเหมาะสมกับการที่จะนำไปใช้ในการฝึกทักษะอาชีพให้กับกลุ่มสตรีได้ เนื่องจากการฝึกทักษะอาชีพเป็นการเรียนรู้ที่จะต้องเกิดจากการลงมือปฏิบัติจริง จึงจะเกิดความรู้ เจตคติและทักษะ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์และเกิดความยั่งยืนได้ ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของการเรียนรู้จากการปฏิบัติไว้มากมายและหลากหลายตามทัศนะของนักการศึกษาแต่ละท่าน ดังเช่น อาชัญญา รัตนอุบล (2547) กล่าวว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือ Action Learning เป็นการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานจากการเรียนรู้ที่บุคคลหรือผู้เรียนได้เผชิญกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นปัญหาในการทำงาน หรือปัญหาในชีวิตจริง แล้วต้องการที่จะหาคำตอบเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยพยายามเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อแก้ปัญหาสอดคล้องกับ Gordon (1993) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้จากการปฏิบัติว่าหมายถึง เป็นกระบวนการที่นำคนที่มีความรู้และประสบการณ์ระดับต่างกันมารวมกลุ่มกันวิเคราะห์ปัญหาในการทำงาน แล้ววางแผนในการแก้ปัญหา จากนั้นจะมีการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาที่ตามแผนที่วางไว้ ซึ่งระหว่างการทำดำเนินการแก้ปัญหา กลุ่มผู้เรียนจะมีการพบปะกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหา

สำหรับขั้นตอนของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการเรียนรู้ 8 ขั้นตอน ของ Gordon (1993) ซึ่งเห็นว่ามีเหมาะสมและสอดคล้องกับการนำไปใช้ในการจัดกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะเกี่ยวกับอาชีพ ดังมีขั้นตอนต่อไปนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม
2. จัดกลุ่มผู้เรียนโดยแต่ละกลุ่มให้ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถ แตกต่างกันออกไป
3. ประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ
4. กลับเข้าที่ทำงานเพื่อฝึกทักษะตามที่กำหนดไว้
5. หากมีปัญหาที่จำเป็นต้องปรึกษาเป็นกรณีพิเศษอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยศึกษา เฉพาะกรณีขึ้นได้
6. ภายหลังจากการฝึกปฏิบัติได้ระยะหนึ่ง จะต้องจัดประชุมกลุ่มขึ้นอีกเพื่อประเมิน ความก้าวหน้า และวางแผนการเรียนรู้ในขั้นต่อไป
7. ดำเนินการซ้ำตามกระบวนการเดิมจนกว่าประเด็นการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์
8. จัดทำเอกสารเพื่อบรรยายกระบวนการเรียนรู้เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานใน ครัวต่อไป

จะเห็นได้ว่าแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติมีการดำเนินขั้นตอนการเรียนรู้โดยอาศัย กระบวนการกลุ่ม ซึ่งสมาชิกกลุ่มแต่ละคนมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันและนำมาวมกลุ่มกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน แก้ไขปัญหาาร่วมกัน ซึ่งผู้วิจัย เห็นว่ามีความเหมาะสมที่จะสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มี ต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพให้กับกลุ่มสตรีได้เป็นอย่างดีโดยยึดแนวทางการจัดกิจกรรม ตามกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรี และจากการศึกษางานวิจัย เกี่ยวกับกลุ่มสตรีที่ผ่านมาพบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มสตรีต่างๆ เช่น กลุ่มสตรีแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มสตรีในชนบท กลุ่มสตรีที่อยู่ในสถานสงเคราะห์สตรีต่างๆ เป็นต้น แต่ยังไม่พบบางงานวิจัยที่ เกี่ยวกับกลุ่มสตรีที่เป็นแม่บ้านทหารอากาศ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลของการจัด กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรม แม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี โดยจากการสังเกตเห็นถึงบทบาทของทางชมรมฯ ที่ไม่ได้มีการ สนับสนุนในด้านส่งเสริมทักษะอาชีพเท่าที่ควร ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะเป็นกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้าน ทหารอากาศที่ไม่ได้มีการประกอบอาชีพหลัก เพื่อที่จะเกิดการนำความรู้และทักษะที่ได้ไปใช้ให้

เกิดประโยชน์ เห็นความสำคัญของการพัฒนาอาชีพและสามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพเพื่อนำรายได้สู่ครอบครัว รวมไปถึงทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน มีความสุขและทำให้สังคมเกิดความเจริญรุ่งเรืองขึ้นได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ สำหรับกลุ่มสตรีแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับอาชีพก่อนและหลังการทดลองกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ที่เป็นกลุ่มทดลอง
3. เพื่อศึกษาทักษะเกี่ยวกับอาชีพหลังการทดลองกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ที่เป็นกลุ่มทดลอง
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ที่เป็นกลุ่มทดลอง

สมมติฐานของการวิจัย

การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning) เป็นการเรียนรู้ที่นำกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ ทักษะ หรือประสบการณ์ที่แตกต่างกันมารวมกลุ่มกันเพื่อมีการดำเนินการที่มีการแลกเปลี่ยนความคิด และเรียนรู้ร่วมกัน โดยไม่จำกัดสถานที่ เวลา และโอกาส มีการเรียนรู้ได้อย่างยืดหยุ่น ซึ่งผู้เรียนสามารถเป็นได้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนไปในตัว กล่าวคือ ผู้ที่มีความถนัดด้านใดก็จะเป็นผู้สอนคนอื่น ๆ ก็จะเข้าไปปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดการพัฒนาชีวิตของบุคคลและสังคมต่อไป รวมไปถึงสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพราะกระบวนการเรียนที่มีลักษณะให้ผู้เรียนเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง ผู้เรียนจึงสนใจในการเรียนรู้มากขึ้น (Mumford, 1991) นอกจากนี้การเรียนรู้จากการปฏิบัติยังมีความสะดวกในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียน และสามารถออกแบบการเรียนรู้ได้อย่างยืดหยุ่นสอดคล้องกับทุกสถานการณ์ (Pedler, 1996) และที่สำคัญการเรียนรู้จากการปฏิบัติไม่ได้มีประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนเท่านั้น ยังช่วยในการพัฒนาระบบงานขององค์กรด้วย (Spence, 1998)

ดังนั้น การเรียนรู้จากการปฏิบัติ จึงเป็นแนวคิดที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรีได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นแนวคิดที่ส่งเสริมให้บุคคลเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ จากการทำงาน จากการแก้ปัญหาในงาน ร่วมกับสมาชิกผู้อื่น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง พัฒนาองค์กร เข้าร่วมการประชุมปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอ และยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ การทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งนับว่าเป็นการเรียนรู้ที่มีพลังร่วมกัน พัฒนาความคิดหรือความรู้อย่างลึกซึ้ง รู้จักคิดไตร่ตรองสะท้อนความคิดของตนเองออกมา ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ประจวบ แผลมหลัก (2547) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยนำแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติไปใช้ในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งภายหลังการทดลองพบว่า อสม. มีความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูง มีทักษะในการคัดกรองและดูแลผู้ป่วย และสามารถคัดกรองกลุ่มเสี่ยงในเขตรับผิดชอบสูงกว่าก่อนดำเนินการอย่างมีนัยสำคัญ และ Boston and Cater (2002) ได้นำวิธีการเรียนรู้จากการปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการสุขภาพฟันโดยกลุ่มการเรียนรู้ 12 คน ที่มาจากหลากหลายวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพฟัน ผลการดำเนินพบว่า สมาชิกแต่ละคนมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ส่งผลทำให้การทำงานข้ามสาขาได้ผลดียิ่งขึ้น

จากแนวคิดและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานการวิจัยดังนี้

1. หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพกลุ่มทดลองจะมีความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับอาชีพสูงกว่าก่อนการทดลอง
2. หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพกลุ่มทดลองจะมีทักษะเกี่ยวกับอาชีพในระดับมากขึ้น
3. หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพกลุ่มทดลองจะมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมในระดับมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตเนื้อหาวิจัยเพื่อตอบสนองตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ โดยรายละเอียดของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะเกี่ยวกับอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ดังนี้

1. ประชากรที่ศึกษา

คือ กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นสตรีที่มีอายุระหว่าง 30 – 50 ปี จำนวน 550 คน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ประธานชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จังหวัดลพบุรี (ดวงดาว แจ็งสี, สัมภาษณ์, 11 กรกฎาคม 2551)

2. เนื้อหาในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนประกอบด้วย การนำขั้นตอนการเรียนรู้จากการปฏิบัติของ Gordon (1993) และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรีของ อาชัญญา รัตนอุบล (2551) มาสังเคราะห์ร่วมกันทำให้ได้เป็นขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะเกี่ยวกับอาชีพ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมเกิดการพัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพ ซึ่งมีเนื้อหาอาชีพในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน 6 อาชีพ ได้แก่ 1. บุษงาสี้อรัก 2. เต้าฮวยฟรุตสลัด 3. ดอกไม้สดช่อบูเก้ 4. เทียนเจล 5. สุนทรสม่วงคราม (น้ำดอกอัญชัน) และ 6. ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติ และทักษะเกี่ยวกับอาชีพ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ เจตคติเกี่ยวกับอาชีพ ทักษะเกี่ยวกับอาชีพ และความพึงพอใจหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะเกี่ยวกับอาชีพของกลุ่มทดลอง

ข้อตกลงเบื้องต้น

วันและเวลาในการประเมินกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จังหวัดลพบุรี ที่เป็นกลุ่มทดลองที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับอาชีพ เจตคติเกี่ยวกับอาชีพและทักษะเกี่ยวกับอาชีพ โดยมีช่วงระยะเวลาในการเก็บข้อมูลอยู่ระหว่างเดือนมิถุนายน 2552 - สิงหาคม 2552

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับอาชีพเพื่อส่งเสริมและสนองต่อความต้องการเกี่ยวกับอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ตามแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติและการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรี ซึ่งเป็นการศึกษาที่จัดอย่างไม่เป็นรูปแบบวิธีที่กำหนดตายตัวและมีความยืดหยุ่นตามความเหมาะสมตามสถานการณ์

ความรู้ หมายถึง การรับรู้ข้อเท็จจริง ความจริงและข้อมูลต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการฝึกทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นพฤติกรรมเบื้องต้นที่ผู้เรียนสามารถทำได้โดยได้ยิน การมองเห็น การสังเกต การลงมือปฏิบัติหรือจากประสบการณ์ จนเกิดเป็นความเข้าใจและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

เจตคติ หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึกต่อการฝึกทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี

ทักษะ หมายถึง พฤติกรรม ความสามารถในการลงมือปฏิบัติงานอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี

อาชีพ หมายถึง การฝึกปฏิบัติงานเกี่ยวกับอาชีพจำนวน 6 อาชีพ ได้แก่ 1. บุงหงาสีอรั๊ก 2. เต้าฮวยฟรุตสลัด 3. ดอกไม้สดช่อหนูแก้ว 4. เทียนเจล 5. สุนทรสมวงคราม (น้ำดอกอัญชัน) และ 6. ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน

กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ หมายถึง กลุ่มสตรีที่เป็นแม่บ้านทหารอากาศ สังกัดกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จังหวัดลพบุรี ที่มีอายุระหว่าง 30-50 ปี ซึ่งไม่ได้มีการประกอบอาชีพหลัก

แนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องกันของคนกลุ่ม เล็กๆ เพื่อร่วมกันคิดทำความเข้าใจ ร่วมกันพัฒนา แก้ไขปัญหาจริงที่เกี่ยวข้องกับงาน ที่เอื้อ ประโยชน์ต่อการพัฒนาทั้งบุคคล ทีมและองค์การ ซึ่งมีการดำเนินการตามกระบวนการเรียนรู้ที่ อาศัยกระบวนการกลุ่ม โดยสมาชิกกลุ่มแต่ละคนจะมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ที่จัดขึ้นตาม แนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ 8 ขั้นตอนของ Gordon (1993) ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรี หมายถึง กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ เจตคติ และทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหาร อากาศ จังหวัดลพบุรี โดยยึดหลักการที่ว่า กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนดังกล่าว ต้อง สนองต่อความต้องการ ความสนใจและประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็น สตรีนั้นได้ โดยนำกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรี 7 ขั้นตอนของ อาชัญญา รัตนอุบล (2551) ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี เกิดความรู้และทักษะ เกี่ยวกับอาชีพ ซึ่งสามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพได้
2. เพื่อนำไปเป็นช่องทางในการเผยแพร่ความรู้และทักษะเกี่ยวกับอาชีพสำหรับกลุ่มสตรี ชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ที่ไม่ได้มีการเข้าร่วมกิจกรรมได้
3. เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมในด้านอื่นๆ ให้กับกลุ่มสตรีตามแนวคิดการเรียนรู้จาก การปฏิบัติและการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรีได้
4. เพื่อนำไปเป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยท่านอื่นสามารถนำเอาแนวทางจากการวิจัยครั้งนี้ไป ใช้สำหรับกลุ่มสตรีหรือกลุ่มเป้าหมายอื่นที่ต่างลักษณะออกไปได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 5 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดและแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

- ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- ปรัชญาและแนวคิดของการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- หลักในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- ประเภทของเนื้อหาวิชาที่จัดในการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรี
- กระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรี
- การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ

ตอนที่ 2 การพัฒนาอาชีพ

- ความหมายอาชีพ
- แนวคิดในการพัฒนาอาชีพ
- องค์ประกอบในการพัฒนาอาชีพ
- หลักการพัฒนาอาชีพ

ตอนที่ 3 แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

- ความหมายของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ
- แนวคิดพื้นฐานของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ
- ขั้นตอนของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ
- องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ
- ประเภทของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ
- การประเมินผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติ
- ประโยชน์ของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

ตอนที่ 4 การพัฒนาสตรี

- บทบาทและความสำคัญของสตรี
- วัตถุประสงค์ และนโยบายในการพัฒนาสตรี
- การจัดกิจกรรมสำหรับกลุ่มสตรี

ตอนที่ 5 ชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 จังหวัดลพบุรี

- ประวัติชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 จังหวัดลพบุรี
- วัตถุประสงค์
- รูปแบบการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 แนวคิดและแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อตอบสนองตามความต้องการของผู้เรียน โดยมีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัด และระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่มีความยืดหยุ่น ซึ่งได้มีนักการศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิต่างๆได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

อุ้นตา นพคุณ (2528) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึง กิจกรรมหรือโครงใด ๆ ที่สถาบันต่าง ๆ ในสังคมจัดขึ้น โดยมีเจตนาและวัตถุประสงค์ที่จะให้การเรียนรู้แก่ประชาชนที่สามารถกำหนดเป้าหมายได้ ผู้รับการศึกษาเองก็มีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ในการที่จะให้การเรียนรู้กิจกรรมดังกล่าวจัดให้แก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกชุมชนและทุกระดับการศึกษา เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีความรู้ทักษะและทัศนคติค่านิยมที่ดี กิจกรรมทางการศึกษา ที่เรียกว่า เป็นการศึกษาอกระบบโรงเรียนจะต้องจัดขึ้นในระยะเวลาอันสั้น หลักสูตรยืดหยุ่น ประหยัด และตอบสนองความต้องการความสนใจของผู้เรียนและปัญหาของชุมชน

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2529) ได้ให้ความหมายการศึกษานอกระบบว่า เป็นกิจกรรมใด ๆ ที่จัดขึ้นอย่างมีระบบ แต่จัดขึ้นนอกเหนือระบบโรงเรียนภาคปกติ ทั้งนี้ไม่ว่าจะแยกออกเป็นกิจกรรมหนึ่งต่างหาก หรือเป็นส่วนสำคัญของกิจกรรมหลักก็ตาม โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้บริการต่อประชากรให้ได้ความรู้ทั้งเยาวชนและผู้ใหญ่

รัตนา พุ่มไพศาล (2530) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า เป็นการศึกษสำหรับผู้ที่มีขาดโอกาสที่จะศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนปกติ เป็นการศึกษาที่จัดให้ประชาชนเพื่อเขาจะได้ศึกษาเล่าเรียนสิ่งต่างๆ ตามที่เขาต้องการเรียน

สุรกุล เจนอบรม (2533) ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นกิจกรรมการศึกษาที่มีรูปแบบไม่แน่นอน จัดขึ้นตามความเหมาะสม จัดขึ้นตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียน เน้นการพัฒนาของผู้เรียนให้เสรีภาพและความรับผิดชอบแก่ผู้เรียนที่จะกำหนดทางเลือก ความสนใจและแนวการดำเนินชีวิตของตนเอง

อาชัญญา รัตนอุบล (2542) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึง การศึกษาและประมวลประสบการณ์ความรู้ใดๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นโดยบุคคล หน่วยงาน และสถาบันต่างๆ ในสังคม โดยได้จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติ เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติที่พึงประสงค์ของบุคคลต่างๆ ในสังคม โดยยึดหลักการที่ว่า กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นๆ จะสนองตอบต่อความต้องการ ความสนใจและประยุกต์ใช้แก้ปัญหาให้แก่บุคคลนั้นได้ด้วย

สุมาลี สังข์ศรี (2545) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบว่า หมายถึง การศึกษานอกระบบเป็นกิจกรรมทางการศึกษาทุกรูปแบบที่จัดให้บริการแก่ประชาชน ทุกเพศ ทุกวัยไม่จำกัด พื้นฐานการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ หรือความสนใจ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้ผู้เรียนได้ความรู้ทางด้านทักษะในการประกอบอาชีพ ตลอดจนความรู้และข่าวสารข้อมูลที่เป็นปัจจุบันในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545) หมวด 3 กำหนดความหมายของการศึกษานอกระบบว่า เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนด จุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 หมวด 4 กำหนดความหมายของการศึกษานอกระบบว่า เป็นกิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมาย ผู้รับบริการ และวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัด และระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้น และมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาชาวต่างประเทศอีกหลายท่านได้ให้คำนิยามของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้แตกต่างกัน ดังนี้

McCall (1971) ให้ความหมายของคำว่า การศึกษานอก (ระบบ) โรงเรียนหมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งหลาย ซึ่งอยู่นอกระบบชั้นเรียนของโรงเรียนภาคปกติการศึกษานอกโรงเรียนนี้ เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางมาก หมายถึงการศึกษาทุกอย่าง การเรียนรู้จากพ่อแม่ การเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้จากเพื่อน การเรียนรู้จากสื่อมวลชน การเรียนรู้จากโรงเรียน ผู้ใหญ่และจากหน่วยพัฒนาต่างๆ การเรียนรู้จากการฝึกงาน การเรียนรู้จากการเป็นสมาชิกกลุ่ม หนุ่มสาว เป็นต้น

Paulston (1971) ให้คำจำกัดความไว้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียน คือ การจัดระบบ การเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาใน 16 ระบบ โรงเรียนที่มีความหมายว่า เป็นการศึกษาก่อนที่จัดกันเป็นชั้นเรียน เป็นที่ยอมรับกันมาแต่ดั้งเดิมว่า จะต้องเริ่มต้นจากชั้นประถม มัธยม และไปจบลงที่อุดมศึกษา ส่วนการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการศึกษาก่อนที่คำจำกัดความไว้ค่อนข้างหลวมๆ เพื่อให้รวมถึงกิจกรรมทางสังคมและกิจกรรม ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และทักษะอื่นๆ นอกกรอบชั้นเรียนในโรงเรียนปกติ

Sheffield and Diejomaoh (1972) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นคำที่มีความหมายกว้าง ครอบคลุมการฝึกอบรม และการสอนนอกระบบชั้นเรียนในโรงเรียนเกือบทั้งหมด เริ่มตั้งแต่การเรียนรู้ของบุคคลแต่ละคนจากพ่อแม่ จากโรงงาน ไปจนถึงการรรณรงค์เพื่อให้ ประชาชนทั้งชาติได้รู้หนังสือ การศึกษานอกระบบโรงเรียนควรจะเป็นบริการที่สนองความต้องการ หลายอย่าง เช่น

1. เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีโอกาสเรียนในระบบโรงเรียนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน
2. เพื่อให้ผู้ที่จบการศึกษาจากระบบในโรงเรียนแล้วได้มีโอกาสหาความรู้และได้รับการ ฝึกฝนเพิ่มเติม โดยเฉพาะสำหรับการประกอบอาชีพ
3. สำหรับช่วยให้ผู้ที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพใน การปฏิบัติงาน

Brembeck and Thompson (1973) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนหากจะให้คำ จำกัดความที่ดีที่สุด จะเห็นว่าเป็นการศึกษาที่ก่อให้เกิดทักษะและความรู้ต่างๆ ขึ้นนอกระบบ โรงเรียนตามปกติ เป็นการผสมผสานของกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่มีมาตรฐานแน่นอน โดยมีจุดมุ่งหมาย ไปสู่เป้าหมายนานับประการ การศึกษานอกระบบโรงเรียนหาใช่เป็นภาระรับผิดชอบของกระทรวง

ใดกระทรวงหนึ่งไม่ การบริหารและการควบคุมการศึกษานอกระบบโรงเรียน กระจัดกระจายกัน ทั่วไปทั้งในฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายเอกชน งบประมาณและกำลังคนที่ทุ่มเทเพื่อดำเนินการตลอดจน ผลที่ได้รับอาจจะวัดเป็นมาตรฐานแน่นอนไม่ได้ บางที่การศึกษานอกโรงเรียนอาจจะถือเป็นระบบ ที่ “ไม่เป็นระบบ” ที่สุดของระบบต่างๆ แต่ในประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่แล้ว บทบาทของ การศึกษานอกโรงเรียนทำให้เกิดทักษะต่างๆ สร้างอิทธิพลต่อทัศนคติของประชากร และหล่อ หลอมค่านิยมทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งมีความสำคัญเท่าเทียมกับระบบโรงเรียนปกติ

Knowles (1984) นักการศึกษาผู้ใหญ่ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ว่า เป็นกระบวนการที่ผู้ใหญ่ได้เรียนรู้ต่อไปหลังจากที่ได้ออกจากโรงเรียนภาคปกติไปแล้วและเป็น กิจกรรมที่จัดขึ้นไว้สำหรับผู้ใหญ่ โดยสถาบันต่างๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะ

ดังนั้นการศึกษานอกระบบ หมายถึง การศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อบุคคล สถาบันหรือกลุ่มองค์กร ต่างๆ ในสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้การเรียนรู้แก่ประชากร เพื่อตอบสนองความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนและปัญหาของผู้เรียน และเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนด วัตถุประสงค์ รูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและ ประเมินผล โดยมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

ปรัชญา และแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ได้มีผู้ให้ความหมายของปรัชญา และแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ต่างกัันดังนี้ คือ

ปฐุม นิคมานนท์ (2528) กล่าวว่า การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของไทยที่จัดอยู่ ในปัจจุบัน จัดเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การให้ความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต และการศึกษาต่อเนื่อง ได้แก่ การศึกษาประเภท ที่จัดสำหรับช่วยให้ผู้เรียนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ซึ่งการศึกษาในรูปแบบนี้จัดในลักษณะ การศึกษาผู้ใหญ่ สายสามัญ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จประเภทต่างๆ

2. การให้การศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และลักษณะวิชาชีพ ได้แก่ การศึกษาที่จะช่วยให้ ผู้เรียนสามารถพัฒนางานอาชีพ และใช้ชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นการศึกษาประเภทนี้เป็นการ จัดการสอนวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น และกลุ่มสนใจ

3. จัดการศึกษาเพื่อการให้ข่าวสารข้อมูล โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้ข้อมูลและข่าวสารที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมความรู้ ความคิดต่างๆ และเพื่อป้องกันการลืมนหนังสือ การจัดการศึกษาประเภทนี้ในลักษณะห้องสมุดประชาชนที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เผยแพร่สิ่งพิมพ์ สื่อทัศนศึกษา และสื่อมวลชน

สุนทร สุนันท์ชัย (2530) กล่าวว่า การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นเป็นการมุ่งผลิตเพื่อพัฒนาประชากร ทั้งนี้เพราะเป้าหมายสุดท้ายในการพัฒนา คือ มุ่งให้ประชาชน “มีความสุขอยู่ดีกินดี” โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา เน้นการพึ่งพาตนเองของสังคม เน้นความร่วมมือในการพัฒนา เน้นอิสระในการตัดสินใจเลือก นั่นก็หมายถึง การยอมรับนับถือในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของบุคคล

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2533) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการพัฒนาด้านทรัพยากรมนุษย์ อันเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาต่างๆ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ คุณธรรม อาชีพ วิธีการดำรงชีวิต เน้นการพึ่งตนเองได้ของปัจเจกชน และชุมชนด้วยการให้การศึกษาแบบช่วยให้ประชาชนเกิดความสำนึกถึงปัญหาความจำเป็นในการแก้ปัญหา

อาชัญญา รัตนอุบล (2544) ได้อธิบายถึงลักษณะของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. ประชากรเป้าหมาย จัดให้แก่ผู้ที่อยู่นอกโรงเรียน โดยไม่คำนึงถึงอายุของผู้เรียนผู้เรียนมาจากทุกกลุ่มอายุ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นผู้ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ มีภารกิจด้านการประกอบอาชีพอยู่แล้ว รวมทั้งผู้ที่พลาดโอกาสจากการศึกษาภาคปกติอีกด้วย กิจกรรมที่จัดโดยทั่วไปแล้วจะไม่มีกำหนดพื้นความรู้เดิมของผู้เรียน

2. โครงสร้างและการบริหารงาน มีโครงสร้างที่ยืดหยุ่นได้ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่จัดขึ้นของแต่ละหน่วยงานและจะมีลักษณะที่เป็นอิสระต่อกัน เนื่องจากมาจากหลายสังกัด การบริหารระดับท้องถิ่นจะมีบทบาทมากขึ้น และส่วนใหญ่จะดำเนินการภายใต้หน่วยงานของรัฐบาล หน่วยงานธุรกิจ องค์กร สมาคม และมูลนิธิต่างๆ ที่ให้ความสำคัญต่องานการศึกษานอกระบบโรงเรียน

3. ปรัชญาการศึกษา มีปรัชญาการจัดการศึกษาที่ยึดหลักการเรียนรู้เพื่อชีวิตจริง ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการเรียนรู้เพื่อการทำงาน เน้นการศึกษาที่เน้นให้คนรู้จักคิด รู้จักตัดสินใจ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน

4. วัตถุประสงค์ เป็นวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง ภายใต้อายุเวลาที่กำหนดไว้อันสั้น โดยมุ่งหวังให้เห็นผลของการเปลี่ยนแปลงโดยทันที และมีความสมบูรณ์ในตนเอง สนองความต้องการการเรียนรู้ที่เป็นปัจจุบันหรือในอนาคตอันใกล้ของบุคคลและสังคม

5. หลักสูตรและเนื้อหาวิชา หลักสูตรมีลักษณะที่เป็นเนื้อหาตรงกับความต้องการของส่วนบุคคล ส่วนใหญ่แล้วมักเป็นหลักสูตรระยะสั้น เพื่อมุ่งสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้ทันทีทันใด และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันที่ตนกำลังประสบอยู่ได้อย่างเหมาะสม ด้วยเหตุนี้ทำให้ส่วนใหญ่แล้วผู้เรียนจะร่วมกับผู้สอนกำหนดหลักสูตรตามที่ตนสนใจ และเนื้อหาวิชาเน้นการลงมือปฏิบัติ

6. การเรียนการสอนและวิธีการ เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสนับสนุนแหล่งวิทยาการและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ ด้วยเหตุนี้คุณสมบัติของผู้สอนจึงไม่จำกัดคุณวุฒิ หากอาศัยบุคลากรที่มีความชำนาญด้านต่างๆ มาเป็นผู้สอนในลักษณะของวิทยากรผู้ให้ความรู้เฉพาะเรื่อง กิจกรรมการเรียนการสอนจะจัดในสภาพแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตประจำวันของผู้เรียน และเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะยืดหยุ่น และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับวิธีการเรียนการสอนและวิธีการจัดกลุ่มผู้เรียนก็จะจัดให้สนับสนุนบรรยากาศที่จะสามารถเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ได้ดีเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และไม่เน้นแบบแผนที่เคร่งครัดมากเกินไป

7. การลงทุนและค่าใช้จ่าย เป็นการลงทุนที่ประหยัด โดยใช้ทรัพยากรและบุคลากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน ด้วยเหตุนี้ จึงไม่มีการกำหนดค่าใช้จ่ายในการเรียนการสอนไว้อย่างแน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นๆ

8. ระยะเวลา เวลาของการเรียนการสอนจะมีความยืดหยุ่นเป็นไปตามลักษณะของเรื่องที่จะศึกษาและลักษณะของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้น ซึ่งสามารถเรียนได้ในเวลาราชการนอกเวลา ตอนเย็น ตอนกลางคืน หรือช่วงใดช่วงหนึ่งก็ได้ตามความสะดวกและความเหมาะสมของผู้เรียน โดยไม่กำหนดเวลาไว้แน่นอน สามารถเรียนได้ตลอดชีวิต สำหรับระยะเวลาที่ใช้เรียนจะเป็นระยะเวลาช่วงสั้น โดยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

9. สถานที่ที่ไม่มีสถานที่หรือสถาบันอย่างเป็นทางการแน่นอนตายตัว โดยสามารถใช้สถานที่ที่เหมาะสมกับสภาพชุมชน ตามความสะดวกและโอกาสของผู้สอนและผู้เรียน เช่น บ้าน โรงเรียน ศาลาวัด ได้ร่วมไม้ เป็นต้น

10. ผลที่ได้รับ ผู้เรียนอาจจะได้รับใบประกาศ วุฒิบัตร หรือประกาศนียบัตร แต่อย่างไรก็ดี สิ่งต่างๆ เหล่านี้ไม่ใช่สิ่งจำเป็นหรือเป็นสิ่งที่สำคัญเท่ากับการได้รับและนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของตนเองต่อไป

สุมาลี สังข์ศรี (2545) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่นำปรัชญาหลาย ปรัชญาหลายปรัชญามาประยุกต์ผสมผสาน ซึ่งปรัชญาต่างๆ ที่นำมาเป็นหลักได้แก่ การศึกษา ตลอดชีวิต พัฒนาการนิยม มนุษยนิยม คิดเป็น และปรัชญาทางพระพุทธศาสนา โดยหลักการ จัดการศึกษานอกระบบยึดหลักการ ดังต่อไปนี้

1. ครอบคลุมถึงถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย
2. ความเท่าเทียมและเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา
3. การเปิดโอกาส สร้างโอกาส และขยายโอกาสทางการศึกษา
4. สนองความต้องการของบุคคลและสังคม
5. การจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้กลุ่มเป้าหมายมีสิทธิเลือก
6. มีความยืดหยุ่น และเข้าถึงได้ง่าย ลดกฎระเบียบ ขั้นตอนและเปิดโอกาสสำหรับทุกกลุ่มเป้าหมาย
7. จัดบริการให้ใกล้ตัว เข้าถึงตัวผู้เรียน เช่น การใช้สื่อประเภทต่างๆ มีแหล่งการเรียนรู้ ในชุมชน
8. จัดกิจกรรมให้ผสมกลมกลืนกับวิถีชีวิต ไม่ให้แปลกแยกไปจากการดำเนินชีวิต
9. จัดกิจกรรมให้มีความต่อเนื่อง
10. สร้างแรงจูงใจ สร้างนิสัยใฝ่เรียน ใฝ่รู้ให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย
11. ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ เอกชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน
12. ให้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ โดยเริ่มที่ชุมชน และชุมชนเป็นหลักในการดำเนินการ
13. เน้นการเรียนรู้ตามสภาพปัญหา
14. เปลี่ยนภาพของการศึกษาจากห้องเรียน การท่องจำ การบอกความรู้มาเป็นภาพของการร่วมเรียนรู้จากการดำเนินชีวิต และสภาพปัญหาจริง

ดังนั้น ปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการจัดการศึกษาเพื่อทำให้ประชาชนได้มีความรู้พื้นฐาน พัฒนาเพิ่มพูนความรู้และรู้จักคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ ซึ่งการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะช่วยปรับปรุงคุณภาพของคนภายในสังคมให้มีความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุข สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

หลักการในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้มีผู้ที่กล่าวถึงหลักในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนไว้ดังนี้

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีหลักการและเหตุผลดังต่อไปนี้ (สุมาลี สังข์ศรี ,2539)

1. ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการจัดบริการทางการศึกษาเพื่อให้โอกาสแก่ผู้ที่พลาดโอกาสทางการศึกษา และผู้ด้อยโอกาสโดยไม่มีข้อจำกัดด้านเพศ วัย พื้นฐานการศึกษา อาชีพ ความสนใจ ฐานะทางเศรษฐกิจความห่างไกล ฯลฯ ให้ได้มีโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

2. การกระจายโอกาสทางการศึกษา การศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาไปสู่กลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมทั่วถึง ไม่ว่าจะอยู่ในชนบทหรือห่างไกล

3. ส่งเสริมการศึกษาที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยหน่วยงานที่จัดควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง เมื่อผู้เรียนมีความพร้อมเมื่อใดสามารถศึกษาหาความรู้ได้ตลอดเวลาสามารถศึกษาหาความรู้ได้ทุกช่วงชีวิต

4. ความยืดหยุ่นในกฎเกณฑ์และระเบียบต่าง ๆ การศึกษาในระบบโรงเรียนจะไม่เคร่งครัดในระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เหมือนการศึกษาในระบบโรงเรียน เช่น เกณฑ์ด้านอายุ พื้นฐาน ความรู้ เป็นต้น

5. สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย การศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนแต่ละกิจกรรมควรจัดขึ้นหลังจาก

การสำรวจความต้องการของกลุ่มเป้าหมายแล้ว ซึ่งกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มก็มีความต้องการไม่เหมือนกัน กิจกรรมก็ควรให้แตกต่างกันไป

6. สัมพันธ์กับสภาพการดำเนิน เนื้อหาของกิจกรรมและหลักสูตรของกิจกรรมการศึกษา โรงเรียน ควรยืดหยุ่นและหลากหลาย คือนอกจากจะมีกิจกรรมหลายประเภท หลายสาขาแล้ว เนื้อหาหลักสูตรในแต่ละวิชาควรจะต้องยืดหยุ่นให้สอดคล้องกับสภาพสังคมแต่ละท้องถิ่น

7. มีความหลากหลายในรูปแบบ รูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นควรจะมีหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามสะดวก เช่น อาจจะมีรูปแบบที่มีผู้สอนและผู้เรียนเต็มเวลา รูปแบบที่สอนบางเวลา และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงาน บางแบบอาจจะเรียนด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปหรือจากสื่อการสอน

8. การจัดการเรียนการสอนคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยจะต้องคำนึงถึงความหลากหลายและความแตกต่างของผู้เรียนเป็นอย่างมาก กลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนประกอบด้วยบุคคลที่มีความแตกต่างในด้านต่าง ๆ ทั้งเพศ วัย อายุ อาชีพ ความสนใจ ฯลฯ ดังนั้นผู้สอนจะต้องตระหนักถึงความแตกต่างเหล่านี้ และพยายามหาวิธีการสอนที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยให้อิสระผู้เรียนให้เรียนตามความสามารถ ตามเวลาที่สะดวก

9. ผู้สอนหรือผู้ที่มาให้ความรู้ ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นครูหรือ อาจารย์จากสถาบันการศึกษาโดยอาจจะเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญจากหน่วยงานต่าง ๆ จากสถานประกอบการ บุคคลในท้องถิ่นพระ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

10. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และการแก้ปัญหา กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนควรจะพัฒนากลุ่มเป้าหมายให้เป็นผู้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์ปัญหา รู้จักหาวิธีแก้ปัญหา ทดลองปัญหา และถ้าวิธีการดังกล่าวแก้ปัญหาไม่ได้ก็จะกลับมาตั้งต้นหาวิธีการแก้ปัญหาอื่น ๆ มาทดลองจนกระทั่งแก้ปัญหาได้ลุล่วง

11. นำผลการศึกษาในปัจจุบัน การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนควรจะต้องให้ผู้เรียนนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปรับใช้ในทันทีทันใด เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบอาชีพและมีภาระต่อการทำงานมาก พวกเขาจะไม่มีเวลาเพื่อสะสมความรู้เข้าไว้หลาย ๆ ปี จึงจะนำไปใช้เหมือนนักเรียนในโรงเรียน เขาต้องการที่จะเรียนเพื่อนำความรู้ไปปรับใช้ในการทำงาน เพื่อปรับใช้ในชีวิตประจำวันในทันทีทันใด

12. ความยืดหยุ่นในเรื่องเวลาและสถานที่เรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องอำนวยความสะดวกแก่กลุ่มเป้าหมายในเรื่องเวลาและสถานที่ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นผู้มีภาระรับผิดชอบต่อการทำงาน ต่อครอบครัวแล้ว เพราะฉะนั้นเวลาที่มาเรียนก็ย่อมจะหาได้

ยาก เพราะฉะนั้นการเรียนการสอนจะจัดตามสถานที่ต่าง ๆ ตามความสะดวกของผู้เรียน เช่น ที่บ้านผู้เรียน วัด ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน และที่อื่น ๆ อีกทั้งเวลาเรียน ควรจะต้องให้เหมาะสมกับช่วงเวลาที่ว่างของกลุ่มเป้าหมาย

นักการศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้สรุปลักษณะที่สำคัญของการศึกษานอกระบบไว้ดังนี้ (ทองอยู่ แก้วไทรฮะ, 2534)

1. ผู้เรียนในการศึกษานอกระบบไม่มีการกำหนดเกณฑ์อายุ เหมือนกับการศึกษาในระบบโรงเรียน การเรียนขึ้นอยู่กับความสมัครใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่มีการบังคับผู้เรียนทุกเพศทุกวัย และทุกวุฒิ สามารถสมัครเรียนตามความต้องการและความสนใจของตนเองที่มีต่อวิชานั้น ๆ
2. ผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษานอกระบบอาจจะเป็นครูผู้สอนที่มีความรู้ความชำนาญ และความเชี่ยวชาญในวิชาที่สอนโดยตรง หรือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์จากการประกอบอาชีพของตนมาเป็นวิทยากรและอาสาสมัคร
3. หลักสูตรและเนื้อหาวิชา หลักสูตรและเนื้อหาอกระบบยืดหยุ่นได้มาก เนื้อหา สามารถปรับตามท้องถิ่นและความสนใจของผู้เรียน โดยหลักสูตรจะสร้างจากความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ที่มุ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ตามจุดมุ่งหมาย ที่วางไว้
4. รูปแบบการจัด การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนไม่มีรูปแบบแน่นอน รูปแบบการจัดจะแตกต่างกัน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามวัตถุประสงค์ของผู้จัดและผู้รับบริการ
5. การเรียนการสอน วิธีการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีแตกต่างกันออกไป ตามความเหมาะสม บางครั้งจะจัดการเรียนการสอนเป็นชั้นเรียน แต่บางครั้งไม่เป็นชั้นเรียน แต่จัดในรูปกลุ่ม พบปะสนทนา การสาธิต การฝึกอบรม การศึกษาทางไกล ฯลฯ
6. สถานที่ จัดให้บริการการศึกษานอกระบบจะกระจาย เปลี่ยนแปลงและโยกย้ายไปตามสถานที่ที่อำนวยความสะดวก และเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น เช่น อาจจัดที่ศาลาวัด ชั้นเรียนของโรงเรียน ภาคปกติ ศูนย์อนามัย ห้องสมุดประชาชน ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน สนามกีฬาได้ร่วมไม่เป็นต้น
7. ระยะเวลา ขึ้นอยู่กับชนิด และลักษณะของวิชา รวมทั้งความสนใจของผู้เรียน
8. หน่วยงานและสถาบันที่รับผิดชอบ หน่วยงานและสถาบันที่รับผิดชอบการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งสถาบันทางการศึกษาต่าง ๆ
9. การรับรองความสามารถและคุณวุฒิ การศึกษานอกระบบโรงเรียนมักจะมีการประเมินผลในระยะสั้นๆ วุฒิบัตรหรือประกาศนียบัตรที่ได้ไม่ถือเป็นเรื่องที่สำคัญมากนัก เพราะมิได้มีการกำหนดว่ามีความรู้ความสามารถอยู่ในมาตรฐานระดับใดของมาตรฐานการเรียนภาค

ปกติ (ยกเว้นการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายสามัญ ซึ่งมีศักดิ์และสิทธิ์เท่ากับผู้เรียนตามหลักสูตรในโรงเรียนทุกประการ)

10. ความยืดหยุ่นของการจัด โครงการต่าง ๆ ของการศึกษานอกระบบโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ วัน เวลา สถานที่ หลักสูตร วิธีการสอน การประเมินผล ฯลฯ จึงมีความยืดหยุ่นได้มาก

ดังนั้น หลักในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นควรยึดแนวทางให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ โดยมุ่งตอบสนองความต้องการ ความสนใจ และความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคน รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลได้มีโอกาส และได้มีส่วนร่วมในการเพิ่มระดับความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่องด้วยการขึ้นนำตนเอง ภายใต้การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ประเภทของเนื้อหาวิชาที่จัดในการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ได้มีการแบ่งประเภทของเนื้อหาวิชาที่จัดในการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยหน่วยงานต่างๆและนักวิชาการต่างๆ ดังนี้

รัตนา พุ่มไพศาล (2530) ได้แบ่งประเภทของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยพิจารณาจากจุดประสงค์และเนื้อหาของกิจกรรม ออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. การศึกษาด้านสามัญ หรือความรู้พื้นฐาน (General or Basic Education) ได้แก่ ความรู้ด้านหนังสือ การอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ตลอดจนจนความสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม การศึกษาประเภทนี้ ได้แก่

1.1 การศึกษาก่อนประถมศึกษา

1.2 การศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ

1.3 การศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ

1.4 มหาวิทยาลัยเปิด

2. การศึกษาด้านอาชีพ (Occupational Education) มุ่งพัฒนาความรู้ ทักษะที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และทักษะที่เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ

3. การศึกษาสำหรับการพัฒนาชุมชน (Community Improvement Education) ได้แก่ การให้การศึกษาเกี่ยวกับกิจการของท้องถิ่น และสถาบันชาติ ตลอดจนจนกระบวนการต่างๆ ในสังคม

เช่น การปกครองในภูมิภาค การปกครองชาติ การร่วมมือสหกรณ์โครงการของชุมชนต่างๆ และกิจกรรมอื่น ที่เกี่ยวข้องการพัฒนาชุมชน

4. การศึกษาสำหรับปรับปรุงความเป็นอยู่ในครอบครัว (Family Improvement Education) ได้แก่ การปลูกฝังความรู้ ทักษะ ทศนคติที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพของชีวิตของบุคคลในครอบครัว เช่น ความรู้ ความสามารถในการเรื่องสุขภาพอนามัย เป็นต้น

5. การศึกษาประเภทที่มุ่งเสริมสร้างความสมบูรณ์แห่งชาติ เช่น การดนตรี ศิลปะ สันทนาการ การศึกษาปรัชญาศาสนา เป็นต้น

6. การศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการและเพิ่มผลผลิต

สุนทร สุนันท์ชัย (2530) ได้กล่าวถึงการศึกษานอกระบบโรงเรียนไทยพบว่ามีขอบข่ายครอบคลุมเนื้อหาต่างๆ 6 ประเภท ดังนี้ คือ

1. สามัญศึกษาทั่วไป เป็นการศึกษายกเว้นระบบโรงเรียน ตั้งแต่ชั้นอ่านออกเขียนได้ จนถึงระดับอุดมศึกษา โดยผู้เรียนได้รับคุณวุฒิตามระดับที่ศึกษา

2. การฝึกอาชีพ ได้แก่ การฝึกทักษะอาชีพตามต้องการของผู้เรียนในสาขาต่างๆ

3. การศึกษาด้านสุขภาพ สวัสดิภาพ และชีวิตในครอบครัว ได้แก่ การป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ โภชนาการ สวัสดิศึกษา การจัดสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

4. การศึกษาด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ การปกครองประเทศ การปกครองท้องถิ่น การออกเสียงเลือกตั้ง กิจกรรมสาธารณะ การเสียภาษีอากร สิทธิหน้าที่ของประชาชน องค์กรต่างๆ

5. การศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคล ได้แก่ การศึกษาเสรี การดนตรี ศิลปะ สันทนาการ ศาสนา

6. การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน ได้แก่ การศึกษาเพื่อมุ่งให้เกิดความสามารถในการมีส่วนร่วมในชุมชน เป็นต้น

ศูนย์พัฒนา และส่งเสริมการศึกษาอาชีพ กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2539) ได้แบ่งกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การศึกษาพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเครื่องมือในการเรียนรู้ และความรู้ความสามารถที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ตลอดจนเสริมสร้างความรู้ และทักษะสำหรับการศึกษาต่อเนื่อง เช่น การส่งเสริมการรู้หนังสือ การศึกษานอกโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษา เป็นต้น

2. การศึกษาต่อเนื่องสายสามัญเป็นการศึกษาที่เสริมต่อจากการศึกษาพื้นฐานเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนนอกระบบโรงเรียนได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถ และเจตคติอย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การประกอบอาชีพ และการเตรียมที่จะศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป เช่น การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. การพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ เป็นการพัฒนาความรู้ ทักษะและเจตคติ เพื่อการประกอบอาชีพ โดยเน้นการพัฒนาอาชีพท้องถิ่น การสร้างผู้ประกอบการขนาดย่อมและอาชีพอิสระ การเตรียมความพร้อมเพื่อรับจ้างในตลาดแรงงาน และปรับปรุงอาชีพที่มีอยู่แล้วให้ได้ผลยิ่งขึ้น เช่น การฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น การจัดกลุ่มสนใจ การศึกษาการประกอบธุรกิจขนาดย่อย

4. การสนับสนุนการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติในสังคม ซึ่งอาจดำเนินด้วยการพัฒนาแหล่งความรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้ เช่น การจัดตั้งห้องสมุดประชาชน การจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ และวิทยากรโดยผ่านรายการวิทยุ โทรทัศน์ หอกระจายข่าว และนิทรรศการ การสนับสนุนผู้รู้ในสังคม เพื่อนำศักยภาพ ความชำนาญ และภูมิปัญญาทั้งภายในและภายนอกชุมชนมาเผยแพร่ให้กับประชาชน

อาชัญญา รัตนอุบล (2544) ได้สรุปการจัดเนื้อหากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยแบ่งได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาต่อเนื่อง ได้แก่ การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายสามัญ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา เป็นต้น

2. การศึกษาด้านทักษะอาชีพ คือ กิจกรรมฝึกอาชีพเพื่อมุ่งพัฒนาความรู้ ทักษะที่เป็นประโยชน์เพื่อการประกอบอาชีพตามความต้องการในสาขาวิชาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสาขาเกษตรกรรม ปานิชยกรรม อุตสาหกรรม คหกรรม ศิลปกรรมและหัตถกรรม

3. การให้บริการข่าวสารข้อมูลและสารสนเทศต่างๆ ได้แก่ กิจกรรมการจัดห้องสมุดประชาชนจังหวัด ห้องสมุดประชาชนอำเภอ ห้องสมุดประชาชนตำบล ที่อ่านหนังสือและแหล่งความรู้ประจำหมู่บ้าน ห้องสมุดเคลื่อนที่ หน่วยโสตทัศนศึกษา วิทยุศึกษา โทรทัศน์เพื่อการศึกษาดูดอนหนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ความรู้ต่างๆ เป็นต้น

4. การศึกษาด้านสุขภาพอนามัย การปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัว ชุมชนและสิ่งแวดล้อม คือ ความรู้ ทักษะและทัศนคติต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ การป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ สุขภาพอนามัย โภชนาการ บริโภคศึกษา สวัสดิศึกษา การเลี้ยงดูเด็ก ความสัมพันธ์ในครอบครัวและการวางแผนครอบครัว เป็นต้น

5. การศึกษาเพื่อสันติภาพและด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ การสร้างความสงบเรียบร้อย การปกครองในระดับต่างๆ องค์การประชาชน การใช้สิทธิและหน้าที่ในกระบวนการทางสังคม เช่น กิจกรรมเพื่อชุมชน การเสียภาษีอากร การเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองประเทศ เป็นต้น

6. การศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมและกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคคล ได้แก่ กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนา นันทนาการ การใช้เวลาว่าง หรืองานอดิเรก เช่น ดนตรี การละคร กีฬา พักผ่อน การกีฬา และการจัดประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น

สุมาลี สังข์ศรี (2545) ได้จำแนกประเภทกิจกรรมการศึกษานอกระบบออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ดังต่อไปนี้ คือ

1. การศึกษานอกระบบประเภทการศึกษาสามัญ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ ความรู้ในการอ่าน-เขียน การคำนวณเบื้องต้น การติดต่อสื่อสาร สังคม สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต หรือการศึกษาต่อ

2. การศึกษานอกระบบประเภทการให้ความรู้และทักษะอาชีพ เป็นการให้ความรู้ทางด้านวิชาชีพสาขาต่างๆ เพื่อนำความรู้มาปรับปรุงอาชีพที่ประกอบอยู่หรือสร้างอาชีพใหม่เพื่อเพิ่มพูนรายได้ วิชาชีพที่เปิดสอนมีมากมายหลายสาขาทั้งด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม คหกรรม ศิลปกรรม หัตถกรรม พาณิชยกรรม เช่น ช่างไฟฟ้า ช่างซ่อมวิทยุ ช่างแอร์ พิมพ์ดีด ตัดเย็บเสื้อผ้า อาหาร ขนม การเลี้ยงปลา การทำนาถัก การทำเครื่องจักสาน ฯลฯ การฝึกอบรมวิชาชีพจัดโดยหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน สาคม มูลนิธิ เช่น สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมอาชีวศึกษา วิทยาลัยสารพัดช่าง กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม โรงเรียนฝึกอาชีพของเอกชน กรมการศึกษานอกโรงเรียน ฯลฯ

3. การศึกษานอกระบบประเภทให้ความรู้ทั่วไป และข่าวสารข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน เป็นการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ ความรู้ด้านสุขภาพ

กฎหมาย ศาสนา สิ่งแวดล้อม การเมือง เศรษฐกิจ ฯลฯ การศึกษาในลักษณะนี้ปัจจุบันเรียกว่า การศึกษาตามอัธยาศัย

ดังนั้น ประเภทของเนื้อหาวิชาที่จัดในการศึกษานอกระบบโรงเรียน จึงมีความหลากหลาย ซึ่งจัดขึ้นโดยมีความยืดหยุ่นและตามความต้องการของผู้เรียนในด้านต่างๆ เช่น การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่อง การศึกษาด้านทักษะอาชีพ การศึกษาที่ให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นความรู้ในปัจจุบัน การศึกษาด้านสุขภาพอนามัย การศึกษาเพื่อสันติภาพและด้านการเมืองการปกครอง การศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมและกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคคล เป็นต้น ผู้เรียนจึงสามารถที่จะเรียนรู้ได้จากเนื้อหาต่างๆ เหล่านี้ได้เป็นอย่างดีตามความสะดวกและความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก ซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นความรู้ ทักษะและเจตคติที่สามารถนำไปพัฒนาตนเองและสังคมได้

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรี

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรี หมายถึง กิจกรรมทางการศึกษา และมวลประสบการณ์ความรู้ใดๆก็ตาม ที่ได้จัดขึ้นโดยบุคคล หน่วยงานและสถาบันต่างๆ โดยมีจุดจัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียนแบบปกติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติที่พึงประสงค์ของกลุ่มสตรีในสังคม โดยยึดหลักการที่ว่า กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนดังกล่าว ต้องสนองตอบต่อความต้องการ ความสนใจและประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นสตรีนั้น (อาชัญญา รัตนอุบล, 2551)

การศึกษาดังกล่าว จึงเป็นการศึกษาที่เปิดโอกาสให้กับสตรีทุกคนในชุมชน เป็นการศึกษาตลอดชีวิต ที่จัดให้แก่สตรีทุกวัย ทุกภูมิภาค ทุกระดับการศึกษา และทุกชุมชน โดยมีลักษณะยืดหยุ่นในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นตัวผู้สอน ผู้เรียน เวลา สถานที่ หลักสูตรและการสอน การบริหารจัดการ และการประเมินผล ความมุ่งหมายโดยทั่วไปของการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรีก็คือ เพื่อการบริการและช่วยให้สตรีสามารถปรับชีวิตให้เข้ากันได้ หรือผสมกลมกลืนกับสภาพสิ่งแวดล้อมโดยบริการในรูปแบบต่างๆ กัน ตามลักษณะของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นสตรีตามสภาพท้องถิ่น หรือตามสถานการณ์

การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความผูกพันกับสตรีไทยมาแต่สมัยโบราณกาลแล้ว ทั้งนี้ เป็นเพราะวัฒนธรรมค่านิยมของสังคมไทยในอดีตนั้นมักจะไม่ให้สตรีได้รับการศึกษาในระบบ โรงเรียนเหมือนบุรุษหากแต่ชนบทรรมนิยมในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่สตรีนั้นมักจะมีขึ้นที่บ้าน โดยส่วนมากมักจะเป็นเรื่องการบ้านการเรือน การเย็บปักถักร้อย การทำอาหาร และงานฝีมือต่างๆ ซึ่งในปัจจุบันได้มีหน่วยงานของภาครัฐบาล และเอกชนได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะจัดการศึกษาแก่สตรีเพื่อที่จะเพิ่มพูนความรู้และทักษะต่างๆแก่สตรีโดยใช้กระบวนการของการศึกษานอกระบบ กิจกรรมการศึกษานอกระบบที่หน่วยงานเหล่านี้ที่จัดแก่สตรีมีมากมาย หลายประเภท ทั้งนี้เพื่อให้สามารถช่วยคลี่คลายปัญหาต่างๆที่สตรีเผชิญอยู่ ตลอดจนเพื่อให้สตรีมีความรู้มีทักษะความสามารถเพียงพอที่จะช่วยครอบครัวและชุมชนในสภาพที่สังคมและสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะ (ทองอยู่ แก้วไทรชะ และคณะ, 2534) โดยกิจกรรมการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรี อาจแบ่งเป็น 5 ประเภท คือ

1. การให้บริการการศึกษาพื้นฐาน การให้บริการการศึกษาพื้นฐานนี้จะครอบคลุมตั้งแต่ การสอบอ่านข้อเขียนสำหรับผู้ที่ย่านหนังสือไม่ออกเขียนหนังสือไม่ได้จนกระทั่งถึงการจัดการศึกษาสายสามัญต่อเนื่องให้ ซึ่งอาจแยกประเภทได้ดังนี้

1.1 การส่งเสริมการรู้หนังสือ เป็นกิจกรรมที่จัดให้แก่สตรีที่ยังอ่านหนังสือไม่ออกเขียนไม่ได้ เช่น โครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติของกรมการศึกษานอกโรงเรียน นอกจากนั้นยังมีโครงการที่สอนอ่านเขียนและสอนการคิดเลข ตลอดจนให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฝึกให้รู้จักวิธีวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา ได้แก่ โครงการการศึกษา เบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานของกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

1.2 การศึกษาสายสามัญขั้นต่อเนื่อง จัดสำหรับผู้ที่ไม่มีโอกาสจะเข้าศึกษาในระบบโรงเรียน แต่มีความประสงค์จะศึกษาในระดับประถมศึกษา หรือมัธยมศึกษา โครงการนี้จัดโดยกรมการศึกษานอกโรงเรียนเช่นเดียวกัน ผู้เรียนอาจเรียนทางวิทยุ ไปรษณีย์อยู่กับบ้าน และมีการพบกลุ่มเป็นครั้งคราว หรืออาจเรียนโดยอ่านหนังสือเองที่บ้าน และไปพบกลุ่มเป็นครั้งคราว หรืออาจเรียนแบบไปเรียนในชั้นเรียนที่เปิดสอนให้ตอนเย็น โดยใช้สถานที่ของโรงเรียนในท้องถิ่น เมื่อเรียนครบหลักสูตรแล้ว สอบเทียบความรู้ ซึ่งจะมีศักดิ์และสิทธิ์เท่ากับผู้ที่จบการศึกษาจากระบบโรงเรียนทุกอย่าง โดยบางโครงการจัดบริการให้ทั้งสตรีและผู้ชายในโครงการเดียวกัน แต่บางโครงการจะจัดเฉพาะให้แก่สตรีเท่านั้น

2. การให้ความรู้ทางด้านทักษะอาชีพ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ความรู้ตลอดจนฝึกอบรมวิชาชีพในสาขาต่างๆแก่สตรี เพื่อให้มีความรู้ไปใช้ในการปรับปรุงอาชีพที่มีอยู่ หรือ

ประกอบอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้แก่ครอบครัว อาชีพที่หน่วยงานต่างๆจัดฝึกอบรมมีอยู่มากมาย โดยพยายามจัดให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของแต่ละท้องถิ่น ได้แก่ ทอผ้า ตัดเย็บเสื้อผ้า เสริมสวย เย็บปักถักร้อย ทำอาหาร/ขนม เกษตร พนังงานต้อนรับ การปรับปรุงคุณภาพยาง ฯลฯ ระยะเวลาของการอบรมอาจจะเป็นระยะสั้นตั้งแต่ 1 สัปดาห์ จนถึง 1 เดือน 2 เดือน หรือ 3 เดือน ซึ่งแล้วแต่เนื้อหาที่จัดกิจกรรมนั้นๆ

3. การให้ความรู้และข่าวสารข้อมูลต่างๆเป็นกิจกรรมที่หน่วยงานต่างๆจัดขึ้นเพื่อให้ ความรู้และข้อมูลต่างๆทั่วไปในชีวิตประจำวันเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้มีความรู้เกี่ยวกับความ เปลี่ยนแปลงต่างๆของสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไป หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจะ ให้ ความรู้ข้อมูลต่างๆโดยอาศัยสื่อประเภทต่างๆซึ่งหน่วยงานอาจจัดทำขึ้นเอง เช่น หนังสือพิมพ์ ไปสเตอร์ แผ่นพับ การจัดนิทรรศการเคลื่อนที่ การฉายภาพยนตร์ รายการวิทยุ และรายการ โทรทัศน์ เป็นต้น

4. การส่งเสริมสุขภาพอนามัยและการบริโภคที่ถูกต้อง เป็นการให้ความรู้แก่สตรี ในเรื่อง สุขภาพอนามัยโภชนาการ การบริโภค การงดสูบบุหรี่ การเลี้ยงดูทารก การใช้ยาและอื่นๆ ที่ เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัย มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ จัดอบรมและให้ความรู้ทางด้านนี้แก่สตรี

5. การให้ความรู้เพื่อส่งเสริมบทบาทสตรีในครอบครัว และการร่วมพัฒนาชุมชน เป็นการ ให้ความรู้แก่สตรีให้เข้าใจในบทบาทและศักยภาพของตนเองในการพัฒนาครอบครัว และพัฒนา ชุมชน

นอกเหนือจากการให้ความรู้ในขอบข่ายที่กล่าวในข้างต้นนี้แล้ว การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนยังให้ความรู้ในด้านอื่นๆแก่สตรีอีกด้วย เช่น ความรู้เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ความรู้เกี่ยวกับการทำงานของสตรี เป็นต้น โดยทั้งนี้ต้องคำนึงถึงประโยชน์ในตัวของสตรีเอง ตลอดจนครอบครัวและชุมชน

นักศึกษานอกระบบโรงเรียนจำเป็นต้องทราบวิธีการศึกษาสภาพความต้องการของ สตรี เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยอาจจะต้องศึกษาค้นคว้าจาก ข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น จากทะเบียนที่มีผู้อื่นได้สำรวจไว้ หรือจากข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆที่ เกี่ยวข้องได้ประมวลไว้ เป็นต้น นอกจากนี้แล้ววิธีการอีกวิธีหนึ่งที่ใช้ศึกษาสภาพความต้องการของ สตรี คือ การศึกษาค้นคว้าสำรวจข้อมูลเพิ่มเติม โดยใช้เทคนิคต่างๆช่วย เช่น การสำรวจข้อมูล

จากการเปิดให้สตรีทุกคนในชุมชนได้อภิปรายและให้ทุกคนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน แล้วจึงสรุปเป็นความต้องการของชุมชนนั้นๆหรืออาจใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสำรวจข้อมูลจากสตรีทุกคน การสัมภาษณ์หรือการสำรวจแบบกลุ่ม การสัมภาษณ์หรือการสำรวจจากผู้นำสตรี การวิเคราะห์เป็นรายกรณี การสำรวจข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและการสังเกต เป็นต้น

ชัยฤทธิ โปธิสุวรรณ (2543) ได้เสนอวิธีอย่างเป็นทางการในการประเมินความต้องการ ดังนี้

การสำรวจข้อมูล (Survey)

การสำรวจข้อมูล หรือโพล (Poll) เป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางในการกำหนดความต้องการ โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ตอบเอง ใช้ในกรณีที่มีผู้ตอบจำนวนมากและกระจายกระจายห่างไกล

แนวทางการศึกษาความต้องการของสตรีที่สำคัญ มีดังนี้คือ

1. สนับสนุนและกระตุ้นให้สตรีได้เกิดความสนใจและกระตือรือร้น ที่จะทราบความต้องการและปัญหาของชุมชนตนเอง โดยการสนับสนุนให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการศึกษา การดำเนินการ ไปจนถึงขั้นการประเมินผล โดยการจัดตั้งเป็นองค์กรของสตรีในชุมชนนั้น ร่วมกันสำรวจความต้องการของชุมชนตนเอง

2. ควรให้สตรีได้เรียนรู้และเข้าใจตั้งแต่ความเป็นมา วัตถุประสงค์ ขั้นตอน และวิธีการเก็บข้อมูลความต้องการของสตรี เพื่อให้สตรีได้นำเสนอข้อมูลที่สามารถเชื่อถือได้ อีกทั้งมีแนวโน้มเข้าร่วมการแก้ไขปัญหาของชุมชนของตนเอง และเข้าร่วมโครงการการศึกษาของระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

3. ควรสร้างความศรัทธาและเข้าถึงสตรีอย่างแท้จริง ในการแสวงหาความต้องการของสตรี ผู้จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนจำเป็นต้องพยายามเข้าถึงจิตใจของสตรี อีกทั้งควรสร้างความศรัทธาด้วยความจริงใจและน่าเชื่อถือ เพื่อได้เป็นพลังกระตุ้นให้สตรีได้เข้าร่วมแสวงหาความต้องการและแก้ไขปัญหาอย่างเต็มพลังของตนเอง

4. ควรสนับสนุนอาสาสมัครและผู้นำสตรีในชุมชนให้มีบทบาททางการศึกษาความต้องการของชุมชน ซึ่งนับว่าเป็นการระดมการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง และจริงจัง และสนับสนุนให้เกิดการดำเนินงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้บรรลุผลสำเร็จเป็นอย่างดีด้วย

5. ควรระดมความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ร่วมกันของทุกหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของภาครัฐบาลหรือเอกชน มูลนิธิ และสมาคมต่างๆ

สรุปได้ว่า ในการศึกษาหาความต้องการของกลุ่มสตรีควรที่จะให้เกิดการมีส่วนร่วม การแสดงความคิดเห็นร่วมกันของกลุ่มสตรีอย่างแท้จริง ว่ามีความต้องการในด้านไหนอย่างไรบ้าง รวมทั้งความร่วมมือจากทุกๆฝ่าย

ขั้นตอนการศึกษาความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสตรี

ในการวางแผนการศึกษาความต้องการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสตรีนั้น ผู้จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนควรดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. กำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการศึกษาตามความต้องการของสตรี กำหนดขอบเขตของการศึกษาตามความต้องการ เช่น กำหนดว่าจะศึกษาความต้องการของกลุ่มเป้าหมายสตรีใดบ้างในชุมชน ใครบ้างที่ควรจะเป็นผู้ให้ข้อมูล และความต้องการด้านใดบ้างที่ควรจะต้องศึกษา เป็นต้น
2. พิจารณาอุปสรรค และปัจจัยที่อาจจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาความต้องการของสตรี เช่น การเมือง เศรษฐกิจ เวลา วัฒนธรรม และสังคม เป็นต้น
3. สนับสนุนให้สตรีมีส่วนร่วม และรับรู้การศึกษาความต้องการของชุมชนตนเอง เพื่อประโยชน์ในการให้ข้อมูลที่เป็นจริงและเชื่อถือได้
4. เลือกรวิธีการศึกษาความต้องการที่เหมาะสมที่สุดกับสภาพการณ์นั้นๆหรืออาจผสมผสานวิธีการต่างๆเพื่อให้ได้ความถูกต้องของข้อมูลมากที่สุด
5. กำหนดเกณฑ์การประเมินความต้องการของสตรี ซึ่งหมายความว่า การวางมาตรฐานที่พึงประสงค์ไว้เพื่อเปรียบเทียบกับสภาพความเป็นจริงที่ได้รับมาจากการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. ลงมือรวบรวมข้อมูลตามความต้องการของสตรีตามที่ได้กำหนดและวางแผนไว้
7. สรุปผล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุป อธิบายความหมายของข้อมูลที่ได้ออกมาเป็นความต้องการของสตรี
8. นำผลการศึกษาความต้องการที่ได้ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนย่อย คือ การจัดลำดับความต้องการของสตรี เมื่อข้อมูลที่ได้สำรวจมาแล้วพบว่ามีความต้องการหลายประการ นักการศึกษานอกระบบโรงเรียนควรต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการจากหลายๆฝ่ายร่วมกัน เพื่อพิจารณาหาความเหมาะสมของโครงการการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จะจัดและปรับความต้องการของสตรีไปสู่วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของโครงการการศึกษานอกระบบโรงเรียน

สรุปได้ว่า ขั้นตอนในการศึกษาหาความต้องการของกลุ่มสตรีควรมีการจัดขั้นตอนโดยให้กลุ่มสตรีมีส่วนร่วมเป็นหลัก ทั้งในด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย เกณฑ์การประเมิน รวบรวมข้อมูล และสรุปผล

การวางแผนโครงการการศึกษาครอบครัวระบบโรงเรียน

การวางแผนเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่ง ที่เกี่ยวกับการกำหนดสิ่งที่กระทำในอนาคต การประเมินผลของสิ่งที่กำหนดว่ากระทำและกำหนดวิธีการนำไปใช้ในการปฏิบัติ ตลอดจนเป็นการเลือกวิถีทางในการเลือกอนาคตจากทางเลือกหลายๆทางสำหรับที่จะให้กิจกรรมทั้งหมดหรือเฉพาะบางแผนงาน ดำเนินไปตามวิถีทางนั้น การวางแผนเป็นการตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร ทำเมื่อไหร่ ให้ใครทำ และมีวิธีทำอย่างไร การวางแผนจึงเป็นการนำกิจกรรมไปสู่วัตถุประสงค์ที่เลือกไว้โดยวิธีการที่ถูกต้องที่สุด

การวางแผนโครงการการศึกษาครอบครัวระบบโรงเรียนสำหรับสตรี คือ กระบวนการจัดเตรียมเพื่อการตัดสินใจ จัดกิจกรรมการศึกษาครอบครัวระบบโรงเรียนในอนาคต โดยมีการกำหนดไว้ล่วงหน้าว่าจัดกิจกรรมการศึกษาครอบครัวระบบโรงเรียนอะไร วัตถุประสงค์คืออะไร ใช้วิธีการอะไร เมื่อใด และใครเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งนำไปสู่การตอบสนองต่อสภาพปัญหาและความต้องการของสตรีได้อย่างแท้จริง

ความสำคัญของการวางแผนโครงการการศึกษาครอบครัวระบบโรงเรียนสำหรับสตรี

1. การวางแผนจะเป็นแนวทางปฏิบัติของนักการศึกษาครอบครัวระบบโรงเรียน
2. การวางแผนเป็นเครื่องกำหนดทิศทาง
3. การวางแผนจะช่วยสนับสนุนให้เห็นสภาพการณ์ในอนาคต
4. การวางแผนเป็นตัวนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรี

สรุปได้ว่า การวางแผนโครงการการศึกษาครอบครัวระบบโรงเรียนสำหรับสตรีควรจะต้องประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย การตัดสินใจที่มีเหตุผล และการกระทำตามแผน เพื่อให้บังเกิดผลตามที่ต้องการและนำไปสู่การพัฒนาตนเองอย่างแท้จริงของกลุ่มสตรีได้

กระบวนการวางแผนโครงการการศึกษาครอบครัวระบบโรงเรียนสำหรับสตรี

หลังจากที่นักการศึกษาครอบครัวระบบโรงเรียนได้ข้อมูล สภาพปัญหา และความต้องการของสตรีแล้วและสามารถปรับปรุงข้อมูลเหล่านั้นไปสู่วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอน

ต่อไปก็คือขั้นตอนของการวางแผนโครงการการศึกษาจากระบบโรงเรียนให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้และการลงมือปฏิบัติ การประเมินความก้าวหน้า และพิจารณา ทบทวนปรับปรุง และแก้ไขโครงการ ดังรายละเอียดกระบวนการวางแผนของโครงการการศึกษาจากระบบโรงเรียน ดังนี้

1. รวบรวมและเก็บข้อมูลสภาพปัญหา และความต้องการการศึกษาจากระบบโรงเรียน
2. วิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัญหา และความต้องการการศึกษาจากระบบโรงเรียน
3. แยกแยะเรียงลำดับความสำคัญของสภาพปัญหาและความต้องการ
4. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย
5. เขียนแผนการโครงการการศึกษาจากระบบโรงเรียน
6. ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้
7. ประเมินผล
8. พิจารณา ทบทวน ปรับปรุงแก้ไขโครงการ

ดังนั้น การจัดการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับสตรีควรมีการดำเนินการที่ให้สตรีมีส่วนร่วมตั้งแต่แรกเริ่มจนจบกระบวนการ โดยมีการวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาและความต้องการของสตรีเป็นหลัก และมีการดำเนินการโดยมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมเป็นระยะเพื่อจะได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับสตรีได้เป็นอย่างดี

กระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับสตรี

กระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับสตรีได้แบ่งเป็น 7 ขั้นตอนดังต่อไปนี้ (อาชัญญา รัตนอุบล, 2551)

1. เริ่มต้นด้วยการสร้างบรรยากาศสำหรับการแสวงหาคำตอบร่วมกัน (Mutual Inquiry) ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน
2. ร่วมกันวางแผนโครงการการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน
3. ร่วมกันวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. ร่วมกันสร้างเป้าหมายในการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
5. ร่วมกันออกแบบแผนการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการเรียนรู้
6. ร่วมกันเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุสำเร็จตามที่ผู้เรียนต้องการ

7. ร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ในการสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของสตรี เพื่ออำนวยความสะดวกกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียน ควรมีบรรยากาศในการเรียนรู้ ดังนี้

1. บรรยากาศที่อบอุ่น
2. บรรยากาศแห่งความเคารพซึ่งกันและกัน
3. บรรยากาศของการนำไปสู่การสนทนา
4. บรรยากาศที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจถึงบทบาทของตนอย่างชัดเจน
5. บรรยากาศของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

รวมทั้งมีการนำเอาการใช้ทฤษฎี Andragogy มาประยุกต์ใช้กับผู้เรียนสตรีที่เป็นผู้ใหญ่ และผนวกกับความรู้อื่นๆ ความเข้าใจเรื่องสตรีโดยเฉพาะ ทำให้สตรีเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

Andragogy มาจากภาษา Greek คำว่า Aner (หมายถึง “คน”) คำว่า Andragogy หมายถึง ศิลปะและวิทยาศาสตร์ของการช่วยเหลือผู้ใหญ่ให้เกิดการเรียนรู้ (The art and science of helping adults or maturing human being learn)

ความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้โดยครูเป็นศูนย์กลางและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

เรื่อง	การเรียนรู้โดยครูเป็นศูนย์กลาง	การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
มโนทัศน์ของผู้เรียน	บุคลิกภาพต้องพึ่งพาผู้อื่น	เป็นผู้ชี้นำตนเองมากขึ้น
บทบาทของ ประสบการณ์ของผู้เรียน	ถูกสร้างมากกว่าจะถูก นำไปใช้	เป็นแหล่งทรัพยากรที่มี คุณค่า
ความพร้อมในการเรียนรู้	ขึ้นอยู่กับระดับวุฒิภาวะ	พัฒนาจากงานในชีวิตจริง และปัญหา
แนวทางการเรียนรู้	เน้นเนื้อหาวิชาเป็น ศูนย์กลาง	เน้นงานหรือปัญหาเป็น ศูนย์กลาง
การจูงใจ	รางวัลภายนอกหรือการ ลงโทษ	แรงจูงใจภายใน ความอยากรู้ อยากเห็น

องค์ประกอบกระบวนการเรียนรู้

เรื่อง	การเรียนรู้โดยครูเป็นศูนย์กลาง	การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
บรรยากาศ	อำนาจเป็นทางการมีการแข่งขันมีการตัดสิน	การร่วมมือระหว่างกันอย่างไม่เป็นทางการ การนับถือเสียงส่วนใหญ่ การร่วมมือระหว่างกัน การสนับสนุน
การวางแผน	โดยครู	โดยการตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วม
การสร้างเป้าหมาย	โดยครู	โดยการร่วมมือกัน
การออกแบบแผนการเรียนรู้	เนื้อหาวิชา รายวิชาตามลำดับเหตุผล	การใช้โครงการการเรียนรู้ สัญญาการเรียนรู้ลำดับก่อนหลังขึ้นกับความพร้อมของผู้เรียน
กิจกรรมการเรียนรู้	การถ่ายทอดจากครูสู่ผู้เรียน	โครงการใฝ่รู้ด้วยตนเอง เอกัตศึกษา เน้นประสบการณ์
การประเมินผล	โดยครู	ประเมินโดยการรวบรวมหลักฐานของตนเองร่วมกับผู้สอน

คุณลักษณะของผู้อำนวยความสะดวกหรือเพื่อนร่วมทางการเรียนรู้ที่ดีสำหรับทำงานร่วมกับสตรี

1. มีความเชี่ยวชาญ ชำนาญในเนื้อหา
2. เป็นผู้เรียนรู้ที่ดีร่วมกับผู้เรียน
3. เป็นผู้ปฏิบัติที่ดี

4. มีความกระตือรือร้น
5. มีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์
6. มีความยืดหยุ่น
7. มีความอดทนและควบคุมอารมณ์ได้ดี
8. มีชีวิตชีวา
9. ให้ความสนใจในเพื่อนมนุษย์
10. ทำตัวปกติธรรมดา (keep low profile)
11. พุดจาชัดเจน
12. ให้ความสำคัญต่อเวลา
13. มีความทันสมัย และทันเหตุการณ์
14. มีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนมนุษย์
15. มีความยุติธรรม

ฯลฯ

นอกจากนี้ Houle (1964) ได้เสนอหลักการ 7 ประการสำหรับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งผู้ที่จะทำงานร่วมกับสตรีควรระลึกไว้ดังนี้

1. ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้
  2. พยายามสร้างเป้าหมายที่เป็นจริงและสามารถวัดความสำเร็จของผู้เรียนได้
  3. จดจำพลังความสามารถของผู้เรียน
  4. นำแนวคิดและความจริงใหม่ๆที่ผู้เรียนเรียนรู้มา นำไปสู่บริบท (Context)
  5. ผู้เรียนสามารถแสวงหาความช่วยเหลือและการสนับสนุนเมื่อผู้เรียนต้องการ
  6. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆและสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในทันทีทันใดเมื่อผู้เรียนต้องการ
  7. พยายามใช้หลักจิตวิทยาและการปฏิบัติที่มีเหตุมีผลแก่ผู้เรียน
- ด้วยเหตุนี้ การสร้างสัมพันธภาพอันดีต่อกันและกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนจึงมีความสำคัญยิ่ง

ดังนั้น ในกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับสตรีควรจัดให้มีกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถผนวกเข้ากับความรู้ของสตรี มีการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่

เอื้อต่อการเรียน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบชี้นำตนเอง สามารถนำประสบการณ์ของแต่ละคน มาใช้ในกระบวนการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และสามารถนำความรู้ และทักษะที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ

การจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพเป็นกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนรูปแบบหนึ่งที่ ก่อให้เกิดการพัฒนาคน พัฒนาชนบท เป็นการศึกษาที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาอาชีพและมี ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นการให้ความรู้ในเรื่องทักษะอาชีพในสาขาต่างๆ ตามความถนัด และความต้องการของตน เพื่อนำไปประกอบอาชีพ ปรับปรุงอาชีพ และพัฒนาตนเองให้มีความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้

หลักการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ (กรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน, 2539) กล่าวไว้ดังนี้ คือ

“การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ เป็นการศึกษาด้านอาชีพแก่ประชาชนนอกระบบโรงเรียนที่ขาดโอกาส เพื่อให้เห็นช่องทางการทำมาหากิน คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการทำงานเพื่อการประกอบอาชีพอิสระ หรืออาชีพรับจ้างในตลาดแรงงาน หรือเพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชน โดยจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับสภาพความต้องการของบุคคลและชุมชน โดยให้เสริมรับกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในรูปแบบอื่นๆ ตามแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิต”

จะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพนั้นมีหลักการที่จะ พัฒนาประชาชนให้มีความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ สร้างโอกาสให้ประชาชน เข้าสู่อาชีพอย่างสัมพันธ์กับส่วนแบ่งของตลาดอาชีพ ตลาดแรงงาน และสามารถปรับตัวปรับอาชีพและพัฒนาอาชีพได้อย่างต่อเนื่องตามสภาพท้องถิ่น โดยใช้วิทยากรผู้มีความรู้ที่เหมาะสม เพื่อลดค่าใช้จ่าย และปัญหาการว่างงาน (สุนทร สุนันท์ชัยและคณะ, 2533)

วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพได้กำหนดไว้ดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2539) คือ

1. การจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการกระจายรายได้และแก้ปัญหาความยากจน โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้ ความสามารถที่สร้างงานประกอบอาชีพอิสระ และเพิ่มพูนรายได้

2. การจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างการทำงาน และความต้องการของตลาดแรงงาน

3. การจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพพื้นฐานที่สามารถประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้

ลักษณะการจัดการศึกษาวิชาชีพ สามารถจำแนกได้ตามความมุ่งหมายในการจัดได้ 3 ลักษณะ (สุนทร สุนันท์ชัยและคณะ, 2533) ดังนี้

1. การฝึกอาชีพเพื่อการจ้างงาน การฝึกประเภทนี้มุ่งที่จะฝึกทักษะให้แก่ประชาชน เพื่อป้อนเข้าสู่ตลาดแรงงานด้านอุตสาหกรรม หรือธุรกิจ เช่น ช่างออกแบบ ช่างอิเล็กทรอนิกส์ นักบัญชี เป็นต้น

2. การฝึกอาชีพเพื่อประกอบอาชีพอิสระ การฝึกประเภทนี้มุ่งเพื่อจะฝึกให้ประชาชนมีทักษะที่จะประกอบอาชีพ โดยมีกิจการเป็นของตนเองได้ ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนในชนบทมีงานทำในท้องถิ่น เป็นการช่วยลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองใหญ่ การฝึกอาชีพประเภทนี้ได้แก่ การตัดเย็บเสื้อผ้า การซ่อมเครื่องมือการเกษตร การซ่อมเครื่องยนต์ขนาดเล็ก และการประดิษฐ์สินค้าหัตถกรรมต่างๆ

3. การฝึกวิชาอาชีพเพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง การฝึกวิชาอาชีพประเภทนี้มีได้มุ่งให้บุคคลไปประกอบอาชีพ แต่ถือว่าการศึกษาทั่วไป ประชาชนที่ผ่านการฝึกอบรมวิชาอาชีพในลักษณะนี้แล้วจะสามารถนำไปใช้ปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองได้ เช่น การปรุงอาหารให้ได้คุณค่าทางอาหารสูง การซ่อมเครื่องใช้ภายในบ้าน การตัดเย็บเสื้อผ้า และการขับรถยนต์

รูปแบบการจัดการศึกษาวิชาอาชีพพระยะสั้น แบ่งเป็น 4 ลักษณะ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2539) คือ

1. การฝึกอาชีพพระยะสั้นแบบชั้นเรียน จัดสอนโดยใช้สถานที่ของสถานศึกษาหรือสถานประกอบการที่มีอุปกรณ์การสอนและครูอาจารย์พร้อมอยู่แล้วมีความยืดหยุ่นตามสภาพฤดูกาลและความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น
2. การฝึกอาชีพเคลื่อนที่ เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยจัดเป็นหน่วยเคลื่อนที่ออกไปสอนประชาชนในชนบท หรือหมู่บ้านห่างไกล หรือเปิดสอนโดยจัดหาวิทยากรในท้องถิ่นนั้นๆเป็นผู้สอน
3. การจัดกลุ่มพัฒนาอาชีพ เป็นการรวมกลุ่มกันฝึกหัดอาชีพใดอาชีพหนึ่งโดยมีกระบวนการฝึกที่ครบวงจรของการประกอบอาชีพ โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษาหาข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเลือกอาชีพการฝึกทักษะ และลงมือประกอบอาชีพไปพร้อมๆกับการเรียน โดยใช้หลักสูตรพระยะสั้น
4. การจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อสร้างงานอาชีพในชนบท (กศ.อช.) เป็นโครงการทดลองจัดการศึกษาด้านอาชีพเพื่อส่งเสริมการมีงานทำในชนบท โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNPD) พัฒนายุทธศาสตร์ในการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาพการประกอบอาชีพในชนบท

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, 2548) จึงเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีอาชีพ หรือเห็นช่องทางการทำมาหากิน คิดเป็น แก้ปัญหา เป็น มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการทำงานเพื่อการประกอบอาชีพอิสระ อาชีพในตลาดแรงงาน หรือเพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชน รวมทั้งเพื่อเพิ่มวุฒิทางการศึกษาและการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับหน้าที่การงาน โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังนี้

1. หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นเป็นหลักสูตรที่ใช้เวลาเรียนสั้นๆที่จัดให้บริการแก่ประชาชน โดยลักษณะของเนื้อหาสามารถจบในตัวเอง มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาอาชีพ ประกอบอาชีพอิสระและพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน เช่น การเพาะเห็ด ตัดผม แปรรูปผลิตภัณฑ์ การเกษตร ช่างไฟฟ้า ช่างเชื่อมโลหะ ช่างซ่อมจักรยาน วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น
2. กลุ่มสนใจวิชาชีพ เป็นการจัดการศึกษาอาชีพให้แก่ประชาชนกลุ่มต่างๆ ที่สามารถจัดได้รวดเร็วเพื่อให้สามารถสนองความต้องการ และความสนใจของผู้เรียนได้ในทันที โดยมีการ

รวมกลุ่มผู้ที่สนใจในอาชีพเดียวกันมาเรียน กลุ่มๆหนึ่งมีผู้เรียน 15 คนขึ้นไป มีระยะเวลาการเรียนไม่เกิน 30 ชั่วโมง โดยมีวิทยากรผู้มีความรู้ ความชำนาญในเรื่องนั้นๆเป็นผู้สอน (สมาชิกกลุ่มรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุฝึก)

3. หลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ พุทธศักราช 2533 (ปอ.) เป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ขาดโอกาสทางการศึกษา สำหรับผู้จบระดับประถมศึกษา (ป.6) แล้ว ให้มีโอกาสศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าสู่อาชีพ มีรายได้เกิดขึ้นระหว่างเรียน หรือเรียนจากประสบการณ์ในอาชีพที่ประกอบอยู่ โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษาจนได้ประกาศนียบัตรเทียบเท่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในระบบโรงเรียน

4. หลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2539 (กศน.ปวช.) เป็นหลักสูตร 3 ปี สำหรับผู้เรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนต้น และกำลังทำงานในสถานประกอบการเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะวิชาชีพเฉพาะด้าน ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ ให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชน นอกจากนี้ยังเป็นการยกระดับการศึกษาของผู้เรียนให้สูงขึ้นโดยไม่ต้องเสียเวลาทำงาน ผู้ที่เรียนจบหลักสูตรนี้จะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เทียบเท่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในระบบโรงเรียน สาขาวิชาที่เปิดสอนมี 17 สาขาวิชา คือ

- 1). คอมพิวเตอร์ธุรกิจ
- 2). การจัดการ
- 3). การโรงแรมและการท่องเที่ยว
- 4). ภาษาอังกฤษธุรกิจ
- 5). ธุรกิจและบริการอุตสาหกรรม
- 6). การดูแลเด็กและผู้สูงอายุ
- 7). ธุรกิจอาหาร
- 8). ผ้าและเครื่องแต่งกาย
- 9). ช่างยนต์
- 10). ช่างอุตสาหกรรมเซรามิก
- 11). ช่างอิเล็กทรอนิกส์อุตสาหกรรม
- 12). ช่างเชื่อมอุตสาหกรรม
- 13). ช่างกลโรงงาน
- 14). ช่างควบคุมงานก่อสร้าง
- 15). ช่างเขียนแบบก่อสร้าง
- 16). อิเล็กทรอนิกส์
- 17). สาขาวิชาเกษตรศาสตร์

ดังนั้น การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพจึงเป็นการจัดการศึกษาที่เกี่ยวกับการส่งเสริมด้านอาชีพเพื่อให้ผู้เรียนสามารถที่จะนำความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ได้รับไปใช้ในการประกอบอาชีพ ทำให้มีรายได้และก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งในปัจจุบันการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพนี้ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆมากมาย

ตอนที่ 2 การพัฒนาอาชีพ

การประกอบอาชีพมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมากทั้งนี้เพราะอาชีพสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานในการแสวงหาปัจจัยจำเป็นในการดำรงชีวิตความต้องการด้านสังคมการยอมรับจากบุคคลอื่น ดังนั้นการพัฒนาอาชีพจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นทำให้บุคคลมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีในการทำงาน และการประกอบอาชีพ

1. ความหมายของอาชีพ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2525 (2539) ได้ให้ความหมายของอาชีพ ว่าเป็น การเลี้ยงชีวิต หรือการทำมาหากิน หรืองานที่ทำเป็นประจำเพื่อเลี้ยงชีพ

วิจิตรา ปัญญาชัย (2543) ได้ให้ความหมายของอาชีพ ว่าเป็นกิจกรรม และตำแหน่งที่เกี่ยวกับงานซึ่งเป็นผลจากความก้าวหน้าในอนาคตระยะยาวตลอดชีวิตการทำงาน จากตำแหน่งหนึ่งไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการจัดการของบุคคลในการวางแผนและกำหนดเป้าหมายในอาชีพเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จสูงสุดจากการประกอบอาชีพ ร่วมกับการสนับสนุนขององค์การและสอดคล้องกับสภาพของสังคมแวดล้อม

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2547) ได้กล่าวว่าอาชีพ หมายถึง ประเภทหรือชนิดของงานที่บุคคลนั้นทำ ปกติบุคคลมีอาชีพเดียว หากในระหว่างรอบ 52 สัปดาห์ที่แล้ว บุคคลใดมีอาชีพมากกว่า 1 ชนิด ให้ถืออาชีพที่มีจำนวนสัปดาห์การทำงานมากที่สุด หากจำนวนสัปดาห์เท่ากันให้นับอาชีพที่มีรายได้มากที่สุด

Hall (1978 อ้างถึงใน Getteridege และHutcheson,1990) ได้อธิบายอาชีพว่าเป็นผลของอิทธิพลจากตัวบุคคลกับโครงสร้างสังคมที่อยู่ ในส่วนของบุคคลเป็นกระบวนการในการหาข้อมูล การพัฒนาเจตคติ ค่านิยม ประสบการณ์ และการตัดสินใจเลือกอาชีพ ในขณะที่องค์การและโครงสร้างสังคมมีบทบาทในการส่งเสริมการฝึกอบรม การสร้างโอกาส การสรรหาระบบรางวัล การพัฒนาปรับเปลี่ยนเจตคติ ค่านิยม ประสบการณ์ การให้ข้อมูลข่าวสารด้านงานอาชีพ ดังนั้นอาชีพจึงประกอบด้วยกระบวนการของบุคคลในการเลือกอาชีพ หน่วยงาน ตำแหน่งงานของตนเองโดยที่องค์การทำการสรรหาคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมในการดำรงตำแหน่งในองค์การ

Oxfordb Advance Learner's Dictionary (1995 อ้างถึงใน ไพรัช วรรณวงศ์, 2544) ให้ความหมายของอาชีพว่า เป็นสิ่งที่บ่งบอกชัดเจนถึงการประกอบอาชีพที่มีความเหมาะสมต่อบุคคล เช่น อาชีพพยาบาล ช่าง เป็นต้น

Griffin (1996) ได้ให้ความหมายของอาชีพ ว่าเป็นกลุ่มของประสบการณ์เกี่ยวกับงาน พฤติกรรมและเจตคติที่บุคคลได้รับตลอดชีวิตการทำงาน โดยอาชีพเป็นการคาดหวังอนาคตในระยะยาว มีการวางแผน แสวงหาโอกาสความก้าวหน้า ความมั่นคงและความพึงพอใจในการประกอบอาชีพ

ดังนั้น อาชีพจึงเป็นการทำกิจกรรม การทำงาน การประกอบกรที่ไม่เป็นโทษแก่สังคม และมีรายได้ตอบแทน โดยอาศัยแรงงาน ความรู้ ทักษะ อุปกรณ์ เครื่องมือ วิธีการ แตกต่างกันไป ซึ่งเป็นงานที่ทำเป็นประจำเพื่อการหาเลี้ยงชีพในแต่ละบุคคล

2. แนวคิดในการพัฒนาอาชีพ

ได้มีผู้ให้แนวคิดในการพัฒนาอาชีพ ไว้ดังนี้

दनัย เทียนพุดม (2540) ได้เสนอแนวคิดการพัฒนาอาชีพ ว่าเป็นวิธีการที่เป็นระบบซึ่งจัดทำโดยองค์กร เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ามีบุคคลที่พร้อมด้วยคุณสมบัติประสบการณ์ ศักยภาพและความสามารถในการทำงาน โดยองค์กรสามารถเลือกใช้เพื่อสนองตอบความต้องการได้อย่างทันทีที่องค์กรต้องการ

กัจจา ทิพย์เที่ยงแท้ (2541) ได้เสนอแนวคิดการพัฒนาอาชีพว่าเป็นแนวทางที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในด้านอาชีพ โดยมีแนวทางในการพัฒนาอาชีพอยู่ 2 ประการ คือการสร้างงานอาชีพให้เกิดขึ้นจากบุคคลที่เดิมไม่มีอาชีพให้ได้รับการฝึกอบรม หรือฝึกทักษะในด้านต่างๆ เช่น ฝึกทักษะเพิ่มเติมให้กู้ยืมเงินเพื่อลงทุนในการประกอบอาชีพ

พนิดา วีระชาติ (2543) ได้เสนอแนวคิดการพัฒนาอาชีพว่าเป็นแนวทางในการพัฒนาอาชีพให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาอาชีพนั้น คือ “คน”

ทั้งนี้เพราะคนเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพ ซึ่งทรัพยากรคนของประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่ในชนบทเป็นทรัพยากรที่ต้องใช้แรงงานและเป็นทรัพยากรที่ด้อยคุณภาพเนื่องจากขาดการเรียนรู้ ขาดโอกาสของการฝึกฝนอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าสามารถทำให้ทรัพยากรคนมีความรู้ รู้จักตนเอง รู้จักแก้ปัญหาและสุดท้ายรู้จักการแก้ปัญหาจะทำให้ทรัพยากรคนสามารถพัฒนาอาชีพของตนเองได้

วิจิตรา ปัญญาชัย (2543) ได้เสนอแนวคิดการพัฒนาอาชีพที่สามารถพิจารณาได้ทั้งในแง่ของบุคลากร และองค์การ ในแง่ของบุคลากรเป็นการเลือกเป้าหมายของชีวิตการทำงาน พร้อมทั้งกำหนดแนวทางในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ส่วนในแง่ขององค์การเป็นไปเพื่อส่งเสริมศักยภาพของบุคลากรที่ปฏิบัติงานโดยบริหารทรัพยากรบุคคลให้ตรงกับความสามารถและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์การ การพัฒนาอาชีพจะมุ่งเน้นประสิทธิภาพของงานในระยะยาว และมุ่งความสำเร็จของบุคคลเป็นสำคัญ

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2546) ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพไว้ว่าเป็นการส่งเสริมและพัฒนาให้การศึกษาเพื่อการพัฒนาอาชีพที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายโดยมุ่งเน้นการปฏิบัติจริงที่บูรณาการวิถีชีวิตให้กับบุคคลชุมชนเพื่อแก้ปัญหาการว่างงานและส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจ ชุมชน ซึ่งหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพคือการพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มบุคคล หน่วยงานพัฒนาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมที่จัดความสัมพันธ์เท่าเทียมกัน มีอิสระไม่ครอบงำเป็นการมีส่วนร่วมของทุกคน ทุกกลุ่ม และการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเป็นหลักแห่งการเรียนรู้ มุ่งเน้นสาระการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อการแข่งขันในตลาดระดับที่สูงขึ้นเป็นการจัดการเพื่อตอบสนองแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

Mondy Noe (1993) ได้เสนอแนวคิดการพัฒนาอาชีพ ว่าเป็นวิธีการอย่างเป็นทางการขององค์การในการสร้างและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อให้มีคุณสมบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับงาน ตลอดทั้งเป็นไปตามความต้องการขององค์การอย่างต่อเนื่องรองรับความก้าวหน้าขององค์การได้อย่างเหมาะสมเพื่อประโยชน์ขององค์การและบุคลากร

Sheman (1998) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพว่ามีเป้าหมายสำคัญ โดยเป็นแนวทางที่ทำให้บุคคลค้นหาความสอดคล้องระหว่างความต้องการในการพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพของตนเองกับความต้องการขององค์กร โดยอาศัยการบูรณาการด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรมนุษย์อย่างมีคุณค่าสูงสุด นอกจากนี้องค์การในปัจจุบันจำเป็นต้องจัดให้มีการพัฒนาอาชีพให้บุคลากรเนื่องจากแรงผลักดันของคนในสังคมที่ต้องการคุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of work life) โดยมุ่งเน้นการสร้างความสำเร็จในงาน (Work-actualization) ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจภายในของบุคคลในการบรรลุความสำเร็จสูงสุดแห่งตน (Self-actualization) ที่จะเป็นพลังผลักดันให้บุคคลปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประสิทธิภาพขององค์กรตามมาในที่สุด

ดังนั้น สรุปได้ว่าแนวคิดในการพัฒนาอาชีพเป็นวิธีการเพื่อพัฒนาและตอบสนองความต้องการขอประชาชนในด้านอาชีพ พร้อมทั้งเป็นแนวทางในการผลักดันให้บุคคลปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความก้าวหน้าและการประสบความสำเร็จในอาชีพนั้นๆ

3. องค์ประกอบในการพัฒนาอาชีพ

การพัฒนาอาชีพเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถ และทักษะการประกอบอาชีพของบุคคล และกลุ่มบุคคลให้มีศักยภาพในการประกอบอาชีพให้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาอาชีพคือ การศึกษาในด้านองค์ประกอบในการพัฒนาอาชีพ ทั้งนี้เพราะองค์ประกอบในการพัฒนาอาชีพจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนในการทำงานเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของบุคคลและองค์กรให้ดีขึ้น โดยนักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการพัฒนาอาชีพ ไว้ดังนี้

दनय तेयनपुडम (2540) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการพัฒนาอาชีพว่าประกอบด้วยองค์ประกอบส่วนหลักๆ 2 องค์ประกอบคือ

1. การวางแผนอาชีพ (Career Planning) คือวิธีการที่แต่ละบุคคลกำหนดเป้าหมายอาชีพและแยกแยะวิธีการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ เช่น การประเมินตนเอง (Career Resource Center) เพื่อศึกษาว่าตนเองมีความสามารถ (Ability) มีบุคลิกภาพ (Personality) และแรงจูงใจในอาชีพ

แบบใด (Motivation)การจัดทำคู่มือวางแผนอาชีพ การอภิปรายในอาชีพ การจัดทำแผนปฏิบัติ ตามอาชีพการประเมินผลงานและการให้คำปรึกษาในอาชีพ

2. การบริหารอาชีพ (Career management) เป็นกิจกรรมและโอกาสต่างๆขององค์การที่ จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้มั่นใจว่า บริษัทจะสามารถมีกำลังคนเกินกว่าที่จำเป็นและต้องการใช้ใน อนาคตเช่นการวางแผนกำลังคนสำหรับธุรกิจ การจัดสายทางก้าวหน้าในอาชีพ(Career Path) การสรรหาและคัดเลือกการพัฒนาในสายอาชีพการประเมินผลงาน และการประเมินศักยภาพ ระบบการสร้างทายาท/แผนทดแทนตำแหน่ง(Succession Planning) เป็นต้น

Lunenburg, Ornstein, Guttridge และ Hutcherson (อ้างถึงใน วิจิตรา ปัญญาชัย, 2543) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการพัฒนาอาชีพว่าประกอบด้วยการวางแผนอาชีพ (Career Planning) และการจัดการอาชีพ(Career management)โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การวางแผนอาชีพ(Career Planning) เป็นกระบวนการที่บุคคล วางแผนสำหรับชีวิตการทำงาน โดยมีการประเมินความสามารถ ความสนใจของตนเอง แล้ว นำมากำหนดเป้าหมายอาชีพ และพิจารณาทางเลือกตามโอกาสของงานอาชีพที่มีอยู่ โดย ขณะเดียวกันองค์การต้องช่วยเหลือสนับสนุนบุคคลให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และไม่มุ่งเน้น เฉพาะการเข้าสู่ตำแหน่งงานที่สูงขึ้นเพียงอย่างเดียว ควรให้ความสำคัญเชิงจิตวิทยาการทำงาน ด้วยทั้งนี้เพราะเป็นการพัฒนาความพึงพอใจของบุคลากร ปรับปรุงเจตคติของบุคลากรให้ ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุผลสำเร็จในอาชีพที่ตั้งไว้ การวางแผนอาชีพประกอบด้วย กระบวนการดังนี้ คือการเลือกอาชีพ การเลือกหน่วยงาน การเลือกงาน และการพัฒนาอาชีพ ด้วยตนเองที่ประกอบด้วยกิจกรรมการประเมินตนเอง การตรวจสอบโอกาสด้านอาชีพ การกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับอาชีพ และการปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้

องค์ประกอบที่ 2 การจัดการอาชีพ(Career management) เป็นการมุ่งเน้นในกิจกรรม การวางแผนงานขององค์การเพื่อสนับสนุนความก้าวหน้าในอาชีพของบุคลากร ซึ่งประกอบด้วย บทบาทกับการบริหารงานบุคคลหลายด้าน ได้แก่ การสรรหา การคัดเลือก การประเมินผลใน การปฏิบัติงาน การอบรม และการพัฒนาบุคลากร โดยการจัดอาชีพควรมีความสอดคล้อง ระหว่างความสนใจ และความสามารถของบุคลากร กับโอกาสความก้าวหน้าในอาชีพ และความ ต้องการขององค์การ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าองค์ประกอบของการพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย การวางแผนอาชีพ (Career Planning) และการจัดการอาชีพ (Career management) โดยการวางแผนอาชีพเป็นกระบวนการที่บุคคลวางแผนการทำงานเพื่อให้ตรงตามความสามารถ และความสนใจของตนเอง ส่วนการจัดการอาชีพจะเน้นด้านการวางแผนเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและการพัฒนาอาชีพ

4. หลักการพัฒนาอาชีพ

หลักการพัฒนาอาชีพ เป็นการวางแผน และจัดการการเพื่อสนับสนุนให้อาชีพมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยนักวิชาการ ได้เสนอหลักการพัฒนาอาชีพไว้ดังนี้ คือ

ดารา ทีปะปาล (2527) ได้เสนอหลักการในการพัฒนาอาชีพว่าประกอบด้วย 6 วิธีการดังต่อไปนี้

1. การให้ประชาชนรู้จักการช่วยเหลือตนเอง คือการสนับสนุนให้ประชาชนได้มีการช่วยเหลือตนเองได้ ไม่ควรช่วยทุกอย่างจนทำให้ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสมอง แลพัฒนาศักยภาพ การช่วยเหลือตัวเองควรเริ่มจากสภาพความเป็นอยู่หรือสิ่งง่าย ๆ ไปหาสิ่งที่ยากไม่ควรรีบเร่งทำโครงการดำเนินงานแต่ควรค่อยเป็นค่อยไปเพื่อเพิ่มโอกาสในการคิด และพยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

2. การให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการทุกอย่างให้มากที่สุด ประชาชนจะได้เป็นผู้ตัดสินใจในการทำงาน รู้จักการประมาณสิ่งต่างๆ ข้อดีข้อเสีย และตัดสินใจลงมือปฏิบัติงานตามสิ่งที่ตัดสินใจ ซึ่งหลักการนี้จะทำให้ประชาชนได้ปฏิบัติตามความสนใจและความต้องการของตน

3. การใช้หลักประชาธิปไตยในการทำงาน คือการทำงานโดยให้ทุกๆ คนมีสิทธิและมีเสียงเท่าเทียมกัน ไม่มีใครใหญ่กว่าใคร มีความเคารพซึ่งกันและกัน มีการแบ่งปัน ร่วมงานกันและประสานกัน มีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญาเพื่อเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งชี้ทางให้กระทำในสิ่งที่ดี

4. การใช้ประโยชน์จากบุคลากร องค์การ และทรัพยากรในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่นเป็นบุคลากรที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนเป็นชุมชนที่มีความเคารพน่าไว้วางใจ หรือมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด และการตัดสินใจของคนในท้องถิ่นนั้น ซึ่งผู้นำท้องถิ่นจะเป็นผู้ช่วยเหลืองานเผยแพร่ให้เกิดความนิยมลงใจบุคคลให้มาร่วมงานอย่างมีประสิทธิภาพ และบางครั้งยังเป็นวิทยากรให้กับท้องถิ่นอีกด้วย บุคลากรเหล่านี้ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าอาวาส ครูใหญ่ ครู ญาติ

อาวุโส สำหรับองค์การต่างๆที่มีอยู่ในท้องถิ่น ได้แก่ อำเภอ สุขาภิบาล ศาลากลางจังหวัด ศาล
กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ เช่น กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมส่งเสริมการเกษตร อนามัยท้องถิ่น
 ฯลฯ สำหรับทรัพยากรท้องถิ่น ได้แก่ แหล่งน้ำ แหล่งแร่ ที่ดิน หุ่นยนต์ ป่าไม้ พืชผักผลไม้ และสัตว์
 ในท้องถิ่นนั้นๆด้วย

5. การเข้าใจวัฒนธรรมตามท้องถิ่น เนื่องจากแต่ละท้องถิ่นมีขนบธรรมเนียมประเพณีเป็น
 ของตนเองซึ่งอาจเหมือนกัน คล้ายคลึงกัน หรือต่างจากชุมชนอื่นๆ ดังนั้นการพัฒนาอาชีพจึงต้อง
 วางโครงการดำเนินงานที่สอดคล้องกับความเชื่อดั้งเดิมไปก่อนต่อเมื่อภายหลังเห็นว่าสิ่งใดควร
 ดัดแปลงแก้ไขจึงค่อยคิดค่อยแก้ไขไปที่ละเล็กละน้อย โดยพยายามทำให้บุคคลในท้องถิ่นนั้นรู้สึก
 สะท้อนใจน้อยที่สุดหรือไม่รู้สึกเลย ทั้งนี้เพราะเห็นดีเห็นงามในการเปลี่ยนแปลงนั้นด้วย

6. การประเมินผล เป็นหลักการที่ดีสำหรับทุกกิจกรรมหรือโครงการที่มีการประเมินผลงาน
 ภายหลังที่ได้ดำเนินการไปแล้วและดำเนินการไปแล้วชั่วระยะเวลาหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อตรวจดูกิจกรรม
 หรือโครงการนั้นว่าได้ดำเนินการไปแล้วและดำเนินสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่มีปัญหาอุปสรรค
 ขัดขวางการดำเนินงานอย่างไรบ้าง รู้จักหาแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่อง และแนวทางการ
 ดำเนินการที่ดีกว่าเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายแห่งโครงการนั้นต่อไปด้วยความเรียบร้อย

หลักการดำเนินงานจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาอาชีพ (กรมการศึกษานอก
 โรงเรียน, 2539) มีดังนี้

1. การจัดเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาชุมชนและการ
 ประกอบอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียนและชุมชนนั้นๆ ในเรื่องของอาชีพ
 จะให้ความสำคัญแก่การพัฒนาอาชีพที่ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นไม่ต้องลงทุนสูงในเรื่องเครื่องมือและ
 วัสดุอุปกรณ์

2. การจัดหลักสูตรเพื่อพัฒนาอาชีพ จะไม่มุ่งเน้นเฉพาะการฝึกทักษะและฝีมือ แต่จะ
 ส่งเสริมผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถในด้านต่างๆที่จำเป็น นับตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา
 และทางเลือกที่เหมาะสมและจัดการพัฒนาทัศนคติและลักษณะนิสัยที่จำเป็น การฝึกทั้ง
 ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การทำงานเป็นกลุ่มตลอดจนการแนะแนวอย่างโร้กก็ตามกำหนดเนื้อหา
 เพื่อให้บริการแก่ผู้เรียนจะดำเนินการในลักษณะ “การต่อวงจร” กล่าวคือ การวิเคราะห์
 พื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน การปรับเนื้อหาและระยะเวลาของหลักสูตรเพื่อให้ความรู้เฉพาะเรื่อง
 ตามจำเป็น และความต้องการของผู้เรียน

3. การจัดรูปแบบของกิจกรรมเพื่อพัฒนาอาชีพที่หลากหลาย เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนและเนื้อหาของหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะให้ความสำคัญแก่การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพโดยผ่านสื่อทางการศึกษาประเภทต่างๆ สำหรับในชุมชนที่มีผู้ประสงค์จะเข้ารับบริการเป็นจำนวนมาก จะเน้นการสอนในลักษณะชั้นเรียนแบบไม่มีรอบ

4. ส่งเสริมให้วิทยากรในท้องถิ่นที่ได้รับการคัดเลือกและอบรมเป็นผู้สอนในหลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพมากยิ่งขึ้นเพื่อขยายการบริการให้กว้างขวาง และเปิดโอกาสให้ข้าราชการประจำของศูนย์ได้สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ พัฒนาหลักสูตรและฝึกอบรมวิทยากรท้องถิ่นกรณีเกิดติดตามผล แนะนำและประสานงานหน่วยงานอื่นด้วย

5. ประสานกับหน่วยงานอื่นที่ให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายเดียวกัน ทั้งนี้จะแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความพร้อม ความชำนาญ เพื่อให้การบริการไม่ซ้ำซ้อนแต่มีความต่อเนื่อง และรับช่วงกัน

6. เน้นการให้บริการแก่เยาวชน และประชาชนในวัยแรงงานในชนบทเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า การเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ

7. จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพให้ประสานสัมพันธ์กับโครงการศึกษานอกโรงเรียนอื่นๆ เช่น อาศัยการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จเป็นสื่อในการสำรวจปัญหา และความต้องการในการฝึกอบรมของผู้เรียน และการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้รับช่วงต่อการสนองความต้องการนั้น และเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพผ่านเอกสารสิ่งพิมพ์ และสื่อมวลชนต่างๆ เป็นต้น

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าหลักในการพัฒนาอาชีพต้องเกิดจากการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการต่างๆ รวมไปถึงกระบวนการที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน มีทางเลือกที่เหมาะสม มีความยืดหยุ่น ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการให้ความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ มีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย รวมทั้งมีการติดตามผลและประเมินผลว่ามีการบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

ตอนที่ 3 ทฤษฎีการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้จากการปฏิบัติมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จากการปฏิบัติ มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

ความหมายของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

อาชัญญา รัตนอุบล (2547) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือ Action Learning เป็นการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานจากการเรียนรู้ที่บุคคลหรือผู้เรียนได้เผชิญกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นปัญหาในการทำงาน หรือปัญหาในชีวิตจริง แล้วต้องการที่จะหาคำตอบเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยพยายามเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อแก้ปัญหา

Gordon (1993) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้จากการปฏิบัติว่าหมายถึง เป็นกระบวนการที่นำคนที่มีทักษะและประสบการณ์ระดับต่างกันมารวมกลุ่มกันวิเคราะห์ปัญหาในการทำงาน แล้ววางแผนในการแก้ปัญหา จากนั้นจะมีการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาที่ตามแผนที่วางไว้ ซึ่งระหว่างการทำดำเนินการแก้ปัญหา กลุ่มผู้เรียนจะมีการพบปะกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหา

Inglis (1994) เสนอว่าการเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นกระบวนการที่นำคนมาร่วมกันแก้ปัญหา ซึ่งการดำเนินการนั้นจะช่วยพัฒนาทั้งคนและองค์กร

Lewis and Williams (1994) สรุปความหมายของการเรียนรู้จากการปฏิบัติว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้จากการลงมือกระทำอย่างเป็นระบบของบุคคลแต่ละบุคคล โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า การเรียนรู้ต้องมีการลงมือปฏิบัติและในขณะเดียวกันการลงมือปฏิบัติทำให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้เกี่ยวข้องกับบุคคลแต่ละบุคคล เตรียมโอกาสให้บุคคลได้พัฒนาความรู้และความเข้าใจในเวลาที่เหมาะสม ขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็นของบุคคลแต่ละบุคคล

McGill and Beaty (1995) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ว่าเป็นกระบวนการต่อเนื่องทั้งการเรียนรู้และการสะท้อนความคิด ที่ดำเนินการโดยผู้ร่วมกระบวนการ เพื่อที่จะทำให้กระบวนการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์

ดังนั้น สรุปได้ว่าการเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่นำกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ ทักษะ หรือประสบการณ์ที่แตกต่างกันมาร่วมกลุ่มกันเพื่อมีการดำเนินการที่มีการแลกเปลี่ยนความคิด และเรียนรู้ร่วมกัน โดยไม่จำกัดสถานที่ เวลา และโอกาส มีการเรียนรู้ได้อย่างยืดหยุ่น ซึ่งผู้เรียนสามารถเป็นได้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนไปในตัว กล่าวคือ ผู้ที่มีความถนัดด้านใดก็จะเป็นผู้สอน คนอื่นก็จะเข้าไปปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดการพัฒนาชีวิตของบุคคลและสังคมต่อไป

แนวคิดพื้นฐานของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

Revans (1982, cited in The Action Learning Associations Website: www.aiaint.demon.co.uk) นักวิชาการชาวอังกฤษเป็นผู้คิดริเริ่มในการนำจากการเรียนรู้จากการปฏิบัติมาใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงาน ซึ่งเขาเสนอว่าการเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการพัฒนาการจัดการและพัฒนาองค์กร สำหรับแนวคิดขั้นพื้นฐานของการเรียนรู้จากการปฏิบัตินั้น เขาได้เสนอสมการแห่งการเรียนรู้ของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ดังนี้

$$L = P + Q$$

(Learning)   (Programmed)   (Questioning)

เมื่อ P = ความรู้ คำสอน คำชี้แนะแบบดั้งเดิมที่กำหนดไว้เป็นแนวทาง

Q = มุมมองที่ได้จากการซักถาม การคิดใคร่ครวญ

ต่อมา Marquard (1999) ได้เพิ่มเติมสมการให้ชัดเจน เป็นระบบ มีความต่อเนื่องมากขึ้น
ว่าดังนี้

$$L = P+Q+R+I+R$$

เมื่อ R = Reflection การคิดใคร่ครวญ

I = Implementation การดำเนินการแก้ไข การทดลองเพื่อเรียนรู้

จากสมการของ Revans และ Marquard สามารถสรุปได้ว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการที่ผู้เรียนได้รับความรู้ คำชี้แนะ แล้วมีการซักถามเพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ ใคร่ครวญ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสในการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การแก้ไขและสร้างความสามัคคีในกลุ่ม โดยมีการปฏิบัติควบคู่ไปด้วยในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ. เป็นหน่วยงานที่นำการเรียนรู้จากการปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการพัฒนางานของหน่วยงานราชการอีกหลายแห่ง สำหรับขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนที่สำคัญคือการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) และการปฏิบัติจริงในหน่วยงานของตนเอง ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมย่อยที่ชัดเจน ดังนี้ (สุชาติ รังสินันท์, 2545)

1. ขั้นตอนการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ในขั้นตอนนี้ผู้ดำเนินการ (หรือที่ปรึกษา) จะอธิบายหลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติให้ผู้เรียนเข้าใจ จากนั้นผู้ดำเนินการจะใช้เทคนิคการเรียนรู้จากการปฏิบัติ คือ การตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มคิดใคร่ครวญ แสดงความคิดเห็น ระดมสมอง เพื่อค้นหาคำตอบอย่างระมัดระวัง

2. การนำแผนปฏิบัติการที่ได้ไปปฏิบัติจริง แล้วนำมาคิดใคร่ครวญ เพื่อดำเนินการในขั้นต่อไป

ประจวบ เพลมหลัก (2547) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการเรียนรู้จากการปฏิบัติไว้ดังนี้

1. การปฐมนิเทศ ประกอบด้วยกิจกรรม การแนะนำตัว การแบ่งกลุ่ม และการชี้แจงวัตถุประสงค์

2. การระบุปัญหาที่แท้จริง
3. การค้นหาสาเหตุของปัญหา
4. การค้นหาทางเลือก
5. การทำแผนปฏิบัติการ
6. การนำแผนปฏิบัติการที่ได้ไปปฏิบัติจริง
7. นำผลที่เกิดขึ้นมาคิดใคร่ครวญเพื่อดำเนินการในขั้นต่อไป

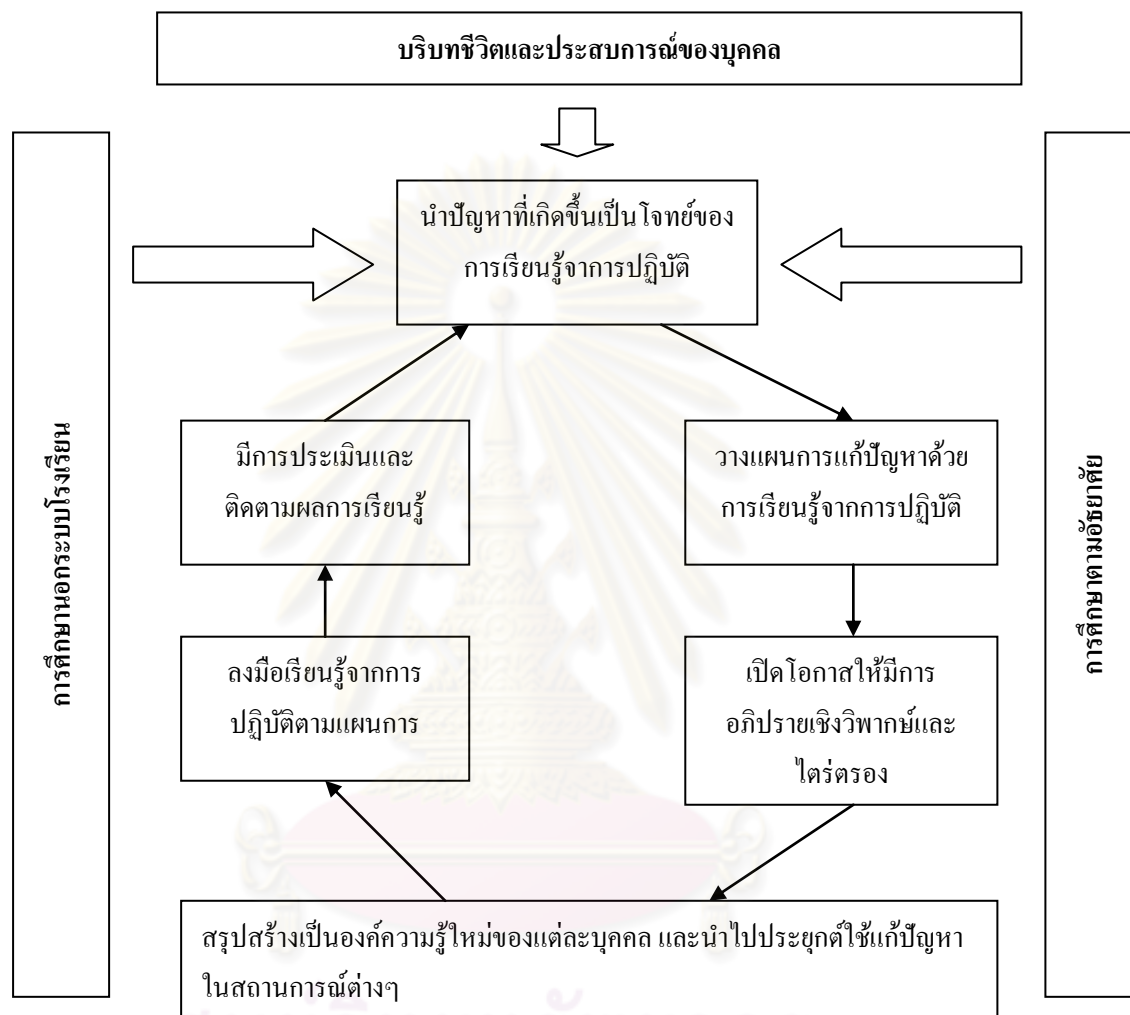
อาชัญญา รัตนอุบล (2547) ได้กล่าวถึงแนวทางการนำแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติสู่งานการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนี้

1. นำปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นโจทย์ของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ
2. วางแผนการแก้ปัญหาด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติ
3. ลงมือเรียนรู้จากการลงมือกระทำ หรือการปฏิบัติ
4. เปิดโอกาสให้มีการอภิปรายเชิงวิพากษ์และไตร่ตรอง
5. สร้างสรรค์เป็นองค์ความรู้ใหม่ของแต่ละบุคคล และนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องได้ตามต้องการ
6. มีการประเมินและติดตามผลการเรียนรู้

จากแนวทางการนำแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติสู่งานการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยข้างต้นสามารถสรุปเป็นวงจรการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ได้ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

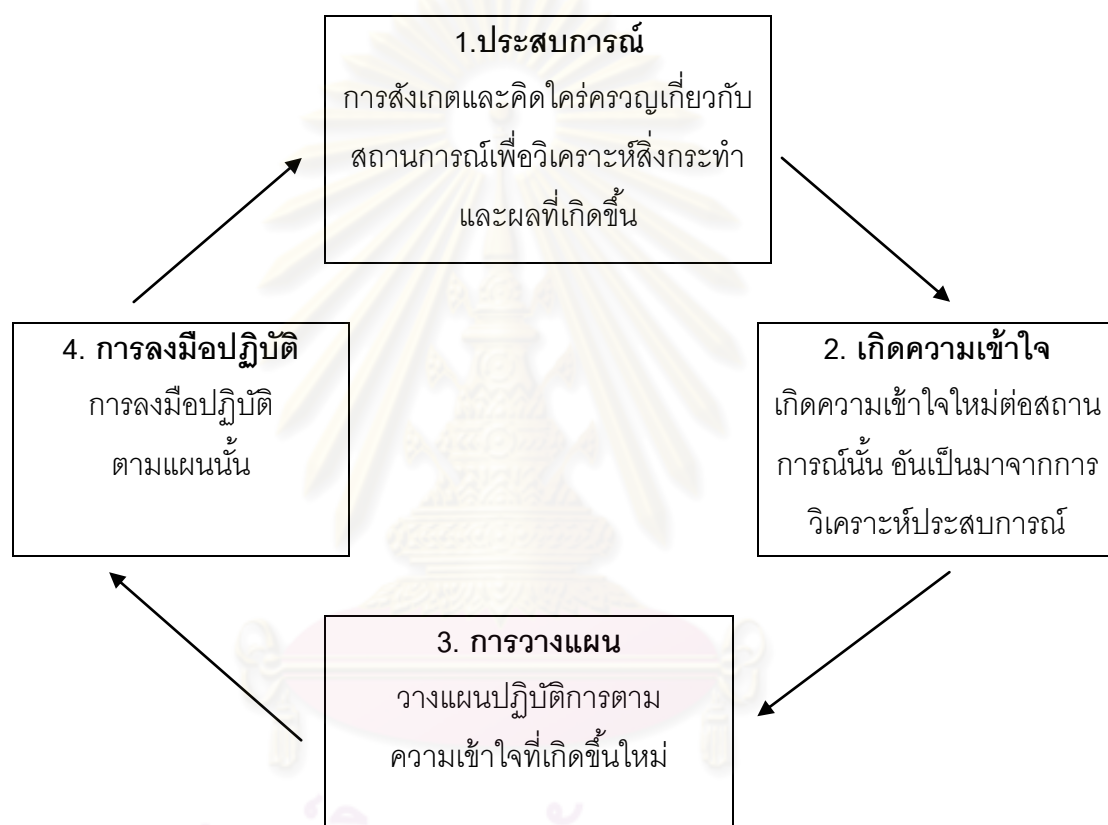
แผนภาพที่ 1 วงจรการเรียนรู้จากการปฏิบัติในงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย

การเรียนรู้จากการปฏิบัติส่วนใหญ่จะเน้นในการตั้งคำถามให้เกิดมีการคิดใคร่ครวญและมีการปฏิบัติควบคู่กัน แต่ยังมีนักวิชาการหลายท่านที่ได้เสนอขั้นตอนของการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่แตกต่างกันออกไป เช่น peddler (1986 cited in Mcgil & Beaty , 1995) ได้สรุปกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติไว้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นวิเคราะห์ประสบการณ์โดยการสังเกตและคิดใคร่ครวญเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ผ่านมาว่าทำอะไรลงไปและเกิดผลอย่างไร ขั้นเกิดความเข้าใจในสถานการณ์นั้นหลังจากการวิเคราะห์ประสบการณ์ ขั้นจัดทำแผนปฏิบัติการตามความเข้าใจที่

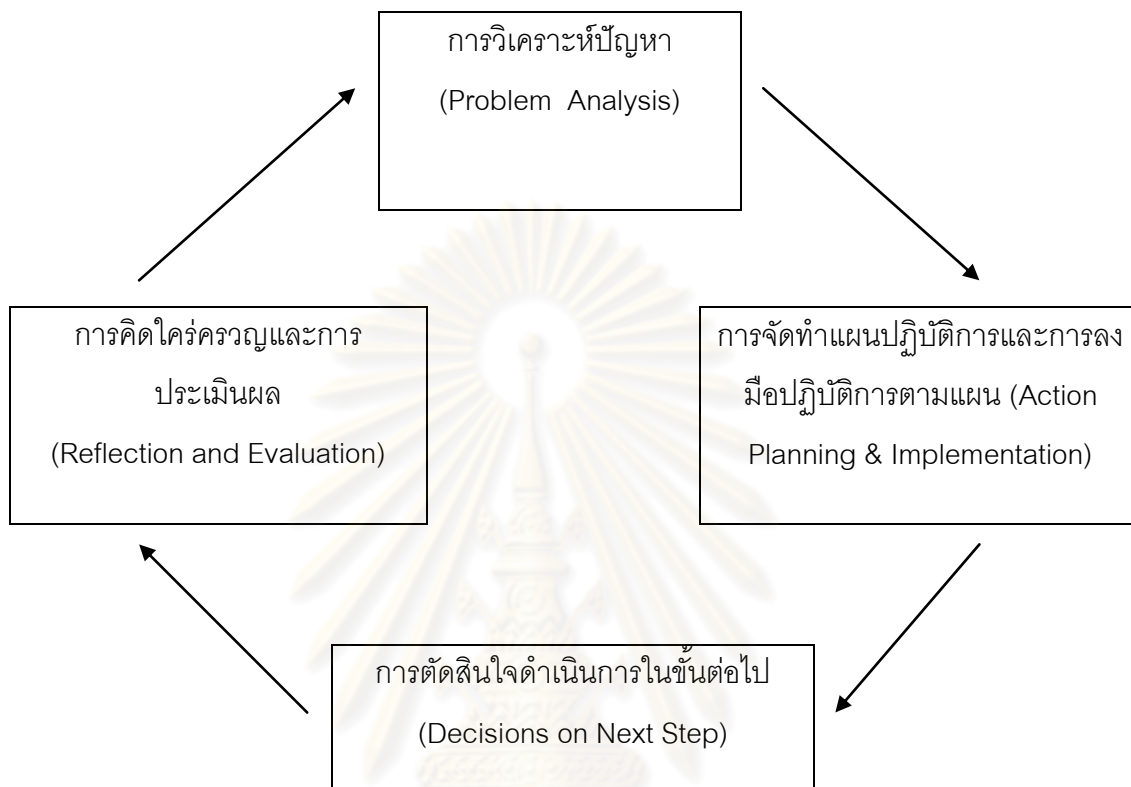
เกิดขึ้นใหม่นั้น และขั้นลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Pedler สรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติตามแนวคิดของ Pedler (1986)

ในทำนองเดียวกันจากบทความ “Action Learning Model” (2002) ได้สรุปรูปแบบของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนที่สำคัญคือ การวิเคราะห์ปัญหา (Problem Analysis) การจัดทำแผนปฏิบัติการและการลงมือปฏิบัติการตามแผน (Action Planning & Implementation) การตัดสินใจดำเนินการในขั้นต่อไป (Decisions on Next Step) และการคิดใคร่ครวญและการประเมินผล (Reflection and Evaluation) ดังแสดงในแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงกระบวนการเรียนรู้จากบทความ “Action Learning Model” (2002)

จากแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จากการปฏิบัติทั้งสองแนวคิดสะท้อนว่าขั้นตอนหลักของการเรียนรู้จากการปฏิบัติประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนปฏิบัติการ การปฏิบัติการตามแผน และการคิดใคร่ครวญเพื่อตัดสินใจดำเนินการในขั้นต่อไป อย่างไรก็ตามยังมีนักวิชาการหลายท่านที่เสนอขั้นตอนที่ละเอียดมากขึ้น เช่น Gordon (1993) ได้อธิบายว่าหลังจากการเผชิญกับปัญหาแล้วจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนการเรียนรู้ 8 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม
2. จัดกลุ่มผู้เรียนโดยแต่ละกลุ่มให้ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถแตกต่างกันออกไป
3. ประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ
4. กลับเข้าที่ทำงานเพื่อฝึกทักษะตามที่กำหนดไว้
5. หากมีปัญหาที่จำเป็นต้องศึกษาเป็นกรณีพิเศษอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยศึกษาเฉพาะกรณีขึ้นได้

6. ภายหลังจากการฝึกปฏิบัติได้ระยะหนึ่งจะต้องจัดประชุมกลุ่มขึ้นอีกเพื่อประเมินความก้าวหน้า และวางแผนการเรียนรู้ในขั้นต่อไป
7. ดำเนินการซ้ำตามกระบวนการเดิมจนกว่าประเด็นการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์
8. จัดทำเอกสารเพื่อบรรยายกระบวนการเรียนรู้เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานในคราวต่อไป

Evergard (2002) เสนอว่าขั้นตอนที่อาจเป็นไปได้ของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. การแบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการเรียนรู้ออกเป็นทีมๆ ละประมาณ 5-7 คน และควรมีมากกว่า 2 กลุ่ม
2. แต่ละกลุ่มระบุว่าให้เป็นเอกฉันท์ว่าจะศึกษาปัญหาใด ซึ่งปัญหานั้นทุกคนในทีมจะต้องเข้าใจและยอมรับ
3. งานหน้าที่ของทีม คือ บรรยายสภาพปัญหา อธิบายสาเหตุของปัญหา เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา และระบุแผนดำเนินการ ลงมือทดลองเพื่อแก้ปัญหา
4. แต่ละกลุ่มจัดทำแผนเป็นโครงการ ระบุเป้าหมาย ผลผลิต การดำเนินการ ระยะเวลา ดำเนินการ และงบประมาณ
5. เตรียมการนำเสนอ โดยการอภิปรายในที่ประชุมใหญ่ เพื่อระดมสมองร่วมกันกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ วิธีการตรวจสอบความสำเร็จ และวัดความเสี่ยงที่อาจทำให้เกิดขึ้น และส่งผลให้เกิดความล้มเหลว
6. กำหนดช่วงของการแจ้งข้อมูลย้อนกลับซึ่งควรจะครอบคลุมประเด็น 2 ถึง 4
7. ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการกลุ่มสนับสนุนการเรียนรู้ ควรแนะนำระบบการให้เกรดที่ควรจะใช้ช่วงของการแจ้งผลสะท้อนกลับ

ดังนั้น ขั้นตอนของการเรียนรู้จากการปฏิบัติส่วนใหญ่จะเน้นไปที่ตัวผู้เรียนให้ได้มีส่วนร่วมในการคิด การวิเคราะห์ และการตั้งคำถามในแต่ละขั้นตอน นำไปสู่การแก้ปัญหาด้วยการลงมือปฏิบัติ ทำให้เกิดการนำประสบการณ์ของแต่ละคนมาใช้ รวมทั้งเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะร่วมกัน ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถลงมือปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน

องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

ในการเรียนรู้จากการปฏิบัติจะต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ (Spence, 1998) ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัญหา (Problem) สภาพปัญหาที่ใช้ประกอบการเรียนรู้จะต้องมีความสำคัญต่อผู้เรียน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือผลสรุปของการแก้ปัญหาจะเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เรียน สำหรับในกระบวนการเรียนรู้นั้นผู้เรียนอาจจะเรียนรู้ในปัญหาเดียวกัน หรือเรียนต่างปัญหาขึ้นอยู่กับ ส่วน ชาติของผู้เรียนแต่ละคน นอกจากนี้ปัญหาที่เผชิญจะเป็นสิ่งเริ่มต้นว่าผู้เรียนจะต้องเรียน สิ่งใด (What to do) อย่างไรก็ตามปัญหาที่ใช้ในการเรียนรู้ไม่ควรที่จะได้รับการแทรกแซงจากองค์กรที่เป็นเจ้าของปัญหามากเกินไป

2. กลุ่มคน (The Set) หมายถึง กลุ่มผู้เรียนที่มีสมาชิกประมาณ 4-6 คน ที่รวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะมีบทบาทเป็นทั้งผู้รับคำปรึกษา (Consultant) ที่ปรึกษา (Advisor) และผู้คัดค้าน (Devil's Advocate) สำหรับผู้เรียนทุกคนในกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญแต่ควรจะสามารถในระดับหนึ่งและเข้าร่วมทั้งกระบวนการและเพื่อให้มอง ปัญหาได้อย่างละเอียดและครอบคลุม สมาชิกแต่ละคนควรที่จะมาจากผู้มีความรู้ ความสามารถ จากหลากหลายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Mcgil G & Beaty L (1995) ที่กล่าวว่า “สมาชิกกลุ่มการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Set) จะเป็นใครก็ได้ ที่สามารถวิเคราะห์ประสบการณ์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้” นอกจากนี้จากบทความ บทความ “Action Learning Model” (2002) เสนอว่าสมาชิกกลุ่มการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีพันธะสัญญาร่วมกันแก้ปัญหา
2. มีความสามารถในการฟังและการตั้งคำถามกับตัวเองและผู้อื่น
3. มีความตั้งใจจริงที่เปิดใจกว้างเพื่อเรียนรู้จากสมาชิกคนอื่นๆ
4. เห็นคุณค่าและเคารพในตัวผู้อื่น
5. มีพันธะสัญญาที่จะลงมือปฏิบัติและดำเนินการจนสำเร็จ
6. ทราบถึงความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาการของตนเองและของผู้อื่น

3. เจ้าของงาน (The Client) หมายถึง ผู้ที่เป็นเจ้าของปัญหา ซึ่งจะต้องเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มหรือเป็นผู้สนับสนุนองค์กร

4. กลุ่มผู้ให้คำปรึกษา (The Set Advisor) เป็นกลุ่มที่คอยอำนวยความสะดวกในกระบวนการเรียนรู้ บทบาทที่สำคัญที่สุดก็คือเป็นผู้เริ่มต้นของกระบวนการ หลังจากนั้นกลุ่มผู้เรียนจะเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ สำหรับการแสดงบทบาทในฐานะผู้ให้คำปรึกษานั้นจะต้อง

พยายามสร้างกลุ่มให้เกิดความสามัคคีกันโดยการอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการเรียนรู้โดยการปฏิบัติอย่างลึกซึ้ง และบางทีอาจจะต้องเสริมสร้างทักษะกระบวนการกลุ่มสำหรับผู้เรียนด้วย เมื่อกระบวนการกลุ่มเริ่มขึ้น กลุ่มผู้ให้คำปรึกษาจะต้องช่วยสมาชิกแต่ละคนรับรู้สิ่งที่ตนเองจะต้องดำเนินการได้ดีขึ้น รวมถึงการแสดงตนเป็นแหล่งเรียนรู้โดยการตั้งคำถาม และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ อย่างไรก็ตาม วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2545) ได้ขยายความกลุ่มผู้ให้คำปรึกษาว่าประกอบไปด้วย 2 กลุ่มคือ ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ (Learning Coach) และผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) โดยผู้สนับสนุนการเรียนรู้คือ สมาชิกคนหนึ่งของทีมที่สนับสนุนการเรียนรู้ของกลุ่ม แต่ต้องแสดงบทบาทหน้าที่มากกว่าผู้อำนวยความสะดวก กล่าวคือ ต้องแสดงบทบาทในฐานะที่ปรึกษากระบวนการ (Process Consultant) ที่ต้องคิดว่าทำไมถึงเกิด เกิดอย่างไร ที่มีมุมมองกว้าง คิดเป็นระบบ สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับได้ดี มีศิลปะในการโน้มน้าว อดทนต่อการคลุมเครือ มีจิตใจที่เปิดกว้าง คอยรับฟังความต้องการ และอ่านความรู้สึกของกลุ่ม ในส่วนของผู้อำนวยความสะดวกประจำกลุ่มนั้น Marquardt (1999) ได้สรุปบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาว่ามีบทบาทที่สำคัญคือ เป็นผู้ประสานงาน (Coordinator) ผู้กระตุ้น (Catalyst) ผู้สังเกตการณ์ (Observer) ผู้สร้างบรรยากาศ (Climate Setter) ผู้ช่วยในการสื่อสาร (Communication Enable) และพี่เลี้ยงที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ (Learning Coach) อย่างไรก็ตาม O'Neil and Lamm (2000) เสนอแนวคิดว่าควรให้ความสำคัญในการคัดเลือกสมาชิกทีมที่สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้

5. กระบวนการ (Process) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดประเด็นปัญหา การวิพากษ์และตั้งสมมุติฐาน และการลงมือปฏิบัติ การรวบรวมข้อมูลความเป็นจริงของปัญหาต่างๆ ซึ่งจะต้องดำเนินการให้เป็นไปอย่างมีหลักเกณฑ์ การวิพากษ์และการตั้งสมมุติฐานจะต้องเกิดขึ้นทั้งก่อนการดำเนินการ ภายหลัง รวมทั้งการระหว่งการประชุม การปฏิบัติอาจจะเกิดขึ้นทันที หลังเกิดขึ้น ภายหลังจากการเรียนรู้

ดังนั้น ในการนำแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติมาใช้จึงควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบต่างๆเหล่านี้ ได้แก่ สภาพปัญหา กลุ่มคน เจ้าของงาน กลุ่มผู้ให้คำปรึกษา และกระบวนการ เนื่องจากการเรียนรู้จะประสบความสำเร็จได้นั้นก็ควรนึกถึงทั้งตัวผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ นั่นคือต้องมีพื้นฐานความรู้ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้อย่างไร

ประเภทของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

Mcgill & Beaty (1995) ได้แบ่งการเรียนรู้จากการปฏิบัติตามลักษณะของการได้รับการสนับสนุนของสมาชิกเป็น 3 ประเภทดังนี้

1. การเรียนรู้จากการปฏิบัติประเภทกลุ่มคน (Set) ได้รับการสนับสนุนจากองค์กร (Sets Sponsored by Organization) หมายถึง การเรียนรู้จากการปฏิบัติเกิดขึ้นโดยสมาชิกได้รับการสนับสนุนจากองค์กรให้ดำเนินการ ซึ่งกลุ่มคนที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรให้เข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัตินั้นอาจเป็นไปใน 2 ลักษณะ โดยลักษณะแรกคือกลุ่มคนนั้นเข้าร่วม เนื่องจากเป็นบทบาทหน้าที่ของตนเองที่จะต้องจัด เพื่อพัฒนาทีมงานและระบบบริหารงานภายในองค์กร ส่วนลักษณะที่สองคือกลุ่มคนเข้าร่วมเพราะต้องการพัฒนาตนเองและระบบการบริหาร อย่างไรก็ตามกลุ่มคนทั้งสองกลุ่มจะต้องดำเนินการอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน

2. การเรียนรู้จากการปฏิบัติประเภทกลุ่มคน (Set) เข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้อย่างอิสระ (Independent action learning sets) หมายถึง การเรียนรู้จากการปฏิบัติเกิดขึ้นโดยสมาชิกจัดกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติขึ้นตามความต้องการของตนเอง โดยไม่ขอรับการสนับสนุนหรือควบคุมจากองค์กรเลย

3. การเรียนรู้จากการปฏิบัติประเภทกลุ่มคน (Set) เข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะอำนวยความสะดวกในการดำเนินการเรียนรู้ด้วยตัวเอง (Self-facilitated sets) หมายถึง การเรียนรู้จากการปฏิบัติเกิดขึ้นโดยสมาชิกจัดกระบวนการเรียนรู้ขึ้นโดยผู้เรียนทำหน้าที่ทั้งเป็นผู้ร่วมเรียนรู้ และเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ไปพร้อมกัน

ดังนั้น การเรียนรู้จากการปฏิบัติจึงสามารถมีการดำเนินการกระบวนการเรียนรู้ได้หลายรูปแบบทั้งจากโดยองค์กรเป็นผู้สนับสนุนและจากตัวผู้เรียนเอง โดยที่ผู้เรียนสามารถที่จะมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการเรียนรู้ได้เป็นหลัก

การประเมินผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

จากบทความของ Zuber-Skerritt O (2002) กล่าวว่าไว้ว่าผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการเรียนรู้จากการปฏิบัติมี 5 ประการดังนี้

1. การทำงานที่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
2. ประสบการณ์ในกระบวนการเรียนรู้ที่มีการคิดใคร่ครวญ และเป็นระบบ (Reflective and Systematic Learning Process) จะเป็นคุณสมบัติติดตัวผู้เรียนอย่างยั่งยืน
3. การพัฒนาตนเองของผู้เรียน
4. การพัฒนาวิชาชีพในลักษณะของการทำงานร่วมกัน
5. การพัฒนาโรงเรียน

ดังนั้น ในการประเมินผลสำหรับการเรียนรู้จากการปฏิบัติ สามารถที่จะประเมินการบรรลุตามวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน การประเมินความยั่งยืนของทักษะที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ จาก การปฏิบัติของผู้เรียน การประเมินการพัฒนาตนเองของผู้เรียน การประเมินรูปแบบการทำงานใน ลักษณะการมีส่วนร่วมในหลากหลายสาขาวิชาชีพ และการประเมินการพัฒนาโรงเรียน

ประโยชน์ของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เรื่องต่างๆ เกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้ความรู้จากการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ในการปฏิบัติงาน ซึ่งการเรียนรู้รูปแบบการฝึกอบรมไม่สามารถทำได้ (Lanhan and Moldonado, 1998) สำหรับการเรียนรู้จากการปฏิบัติสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพราะกระบวนการเรียนที่มีลักษณะให้ผู้เรียนเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง ผู้เรียนจึงสนใจในการเรียนรู้มากขึ้น (Mumford, 1991) นอกจากนี้การเรียนรู้จากการปฏิบัติยังมีความสะดวกในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียน และสามารถออกแบบการเรียนรู้ได้อย่างยืดหยุ่น สอดคล้องกับทุกสถานการณ์ (“What is Action Learning”, 1996) และที่สำคัญการเรียนรู้จากการปฏิบัติไม่ได้มีประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนเท่านั้น ยังช่วยในการพัฒนาระบบงานขององค์กรด้วย (Spence, 1998)

ดังนั้น การเรียนรู้จากการปฏิบัติ จึงเป็นแนวคิดที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงาน การศึกษานอกระบบโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากเป็นแนวคิดที่ส่งเสริมให้บุคคลเกิดการ เรียนรู้จากการปฏิบัติ จากการทำงาน จากการศึกษาในทาง ร่วมกับสมาชิกผู้อื่น ส่งเสริมการมี ส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง พัฒนาองค์กร เข้าร่วมการประชุมปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอ การ

เรียนรู้จากการปฏิบัติ ยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ การทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งนับว่าเป็นการเรียนรู้ที่มีพลังร่วมกัน พัฒนาความคิดหรือความรู้อย่างลึกซึ้ง รู้จักคิดไตร่ตรองสะท้อนความคิดของตนเอง ออกมา ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 4 การพัฒนาสตรี

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีสตรีมากขึ้น ทำให้สตรีเริ่มมีบทบาทในหลายด้านมากขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และการบริหารทุกระดับ ดังนั้นการพัฒนาสตรีจึงเป็นแนวทางที่จะทำให้สตรีมีศักยภาพเพียงพอที่จะสามารถพึ่งพาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ตลอดจนเกิดการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและกระบวนการตัดสินใจในทุกด้านทุกระดับและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีคุณค่า

บทบาทและความสำคัญของสตรี

ในอดีตสตรีจะต้องอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน เพราะจารีตประเพณีจำกัดทำให้สตรีอยู่แต่ภายในบ้านไม่นิยมให้การศึกษากับสตรี กิจกรรมต่างๆ จึงเป็นกิจกรรมของผู้ชาย แต่เมื่อยุคสมัยได้เปลี่ยนแปลงไปเกิดความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น วิถีชีวิตทางสังคมจึงได้เปลี่ยนแปลงเช่นกัน ระบบเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินชีวิต สตรีต้องมีการหารายได้เพื่อช่วยเหลือครอบครัว จึงจำเป็นที่จะต้องมีการยกฐานะสถานภาพทางสังคมให้เท่าเทียมกับผู้ชาย โดยมีการศึกษาที่สูงขึ้น มีการประกอบอาชีพนอกบ้าน เป็นต้น รวมไปถึงบทบาททั้งในด้านการเมือง สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ที่สตรีเข้าไปมีส่วนร่วมให้เกิดการพัฒนาได้เป็นอย่างดี ทำให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าบทบาทของสตรีในสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก สังคมจึงควรมีการกำหนดนโยบายหรือการดำเนินการต่างๆ ที่ให้สตรีได้มีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งในตนเองและประเทศชาติ

สังคมในชนบท และในประเทศโลกที่สาม (Third World Countries) ได้จำแนกบทบาทของสตรีออกเป็น 3 บทบาท (a triple role) ดังนี้ (มาฆะ ชิตตะสังคะ, 2545)

1. บทบาทความเป็นแม่ เป็นบทบาทด้านชีววิทยา ที่สตรีต้องตั้งครรภ์ ทำหน้าที่เลี้ยงลูกและดูแลความเป็นอยู่ให้กับสมาชิกในครัวเรือน ในเรื่องอาหารและการจัดการบ้านเรือน

2. บทบาทการผลิตและการเป็นแรงงานในการผลิต เป็นบทบาทที่สตรีประกอบอาชีพ เพื่อนำรายได้มาสู่ครอบครัว ทั้งที่เป็นตัวเงินสดหรือไม่ได้รับเป็นตัวเงินสด เป็นการทำงานในบ้าน หรือทำงานนอกบ้านที่มีรายได้เป็นเงินเดือน รวมทั้งการประกอบอาชีพการเกษตรและการประกอบนอกภาคเกษตร เช่น ธุรกิจขนาดย่อมในชุมชน

3. บทบาทการจัดการในชุมชน เป็นบทบาทที่สตรีให้ความร่วมมือช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชน เช่น การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจในหลายด้าน เช่น การปรับปรุงสาธารณูปโภคของชุมชนด้านแหล่งน้ำ การขุดลอกหนองคลองบึง การปรับปรุงถนนเข้าสู่หมู่บ้าน การจัดการป่าไม้ชุมชน รวมทั้งกิจกรรมด้านอนามัยและการศึกษาของชุมชน

ในปัจจุบันบทบาทของสตรีทางด้านเศรษฐกิจมีอยู่น้อย เพราะสตรีเป็นแรงงานส่วนหนึ่งที่สามารถช่วยเหลือแรงงานชายได้ สตรีที่ได้รับการฝึกอบรมจะสามารถใช้ทักษะและเวลาว่างในการผลิตวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ และสามารถนำออกไปจำหน่ายเพื่อนำมาเป็นรายได้เพื่อจุนเจือครอบครัว การกระตุ้นให้สตรีมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนโดยทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน อันเป็นการยกฐานะทางสังคมทางด้านสถานภาพและความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น อีกทั้งยังมีส่วนสำคัญในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร มีการนำทรัพยากรภายในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

วัตถุประสงค์ และนโยบายในการพัฒนาสตรี

คณะกรรมการเฉพาะด้านจัดทำแผนหลักงานสตรี (2537) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาสตรีไว้ดังนี้ คือ

1. เพื่อพัฒนาศักยภาพของสตรีทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา ความถนัด สังคมและจิตใจโดยเพิ่มโอกาสในการรับบริการเศรษฐกิจ และสังคมต่างๆอันจะนำไปสู่ลักษณะสตรีที่พึงประสงค์ การยกระดับคุณภาพชีวิต การมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของสังคม และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติ

2. เพื่อให้เกิดความเสมอภาค โดยขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ ทั้งทางนิตินัยและพฤตินัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มประกอบอาชีพ และกลุ่มด้อยโอกาส

3. เพื่อให้สตรีได้รับการคุ้มครองทุกด้าน ในฐานะที่มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์รวมทั้งในสภาพการทำงาน และสภาพการเป็นมารดา

4. เพื่อส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมจริงจังกังในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการพัฒนาสันติสุขในครอบครัว ชุมชน ประเทศ และประชาคมนานาชาติ

คณะอนุกรรมการเฉพาะด้านจัดทำแผนหลักงานสตรี (2537) ได้วางนโยบายในการพัฒนาสตรีไว้ดังนี้ คือ

1. ส่งเสริมสตรีได้พัฒนาศักยภาพด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ ความถนัด สังคม และจริยธรรม ทั้งโดยหน่วยงานของรัฐ และเอกชน เพื่อให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า และมีคุณภาพ

2. ส่งเสริมให้สตรีได้พัฒนาจนถึงลักษณะที่พึงประสงค์ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

3. ส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมรับผิดชอบเคียงบ่าเคียงไหล่กับบุรุษ ในการกำหนดทิศทางของสังคม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกด้านของประเทศ อันรวมถึงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหาร สิ่งแวดล้อม ศาสนา วัฒนธรรม สื่อมวลชน และครอบครัว

4. ขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบและในทุกกิจกรรม และให้มีความเสมอภาคระหว่างเพศ ทั้งทางนิตินัยและพฤตินัย

5. ให้ความคุ้มครองแก่สตรีในวัยและสภาพต่างๆ และขจัดการเอาเปรียบ และการทำร้ายทารุณสตรีทั้งทางกายและทางจิตใจ

6. พัฒนาสังคมให้มีค่านิยม และเจตคติในการยอมรับกำลังความคิด กำลังแรงงาน การมีส่วนร่วมของสตรี และคุณค่าของสตรี

แผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 – 2554) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของแผนฯไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหญิงชายให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ และความเสมอภาคระหว่างหญิงและชาย

2. เพื่อส่งเสริมและเปิดโอกาสให้สตรีได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

3. เพื่อให้สตรีได้รับการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของสตรี

นอกจากนี้ยังมีประเด็นยุทธศาสตร์หลัก คือ การเสริมสร้างและปรับเปลี่ยนเจตคติในสังคมไทยโดยมียุทธศาสตร์ย่อย 5 ประเด็น ดังนี้

1. การเสริมสร้างเจตคติด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงและชาย เพื่อให้เด็ก เยาวชน รวมทั้งหญิงและชายมีเจตคติบนพื้นฐานแนวทางของความเสมอภาคระหว่างหญิงและชาย อันจะนำไปสู่ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง และประเทศชาติพัฒนา โดยการสร้างพัฒนา เด็ก เยาวชนให้มีเจตคติค่านิยมเรื่องความเสมอภาค ให้ครอบครัวมีความเข้มแข็ง มีสัมพันธภาพที่ดี และบทบาทที่เหมาะสม ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว สถานศึกษา สถาบันศาสนา และสื่อในการปลูกฝังค่านิยมและเจตคติที่ถูกต้องเหมาะสม และให้ผู้ทำงานด้านสื่อ มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องความ เสมอภาค เพื่อร่วมกันกำหนดกรอบ หลักเกณฑ์ และความเหมาะสม การนำเสนอ ติดตาม ใฝ่ระวัง สร้างกระแสและกระตุ้นให้ทุกส่วนระวังสื่อที่เป็นภัยและไม่เหมาะสม

2. การเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองและการบริหาร เพื่อให้สตรีมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกันในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองและการบริหาร รวมทั้งการกำหนดทิศทางการพัฒนาของประเทศ โดยการเสริมสร้างศักยภาพสตรีให้มีความพร้อม ความรู้ ความเข้าใจ ปลูกจิตสำนึก อุทิศการณ์ ค่านิยม จริยธรรม วัฒนธรรม ประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล รณรงค์ให้ผู้มีสิทธิให้โอกาสและสนับสนุนสตรี เสริมสร้างสมรรถนะและความเข้าใจแก่หน่วยงานที่มีความชำนาญด้านการพัฒนาภาวะผู้นำเตรียมความพร้อม ให้คำแนะนำและถ่ายทอดประสบการณ์ และพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของสตรีทั้งการปรับปรุง แก้ไขกฎหมาย พระราชบัญญัติ การใช้มาตรการพิเศษชั่วคราว การรณรงค์ทางการเมือง

3. การส่งเสริมสุขภาพและสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์สตรี เพื่อให้สตรีมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตสมบูรณ์ พร้อมที่จะเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา โดยการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพอนามัยสตรีในระบบปกติ จัดให้มีอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เหมาะสม ป้องกัน แก้ไขปัญหาโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ดูแลสุขภาพะผู้สูงอายุ และสตรีกลุ่มที่น่าห่วงใยเป็นพิเศษการเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตและร่างกาย

4. เพื่อให้สตรีดำรงชีวิตโดยปราศจากความหวาดกลัวต่อความรุนแรง และได้รับการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิในชีวิตและร่างกาย โดยการเสริมสร้างสมรรถนะและความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ ประชาชน และหน่วยงานให้มีความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก ลดอคติทางเพศ เพิ่มเจ้าหน้าที่หญิงในกระบวนการยุติธรรม ทบทวนขอบเขต ขั้นตอนการปฏิบัติงาน สร้างความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการคุกคามทางเพศในทุกรูปแบบ ขยายพื้นที่และพัฒนารูปแบบการให้ความช่วยเหลือ และพัฒนากลไก วิจัยความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ

5. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสตรี เพื่อให้สตรีทุกคนได้รับโอกาสและการปฏิบัติอย่างเสมอภาคในการมีส่วนร่วมและรับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ได้รับสิทธิและการคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมและมีหลักประกันทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างทั่วถึง โดยการเสริมสร้างศักยภาพสตรีให้มีภาวะผู้นำ ได้รับการศึกษาทั้งในและนอกระบบ พัฒนาฝีมือและทักษะใหม่ ๆ เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร พัฒนากลไกและโอกาสการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและการตัดสินใจ มีบริการสินเชื่อเพื่อการลงทุน มีชั่วโมงการทำงานที่ยืดหยุ่น และทบทวน ปรับปรุง แก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบ

จากที่กล่าวมาจึงสรุปได้ว่า สตรีเป็นทรัพยากรมนุษย์กลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม ฉะนั้นควรมีการส่งเสริมบทบาทและศักยภาพของสตรีให้มีความเสมอภาคระหว่างชายหญิง มีการได้รับสิทธิและการคุ้มครองที่เท่าเทียมกัน เพราะเมื่อสตรีได้รับโอกาสและการสนับสนุนในทุกๆ ด้านแล้ว สตรีก็จะมีความสามารถที่จะนำไปพัฒนาตนเองและพัฒนาชุมชนได้อีกด้วย

การจัดกิจกรรมสำหรับกลุ่มสตรี

ในปัจจุบันการจัดกิจกรรมสำหรับกลุ่มสตรีได้มีรูปแบบการดำเนินการต่างๆ มากมาย ซึ่งการจัดกิจกรรมในที่ผ่านมาจัดในหลายลักษณะดังนี้ คือ (นิตยา นวลศิริ , 2534)

1. กิจกรรมที่กำหนดมาจากส่วนกลางซึ่งเป็นนโยบายพัฒนาสตรีของประเทศที่จะต้องให้เกิดขึ้นในทุกพื้นที่ เช่น การกำหนดให้มีการจัดตั้ง และอบรมสตรีในทุกหมู่บ้าน ให้มีการตั้งคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับต่างๆ ขึ้น การกำหนดเช่นนี้หากมีวิธีการให้มีความรู้ที่ดี และกลุ่มสตรีในท้องถิ่นมีความเข้าใจมีความพร้อมจะไม่เกิดปัญหา

2. กิจกรรมเลียนแบบ เกิดจากกลุ่มสตรีได้เห็นสตรีอื่นๆ ทำแล้วประสบความสำเร็จ ทำแล้วได้ประโยชน์ จึงคิดอยากทำบ้าง โดยมีได้ดูถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ในท้องถิ่น หรือความเป็นไปได้ทางการตลาดของกลุ่มคน กิจกรรมลักษณะนี้เกิดขึ้นมามากมาย และจบลงด้วยการสูญเสียงบประมาณ เวลา และความรู้สึกของคนรอบข้าง รวมทั้งความมั่นใจของกลุ่มเองที่จะคิดริเริ่มทำกิจกรรมต่อไป

3. กิจกรรมที่เกิดจากความต้องการของกลุ่ม ซึ่งกิจกรรมลักษณะนี้หากกลุ่มสามารถจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดก็จะทำให้สมาชิกในกลุ่มได้รับประโยชน์ สร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่มได้ และหากสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของสตรีด้วยแล้วก็จะยิ่งจะประสบผลสำเร็จสูง

นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมของกลุ่มสตรี ควรจะมีพื้นฐานการพิจารณาเลือกการจัดกิจกรรมจากหน้าที่ความรับผิดชอบที่สตรีพึงปฏิบัติซึ่งได้แก่

1. กิจกรรมเพื่อเพิ่มกระบวนการเรียนรู้แก่ตัวสตรีเอง ตลอดจนสมาชิกในครอบครัว เช่น จัดกลุ่มเพิ่มพูนการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน การเข้ารับการอบรม สัมมนาความรู้ในด้านต่างๆ ตลอดจนจนถึงการรับข้อมูลข่าวสารที่เข้าสู่ชุมชนอย่างพินิจพิเคราะห์ เพื่อนำไปเลือกใช้ อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์ เนื่องจากปัจจุบันมีข้อมูลข่าวสารหลากหลายเข้าสู่ชุมชนทั้งที่เป็นประโยชน์และที่จะทำให้สภาพความเป็นอยู่และความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงที่แยกลง

2. กิจกรรมเพื่อการพัฒนาสุขภาพอนามัยของตนเอง และสมาชิกในครอบครัวให้มีสุขภาพดีสมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ ตลอดจนจนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3. กิจกรรมเพื่อเพิ่มรายได้ และลดค่าใช้จ่ายของครอบครัวและกลุ่ม ซึ่งต้องพิจารณาจากสภาพดินฟ้าอากาศ วัตถุประสงค์ที่อยู่ตลอดจนถึงระยะทางความใกล้ไกลของชุมชนกับตลาด

4. กิจกรรมพัฒนาชุมชนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งหากกลุ่มสามารถเข้าร่วมได้ในทุกขั้นตอนของการทำกิจกรรมตั้งแต่การคิดหาสาเหตุของปัญหา หาแนวทางแก้ไข ปัญหา คิดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาและร่วมลงมือทำกิจกรรมดังกล่าวได้น่าจะเป็นบทบาทที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. กิจกรรมด้านการเมืองการปกครองชุมชน เช่น การร่วมเข้าเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำหมู่บ้าน ตลอดจนผู้นำกลุ่มสตรีเพื่อร่วมกับผู้นำกลุ่มบริหารงานพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

6. กิจกรรมด้านการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามของชุมชนให้สืบต่อ

อาชัญญา รัตนอุบล (2551) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรี ดังนี้

1. เริ่มต้นด้วยการสร้างบรรยากาศสำหรับการแสวงหาคำตอบร่วมกัน (Mutual Inquiry) ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

2. ร่วมกันวางแผนโครงการการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน
3. ร่วมกันวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. ร่วมกันสร้างเป้าหมายในการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
5. ร่วมกันออกแบบแผนการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการเรียนรู้
6. ร่วมกันเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามที่ผู้เรียนต้องการ
7. ร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ดังนั้น การจัดกิจกรรมสำหรับกลุ่มสตรี จึงเป็นรูปแบบหนึ่งที่เป็นการให้ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรีให้ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้การ จัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสม และก่อให้เกิดประโยชน์กับกลุ่มผู้เรียน จึงควรต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของสตรีและชุมชน และมุ่งสนับสนุนให้สตรีในชุมชนเหล่านั้นสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้จริงในการดำเนินชีวิตตน ซึ่งเป็นการช่วยสร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

ตอนที่ 5 ชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 จังหวัดลพบุรี

ประวัติชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 จังหวัดลพบุรี

สมาคมแม่บ้านทหารอากาศ ที่มีชื่อเดิมว่า ชมรมแม่บ้านทหารอากาศ ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2521 ด้วยความดำริเดิมของคุณหญิงสุนุช กานตรัตน์ โดยใช้อาคารสองชั้นข้างหอประชุมกานตรัตน์ เป็นที่ทำการสำนักงานของชมรมฯ คุณหญิงสุนุช กานตรัตน์ เป็นประธานชมรมฯ คนแรก และได้ดำรง ตำแหน่งนี้ จนถึงวันที่ 30 กันยายน 2524 หลังจากนั้น คุณหญิงสุนทรี ศุขฉนวน เป็นประธานชมรมฯ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2524 จนถึงวันที่ 3 พฤษภาคม 2526

เมื่อ พล.อ.อ. ประพันธ์ ฐปะเตมีย์ ได้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารอากาศ ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2526 คุณหญิง วนิดา ฐปะเตมีย์ ประธานชมรมฯ คนต่อมา ได้ตระหนักในความ สำคัญของชมรมแม่บ้านทหารอากาศเป็นอย่างยิ่ง จึงได้พัฒนาจาก ชมรม เป็น สมาคม เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2527 และได้จดทะเบียนเป็น สมาคมแม่บ้านทหารอากาศ (The Air Force Wives Association) ใช้ชื่อย่อว่า สม.ทอ. (AFWA) เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2528 โดยใช้ที่ทำการของชมรมฯ เดิมเป็นสำนักงานสมาคม (สมาคมแม่บ้านทหารอากาศ, 2552)

วัตถุประสงค์ของสมาคมแม่บ้านทหารอากาศ

1. เพื่อประสานสามัคคีและความเข้าใจอันดีในระหว่างสมาชิก
2. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ให้แก่สมาชิก
3. เพื่อช่วยเหลือสวัสดิการและสงเคราะห์แก่ครอบครัวข้าราชการทหารอากาศ
4. เพื่อสนับสนุนในด้านการศึกษาแก่บุตร ธิดา ของข้าราชการทหารอากาศ
5. เพื่อบำรุงขวัญและ กำลังใจ แก่ข้าราชการทหารอากาศ ซึ่งปฏิบัติราชการอยู่ใ้ส่วนหน้า
6. เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และให้ความร่วมมือกับรัฐบาล องค์กร สมาคม มูลนิธิและสังคม

ที่เป็นสาธารณชน

ชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 เป็นองค์กรเครือข่ายของสมาคมแม่บ้านทหารอากาศ ซึ่งมีภริยาผู้บังคับการกองบิน 2 เป็นประธานชมรม โดยตำแหน่ง มีภริยาของผู้บังคับการ เป็นรองประธานชมรม คณะกรรมการและสมาชิก ประกอบด้วย ภริยาข้าราชการกองบิน 2 ทั้งภริยานายทหารชั้นประทวนและภริยานายทหารชั้นสัญญาบัตร มีเลขาและเหรัญญิก คอยดูแล โดยขึ้นตรงต่อ สมาคมแม่บ้านทหารอากาศ

วัตถุประสงค์ของชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 จังหวัดลพบุรี (ดวงดาว แจ็งสี, สัมภาษณ์, 11 กรกฎาคม 2552)

1. เพื่อสานความสามัคคีในหมู่สมาชิก
2. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้แก่สมาชิก
3. เพื่อช่วยเหลือในด้านสวัสดิการ
4. เพื่อบำรุงขวัญและกำลังใจแก่ข้าราชการกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 จังหวัดลพบุรี
5. เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และให้ความร่วมมือกับทุกองค์การ และสังคมที่เป็นประโยชน์

รูปแบบการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

1. จัดให้มีการแนะนำภริยาผู้บังคับบัญชา พร้อมทั้งประธานชมรมแม่บ้าน กำหนดนโยบายในการทำกิจกรรมต่างๆ
2. จัดงานเลี้ยงสังสรรค์ประจำปี เพื่อเชื่อมความสามัคคี

3. จัดให้มีกิจกรรมเข้าจังหวะ เพื่อเป็นการออกกำลังกายโดยการเต้นแอโรบิคให้กับข้าราชการ ลูกจ้างและครอบครัว
4. จัดกิจกรรมงานวันสำคัญต่างๆ เช่น งานวันเด็ก งานกาชาด งานการกุศลต่างๆ ฯลฯ
5. ร่วมมือกับกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 จ.ลพบุรี เพื่อออกปฏิบัติการจิตวิทยาและช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ประสบภัยใกล้เคียงต่างๆ
6. ร่วมมือกับสมาคมแม่บ้านทหารอากาศ จำหน่ายดอกปีบปีโนวันทหารผ่านศึกเพื่อสงเคราะห์ครอบครัวทหารผ่านศึกเป็นประจำทุกปี
7. มอบทุนการศึกษาและอุปกรณ์กีฬา โดยได้รับเงินสนับสนุนจากสมาคมแม่บ้านและกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 จ.ลพบุรี

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย โดยแยกเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ และงานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มสตรี ได้ดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (2546) ได้นำกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติไปใช้ในการประชุมเชิงปฏิบัติการโครงการพัฒนาผู้ตรวจราชการเพื่อรองรับระบบบริหารแนวใหม่ ผู้เข้าร่วมประชุมครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแทนผู้ตรวจราชการทุกกระทรวง การดำเนินการแบ่งออกเป็น 3 ช่วง โดยช่วงแรกเป็นการแบ่งกลุ่มผู้ตรวจราชการออกเป็น 6 กลุ่ม เพื่อระดมสมองจนได้แนวทางในการตรวจราชการแบบบูรณาการ ระยะที่สองให้ผู้ตรวจราชการทดลองตรวจราชการตามที่ระดมสมองมาได้ และระยะที่สามเป็นการนำเสนอผลการตรวจราชการ จนได้แนวทางในการตรวจราชการแนวใหม่ จากนั้นทำการประเมินพบว่าข้อดีของการตรวจราชการแบบบูรณาการ มีดังนี้

1. เห็นข้อเท็จจริงร่วมกัน เห็นปัญหาร่วมกัน มีมุมมองการแก้ปัญหาที่หลากหลาย เห็นงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงตน
2. ได้ข้อมูลที่ร่วมกัน ตรงกันมากขึ้น
3. การแก้ไขปัญหาทำได้เร็วขึ้น ง่ายขึ้น โดยเฉพาะปัญหาที่ข้ามกระทรวง สามารถระดมทรัพยากรร่วมกันจากกระทรวงต่างๆ ได้ดีขึ้น

4. ได้รู้จักคุ้นเคย สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์การเรียนรู้ร่วมกัน โดยเอาชาวบ้านเป็นที่ตั้ง
5. ได้รับการยอมรับจากส่วนราชการมากขึ้น
6. ประหยัดทรัพยากร จากการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ประหยัดเวลาในการให้บริการ ประชาชนของผู้รับตรวจ
7. เสริมสร้างให้เกิดการประสานงานระหว่างกระทรวงมากขึ้น
8. ได้พบปะประชาชนร่วมกับข้าราชการกระทรวงอื่นๆ
9. การรายงานผลความสำเร็จก้าวหน้า ครอบคลุมมีน้ำหนัก

ประจวบ แผลมหลัก (2547) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยนำแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติไปใช้ในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งภายหลังการทดลองพบว่า อสม. มีความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูง มีทักษะในการคัดกรองและดูแลผู้ป่วย และสามารถคัดกรองกลุ่มเสี่ยงในเขตรับผิดชอบสูงกว่าก่อนดำเนินการอย่างมีนัยสำคัญ

Federal Deposit Insurance Corporation (2002) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานของบริษัทสะสมเงินประกันของสหรัฐ พบว่าปัญหาต่างๆขององค์กรไม่ได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้นตามศักยภาพที่มีอยู่ของผู้จัดการ FDIC ประเมินว่าการฝึกอบรมอย่างเดียวไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาที่มีอยู่ได้ เมื่อวิเคราะห์ประเด็นปัญหาขององค์กรแล้ว FDIC จึงตัดสินใจนำวิธีการเรียนรู้จากการปฏิบัติ เป็นวิธีการหลักในการฝึกอบรมผู้จัดการในการแก้ปัญหาขององค์กร ผลการอบรมพบว่าสามารถแก้ปัญหาได้มากกว่า 35 ประเด็น

Boston and Cater (2002) ได้นำวิธีการเรียนรู้จากการปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการสุขภาพฟันโดยกลุ่มการเรียนรู้ 12 คน ที่มาจากหลากหลายวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพฟัน ผลการดำเนินพบว่า สมาชิกแต่ละคนมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ส่งผลทำให้การทำงานข้ามสาขาได้ผลดียิ่งขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติสามารถที่จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลสามารถนำไปแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นทั้งในตนเองและองค์กรได้เป็นอย่างดี รวมไปถึงมีการ

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ทำให้เกิดความรู้และทักษะที่เพิ่มขึ้น และนำไปสู่การพัฒนาความสามารถของบุคคลและสังคมต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ

ธิดา จงก้องเกียรติ (2533) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับการอบรมตามโครงการฝึกอบรมอาชีพกลุ่มสตรีระดับหมู่บ้าน ตำบล ในจังหวัดราชบุรี พบว่า สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการอบรมตามโครงการฝึกอบรมอาชีพกลุ่มสตรี เนื่องมาจากความสนใจในวิชาชีพเป็นเหตุผลหลัก เหตุผลในระดับรองลงมา ได้แก่ ขีดความสามารถของผู้เข้ารับการอบรมเอง การมีหรือใช้โอกาสที่ตนเองมีอยู่ให้เป็นประโยชน์ การได้รับการสนับสนุนจากบุคคลอื่น และความพึงพอใจของตนเองเกี่ยวกับการอบรม ส่วนความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการฝึกอบรม มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสตรีบ้างในระดับหนึ่ง สำหรับความสัมพันธ์ของวิชาชีพที่เข้าร่วมฝึกอบรมกับอาชีพปัจจุบันนั้น มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบเพียงเล็กน้อย

วราภรณ์ ประสาทกุล (2540) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพสำหรับประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด พบว่าประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อม

พวงพยอม เจริญทอง (2541) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประกอบอาชีพแบบพึ่งตนเองของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมแทรกแซง ทำให้เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพแบบพึ่งตนเองดีขึ้น มีแนวโน้มที่จะพึ่งตนเองในด้านต่างๆมากขึ้นเป็นส่วนใหญ่ และมีความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังกิจกรรมแทรกแซงทั้งในด้านรายได้ รายจ่าย สภาพในการประกอบอาชีพในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ความรู้ความเข้าใจและทักษะในการประกอบอาชีพแบบพึ่งตนเอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

Karr, John and Kenneth (1976) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงความต้องการของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีต่อการบริการ และโปรแกรมด้านการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ยังคงให้ความสำคัญกับโปรแกรมและบริการซึ่งจะทำให้ นักศึกษาผู้ใหญ่บรรลุเป้าหมายด้าน

อาชีพและการศึกษา การบริการแนะแนวมีความจำเป็นในด้านการบริการแก่นักศึกษาทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอาชีพของผู้ใหญ่ นักศึกษาผู้ใหญ่สตรีมีความต้องการศึกษาด้านอาชีพและการศึกษาต่อในระดับสูง ต้องการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับโปรแกรมการพัฒนาอาชีพสำหรับนักศึกษาที่ทำงาน ความพอใจและการเปลี่ยนแปลงความต้องการของนักศึกษาผู้ใหญ่

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพในแต่ละกลุ่ม ทำให้กลุ่มผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้มีรายได้ที่เพิ่มขึ้น และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และยังพบว่าในกลุ่มสตรียังมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาในด้านอาชีพในระดับสูงอีกด้วย

งานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มสตรี

ปาริชาติ ปரியานนท์ (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่องสตรีกับการเข้าร่วมโครงการพัฒนาชนบท : การศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มไทยพุทธและกลุ่มไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการพัฒนาชนบทของสตรีขึ้นอยู่กับรายได้ กล่าวคือ การมีรายได้ครัวเรือนสาขาเกษตรกรรมสูง มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการพัฒนาชนบทของสตรี ทั้งนี้ สตรีที่มีทัศนคติเห็นด้วยกับการเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมพัฒนาชนบทสามารถตัดสินใจได้เองหรือมีบทบาทเองในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชนบท

ลลนา บุญชื่น (2544) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมบทบาทสตรีในการพัฒนาชุมชนชนบท ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากลุ่มสตรีเกิดผลต่อชุมชนและกลุ่มสตรีในชุมชนคือ การเกิดแนวคิดในการพึ่งตนเอง มีทักษะในการวิเคราะห์ปัญหาชุมชน และนำประสบการณ์จากการเรียนรู้มาเป็นทักษะชีวิตได้มากขึ้น มีความรู้และวิธีการในการดูแลตนเอง ครอบครัว ด้านสุขภาพ ด้านการทำมาหากินเพิ่มขึ้น

อัจฉณา ฐูปแพ (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลของการจัดกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนโดยใช้กระบวนการละครที่มีต่อความเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มสตรีในศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า สตรีในในศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีภาคกลาง จ.นนทบุรี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังการทดลองการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม และมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับพอใจมาก

สถาบัน Organizing for Development, An International Institute (ODII) ร่วมกับสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน (PDA) และสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (TDRI) (1991) ได้ดำเนินการโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่องบทบาทและศักยภาพของสตรีในการพัฒนาชนบท ผลการศึกษา พบว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนพัฒนาเป็นสิ่งจำเป็น กลุ่มประชาชนที่ร่วมนี้ควรประกอบด้วย ผู้แทนกลุ่มผลประโยชน์ทั้งชายและหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงหรือเท่าเทียมกัน เพื่อให้กลุ่มผู้แทนประชาชนนี้สามารถมองและวิเคราะห์ปัญหาจากทุกแง่มุม และยังเป็นการสร้างความสมดุลและความเท่าเทียมกันในระหว่างอำนาจในการต่อรองด้วย

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า กลุ่มสตรีเมื่อมีการเข้าร่วมกิจกรรมหรือการพัฒนาในด้านต่างๆ มักมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านความรู้และทักษะที่เพิ่มขึ้น และส่งผลให้กลุ่มสตรีมีบทบาทในชุมชนและสังคมมากขึ้น ทำให้นำไปสู่การพัฒนาตนเองและสังคม รวมไปถึงการนำความรู้และทักษะต่างๆ ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

ตอนที่ 7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้จากการปฏิบัติ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพ และงานวิจัยที่เกี่ยวกับกลุ่มสตรี ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดต่างๆ มาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพ โดยนำแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติของ Gordon (1993) ซึ่งมีขั้นตอนการเรียนรู้ที่มีความละเอียด ชัดเจนและมีความเหมาะสมกับการส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับกลุ่มสตรี ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม
2. จัดกลุ่มผู้เรียนโดยแต่ละกลุ่มให้ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถแตกต่างกันออกไป
3. ประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ
4. กลับเข้าที่ทำงานเพื่อฝึกทักษะตามที่กำหนดไว้
5. หากมีปัญหาที่จำเป็นต้องปรึกษาเป็นกรณีพิเศษอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยศึกษาเฉพาะกรณีขึ้นได้
6. ภายหลังจากการฝึกปฏิบัติได้ระยะหนึ่ง จะต้องจัดประชุมกลุ่มขึ้นอีกเพื่อประเมินความก้าวหน้า และวางแผนการเรียนรู้ในขั้นต่อไป

7. ดำเนินการซ้ำตามกระบวนการเดิมจนกว่าประเด็นการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์
8. จัดทำเอกสารเพื่อสรุปกระบวนการเรียนรู้เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานในคราว

ต่อไป

รวมทั้งพิจารณาถึงการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับสตรีที่มีกระบวนการขั้นตอนดังต่อไปนี้ (อาชัญญา รัตนอุบล, 2551)

1. เริ่มต้นด้วยการสร้างบรรยากาศสำหรับการแสวงหาคำตอบร่วมกัน (Mutual Inquiry) ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน
2. ร่วมกันวางแผนโครงการการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน
3. ร่วมกันวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. ร่วมกันสร้างเป้าหมายในการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
5. ร่วมกันออกแบบแผนการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการเรียนรู้
6. ร่วมกันเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุสำเร็จตามที่ผู้เรียนต้องการ
7. ร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

โดยจากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษาและสำรวจบทบาทของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศโดยการสัมภาษณ์และการจัดประชุมกลุ่มขึ้น ทำให้ได้ทราบว่าทางชมรมยังมีความต้องการในด้านการฝึกทักษะอาชีพโดยเฉพาะการได้ลงมือปฏิบัติจริง จึงได้นำปัญหาที่เกิดขึ้นมาผนวกเข้ากับการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับสตรีและแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ทำให้ได้ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ซึ่งสรุปดังตารางที่ 1

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 สารระสำคัญของการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพ และประเด็นที่สังเคราะห์นำมาใช้ในการวิจัย

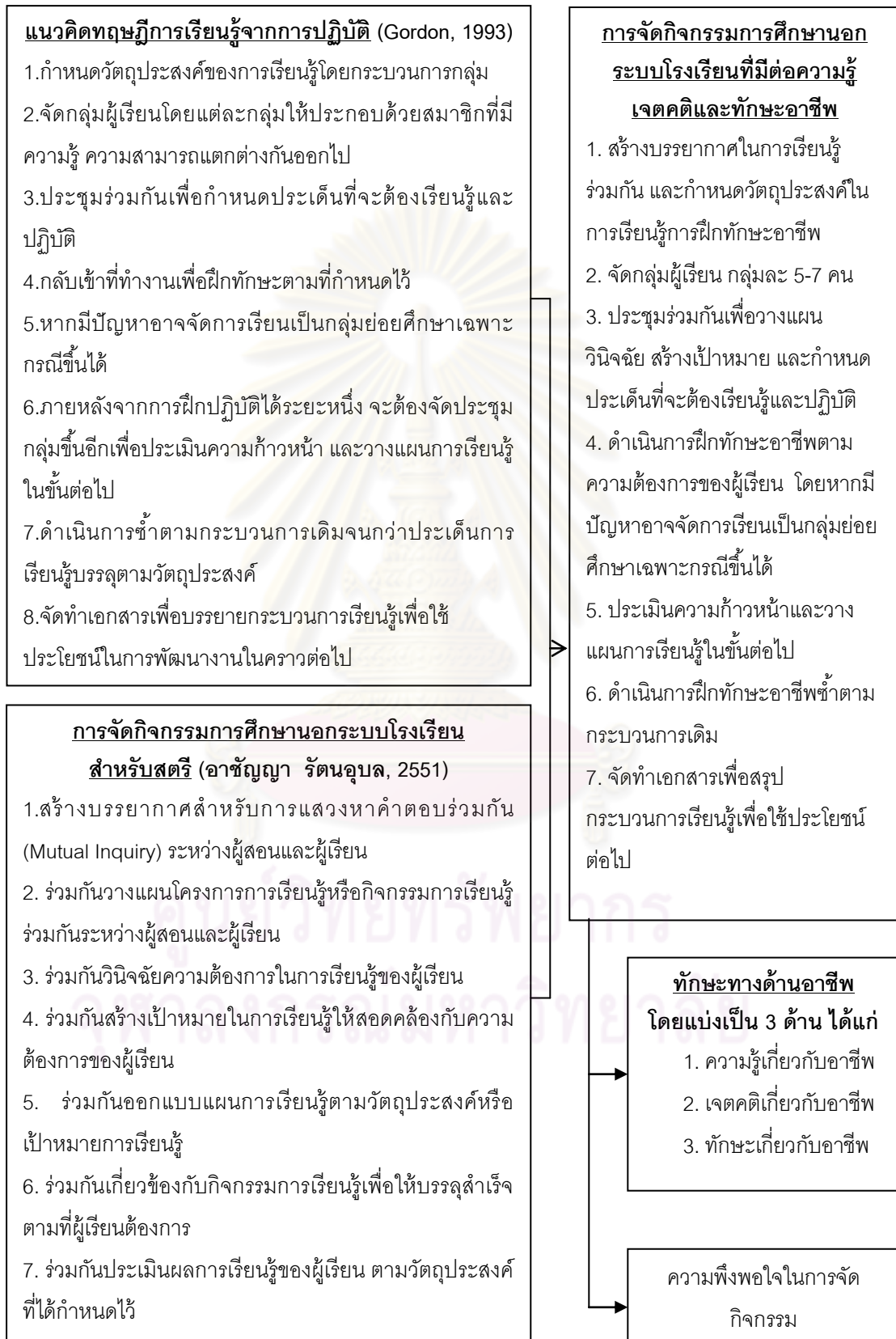
สารระสำคัญของแนวคิดทฤษฎี		สารระสำคัญที่นำมาใช้ในการวิจัย
การจัดการศึกษจากระบบโรงเรียนสำหรับสตรี อาชัญญา รัตนอุบล(2551)	แนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ Gordon (1993)	จากการศึกษา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Gordon, 1993) และการจัดการศึกษจากระบบโรงเรียนสำหรับสตรี (อาชัญญา, 2551) ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้
1. เริ่มต้นด้วยการสร้างบรรยากาศสำหรับการแสวงหาคำตอบร่วมกัน (Mutual Inquiry) ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน	1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม	1. มีการสร้างบรรยากาศในการเรียนร่วมกัน และกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้การฝึกทักษะอาชีพ
	2. จัดกลุ่มผู้เรียนโดยแต่ละกลุ่มให้ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถแตกต่างกันออกไป	2. จัดกลุ่มผู้เรียน กลุ่มละ 5-7 คน โดยแต่ละคนมีความรู้ ความสามารถที่แตกต่างกันออกไป
2. ร่วมกันวางแผนโครงการการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน 3. ร่วมกันวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน 4. ร่วมกันสร้างเป้าหมายในการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน 5. ร่วมกันออกแบบแผนการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการเรียนรู้	3. ประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ	3. ประชุมร่วมกันเพื่อกำหนด วิเคราะห์ ความต้องการ สร้างเป้าหมาย และกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ

ตารางที่ 1 สารระสำคัญของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพ และประเด็นที่สังเคราะห์นำมาใช้ในการวิจัย (ต่อ)

สารระสำคัญของแนวคิดทฤษฎี		สารระสำคัญที่นำมาใช้ในการวิจัย
การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรี อาชัญญา รัตนอุบล(2551)	แนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ Gordon (1993)	
6. ร่วมกันเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุสำเร็จตามที่คุณเรียนต้องการ	4. กลับเข้าที่ทำงานเพื่อฝึกทักษะตามที่กำหนดไว้ 5. หากมีปัญหาที่จำเป็นต้องปรึกษาเป็นกรณีพิเศษอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยศึกษาเฉพาะกรณีขึ้นได้	4. ดำเนินการฝึกทักษะอาชีพตามความต้องการของผู้เรียน โดยหากมีปัญหาอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยศึกษาเฉพาะกรณีขึ้นได้
7. ร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้	6. ภายหลังจากการฝึกปฏิบัติได้ระยะหนึ่ง จะต้องจัดประชุมกลุ่ม ขึ้น อีก เพื่อ ประเมินความก้าวหน้า และวางแผนการเรียนรู้อีกในขั้นต่อไป	5. ประเมินความก้าวหน้าและวางแผนการเรียนรู้อีกในขั้นต่อไปโดยผู้สอนและผู้เรียน
	7. ดำเนินการซ้ำตามกระบวนการเดิมจนกว่าประเด็นการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์	6. ดำเนินการฝึกทักษะอาชีพซ้ำตามกระบวนการเดิม
	8. จัดทำเอกสารเพื่อสรุปกระบวนการเรียนรู้เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานในคราวต่อไป	7. จัดทำเอกสารเพื่อสรุปกระบวนการเรียนรู้เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สรุปออกมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

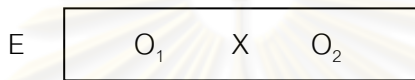
แผนภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre Experimental Research) เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาครอบครัวของโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ซึ่งในการวิจัยมีรูปแบบการทดลองแบบ One-Group Pretest-Posttest Design (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2551) ดังนี้

เมื่อ E คือ กลุ่มทดลอง (Experimental Group)

X คือ การจัดกระทำ (Treatment)

O₁ คือ ค่าคะแนนความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับอาชีพก่อนทดลอง (Pre-test)

O₂ คือ ค่าคะแนนความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับอาชีพหลังทดลอง (Post-test)

1. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ กลุ่มสตรีในชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 จ.ลพบุรี เป็นสตรีอายุตั้งแต่ 30 – 50 ปี จำนวน 550 คน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ประธานชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 จังหวัดลพบุรี (ดวงดาว แจ่มสี, สัมภาษณ์, 11 กรกฎาคม 2551)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มสตรีในชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 จังหวัดลพบุรี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 23 คน ซึ่งมีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการประกาศรับสมัครโดยการติดประกาศ เสียตามสายและขอความร่วมมือจากชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ในการประชาสัมพันธ์ ทำให้มีผู้สมัครเข้าร่วมกิจกรรมเป็นจำนวน 23 คน จึงมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 23 คน

2. กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี

รายละเอียดขั้นตอนการจัดกิจกรรม มีดังนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน การเรียนรู้จากการปฏิบัติ และการส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับสตรี

2.1.2 สำนวจความต้องการเกี่ยวกับอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ กองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จังหวัดลพบุรี จากการสัมภาษณ์ประธานและสมาชิกภายในชมรมแม่บ้านทหารอากาศว่ามีความต้องการเกี่ยวกับอาชีพในด้านใดโดยการประชุมกลุ่ม รวมทั้งคำนึงถึงระยะเวลาในการจัดกิจกรรมที่มีความเหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยได้ประเมินความต้องการทางด้านอาชีพจากการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มว่ามีความต้องการเกี่ยวกับการฝึกอาชีพในเรื่องใดบ้างทำให้ได้อาชีพทั้งหมด 25 อาชีพ ได้แก่ 1. น้ำเต้าหู้ 2. ปอเปี๊ยะ 3. เทียนหอม 4. น้ำแครอท 5. บุนหญาแห้ง 6. ดอกไม้ดินหอม 7. ฟรุตสลัด 8. กระท้อนลอยแก้ว 9. วุ้นอัญชัน 10. ของขำร่วย 11. เต้าฮวย 12. ก๋วยจั๊บน้ำข้น 13. น้ำข้าวโพด 14. เทียนหอมกันยูง 15. ดอกไม้ดินหอม 16. ปอเปี๊ยะญวน 17. ดอกไม้ผ้าใยบัว 18. สร้อยข้อมือคริสตัล 19. ก๋วยเตี่ยวเรือ 20. น้ำพืชน์ 21. การจัดช่อดอกไม้ 22. ก๋วยเตี่ยวลุยสวน 23. น้ำพริก 24. เฟ้นท์เล็บ 25. สาคุไ้หมู และได้นำกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศที่เป็นกลุ่มทดลองจำนวน 23 คนมาจัดประชุมกลุ่มอีกครั้งเพื่อสำวจความต้องการโดยนำอาชีพที่ประเมินไว้ทั้ง 25 อาชีพ มาจัดเรียงลำดับตามความต้องการของผู้เรียนรวมทั้งมีการบูรณาการอาชีพต่างๆเข้าด้วยกัน ทำให้ได้อาชีพที่นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ทั้งสิ้น 6 อาชีพ ได้แก่ 1. บุนหงาสีจิ้ง 2. เต้าฮวยฟรุตสลัด 3. ดอกไม้สดช่อบูเก้ 4. เทียนเจล 5. สุนทรสม่วงคราม (น้ำดอกอัญชัน) 6. ก๋วยเตี่ยวลุยสวน

2.1.3 ดำเนินการสร้างกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพโดยคำนึงถึงรูปแบบ วิธีการ และมาตรฐาน ให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มสตรีแม่บ้านทหารอากาศ ดังนี้

**การดำเนินการสร้างกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและ
ทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี**

ขั้นตอนที่ 1 ดำเนินการสร้างกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติ และทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ โดยผู้วิจัยนำแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติของ Gordon ซึ่งมีขั้นตอน 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม
  2. จัดกลุ่มผู้เรียนโดยแต่ละกลุ่มให้ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถแตกต่างกันออกไป
  3. ประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ
  4. กลับเข้าที่ทำงานเพื่อฝึกทักษะตามที่กำหนดไว้
  5. หากมีปัญหาอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยศึกษาเฉพาะกรณีขึ้นได้
  6. ภายหลังจากการฝึกปฏิบัติได้ระยะหนึ่ง จะต้องจัดประชุมกลุ่มขึ้นอีกเพื่อประเมินความก้าวหน้า และวางแผนการเรียนรู้ในขั้นต่อไป
  7. ดำเนินการซ้ำตามกระบวนการเดิมจนกว่าประเด็นการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์
  8. จัดทำเอกสารเพื่อบรรยายกระบวนการเรียนรู้เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานในคราวต่อไป
- รวมทั้งพิจารณาถึงการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรีซึ่งมีกระบวนการขั้นตอน ดังนี้ (อาชัญญา รัตนอุบล, 2551)
1. สร้างบรรยากาศสำหรับการแสวงหาคำตอบร่วมกัน (Mutual Inquiry) ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน
  2. ร่วมกันวางแผนโครงการการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน
  3. ร่วมกันวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน
  4. ร่วมกันสร้างเป้าหมายในการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
  5. ร่วมกันออกแบบแผนการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการเรียนรู้
  6. ร่วมกันเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุสำเร็จตามที่ผู้เรียนต้องการ
  7. ร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

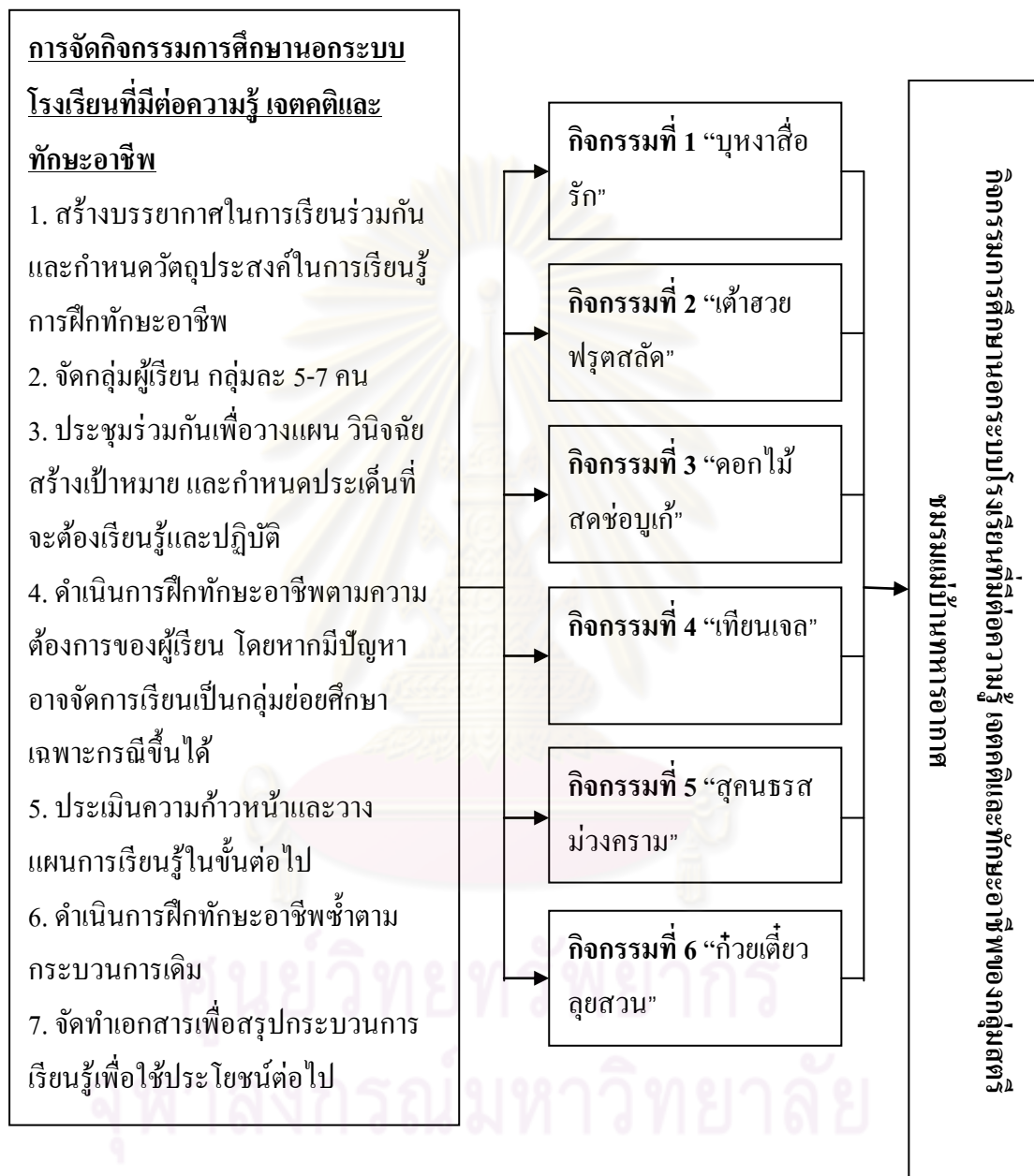
ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติมาผนวกเข้ากับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรี ทำให้สามารถสรุปเป็นขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ ดังนี้

1. สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกันและกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้การฝึกทักษะอาชีพ
2. จัดกลุ่มผู้เรียน กลุ่มละ 5-7 คน
3. ประชุมร่วมกันเพื่อวางแผน วินิจฉัยความต้องการ สร้างเป้าหมาย และกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ
4. ดำเนินการฝึกทักษะอาชีพตามความต้องการของผู้เรียน โดยหากมีปัญหาอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยศึกษาเฉพาะกรณีขึ้นได้
5. ประเมินความก้าวหน้าและวางแผนการเรียนรู้ในขั้นต่อไป
6. ดำเนินการฝึกทักษะอาชีพซ้ำตามกระบวนการเดิม
7. จัดทำเอกสารเพื่อสรุปกระบวนการเรียนรู้เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 นำขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศซึ่งมี 7 ขั้นตอนไปใช้ในแต่ละกิจกรรม ทำให้แต่ละกิจกรรมมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 5 กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของ กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดรายละเอียดในแต่ละกิจกรรมซึ่งมีการดำเนินการตามขั้นตอนการจัด กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรม แม่บ้านทหารอากาศ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 2 กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ขั้นตอนการจัดกิจกรรม
“บุหงาสีอรั๊ก”	เพื่อให้เกิดความรู้และพัฒนาทักษะในการประดิษฐ์ “บุหงาสีอรั๊ก”	1. สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกันและกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในการทำ “บุหงาสีอรั๊ก” 2. จัดกลุ่มผู้เรียน กลุ่มละ 5-7 คน 3. ประชุมร่วมกันเพื่อวางแผน วินิจฉัย สร้างเป้าหมายและกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ 4. ดำเนินการฝึกทำ “บุหงาสีอรั๊ก” โดยหากมีปัญหาอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยศึกษาเฉพาะกรณีขึ้นได้ 5. ประเมินความก้าวหน้าและวางแผนการเรียนรู้ในขั้นต่อไป 6. ดำเนินการฝึกทำ “บุหงาสีอรั๊ก” ซ้ำตามกระบวนการเดิม 7. จัดทำเอกสารเพื่อสรุปการทำ “บุหงาสีอรั๊ก”
“เต้าฮวยฟรุตสลัด”	เพื่อให้เกิดความรู้และพัฒนาทักษะในการทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด”	1. สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกันและกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในการทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด” 2. จัดกลุ่มผู้เรียน กลุ่มละ 5-7 คน 3. ประชุมร่วมกันเพื่อวางแผน วินิจฉัย สร้างเป้าหมายและกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ 4. ดำเนินการฝึกการทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด” โดยหากมีปัญหาอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยศึกษาเฉพาะกรณีขึ้นได้ 5. ประเมินความก้าวหน้าและวางแผนการเรียนรู้ในขั้นต่อไป 6. ดำเนินการฝึกการทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด” ซ้ำตามกระบวนการเดิม 7. จัดทำเอกสารเพื่อสรุปการทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด”

ตารางที่ 2 กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ (ต่อ)

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ขั้นตอนการจัดกิจกรรม
“ดอกไม้สดช่อบูเก้”	เพื่อให้เกิดความรู้และพัฒนาทักษะในการจัด“ดอกไม้สดช่อบูเก้”	1. สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกันและกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในการจัด “ดอกไม้สดช่อบูเก้” 2. จัดกลุ่มผู้เรียน กลุ่มละ 5-7 คน 3. ประชุมร่วมกันเพื่อวางแผน วินิจฉัย สร้างเป้าหมาย และกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ 4. ดำเนินการฝึกการจัด “ดอกไม้สดช่อบูเก้” โดยหากมีปัญหาอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยศึกษาเฉพาะกรณีขึ้นได้ 5. ประเมินความก้าวหน้าและวางแผนการเรียนรู้ในขั้นต่อไป 6. ดำเนินการฝึกการจัด “ดอกไม้สดช่อบูเก้”ซ้ำตามกระบวนการเดิม 7. จัดทำเอกสารเพื่อสรุปการจัด “ดอกไม้สดช่อบูเก้”
“เทียนเจล”	เพื่อให้เกิดความรู้และพัฒนาทักษะในการทำ “เทียนเจล”	1. สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกันและกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในการทำ “เทียนเจล” 2. จัดกลุ่มผู้เรียน กลุ่มละ 5-7 คน 3. ประชุมร่วมกันเพื่อวางแผน วินิจฉัย สร้างเป้าหมาย และกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ 4. ดำเนินการฝึกการทำ “เทียนเจล” โดยหากมีปัญหาอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยศึกษาเฉพาะกรณีขึ้นได้ 5. ประเมินความก้าวหน้าและวางแผนการเรียนรู้ในขั้นต่อไป 6. ดำเนินการฝึกการทำ “เทียนเจล”ซ้ำตามกระบวนการเดิม 7. จัดทำเอกสารเพื่อสรุปการทำ “เทียนเจล”

ตารางที่ 2 กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ (ต่อ)

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ขั้นตอนการจัดกิจกรรม
“สุคนธรสม่วงคราม”	เพื่อให้เกิดความรู้และพัฒนาทักษะในการทำ “สุคนธรสม่วงคราม”	1. สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกันและกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในการทำ “สุคนธรสม่วงคราม” 2. จัดกลุ่มผู้เรียน กลุ่มละ 5-7 คน 3. ประชุมร่วมกันเพื่อวางแผน วิจัยจัด สร้างเป้าหมายและกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ 4. ดำเนินการฝึกการทำ “สุคนธรสม่วงคราม” โดยหากมีปัญหาอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยศึกษาเฉพาะกรณีขึ้นได้ 5. ประเมินความก้าวหน้าและวางแผนการเรียนรู้ในขั้นต่อไป 6. ดำเนินการฝึกการทำ “สุคนธรสม่วงคราม”ซ้ำตามกระบวนการเดิม 7. จัดทำเอกสารเพื่อสรุปการทำ “สุคนธรสม่วงคราม”

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ (ต่อ)

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ขั้นตอนการจัดกิจกรรม
“ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน”	เพื่อให้เกิดความรู้และพัฒนาทักษะในการทำ “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน”	1. สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกันและกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในการทำ “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน” 2. จัดกลุ่มผู้เรียน กลุ่มละ 5-7 คน 3. ประชุมร่วมกันเพื่อวางแผน วินิจฉัย สร้างเป้าหมาย และกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ 4. ดำเนินการฝึกการทำ “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน” โดยหากมีปัญหาอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยศึกษาเฉพาะกรณีขึ้นได้ 5. ประเมินความก้าวหน้าและวางแผนการเรียนรู้ในขั้นต่อไป 6. ดำเนินการฝึกการทำ “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน” เข้าตามกระบวนการเดิม 7. จัดทำเอกสารเพื่อสรุปการทำ “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน”

2.1.4 ขออนุญาตทางชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จังหวัดลพบุรี ในการจัดกิจกรรม

2.1.5 การเตรียมการ ซึ่งผู้วิจัยเป็นวิทยากรผู้ให้ความรู้ ความสามารถตรงตามเนื้อหาอาชีพนั้นๆ โดยมีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการฝึกอาชีพทั้ง 6 กิจกรรม การเข้าอบรมหลักสูตรการฝึกอาชีพระยะสั้น และการฝึกปฏิบัติจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละเนื้อหาอาชีพ

2.1.6 ดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติ และทักษะอาชีพ เป็นเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน รวมทั้งสิ้น 50 ชั่วโมง โดยมีรายละเอียดของกิจกรรมดังนี้

กำหนดการ	เวลา	รายละเอียดของกิจกรรม
วันที่ 1	07.00-08.00 น. 08.00-16.00 น.	- มีการประชุมนิเทศ ทำความรู้จักระหว่าง วิทยากรและผู้เรียน - ทำแบบวัดความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ - กิจกรรมการทำ “บุหงาสีจ๊ก”
วันที่ 2	08.00-16.00 น.	- กิจกรรมการทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด”
วันที่ 3	08.00-16.00 น.	- กิจกรรม การจัด “ดอกไม้สดช่อบูเก้”
วันที่ 4	08.00-16.00 น.	- กิจกรรม การทำ “เทียนเจล”
วันที่ 5	08.00-16.00 น.	- กิจกรรม การทำ “สุคนธ์สม่วงคราม”
วันที่ 6	08.00-16.00 น. 16.00-17.00 น.	- กิจกรรม การทำ “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน” - ทำแบบวัดความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ - ตอบแบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม

2.1.7 การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา(Content Validity) นำกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะเกี่ยวกับอาชีพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสม โดยมีเกณฑ์การ คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตามภาคผนวก ก) ดังนี้

- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน 2 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการฝึกทักษะอาชีพ 1 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย 1 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านชมรมแม่บ้านทหารอากาศ 1 คน

ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การวัดค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (item-objective congruency index : IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งถือว่ามีความสอดคล้องกับเนื้อหา (ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ, 2550) ได้ผลการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแผนการจัด กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะเกี่ยวกับอาชีพของกลุ่มสตรี ชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี โดยมีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ

วัตถุประสงค์ (IOC) รวมทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 นั่นคือกิจกรรมที่ออกแบบมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบเกี่ยวกับอาชีพ แสดงตามตารางดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการตรวจสอบเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะเกี่ยวกับอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี

ลำดับ	กิจกรรม	ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	
		IOC	ข้อเสนอแนะ
1	บุหงาสีจันทน์	1	-
2	เต้าฮวยฟรุตสลัด	1	-
3	ดอกไม้สดช่อบูเก้	1	-
4	เทียนเจล	1	-
5	สุคนธรสม่วงคราม	1	-
6	กำยเดี่ยวลุยสวน	1	-

2.2 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพและแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ

2.2.1 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่กำหนดในแผนการจัดกิจกรรม จำนวน 1 ชุด จำนวน 30 ข้อ ลักษณะข้อสอบเป็นแบบเลือกตอบ จากคำตอบ 4 ตัวเลือก เกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิด ไม่ตอบ หรือตอบเกินกว่า 1 ตัวเลือก ในข้อเดียวกัน ให้ 0 คะแนน

สำหรับขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ

1. ศึกษาทฤษฎี ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอาชีพทั้ง 6 อาชีพ
2. สร้างแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพทั้ง 6 อาชีพโดยสังเคราะห์ออกมาเป็นข้อคำถามตามองค์ประกอบดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 จำนวนข้อคำถามของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ แยกตามองค์ประกอบเกี่ยวกับอาชีพทั้ง 6 อาชีพ

กิจกรรม	จำนวนข้อคำถาม	ข้อที่
- บุงหงส์อรัก	5	1,2,3,4,5
- เต้าฮวยฟรุตสลัด	5	6,7,8,9,10
- ดอกไม้สดช่อบูเก้	5	11,12,13,14,15
- เทียนเจล	5	16,17,18,19,20
- สุกคนธรรม่วงคราม	5	21,22,23,24,25
- ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน	5	26,27,28,29,30
รวม	30	

3. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) นำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมของข้อคำถาม หลังจากนั้นผู้วิจัยนำไปปรับปรุงแบบทดสอบให้มีความเหมาะสม โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตามภาคผนวก ก) ดังนี้

- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน 2 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการฝึกทักษะอาชีพ 1 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย 1 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านชมรมแม่บ้านทหารอากาศ 1 คน

ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ ค่าดัชนี IOC (item-objective congruency index) ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ดังที่ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2542) กล่าวว่า หากมีค่า IOC ใกล้ 1.0 แสดงว่ามีความตรงตามเนื้อหามาก ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการผลิตและบริหารชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา (2545) ที่ระบุว่า ค่า IOC ที่มีค่า 0.5 ขึ้นไป แสดงว่าข้อสอบวัดหรือเป็นตัวแทนจุดประสงค์ของวิชา ทั้งนี้จากการตรวจสอบพบว่าข้อคำถามในชุดแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่สอดคล้องทั้งหมด 30 ข้อ โดยมีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) รวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 นั่นคือ ข้อคำถามของแบบทดสอบความรู้

เกี่ยวกับอาชีพที่สังเคราะห์ขึ้นมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบเกี่ยวกับอาชีพ แต่อย่างไรก็ดีในบางข้อคำถามของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ แม้ว่าจะมีค่าดัชนีความสอดคล้องหรือค่า IOC ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด แต่ผู้วิจัยก็ได้ปรับแก้ด้านภาษาให้มีความเหมาะสมและชัดเจนขึ้นตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ ซึ่งแสดงตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ผลการตรวจสอบเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ

ข้อที่	โจทย์ – ตัวเลือก	ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	
		IOC	ข้อเสนอแนะ
1.	ท่านคิดว่า “บุหงา” ทำมาจากอะไร ก. เศษหญ้า ข. เศษกระดาษ ค. ดอกไม้ที่นำมาอบน้ำหอม ง. เศษไม้	0.8	ควรเรียงความสั้น-ยาว ของคำตอบ
2.	ดอกไม้ชนิดใดที่นิยมนำมาทำบุหงา ก. ดอกทานตะวัน ข. ดอกกุหลาบ ค. ดอกกล้วยไม้ ง. ดอกหน้าวัว	1	-
3.	ภาชนะที่นิยมใช้ใส่บุหงาคือประเภทใด ก. ผ้าใบ ข. ตะกร้าหวาย ค. กล่องพลาสติกไม่มีฝา ง. ถูทุกข้อ	1	-

ตารางที่ 5 ผลการตรวจสอบเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ (ต่อ)

ข้อที่	โจทย์ – ตัวเลือก	ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	
		IOC	ข้อเสนอแนะ
4.	ข้อใดคือประโยชน์ของบุหงา ก. เป็นของที่นำไปปรุงอาหาร ข. เป็นของที่แจกในงานศพ ค. เป็นของที่ไถ่ยุง แมลงสาบ ง. เป็นของชำร่วยในงานมงคลต่างๆ	1	-
5.	การปรุงบุหงาให้มีกลิ่นหอมนิยมใช้สิ่งใด ก. น้ำหอม ข. การบูร ค. น้ำอบไทย ง. พิมเสน	1	-
6.	เต้าฮวยฟรุตสลัดทำจากส่วนผสมใดเป็นหลัก ก. นมข้นหวาน ข. นมเปรี้ยว ค. นมสด ง. นมข้นจืด	1	-
7.	ผลไม้ที่นิยมใส่ในเต้าฮวยฟรุตสลัดคือผลไม้ชนิดใด ก. สับปะรด ข. มะละกอ ค. แอปเปิล ง. ทุกทุกข้อ	1	-
8.	ผลไม้ที่นำมาใส่ในเต้าฮวยฟรุตสลัดนิยมหั่นเป็นรูปใด ก. รูปสี่เหลี่ยมลูกเต๋า ข. รูปหัวใจ ค. รูปสามเหลี่ยม ง. รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า	1	-

ตารางที่ 5 ผลการตรวจสอบเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ (ต่อ)

ข้อที่	โจทย์ – ตัวเลือก	ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	
		IOC	ข้อเสนอแนะ
9.	ระหว่างการต้มนมสดควรทำสิ่งใดเพื่อป้องกันไม่ให้ไหม้ ก. หมั่นคนและช้อนฟองออก ข. ปิดและเปิดไฟบ่อยๆ ค. ใช้ไฟแรง ง. เติมน้ำเปล่าลงไป	1	-
10.	การทำเต้าฮวยนมสดขณะที่ต้มนมสดควรใช้ไฟเท่าใด ก. ไฟอ่อน ข. ไฟปานกลาง ค. ไฟแรง ง. ไฟแรงก่อน แล้วลดเป็นไฟอ่อนเมื่อนมเดือด	1	-
11.	ข้อใดเป็นประโยชน์ของดอกไม้สดช่อบูเก้ ก. นำไปจัดใส่แจกัน ข. นำไปไหว้พระ ค. นำไปติดที่หน้าอกเสื้อในงานเลี้ยง ง. นำไปแจกในงานงานฉาปนกิจ	1	-
12.	ดอกไม้ที่นิยมจัดดอกไม้สดช่อบูเก้คือดอกไม้ชนิดใด ก. กุหลาบ ข. กัลวไม้ ค. ลิลลี่ ง. ถูกทุกข้อ	1	-

ตารางที่ 5 ผลการตรวจสอบเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ (ต่อ)

ข้อที่	โจทย์ – ตัวเลือก	ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	
		IOC	ข้อเสนอแนะ
13.	ใบไม้ที่นิยมนำมารองดอกไม้ในการจัดดอกไม้สดช่อบูเก้คือใบอะไร ก. ใบสน ข. ใบทองหลาง ค. ใบเตย ง. ใบแก้ว	0.8	เปลี่ยนจาก ใบสน เป็น ใบโปรงฟ้า เพราะใบโปรงฟ้าเป็นที่นิยมและหาซื้อได้ง่ายกว่าใบสน
14.	ขนาดของดอกไม้สดช่อบูเก้ (Corsage Bouquet) ควรมีขนาดประมาณเท่าใด ก. 1 ฝ่ามือ ข. 2 ฝ่ามือ ค. 3 ฝ่ามือ ง. 4 ฝ่ามือ	1	-
15.	ข้อควรระวังในการจัดดอกไม้สดช่อบูเก้ ก. ควรใส่ถุงมือขณะจัดดอกไม้ ข. ควรจัดอย่างเบามือเพราะอาจทำให้ดอกไม้หลุดได้ ค. ควรมัดด้ายอย่างหลวมๆ ง. ควรพันฟอยด์อย่างหลวมๆ	1	-
16.	เทียนเจลมีความแตกต่างจากเทียนไขอย่างไร ก. เทียนเจลเป็นสีเหลืองส่วนเทียนไขเป็นสีขาว ข. เทียนเจลมีลักษณะใสส่วนเทียนไขมีลักษณะขุ่น ค. เทียนเจลไม่มีกลิ่นแต่เทียนไขมีกลิ่น ง. เทียนเจลจะละลายยากกว่าเทียนไข	1	-

ตารางที่ 5 ผลการตรวจสอบเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ (ต่อ)

ข้อที่	โจทย์ – ตัวเลือก	ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	
		IOC	ข้อเสนอแนะ
17.	เทียนเจลนิยมบรรจุในภาชนะที่ทำด้วยวัสดุใด ก. เซรามิก ข. แก้วใส ค. พลาสติก ง. กระเบื้อง	1	-
18.	ใส่เทียนที่ทำให้ติดไฟ ควรใส่ในช่วงใดของการทำเทียนเจล ก. ก่อนต้มเทียนเจล ข. ก่อนใส่ทรายสี ค. ก่อนที่เทียนเจลจะแข็งตัว ง. ก่อนใส่ของตกแต่ง	1	-
19.	การผสมสีในเทียนเจล ควรผสมในช่วงเวลาใด ก. หลังจากเจลละลาย ข. ก่อนจะละลายเจล ค. ขณะละลายเจล ง. ขณะนำเจลใส่ภาชนะ	1	-
20.	เหตุใดจึงไม่ควรให้น้ำหยดในเทียนเจลขณะต้มอยู่ในภาชนะ ก. เพราะเจลจะขุ่น ข. เพราะเจลเมื่อถูกน้ำจะเกิดการกระเด็นได้ ค. เพราะเจลจะไม่แข็งตัว ง. เพราะเจลจะเกิดฟองอากาศ	1	-

ตารางที่ 5 ผลการตรวจสอบเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ (ต่อ)

ข้อที่	โจทย์ – ตัวเลือก	ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	
		IOC	ข้อเสนอแนะ
21.	ท่านคิดว่า “น้ำสุคนธรรสม่วงคราม” ทำมาจากอะไร ก. ดอกคำฝอย ข. ดอกกระเจี๊ยบ ค. ใบเตย ง. ดอกอัญชัน	1	-
22.	ท่านคิดว่าถ้าต้องการให้น้ำสุคนธรรสม่วงครามเปลี่ยนสีให้เป็นสีม่วงอ่อนควรใส่น้ำอะไรลงไป ก. น้ำผึ้ง ข. น้ำโซดา ค. น้ำชา ง. น้ำมะนาว	1	-
23.	การเพิ่มรสชาติของน้ำสุคนธรรสม่วงครามควรใส่สิ่งใดลงไป ก. น้ำผึ้ง ข. น้ำเชื่อม ค. น้ำมะนาว ง. น้ำส้ม	1	-
24.	ท่านคิดว่าจากชื่อของน้ำสุคนธรรสม่วงครามมีสีอะไร ก. สีม่วง ข. สีน้ำเงิน ค. สีแดง ง. สีชมพู	1	-

ตารางที่ 5 ผลการตรวจสอบเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ (ต่อ)

ข้อที่	โจทย์ – ตัวเลือก	ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	
		IOC	ข้อเสนอแนะ
25.	น้ำสุคนธสารสมวงครามมีคุณสมบัติอย่างไร ก. กระจายคล้ายร้อน ข. ชับเสมหะ ค. บำรุงสายตา ง. ถูกทุกข้อ	1	-
26.	ก๋วยเตี๋ยวลุยสวนจัดเป็นอาหารประเภทใด ก. อาหารเพื่อสุขภาพ ข. อาหารชีวจิต ค. อาหารเจ ง. อาหารมังสวิรัต	1	-
27.	ก๋วยเตี๋ยวลุยสวนนิยมทานกับน้ำจิ้มประเภทใด ก. น้ำจิ้มที่มีรสเปรี้ยวคล้ายน้ำจิ้มอาหารทะเล ข. น้ำจิ้มหวาน ค. น้ำจิ้มสุกี้ ง. น้ำจิ้มลูกชิ้น	1	-
28.	การห่อก๋วยเตี๋ยวลุยสวนนิยมใช้เส้นชนิดใดห่อ ก. เส้นเซี่ยงไฮ้ ข. เส้นใหญ่ ค. เส้นก๋วยจั๊บน้ำจืด ง. เส้นบะหมี่	1	-

ตารางที่ 5 ผลการตรวจสอบเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ (ต่อ)

ข้อที่	โจทย์ – ตัวเลือก	ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	
		IOC	ข้อเสนอแนะ
29.	ผักชนิดใดที่นิยมใส่ในก๋วยเตี๋ยวหลอด ก. ใบโหระพา ข. ผักกาดหอม ค. ผักชี ง. ถูกทุกข้อ	1	-
30.	ท่านคิดว่าเหตุใดจึงมีชื่อวก๋วยเตี๋ยวหลอด ก. ใช้ผักในการห่อ ข. ในน้ำจิ้มมีส่วนผสมของผัก ค. มีส่วนผสมของผักเป็นหลัก ง. ถูกทุกข้อ	1	-

4. นำแบบทดสอบความรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง จำนวน 23 คน คือ กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี

5. นำผลการวัดวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าระดับความยาก (Level of Difficulty หรือค่า p) เลือกแบบทดสอบความรู้ที่มีความยากง่ายตั้งแต่ 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (Discrimination of Power หรือค่า r) ที่มีค่าอำนาจจำแนก .20 ขึ้นไป ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้มีค่าระดับความยากง่าย อยู่ระหว่าง 0.50 ถึง 0.80 ซึ่งถือว่าข้อสอบชุดนี้มีระดับความยากง่าย อยู่ระดับ ง่าย – ปานกลาง และมีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.25 ถึง 0.30 ซึ่งถือว่ามีความอำนาจจำแนกอยู่ในระดับปานกลาง

6. การหาความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรครูดอร์-ริชาร์ด (Kuder - Richardson) หรือ KR 20 มีค่าเท่ากับ 0.97 ซึ่งถือว่ามีความเที่ยงอยู่ในระดับสูงมาก

7. นำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่แก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยทดสอบทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

2.2.2 แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพที่กำหนด จำนวน 1 ชุด โดยใช้มาตราวัดเจตคติแบบ 5 ชั้น ของ ลิเคอร์ท (Likert) เพื่อสอบถามความรู้สึก ความคิดเห็นและเจตคติของกลุ่มแม่บ้านทหารอากาศที่มีต่อการปฏิบัติงานอาชีพ จำนวน 30 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามจะรวบรวมข้อความที่เป็นพฤติกรรมทางบวกและทางลบ ด้วยภาษาที่ชัดเจนไม่มีความหมาย 2 ด้าน ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกมากที่สุดคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคือ

ข้อความที่เป็นพฤติกรรมทางบวก (positive)

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 5 คะแนน
เห็นด้วย	ให้ 4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 1 คะแนน

ข้อความที่เป็นพฤติกรรมทางลบ (negative)

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 1 คะแนน
เห็นด้วย	ให้ 2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 5 คะแนน

โดยการรวมคะแนนและแปลผล ดังนี้

การรวมคะแนนจากแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพว่าอยู่ในระดับใด ผู้วิจัยได้แบ่งระดับเจตคติเกี่ยวกับอาชีพออกเป็น 5 ระดับ โดยคำนวณจากสูตร (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2536) ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{แทนค่าสูตร} \quad \frac{150 - 30}{5} = \frac{120}{5} = 24$$

โดยแบ่งระดับเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ ได้ดังนี้

คะแนน 126.1 – 150.0	หมายถึง	มีเจตคติเกี่ยวกับอาชีพในระดับมากที่สุด
คะแนน 102.1 – 126.0	หมายถึง	มีเจตคติเกี่ยวกับอาชีพในระดับมาก
คะแนน 78.1 – 102.0	หมายถึง	มีเจตคติเกี่ยวกับอาชีพในระดับปานกลาง
คะแนน 54.1 – 78.0	หมายถึง	มีเจตคติเกี่ยวกับอาชีพในระดับน้อย
คะแนน 30.0 – 54.0	หมายถึง	มีเจตคติเกี่ยวกับอาชีพในระดับน้อยที่สุด

สำหรับขั้นตอนในการสร้างแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเจตคติ ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับอาชีพทั้ง 6 อาชีพ
2. สร้างข้อคำถามของแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพทั้ง 6 อาชีพโดยครอบคลุม ความรู้ เจตคติและทักษะเกี่ยวกับอาชีพ
3. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) นำแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมของข้อคำถาม หลังจากนั้นผู้วิจัยนำไปปรับปรุงแบบทดสอบให้มีความเหมาะสม โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตามภาคผนวก ก) ดังนี้

- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน 2 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการฝึกทักษะอาชีพ 1 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย 1 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านชมรมแม่บ้านทหารอากาศ 1 คน

ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ ค่าดัชนี IOC (item-objective congruency index) ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ดังที่ บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ (2542) กล่าวว่า หากมีค่า IOC ใกล้ 1.0 แสดงว่ามีความตรงตามเนื้อหา มาก ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการผลิตและบริหารชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา (2545) ที่ระบุว่า ค่า IOC ที่มีค่า 0.5 ขึ้นไป แสดงว่าข้อสอบวัดหรือเป็นตัวแทนจุดประสงค์ของวิชา ทั้งนี้จากข้อคำถามในชุดแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพที่สอดคล้องทั้งหมด 30 ข้อ โดยมีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

(IOC) รวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 นั่นคือ ข้อคำถามของแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพที่สังเคราะห์ขึ้น มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบเกี่ยวกับอาชีพ แต่อย่างไรก็ดีในบางข้อคำถามของแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพแม้ว่าจะมีค่าดัชนีความสอดคล้องหรือค่า IOC ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด แต่ผู้วิจัยก็ได้ปรับแก้ด้านภาษาให้มีความเหมาะสมและชัดเจนขึ้นตามที่คุณผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ ดังแสดงตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 ผลการตรวจสอบเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ

ข้อ	ลักษณะความคิดเห็น	ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	
		IOC	ข้อเสนอแนะ
1.	ท่านคิดว่าการฝึกอาชีพจากการได้ลงมือปฏิบัติจริงสามารถทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจได้เป็นอย่างดี	1	-
2.	ท่านคิดว่าการฝึกอาชีพสามารถก่อให้เกิดเป็นรายได้ได้	0.8	ปรับภาษา ตัดคำว่า “ได้” ออก
3.	ท่านคิดว่าอาหารเพื่อสุขภาพเป็นอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย	1	-
4.	ท่านคิดว่าเครื่องดื่มที่ทำมาจากสมุนไพรส่วนใหญ่จะมีประโยชน์ต่อร่างกาย	1	-
5.	ท่านคิดว่าการประดิษฐ์ของเล็กๆน้อยๆเป็นสิ่งที่ทำได้โดยง่ายและสะดวก	1	-
6.	ท่านคิดว่าการฝึกอาชีพสามารถนำมาเป็นอาชีพเสริมได้	1	-
7.	ท่านคิดว่าสมุนไพรพื้นบ้านสามารถนำมาประกอบเป็นอาชีพได้	1	-
8.	ท่านคิดว่าการรวมกลุ่มกันเพื่อประกอบอาชีพเสริมสามารถก่อให้เกิดการพัฒนาต่อชุมชนได้	1	-
9.	ท่านคิดว่าอาหารเพื่อสุขภาพเหมาะสมสำหรับคนทุกเพศทุกวัย	1	-

ตารางที่ 6 ผลการตรวจสอบเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ (ต่อ)

ข้อ	ลักษณะความคิดเห็น	ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	
		IOC	ข้อเสนอแนะ
10.	ท่านคิดว่าเครื่องดื่มน้ำที่ทำมาจากสมุนไพรที่มีรสชาติที่ไม่อร่อย	1	-
11.	ท่านคิดว่าการฝึกอาชีพจากการได้ลงมือปฏิบัติจริงสามารถทำให้เกิดทักษะได้เป็นอย่างดี	1	-
12.	ท่านคิดว่านมสดสามารถนำมาแปรรูปให้ดูน่ากินได้	1	-
13.	ท่านคิดว่าการฝึกอาชีพเป็นสิ่งที่น่าสนใจ	1	-
14.	ท่านคิดว่าการประดิษฐ์ของเล็กๆน้อยๆจะก่อให้เกิดเป็นอาชีพได้	1	-
15.	ท่านคิดว่าเครื่องดื่มน้ำที่ทำมาจากสมุนไพรที่มีสรรพคุณในการรักษาโรคต่างๆอยู่มากมาย	1	-
16.	ท่านคิดว่าการประกอบอาชีพด้วยตนเองเป็นงานที่สุจริต	1	-
17.	ท่านคิดว่าการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพเป็นประจำจะช่วยลดการเกิดโรคต่างๆได้	1	-
18.	ท่านคิดว่าอาชีพเสริมเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	1	-
19.	ท่านคิดว่าอาหารเพื่อสุขภาพเป็นอาหารที่สามารถป้องกันโรคได้	1	-
20.	ท่านคิดว่าการฝึกอาชีพเป็นการเสียเวลาเพราะไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง	1	-
21.	ท่านคิดว่าการฝึกอาชีพเป็นสิ่งที่มีความน่าสนใจ	1	-
22.	ท่านคิดว่าการฝึกอาชีพจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันของท่านได้	1	-

ตารางที่ 6 ผลการตรวจสอบเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ (ต่อ)

ข้อ	ลักษณะความคิดเห็น	ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	
		IOC	ข้อเสนอแนะ
23.	ท่านคิดว่าการฝึกอาชีพเป็นงานที่ยากลำบาก	1	-
24.	ท่านคิดว่าการฝึกอาชีพเป็นงานที่สามารถนำประสบการณ์ที่มีอยู่ของตนมาใช้ได้	1	-
25.	ท่านคิดว่าสามารถนำอาหารมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของอาหารได้	1	-
26.	ท่านคิดว่าการฝึกอาชีพโดยการรวมกลุ่มกันจะสามารถทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจได้เป็นอย่างดี	1	-
27.	ท่านคิดว่าเมื่อจบการฝึกอาชีพท่านจะสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์	1	-
28.	ท่านคิดว่าการฝึกอาชีพเหมาะสมสำหรับสตรีเท่านั้น	1	-
29.	ท่านคิดว่าท่านจะเข้าร่วมการฝึกอาชีพต่อไปอีกถ้ามีการจัดการฝึกอาชีพ	1	-
30.	ท่านคิดว่าความรู้ และทักษะที่ได้จากการฝึกอาชีพต้องเกิดจากวิทยากรเพียงเท่านั้น	1	-

4. การหาความเที่ยง (Reliability) นำแบบวัดเจตคติที่ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 23 คน แล้วนำมาหาความเที่ยงของแบบวัดด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม พบว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ เท่ากับ 0.85 ซึ่งถือว่ามีความเที่ยงอยู่ในระดับสูงมาก

5. นำแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพที่แก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยทดสอบทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

2.2.3 แบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพของกลุ่มสตรีแม่บ้านทหารอากาศเกี่ยวกับงานที่กำหนด จำนวน 6 ชุด ได้แก่ 1. บุษงาสีอรัก 2. เต้าฮวยฟรุตสลัด 3. ดอกไม้สดช่อบูเก้ 4. เทียนเจด 5. สุนทรสม่วงคราม (น้ำดอกอัญชัน) และ 6. ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน โดยแต่ละชุดมีเนื้อหาครอบคลุมทักษะการปฏิบัติงานอาชีพที่กำหนด ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ช่วง จำนวน 10 ข้อ โดยผู้วิจัยจะเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนขณะปฏิบัติงานอาชีพ โดยมีเกณฑ์สำหรับระดับความสามารถ ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนคือ

ความสามารถที่มีน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน
ความสามารถที่มีน้อย	ให้ 2 คะแนน
ความสามารถที่มีปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
ความสามารถที่มีมาก	ให้ 4 คะแนน
ความสามารถที่มีมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน

โดยค่ามัชฌิมาเลขคณิตที่ได้จากข้อความแต่ละข้อจะใช้จุดทศนิยมเพียง 2 ตำแหน่ง โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายตามเกณฑ์ของ Best (1970) ดังนี้

4.50 - 5.00	หมายถึง มีทักษะเกี่ยวกับอาชีพในระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง มีทักษะเกี่ยวกับอาชีพในระดับมาก
2.50 - 3.49	หมายถึง มีทักษะเกี่ยวกับอาชีพในระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง มีทักษะเกี่ยวกับอาชีพในระดับน้อย
1.00 - 1.49	หมายถึง มีทักษะเกี่ยวกับอาชีพในระดับน้อยที่สุด

โดยในการแบ่งระดับของแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพของกลุ่มสตรีแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้ให้ความหมาย ดังนี้

ทักษะเกี่ยวกับอาชีพในระดับมากที่สุด หมายถึง ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานอาชีพได้ตามขั้นตอนในใบงานได้ด้วยตนเองและสามารถแนะนำผู้เรียนคนอื่นได้

ทักษะเกี่ยวกับอาชีพในระดับมาก หมายถึง ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานอาชีพได้ตามขั้นตอนในใบงานได้ด้วยตนเอง

ทักษะเกี่ยวกับอาชีพในระดับปานกลาง หมายถึง ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานอาชีพได้ตามขั้นตอนในใบงานได้

ทักษะเกี่ยวกับอาชีพในระดับน้อย หมายถึง ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานอาชีพได้ตามขั้นตอนในใบงานโดยมีวิทยากรแนะนำบางขั้นตอน

ทักษะเกี่ยวกับอาชีพในระดับน้อยที่สุด หมายถึง ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานอาชีพได้ตามขั้นตอนในใบงานได้โดยมีวิทยากรแนะนำในทุกขั้นตอน

สำหรับขั้นตอนในการสร้างแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับทักษะเกี่ยวกับอาชีพทั้ง 6 อาชีพ
2. สร้างแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพทั้ง 6 อาชีพ โดยครอบคลุมความรู้ เจตคติ และทักษะเกี่ยวกับอาชีพ
3. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมของข้อคำถาม หลังจากนั้นผู้วิจัยนำไปปรับปรุงแบบสังเกตให้มีความเหมาะสมโดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตามภาคผนวก ก) ดังนี้

- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน 2 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการฝึกทักษะอาชีพ 1 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย 1 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านชมรมแม่บ้านทหารอากาศ 1 คน

ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ ค่าดัชนี IOC (item-objective congruency index) ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ดังที่ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2542) กล่าวว่า หากมีค่า IOC ใกล้ 1.0 แสดงว่ามีความตรงตามเนื้อหา มาก ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการผลิตและบริหารชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา (2545) ที่ระบุว่า ค่า IOC ที่มีค่า 0.5 ขึ้นไป แสดงว่าข้อสอบวัดหรือเป็นตัวแทนจุดประสงค์ของวิชา ทั้งนี้จากข้อคำถามในชุดแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพที่สอดคล้องทั้งหมด 60 ข้อ โดยมีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) รวมทั้งฉบับเท่ากับ 1 นั่นคือ ข้อคำถามของแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพที่สังเคราะห์ขึ้น มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบเกี่ยวกับอาชีพ แต่อย่างไรก็ดีในบางข้อคำถามของแบบสังเกต

ทักษะเกี่ยวกับอาชีพแม้ว่าจะมีค่าดัชนีความสอดคล้องหรือค่า IOC ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด แต่ผู้วิจัยก็ได้ปรับแก้ด้านภาษาให้มีความเหมาะสมและชัดเจนขึ้นตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ ดังแสดงตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ผลการตรวจสอบเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ

ข้อ	ทักษะเกี่ยวกับอาชีพ	ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	
		IOC	ข้อเสนอแนะ
กิจกรรมที่ 1 “บุหงาสีจ๊ก”			
1.	การกำหนดสีของผ้าโปร่งและผ้าลูกไม้	1	ควรเรียงลำดับก่อนหลัง
2.	การกำหนดขนาดของถุงผ้าโปร่ง	1	
3.	การตัดผ้าโปร่งเป็นรูปหัวใจ	1	
4.	การเย็บผ้าโปร่ง	1	
5.	การตัดความยาวของริบบิ้นสำหรับแขวน	1	
6.	การบรรจุบุหงาได้สัดส่วนกับถุงผ้า	1	
7.	การติดลูกไม้รอบหัวใจ	1	
8.	การติดดินทองและริบบิ้น	1	
9.	การติดกาว	1	
10.	การตกแต่งให้สวยงาม	1	

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 ผลการตรวจสอบเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ (ต่อ)

ข้อ	ทักษะการปฏิบัติงาน	ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	
		IOC	ข้อเสนอแนะ
กิจกรรมที่ 2 เรื่อง “เต้าฮวยฟรุตสลัด”			
1.	การเลือกชนิดของนมสด	1	
2.	การใช้ไฟขณะต้มนมสด	1	
3.	การหมั่นคนนมและช้อนฟองออกขณะต้มนมสด	1	
4.	การใส่ผงวุ้นในขณะต้มนม	1	
5.	การเลือกผลไม้ในการทำฟรุตสลัด	1	
6.	การหั่นผลไม้	1	
7.	ปริมาณการบรรจุฟรุตสลัด	1	
8.	การจัดวางระหว่างเต้าฮวยและฟรุตสลัด	1	
9.	การได้สัดส่วนของเต้าฮวยและฟรุตสลัด	1	
10.	การผสมส่วนผสมได้สัดส่วนตามที่กำหนด	1	
กิจกรรมที่ 3 เรื่อง “ดอกไม้สดช่อบูเก้”			
1.	การเลือกดอกไม้	1	
2.	การเลือกสีของดอกกล้วยไม้	1	
3.	การเลือกขนาดของใบโปรงฟ้า	1	
4.	การตัดความยาวของดอกไม้ได้ตามที่กำหนด	1	
5.	การตัดความยาวของใบโปรงฟ้าได้ตามที่กำหนด	1	
6.	การพันด้ายรอบช่อดอกไม้	1	
7.	การพันก้าน	1	
8.	การได้สัดส่วนที่เหมาะสมของใบโปรงฟ้าและดอกกล้วยไม้	1	
9.	การติดเข็มกลัด	1	
10.	การตกแต่งให้สวยงาม	1	

ตารางที่ 7 ผลการตรวจสอบเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ (ต่อ)

ข้อ	ทักษะการปฏิบัติงาน	ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	
		IOC	ข้อเสนอแนะ
กิจกรรมที่ 4 เรื่อง “เทียนเจล”			
1.	การเลือกใช้ภาชนะในการต้มเจล	1	
2.	การต้มเทียนเจล	1	
3.	การใช้ไฟในการต้มเทียนเจล	1	
4.	การผสมสีของเทียนเจล	1	
5.	การกำหนดความยาวของไส้เทียน	1	
6.	การเลือกอุปกรณ์ในการตกแต่ง	1	
7.	การเทเทียนเจลลงในบรรจุภัณฑ์	1	
8.	การได้สัดส่วนของอุปกรณ์ที่ตกแต่งกับเทียนเจล	1	
9.	การวางไส้เทียน	1	
10.	การตกแต่งให้สวยงาม	1	
กิจกรรมที่ 5 เรื่อง “สุคนธรสม่วงคราม”			
1.	การเลือกความสดของดอกอัญชัน	1	
2.	การใช้น้ำในการดึงสีของดอกอัญชัน	1	
3.	ปริมาณการใช้น้ำมะนาวในการเปลี่ยนสีน้ำดอกอัญชัน	1	
4.	การเปลี่ยนสีของดอกอัญชัน	1	
5.	การใช้ไฟในการต้มน้ำเชื่อม	1	
6.	การเคี้ยววุ้น	1	
7.	การใช้ไฟในการต้มวุ้น	1	
8.	การได้สัดส่วนระหว่างน้ำเชื่อมและวุ้นดอกอัญชัน	1	
9.	การได้สัดส่วนระหว่างน้ำและน้ำแข็ง	1	
10.	การตกแต่งระหว่างเสิร์ฟ	1	

ตารางที่ 7 ผลการตรวจสอบเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ (ต่อ)

ข้อ	ทักษะการปฏิบัติงาน	ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	
		IOC	ข้อเสนอแนะ
กิจกรรมที่ 6 เรื่อง “กัวยเดี่ยวลุลยสวน”			
1.	การเลือกเส้นกัวยเดี่ยว	1	
2.	การใช้ไฟในการนึ่งเส้นกัวยเดี่ยว	1	
3.	การใช้ไฟในการทำไส้	1	
4.	การเลือกผัก	1	
5.	การหั่นผักที่ได้ขนาด	1	
6.	การวางไส้ในการม้วน	1	
7.	ความละเอียดของการปั่นพริกในการทำน้ำจิ้ม	1	
8.	การห่อขนาดพอดี	1	
9.	สัดส่วนระหว่างเส้นกัวยเดี่ยวและไส้ที่ห่อ	1	
10.	การจัดตกแต่งสวยงาม	1	

4. การหาความเที่ยง (Reliability) นำแบบสังเกตที่ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 23 คน คือ กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศจังหวัดลพบุรี แล้วนำมาหาความเที่ยงของแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสังเกตไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม พบว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ เท่ากับ 0.90 ซึ่งมีความเที่ยงอยู่ในระดับสูงมาก

5. นำแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพที่แก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยมีการประเมินขณะเข้าร่วมกิจกรรม

2.3 แบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม

ผู้วิจัยได้จัดทำแบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมโดยใช้ถามกลุ่มสตรีแม่บ้านทหารอากาศที่เป็นกลุ่มทดลองจำนวน 23 คน หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 15 ข้อ โดยแบ่งเป็น 3 แบบ ดังนี้ (แบบที่ 1) ด้านเนื้อหาวิชา (แบบที่ 2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (แบบที่ 3) ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยเป็นแบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating Scale) ตามแบบของ Likert (1932) ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อความความพึงพอใจของท่านมากที่สุด
4	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความพึงพอใจของท่านมาก
3	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความพึงพอใจของท่านปานกลาง
2	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความพึงพอใจของท่านน้อย
1	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความพึงพอใจของท่านน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการประเมิน คือ ค่ามัธยฐานเลขคณิตที่ได้จากข้อความแต่ละข้อจะใช้จุดทศนิยมเพียง 2 ตำแหน่ง โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายตามเกณฑ์ของ Best (1970) ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

2.3.1 การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) นำแบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสม โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตามภาคผนวก ก) ดังนี้

- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน 2 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการฝึกทักษะอาชีพ 1 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย 1 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านชมรมแม่บ้านทหารอากาศ 1 คน

ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การวัดค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (item objective congruency index : IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งถือว่ามีความสอดคล้องกับเนื้อหา (ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ, 2550) พบว่ามีข้อคำถามในแบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง 15 ข้อมีความสอดคล้องทั้งหมด โดยมีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) รวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 นั่นคือข้อคำถามของแบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม ที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับหลักการประเมินผลโปรแกรม แต่อย่างไรก็ดีในบางข้อคำถามของแบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม แม้ว่าจะมีค่าดัชนีความสอดคล้องหรือค่า IOC ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด แต่ผู้วิจัยก็ได้ปรับแก้ด้านภาษาให้มีความเหมาะสมและชัดเจนขึ้นตามที่คุณวุฒิแนะนำ

3. การดำเนินการจัดกิจกรรมและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

ขั้นก่อนการทดลอง

1. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยถึงประธานชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จังหวัดลพบุรี
2. ผู้วิจัยได้เข้าไปชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนการสอน การดำเนินการจัดกิจกรรม การประเมินผล ระยะเวลาที่จัดกิจกรรมและประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรม
3. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จังหวัดลพบุรี จำนวน 23 คน ให้ทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ และแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นตอนทดลอง

4. ดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษาแบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ประกอบด้วยกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรม ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 8 ชั่วโมง รวมการปฐมนิเทศและการทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ แบบสังเกตทักษะการปฏิบัติงานเกี่ยวกับอาชีพ และแบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม 2 ชั่วโมง เป็นจำนวนทั้งสิ้น 50 ชั่วโมง ซึ่งผู้วิจัยจัดขึ้นในระหว่างวันที่ 16-18 มิถุนายน พ.ศ.2552 และวันที่ 23-25 มิถุนายน พ.ศ.2552 ณ อาคารอเนกประสงค์กองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จังหวัดลพบุรี สรุปเป็นตารางการจัดกิจกรรมได้ดังนี้

กำหนดการ	เวลา	รายละเอียดของกิจกรรม
วันที่ 16 มิ.ย. พ.ศ.2552	07.00-08.00 น. 08.00-16.00 น.	- มีการปฐมนิเทศ ทำความรู้จักระหว่างวิทยากรและผู้เรียน - ทำแบบวัดความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ - กิจกรรมการทำ “บุหงาสีจ๊ก”
วันที่ 17 มิ.ย. พ.ศ.2552	08.00-16.00 น.	- กิจกรรมการทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด”
วันที่ 18 มิ.ย. พ.ศ.2552	08.00-16.00 น.	- กิจกรรม การจัด “ดอกไม้สดช่อบูเก้”
วันที่ 23 มิ.ย. พ.ศ.2552	08.00-16.00 น.	- กิจกรรม การทำ “เทียนเจล”
วันที่ 24 มิ.ย. พ.ศ.2552	08.00-16.00 น.	- กิจกรรม การทำ “สุคนธรสม่วงคราม”
วันที่ 25 มิ.ย. พ.ศ.2552	08.00-16.00 น. 16.00-17.00 น.	- กิจกรรม การทำ “ก๊วยเตี่ยวลุยสวน” - ทำแบบวัดความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ - ตอบแบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม

ขั้นหลังการทดลอง

5. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จังหวัดลพบุรี ที่เป็นกลุ่มทดลองจำนวน 23 คน ให้ทำแบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
6. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติทดสอบที (t-test)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window 17.0 โดยกำหนดแนวทางดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ และแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ
2. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังการทดลองจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ ของกลุ่มทดลองด้วยค่าสถิติที (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญ .05
3. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังการทดลองจากแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ ของกลุ่มทดลองด้วยค่าสถิติที (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญ .05
4. หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมจากแบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบของแต่ละข้อ โดยใช้สูตร IOC หาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดดังนี้ (สมนึก ภัทธิยธนี, 2544)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์กับเนื้อหาหรือระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

2. การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (วรวิณี แกมเกตุ, 2549) มีสูตรดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
 fx แทน ผลคูณระหว่างคะแนนกับความถี่ของคะแนนนั้น
 N แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

3. การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (วรวิณี แกมเกตุ, 2549) มีสูตรดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 x แทน คะแนนที่กำหนดตามสเกล
 f แทน จำนวนผู้ตอบแต่ละข้อคำถาม
 N แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

4. การหาความเที่ยงด้วยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient : α) (ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ, 2550) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum \sigma_i^2}{\sigma^2} \right)$$

เมื่อ α แทน ความเที่ยงของแบบสอบถาม
 k แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

σ_i^2 แทน ความแปรปรวนของข้อสอบแต่ละข้อ

σ_r^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ คำนวณจาก

$$s^2 = \frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ N แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

x แทน คะแนนรวมของผู้ทำแบบสอบถาม

5. สถิติที (t-test) โดยใช้สูตรดังนี้ (ชูศรี วงศ์วิถนะ, 2550)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}, df = n-1$$

เมื่อ D แทน ความแตกต่างระหว่างคะแนนแต่ละคู่

n แทน จำนวนคู่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาครอบครัวของโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติ และทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window (Statistical Package for The Science/For Window) Version 17.0 และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 กิจกรรมการศึกษาครอบครัวของโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ และแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ และแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ

ตอนที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมจากแบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม

เพื่อความสะดวกและการสื่อสารความหมายที่ชัดเจนมากขึ้น ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้อักษรย่อและสัญลักษณ์ เพื่อใช้แทนค่าสถิติต่างๆ ดังนี้

$\bar{X}$	หมายถึง ค่าเฉลี่ย
S.D.	หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	หมายถึง ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบ t-test

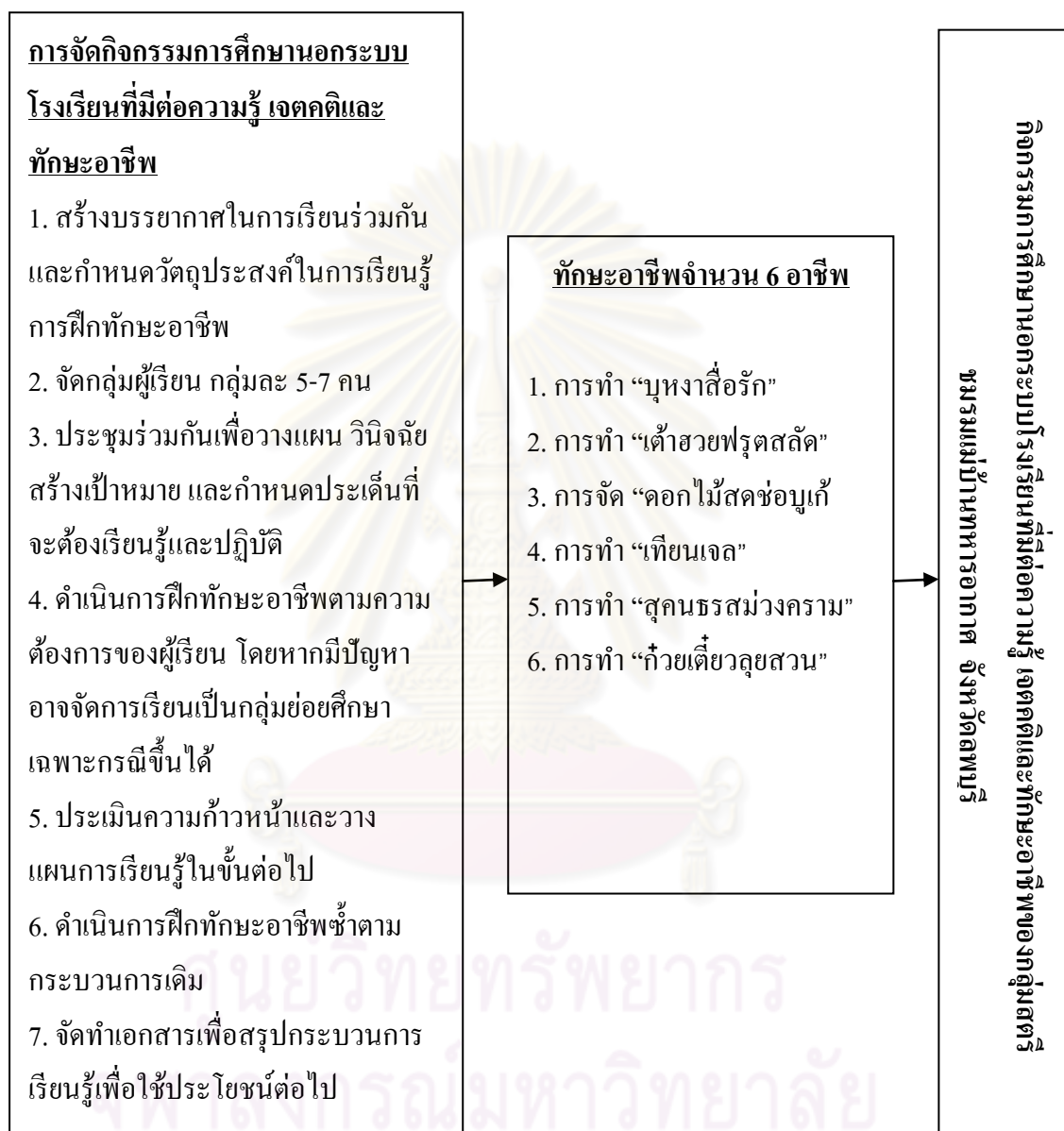
ตอนที่ 1 กิจกรรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี

ผู้วิจัยได้สำรวจความต้องการเกี่ยวกับอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ กองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จังหวัดลพบุรี จากการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มขึ้น ทำให้ได้อาชีพที่นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ทั้งสิ้น 6 อาชีพ ได้แก่ 1. บุษหงาสีจ๊ก 2. เต้าฮวยฟรุตสลัด 3. ดอกไม้สดช่อบูเก้ 4. เทียนเจล 5. สุนทรสม่วงคราม (น้ำดอกอัญชัน) 6. กว๊ายเตี้ยวลุยสวน โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยนำแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติของ Gordon (1993) มาผนวกเข้ากับการจัดกิจกรรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนสำหรับสตรีของ อาชัญญา รัตนอุบล (2551) ทำให้สรุปเป็นขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ดังนี้

1. สร้างบรรยากาศในการเรียนร่วมกัน และกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้การฝึกทักษะอาชีพ
2. จัดกลุ่มผู้เรียน กลุ่มละ 5-7 คน
3. ประชุมร่วมกันเพื่อวางแผน วินิจฉัย สร้างเป้าหมาย และกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้ และปฏิบัติ
4. ดำเนินการฝึกทักษะอาชีพตามความต้องการของผู้เรียน โดยหากมีปัญหาอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยศึกษาเฉพาะกรณีขึ้นได้
5. ประเมินความก้าวหน้าและวางแผนการเรียนรู้ในขั้นต่อไป
6. ดำเนินการฝึกทักษะอาชีพซ้ำตามกระบวนการเดิม
7. จัดทำเอกสารเพื่อสรุปกระบวนการเรียนรู้เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

ดังสรุปกิจกรรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 6 กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ได้เกิดจากการนำขั้นตอนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพทั้ง 7 ขั้นตอนไปใช้ในการฝึกทักษะอาชีพจำนวน 6 อาชีพ ได้แก่ 1. การทำ “บุหงาสีจิ้ง” 2. การทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด” 3. การจัด “ดอกไม้สดช่อบูเก้” 4. การทำ “เทียนเจล” 5. การทำ “สุคนธรสม่วงคราม” และ 6. การทำ “ก๊วยเตี้ยวลุยสวน”

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ และแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ ก่อนและหลังการทดลอง

กิจกรรม	n = 23			
	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
บุหงาสีจันทน์	3.57	0.51	4.74	0.45
เต้าฮวยฟรุตสลัด	3.52	0.59	4.57	0.51
ดอกไม้สดช่อบูเก้	3.52	0.59	4.65	0.49
เทียนเจล	3.52	0.51	4.48	0.51
สุคนธรสม่วงคราม	3.48	0.51	4.74	0.45
ถ้วยเดี่ยวลวดลาย	3.43	0.60	4.70	0.47
รวม	21.04	1.89	27.87	0.87

จากตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมก่อนการทดลอง ($\bar{x}$) เท่ากับ 21.04 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.89 เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กิจกรรมบุหงาสีจันทน์ ($\bar{x} = 3.57$) และกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ กิจกรรมถ้วยเดี่ยวลวดลาย ($\bar{x} = 3.43$)

คะแนนเฉลี่ยรวมหลังการทดลอง ($\bar{x}$) เท่ากับ 27.87 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.87 เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กิจกรรมบุหงาสีจันทน์และกิจกรรมสุคนธรสม่วงคราม ($\bar{x} = 4.74$) และกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ กิจกรรมเทียนเจล ($\bar{x} = 4.48$)

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ ก่อนและหลังการทดลอง

เจตคติเกี่ยวกับอาชีพ	n = 23		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับเจตคติ
ก่อนการทดลอง	118.13	4.24	มาก
หลังการทดลอง	130.96	5.87	มากที่สุด

จากตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง ($\bar{x}$) เท่ากับ 118.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.24 โดยมีระดับเจตคติอยู่ในระดับมาก และมีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลอง ($\bar{x}$) เท่ากับ 130.96 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.87 โดยมีระดับเจตคติอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ
ของกิจกรรมบุหงาสีจิ้ง

ลักษณะพฤติกรรมการทำงาน	n = 23		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับทักษะ
การกำหนดสีของผ้าโปรงและผ้าลูกไม้	4.61	0.50	มากที่สุด
การกำหนดขนาดของถุงผ้าโปรง	4.57	0.51	มากที่สุด
การตัดผ้าโปรงเป็นรูปหัวใจ	4.78	0.42	มากที่สุด
การเย็บผ้าโปรง	4.39	0.50	มาก
การตัดความยาวของริบบิ้นสำหรับแขวน	4.43	0.51	มาก
การบรรจุบุหงาได้สัดส่วนกับถุงผ้า	4.43	0.51	มาก
การติดลูกไม้รอบหัวใจ	4.57	0.51	มากที่สุด
การติดดินทองและริบบิ้น	4.30	0.47	มาก
การติดกาว	4.30	0.47	มาก
การตกแต่งให้สวยงาม	4.52	0.51	มากที่สุด
รวม	4.49	0.16	มาก

จากตารางที่ 10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพของกิจกรรมบุหงาสีจิ้งในด้านรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.49$) โดยลักษณะพฤติกรรมการทำงานที่มีทักษะสูงสุด คือ การตัดผ้าโปรงเป็นรูปหัวใจ ($\bar{x} = 4.78$) อยู่ในระดับมากที่สุด และลักษณะพฤติกรรมการทำงานที่มีทักษะต่ำสุด คือ การติดดินทองและริบบิ้น และการติดกาว ($\bar{x} = 4.30$) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ
ของกิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด

ลักษณะพฤติกรรมการปฏิบัติงาน	n = 23		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับทักษะ
การเลือกชนิดของนมสด	4.48	0.51	มาก
การใช้ไฟขณะต้มนมสด	4.48	0.51	มาก
การหมั่นคนนมและช้อนฟองออกขณะต้มนมสด	4.52	0.51	มากที่สุด
การใส่ผงวุ้นในขณะต้มนม	4.13	0.34	มาก
การเลือกผลไม้ในการทำฟรุตสลัด	4.30	0.47	มาก
การหั่นผลไม้	4.26	0.45	มาก
ปริมาณการบรรจุฟรุตสลัด	4.39	0.50	มาก
การจัดวางระหว่างเต้าฮวยและฟรุตสลัด	4.39	0.50	มาก
การได้สัดส่วนของเต้าฮวยและฟรุตสลัด	4.43	0.51	มาก
การผสมส่วนผสมได้สัดส่วนตามที่กำหนด	4.39	0.50	มาก
รวม	4.38	0.22	มาก

จากตารางที่ 11 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพของกิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัดในด้านรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.38$) โดยลักษณะพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่มีทักษะสูงสุด คือ การหมั่นคนนมและช้อนฟองออกขณะต้มนมสด ($\bar{x} = 4.52$) อยู่ในระดับมากที่สุด และลักษณะพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่มีทักษะต่ำสุด คือ การใส่ผงวุ้นในขณะต้มนม ($\bar{x} = 4.13$) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ
ของกิจกรรมดอกไม้สดช่อบูเก้

ลักษณะพฤติกรรมการทำงาน	n = 23		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับทักษะ
การเลือกดอกไม้	4.30	0.47	มาก
การเลือกสีของดอกกล้วยไม้	4.30	0.47	มาก
การเลือกขนาดของใบโปรงฟ้า	4.48	0.51	มาก
การตัดความยาวของดอกไม้ได้ตามที่กำหนด	4.52	0.51	มากที่สุด
การตัดความยาวของใบโปรงฟ้าได้ตามที่กำหนด	4.48	0.51	มาก
การพันด้ายรอบช่อดอกไม้	4.43	0.51	มาก
การพันก้าน	4.13	0.34	มาก
การได้สัดส่วนที่เหมาะสมของใบโปรงฟ้าและดอกกล้วยไม้	4.17	0.39	มาก
การติดเข็มกลัด	4.13	0.34	มาก
การตกแต่งให้สวยงาม	4.26	0.45	มาก
รวม	4.32	0.16	มาก

จากตารางที่ 12 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพของกิจกรรมดอกไม้สดช่อบูเก้ในด้านรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.32$) โดยลักษณะพฤติกรรมการทำงานที่มีทักษะสูงสุด คือ การตัดความยาวของดอกไม้ได้ตามที่กำหนด ($\bar{x} = 4.52$) อยู่ในระดับมากที่สุด และลักษณะพฤติกรรมการทำงานที่มีทักษะต่ำสุด คือ การพันก้านและการติดเข็มกลัด ($\bar{x} = 4.13$) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ
ของกิจกรรมเทียนเจล

ลักษณะพฤติกรรมการปฏิบัติงาน	n = 23		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับทักษะ
การเลือกใช้ภาชนะในการต้มเจล	4.39	0.50	มาก
การต้มเทียนเจล	4.43	0.51	มาก
การใช้ไฟในการต้มเทียนเจล	4.48	0.51	มาก
การผสมสีของเทียนเจล	4.43	0.52	มาก
การกำหนดความยาวของไส้เทียน	4.39	0.50	มาก
การเลือกอุปกรณ์ในการตกแต่ง	4.39	0.50	มาก
การเทเทียนเจลลงในบรรจุภัณฑ์	4.26	0.45	มาก
การได้สัดส่วนของอุปกรณ์ที่ตกแต่งกับเทียนเจล	4.39	0.50	มาก
การวางไส้เทียน	4.26	0.45	มาก
การตกแต่งให้สวยงาม	4.30	0.47	มาก
รวม	4.37	0.19	มาก

จากตารางที่ 13 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพของกิจกรรมเทียนเจลในด้านรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$) โดยลักษณะพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่มีทักษะสูงสุด คือ การใช้ไฟในการต้มเทียนเจล ($\bar{x} = 4.48$) อยู่ในระดับมาก และลักษณะพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่มีทักษะต่ำสุด คือ การเทเทียนเจลลงในบรรจุภัณฑ์ และการวางไส้เทียน ($\bar{x} = 4.26$) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ
ของกิจกรรมสุคนธรสม่วงคราม

ลักษณะพฤติกรรมกาปฏิบัติงาน	n = 23		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับทักษะ
การเลือกความสดของดอกอัญชัน	4.61	.50	มากที่สุด
การใช้น้ำในการดั่งสีของดอกอัญชัน	4.43	.51	มาก
ปริมาณการใช้น้ำมะนาวในการเปลี่ยนสีน้ำดอกอัญชัน	4.57	.51	มากที่สุด
การเปลี่ยนสีของดอกอัญชัน	4.43	.51	มาก
การใช้ไฟในการต้มน้ำเชื่อม	4.57	.51	มากที่สุด
การเคี้ยววุ้น	4.65	.49	มากที่สุด
การใช้ไฟในการต้มวุ้น	4.61	.50	มากที่สุด
การได้สัดส่วนระหว่างน้ำเชื่อมและวุ้นดอกอัญชัน	4.70	.47	มากที่สุด
การได้สัดส่วนระหว่างน้ำและน้ำแข็ง	4.39	.50	มาก
การตกแต่งระหว่างเสิร์ฟ	4.43	.51	มาก
รวม	4.54	.26	มากที่สุด

จากตารางที่ 14 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพของกิจกรรมสุคนธรสม่วงครามในด้านรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$) โดยลักษณะพฤติกรรมกาปฏิบัติงานที่มีทักษะสูงสุด คือ การได้สัดส่วนระหว่างน้ำเชื่อมและวุ้นดอกอัญชัน ($\bar{x} = 4.70$) อยู่ในระดับมากที่สุด และลักษณะพฤติกรรมกาปฏิบัติงานที่มีทักษะต่ำสุด คือ การได้สัดส่วนระหว่างน้ำและน้ำแข็ง ($\bar{x} = 4.39$) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ
ของกิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน

ลักษณะพฤติกรรมการปฏิบัติงาน	n = 23		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับทักษะ
การเลือกเส้นก๋วยเตี๋ยวลุยสวน	4.61	0.50	มากที่สุด
การใช้ไฟในการนึ่งเส้นก๋วยเตี๋ยวลุยสวน	4.57	0.51	มากที่สุด
การใช้ไฟในการทำไส้	4.52	0.51	มากที่สุด
การเลือกผัก	4.61	0.50	มากที่สุด
การหั่นผักที่ได้ขนาด	4.61	0.50	มากที่สุด
การวางไส้ในการม้วน	4.57	0.51	มากที่สุด
ความละเอียดของการปั้นพริกในการทำน้ำจิ้ม	4.52	0.51	มากที่สุด
การห่อขนาดพอดี	4.74	0.45	มากที่สุด
สัดส่วนระหว่างเส้นก๋วยเตี๋ยวลุยสวนและไส้ที่ห่อ	4.57	0.51	มากที่สุด
การจัดตกแต่งสวยงาม	4.48	0.51	มาก
รวม	4.58	0.20	มากที่สุด

จากตารางที่ 15 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพของกิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวนในด้านรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$) โดยลักษณะพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่มีทักษะสูงสุด คือ การห่อขนาดพอดี ($\bar{x} = 4.74$) อยู่ในระดับมากที่สุด และลักษณะพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่มีทักษะต่ำสุด คือ การจัดตกแต่งสวยงาม ($\bar{x} = 4.48$) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ
ในด้านรวมจำแนกตามกิจกรรม

กิจกรรม	n = 23		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับทักษะ
บุหงาสีจันทน์	4.49	0.16	มาก
เต้าฮวยฟรุตสลัด	4.38	0.22	มาก
ดอกไม้สดช่อบูเก้	4.32	0.16	มาก
เทียนเจล	4.37	0.19	มาก
สุคนธรสม่วงคราม	4.54	0.26	มากที่สุด
ถ้วยเตี๋ยวลุยสวน	4.58	0.20	มากที่สุด
รวม	4.44	0.08	มาก

จากตารางที่ 16 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบวัดสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพในด้านรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$) โดยกิจกรรมที่มีระดับทักษะมากที่สุดคือ ถ้วยเตี๋ยวลุยสวน ($\bar{x} = 4.58$) และสุคนธรสม่วงคราม ($\bar{x} = 4.54$) ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่มีระดับทักษะมากคือ บุหงาสีจันทน์ ($\bar{x} = 4.49$) เต้าฮวยฟรุตสลัด ($\bar{x} = 4.38$) เทียนเจล ($\bar{x} = 4.37$) และดอกไม้สดช่อบูเก้ ($\bar{x} = 4.32$) ตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ และแบบ
วัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ

ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ ก่อนและหลัง
การทดลอง

กิจกรรม	<i>n</i> = 23				<i>t</i>	<i>p</i>
	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
บุหงาสีจ๊ก	3.57	0.51	4.74	0.45	-7.24*	.00
เต้าฮวยฟรุตสลัด	3.52	0.59	4.57	0.51	-6.52*	.00
ดอกไม้สดช่อหนูแก้ว	3.52	0.59	4.65	0.49	-6.66*	.00
เทียนเจล	3.52	0.51	4.48	0.51	-6.50*	.00
สุคนธรสม่วงคราม	3.48	0.51	4.74	0.45	-11.18*	.00
ถ้วยเตี๋ยวลุยสวน	3.43	0.60	4.70	0.47	-8.04*	.00
รวม	21.04	1.89	27.87	0.87	-21.87*	.00

*p < .05

จากตารางที่ 17 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ ก่อนและหลังการทดลอง ในด้านรวม พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า ทุกกิจกรรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพของกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ตารางที่ 18 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ ก่อนและหลังการทดลอง

แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ	n = 23			
	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนการทดลอง	118.13	4.24	-19.85*	.00
หลังการทดลอง	130.96	5.87		

* $p < .05$

จากตารางที่ 18 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพของกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมจาก
แบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมจากแบบวัด
ความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม

ปัจจัยที่ประเมิน	n = 23		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านเนื้อหา			
1. การทำ "บุหงาสีจ๊ก"	4.52	0.51	มากที่สุด
2. การทำ "เต้าฮวยฟรุ๊ตสลัด"	4.30	0.56	มาก
3. การจัด "ดอกไม้สดช่อบูเก้"	4.39	0.78	มาก
4. การทำ "เทียนเจล"	4.22	0.80	มาก
5. การทำ "สุคนธรสม่วงคราม"	4.39	0.72	มาก
6. การทำ "ถ้วยเตี๋ยวลุยสวน"	4.78	0.42	มากที่สุด
รวม	4.43	0.47	มาก
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน			
7. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้	4.39	0.58	มาก
8. การให้ผู้เรียนทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่น	4.48	0.59	มาก
9. การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง	4.52	0.51	มากที่สุด
10. การให้ผู้เรียนสามารถออกความคิดเห็นร่วมกัน	4.35	0.65	มาก
11. การให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่มีอยู่มาใช้	4.61	0.50	มากที่สุด
รวม	4.47	0.40	มาก
ด้านการวัดและประเมินผล			
12. การสนทนาและซักถาม	4.43	0.51	มาก
13. การวัดความรู้ความเข้าใจโดยใช้แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ	4.39	0.58	มาก
14. การวัดเจตคติ ความคิดเห็นโดยใช้แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ	4.26	0.54	มาก
15. การประเมินระหว่างการจัดกิจกรรมโดยผู้เรียนและผู้สอน	4.78	0.42	มากที่สุด
รวม	4.47	0.35	มาก
รวมทุกด้าน	4.46	0.35	มาก

จากตารางที่ 19 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของกลุ่มสตรี
ชมรมแม่บ้านทหารอากาศ ของการเข้าร่วมกิจกรรมจากแบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม
พบว่า กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ มีความพึงพอใจเฉลี่ยในด้านรวมอยู่ในระดับมาก
($\bar{x} = 4.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกิจกรรมการเรียน
การสอน และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{x} = 4.47$) อยู่ในระดับมาก และความพึงพอใจเฉลี่ย
ต่ำสุด คือ ด้านเนื้อหา ($\bar{x} = 4.43$) อยู่ในระดับมาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี” ซึ่งมีลำดับขั้นตอนและผลการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ สำหรับกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับอาชีพก่อนและหลังการทดลองกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ที่เป็นกลุ่มทดลอง
3. เพื่อศึกษาทักษะเกี่ยวกับอาชีพหลังการทดลองกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ที่เป็นกลุ่มทดลอง
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ที่เป็นกลุ่มทดลอง

สมมติฐานการวิจัย

1. หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพกลุ่มทดลองจะมีความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับอาชีพสูงกว่าก่อนการทดลอง
2. หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพกลุ่มทดลองจะมีทักษะเกี่ยวกับอาชีพในระดับมากขึ้น
3. หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพกลุ่มทดลองจะมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมในระดับมากขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ศึกษา คือ กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นสตรีที่มีอายุระหว่าง 30 – 50 ปี จำนวน 550 คน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ประธานชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จังหวัดลพบุรี (ดวงดาว แจ้งสี, สัมภาษณ์, 11 กรกฎาคม 2551)

ตัวแปรที่ศึกษา คือ 1. ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะเกี่ยวกับอาชีพ 2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ เจตคติเกี่ยวกับอาชีพ ทักษะเกี่ยวกับอาชีพ และความพึงพอใจหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะเกี่ยวกับอาชีพของกลุ่มทดลอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี โดยมีวิธีดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการทดลอง คือ กลุ่มสตรีในชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 จังหวัดลพบุรี เป็นสตรีอายุตั้งแต่ 30 – 50 ปี จำนวน 550 คน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ประธานชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จังหวัดลพบุรี (ดวงดาว แจ้งสี, สัมภาษณ์, 11 กรกฎาคม 2551)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มสตรีในชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 จังหวัดลพบุรี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 23 คน ซึ่งมีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการประกาศรับสมัครโดยการติดประกาศ เสียงตามสายและขอความร่วมมือจากชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ในการประชาสัมพันธ์ ทำให้มีผู้มาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมเป็นจำนวน 23 คน จึงมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 23 คน

กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี
2. แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ
3. แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ
4. แบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ
5. แบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม

การดำเนินการจัดกิจกรรมและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยส่งหนังสือจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย รวมทั้งเข้าไปชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนการสอน การดำเนินการจัดกิจกรรม การประเมินผล ระยะเวลาที่จัดกิจกรรมและประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรม และขอความร่วมมือจากชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จังหวัดลพบุรี จำนวน 23 คน ให้ทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ และแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ซึ่งผู้วิจัยจัดขึ้น ประกอบด้วยกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรม ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 8 ชั่วโมง รวมการปฐมนิเทศและการทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ แบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ และแบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม 2 ชั่วโมง เป็นจำนวนทั้งสิ้น 50 ชั่วโมง

ขั้นหลังการทดลอง

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จังหวัดลพบุรี ที่เป็นกลุ่มทดลองจำนวน 23 คน ให้ทำแบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมหลังการเข้าร่วมกิจกรรม และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติทดสอบที (t-test)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ และแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ ทั้งก่อนและหลังการทดลอง เพื่อมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window 17.0 โดยกำหนดแนวทางดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ และแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ
2. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังการทดลองจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ ของกลุ่มทดลองด้วยค่าสถิติที (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญ .05
3. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังการทดลองจากแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ ของกลุ่มทดลองด้วยค่าสถิติที (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญ .05
4. หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมจากแบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ผลการสร้างกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ สำหรับกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี
2. ผลการทดลองกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี
3. ผลการวิเคราะห์ข้อคำตอบที่ได้จากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ

4. ผลการวัดความพึงพอใจการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี

1. ผลการสร้างกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติสำหรับกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี

ผลการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี การวัดค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (item-objective congruency index : IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปจึงถือว่ามีความสอดคล้องกับเนื้อหาของโปรแกรม เท่ากับ 1.00 สรุปได้ว่า กิจกรรมที่ออกแบบมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับองค์ประกอบเกี่ยวกับอาชีพ โดยมีลักษณะ ดังนี้

1. หลักการ

หลักการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี โดยใช้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้จากการปฏิบัติและการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรี ดังต่อไปนี้

1.1 แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการศึกษาที่มีลักษณะยืดหยุ่นในหลายๆ ด้าน ทั้งผู้เรียน ผู้สอน ระยะเวลา สถานที่ หลักสูตรเนื้อหา ตลอดจนกฎเกณฑ์ต่างๆซึ่งมุ่งสนองต่อความต้องการของผู้เรียน พยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ได้จริงเป็นสำคัญ โดยส่วนใหญ่เนื้อหาที่ใช้มักสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งแก้ปัญหาที่ผู้เรียนกำลังเผชิญอยู่อีกด้วย

1.2 แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้จากการปฏิบัติของ Gordon (1993) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้จากการปฏิบัติว่าหมายถึง เป็นกระบวนการที่นำคนที่มีทักษะและประสบการณ์ระดับต่างกันมารวมกลุ่มกันวิเคราะห์ปัญหาในการทำงาน แล้ววางแผนในการแก้ปัญหา จากนั้นจะมีการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาที่ตามแผนที่วางไว้ ซึ่งระหว่างการทำดำเนินการแก้ปัญหา กลุ่มผู้เรียนจะมีการพบปะกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหา ประกอบด้วยขั้นตอน 8 ขั้นตอน

1.3 การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรีของ อชาติญญา รัตนอุบล (2551) ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรีว่าหมายถึง กิจกรรมทางการ

ศึกษา และมวลประสบการณ์ความรู้ใดๆก็ตาม ที่ได้จัดขึ้นโดยบุคคล หน่วยงานและสถาบันต่างๆ โดยมุ่งจัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียนแบบปกติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติที่พึงประสงค์ของกลุ่มสตรีในสังคม โดยยึดหลักการที่ว่า กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนดังกล่าว ต้องสนองต่อความต้องการ ความสนใจและประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นสตรีนั้น

2. วัตถุประสงค์

กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรี ชุมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ

2.1 เพื่อสร้างกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ สำหรับกลุ่มสตรีชุมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับอาชีพก่อนและหลังการทดลองกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ที่เป็นกลุ่มทดลอง

2.3 เพื่อศึกษาทักษะเกี่ยวกับอาชีพหลังการทดลองกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ที่เป็นกลุ่มทดลอง

2.4 เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ที่เป็นกลุ่มทดลอง

3. กระบวนการ

กระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชุมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ แนวคิดการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรี ชุมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 การสร้างกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชุมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี โดยนำขั้นตอน 8 ขั้นตอนของทฤษฎีการเรียนรู้จากการปฏิบัติและการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรี 7 ขั้นตอน มาสังเคราะห์

เข้าด้วยกัน ทำให้ได้กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพ ของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ซึ่งมีระยะการดำเนินการจัดกิจกรรมที่ ประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรม 6 แผน ครอบคลุมทฤษฎีการเรียนรู้จากการปฏิบัติและการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรี มีขั้นตอนทั้งสิ้น 7 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน และกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ การฝึกทักษะอาชีพ โดยผู้วิจัยและผู้เรียนมีการสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับ วิธีการทำมีลักษณะอย่างไร เหมือนกับที่เคยทำหรือไม่ มีวัสดุอุปกรณ์ ส่วนผสมอะไรบ้าง และร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยกระบวนการกลุ่ม สร้างให้มีบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน และมีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 จัดกลุ่มผู้เรียน กลุ่มละ 5-7 คน ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มละ 5 คน จำนวน 4 กลุ่ม โดยสมาชิกในแต่ละกลุ่มจะมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งได้จากการทำให้ผู้เรียน แต่ละคนประเมินความรู้ และทักษะจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของแต่ละคนว่าอยู่ในระดับสูง ปานกลาง หรือต่ำ และผู้วิจัยร่วมกับผู้เรียนเป็นผู้กำหนดสมาชิกภายในแต่ละกลุ่มโดยในแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกที่มีความรู้ และทักษะที่แตกต่างกันออกไป

ขั้นตอนที่ 3 ประชุมร่วมกันเพื่อวางแผน วิจัย สร้างเป้าหมาย และกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ โดยให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการฝึกทักษะอาชีพตามความต้องการของผู้เรียน โดยหากมีปัญหาอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยศึกษาเฉพาะกรณีขึ้นได้ โดยเป็นปัญหาที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติงานเกี่ยวกับอาชีพทั้ง 6 อาชีพ ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากทั้งผู้วิจัยและผู้เรียนด้วยกันได้โดยมีกิจกรรมทั้งสิ้นจำนวน 6 กิจกรรม ดังต่อไปนี้

- 4.1 กิจกรรมการทำ “บุหงาสีจันทน์”
- 4.2 กิจกรรมการทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด”
- 4.3 กิจกรรม การจัด “ดอกไม้สดช่อบุเก้”
- 4.4 กิจกรรม การทำ “เทียนเจล”
- 4.5 กิจกรรม การทำ “สุคนธรสม่วงคราม”
- 4.6 กิจกรรม การทำ “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน”

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินความก้าวหน้าและวางแผนการเรียนรู้ในขั้นต่อไป เพื่อแก้ไขปัญหาที่พบในการปฏิบัติงานของผู้เรียน โดยผู้วิจัยและผู้เรียนมีการสนทนาร่วมกันถึงการปฏิบัติงาน

เกี่ยวกับอาชีพว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคใดบ้าง ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้และผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ถึงประสบการณ์ของแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร และสามารถนำไปแก้ไขวางแผนการเรียนรู้ในขั้นต่อไปได้

ขั้นตอนที่ 6 ดำเนินการฝึกทักษะอาชีพซ้ำตามกระบวนการเดิม โดยมีการฝึกทักษะอาชีพทั้ง 6 อาชีพ

ขั้นตอนที่ 7 จัดทำเอกสารเพื่อสรุปกระบวนการเรียนรู้เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป โดยผู้เรียนเป็นผู้สรุปความรู้ เจตคติและทักษะเกี่ยวกับอาชีพตามความเข้าใจของแต่ละคน

3.3 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เป็นกลุ่มสตรีในชมรมแม่บ้านทหารอากาศ กองบิน 2 กองพลบินที่ 1 จังหวัดลพบุรี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 23 คน ซึ่งมีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการรับสมัครโดยการติดประกาศ เสียงตามสายและขอความร่วมมือกับทางชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ในการประชาสัมพันธ์

3.4 จัดกิจกรรมกิจกรรมการศึกษาอบรมระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ตั้งแต่วันที่ 16-18 มิถุนายน 2552 และวันที่ 23-25 มิถุนายน 2552 เป็นระยะเวลา 6 วัน วันละ 8 ชั่วโมง รวมการปฐมนิเทศและตอบแบบวัดความพึงพอใจ เป็นจำนวนทั้งสิ้น 50 ชั่วโมง

3.5 การประเมินผล มีการประเมินผลก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มทดลองด้วยแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ และแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ ส่วนแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินโดยมีการสังเกตจากการปฏิบัติงานเกี่ยวกับอาชีพ และให้กลุ่มทดลองตอบแบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

2. ผลการทดลองกิจกรรมการศึกษาอบรมระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี

จากการศึกษาวิจัยสามารถสรุปผลการทดลองจัดกิจกรรมการศึกษาอบรมระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับบุหงาสีอรั้งก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับบุหงาสีอรั้งของกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

จากผลการทดลองนั้นแสดงให้เห็นว่าหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ทำให้สตรีที่เป็นกลุ่มทดลองมีความรู้และเจตคติเกี่ยวกับอาชีพสูงมากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้

3. ผลการวิเคราะห์ข้อคำตอบที่ได้จากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ

ข้อคำตอบที่ได้จากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ พบว่า กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศได้มีทักษะเกี่ยวกับอาชีพที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ โดยทักษะเกี่ยวกับอาชีพในด้านรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$) โดยกิจกรรมที่มีระดับทักษะมากที่สุดคือ กว้างเตี้ยวลุยสวน ($\bar{x} = 4.58$) และสุคนธรม่วงคราม ($\bar{x} = 4.54$) ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่มีระดับทักษะมากที่สุดคือ บุนหาสีอรัก ($\bar{x} = 4.49$) เต้าฮวยฟรุตสลัด ($\bar{x} = 4.38$) เทียนเจล ($\bar{x} = 4.37$) และดอกไม้สดช่อบูเก้ ($\bar{x} = 4.32$) ตามลำดับ ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายอาชีพสามารถอภิปราย ได้ดังนี้

3.1 “กิจกรรมบุนหาสีอรัก” พบว่า ลักษณะพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่มีทักษะสูงสุด คือ การตัดผ้าไปรุ่งเป็นรูปหัวใจ ($\bar{x} = 4.78$) อยู่ในระดับมากที่สุด และลักษณะพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่มีทักษะต่ำสุด คือ การติดดินทองและริบบิ้น และการติดกา ($\bar{x} = 4.30$) อยู่ในระดับมาก

3.2 “กิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด” พบว่า ลักษณะพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่มีทักษะสูงสุด คือ การหมั่นคนนมและช้อนฟองออกขณะต้มนมสด ($\bar{x} = 4.52$) อยู่ในระดับมากที่สุด และลักษณะพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่มีทักษะต่ำสุด คือ การใส่ผงวุ้นในขณะต้มนม ($\bar{x} = 4.13$) อยู่ในระดับมาก

3.3 “กิจกรรมดอกไม้สดช่อบูเก้” พบว่า ลักษณะพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่มีทักษะสูงสุด คือ การตัดความยาวของดอกไม้ได้ตามที่กำหนด ($\bar{x} = 4.52$) อยู่ในระดับมากที่สุด และลักษณะพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่มีทักษะต่ำสุด คือ การพันก้านและการติดเข็มกลัด ($\bar{x} = 4.13$) อยู่ในระดับมาก

3.4 “กิจกรรมเทียนเจล” พบว่า ลักษณะพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานที่มีทักษะสูงสุด คือ การใช้ไฟในการต้มเทียนเจล ($\bar{x} = 4.48$) อยู่ในระดับมาก และลักษณะพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานที่มีทักษะต่ำสุด คือ การเทเทียนเจลลงในบรรจุภัณฑ์และการวางไส้เทียน ($\bar{x} = 4.26$) อยู่ในระดับมาก

3.5 “กิจกรรมสุคนธรม่วงคราม” พบว่า ลักษณะพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานที่มีทักษะสูงสุด คือ การได้สัดส่วนระหว่างน้ำเชื่อมและวุ้นดอกอัญชัน ($\bar{x} = 4.70$) อยู่ในระดับมากที่สุด และลักษณะพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานที่มีทักษะต่ำสุด คือ การได้สัดส่วนระหว่างน้ำและน้ำแข็ง ($\bar{x} = 4.39$) อยู่ในระดับมาก

3.6 “กิจกรรมถ้วยเต๋ยวลุยสวน” พบว่า ลักษณะพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานที่มีทักษะสูงสุด คือ การห่อขนาดพอคำ ($\bar{x} = 4.74$) อยู่ในระดับมากที่สุด และลักษณะพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานที่มีทักษะต่ำสุด คือ การจัดตกแต่งสวยงาม ($\bar{x} = 4.48$) อยู่ในระดับมาก

แม้ว่ากลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ ในช่วงก่อนการเข้ารับกิจกรรม ซึ่งแต่ละคนซึ่งมีทักษะเกี่ยวกับอาชีพที่แตกต่างกันไป แต่เมื่อกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้แล้ว สามารถนำทักษะที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ในการเข้าร่วมกิจกรรมนี้ไปถ่ายทอดให้แก่กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศคนอื่นที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้อีกด้วย

4. ผลการวัดความพึงพอใจการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี

ความพึงพอใจของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศของการเข้าร่วมกิจกรรมจากแบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม พบว่า กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศมีความพึงพอใจเฉลี่ยในด้านรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{x} = 4.47$) อยู่ในระดับมาก และความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านเนื้อหา ($\bar{x} = 4.43$) อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายที่ต้องการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี โดยในการอภิปรายผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นในการอภิปรายออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. การอภิปรายผลการสร้างกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติสำหรับกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี
2. การอภิปรายผลการทดลองกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี
3. การอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อคำตอบที่ได้จากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ
4. การอภิปรายผลการวัดความพึงพอใจการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี

1. การอภิปรายผลการสร้างกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติสำหรับกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี

จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษาและสำรวจบทบาทของสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ โดยการสัมภาษณ์และการจัดประชุมกลุ่มขึ้น ทำให้ได้ทราบว่าทางชมรมยังมีความต้องการในด้านการฝึกทักษะอาชีพโดยเฉพาะการได้ลงมือปฏิบัติจริง จึงได้นำปัญหาที่เกิดขึ้นมาผนวกเข้ากับการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับสตรีและแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นที่สามารถนำแนวคิดทั้งสองมาสังเคราะห์รวมกันเพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติ และทักษะเกี่ยวกับอาชีพได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม ตลอดจนเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนี้สามารถเรียนรู้ผ่านขั้นตอนการเรียนรู้จากการปฏิบัติในแต่ละขั้นจนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามสมมติฐาน ด้วยเหตุผลที่ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายโดยมีรายละเอียดขั้นตอนในการจัดกิจกรรมดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม โดยผู้วิจัยและผู้เรียนร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้โดยมีการสนทนาร่วมกันเป็นกลุ่ม สร้างให้มีบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน และมีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ (2543) ที่กล่าวว่า ควรมีการให้สตรีได้เรียนรู้และเข้าใจตั้งแต่ความเป็นมา วัตถุประสงค์ ขั้นตอน

และวิธีการเก็บข้อมูลความต้องการของสตรี เพื่อให้สตรีได้นำเสนอข้อมูลที่สามารถเชื่อถือได้ อีกทั้งมีแนวโน้มเข้าร่วมการแก้ไขปัญหาของชุมชนของตนเอง และเข้าร่วมโครงการการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ขั้นที่ 2 จัดกลุ่มผู้เรียนโดยแต่ละกลุ่มให้ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถแตกต่างกันออกไป ซึ่งผู้วิจัยได้จัดกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มละ 5 คน จำนวน 4 กลุ่ม โดยสมาชิกในแต่ละกลุ่มจะมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งได้จากการที่ให้ผู้เรียนแต่ละคนประเมินความรู้ และทักษะจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของแต่ละคนว่าอยู่ในระดับสูง ปานกลาง หรือต่ำ และผู้วิจัยร่วมกับผู้เรียนเป็นผู้กำหนดสมาชิกภายในแต่ละกลุ่มโดยในแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกที่มีความรู้ และทักษะที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสอดคล้องกับ Evans (1994) ที่ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จะประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ผู้เรียนจะนำประสบการณ์มาเป็นข้อมูลในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยทั้งผู้สอนและผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รูปแบบการเรียนรู้จะเกิดจากการปฏิบัติ การฝึกอบรม การสังเกต และกิจกรรมกลุ่มโดยมีวิธีการสอนที่หลากหลายผสมผสานกันไม่ว่าจะเป็นการบรรยาย การแสดงบทบาทสมมติ การอภิปรายกลุ่ม การระดมสมอง ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ คน

ขั้นที่ 3 ประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ โดยให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้เรียน โดยผู้วิจัยเป็นผู้สาคิการปฏิบัติงานอาชีพเบื้องต้นให้แก่ผู้เรียน และให้ผู้เรียนได้เสนอถึงความต้องการที่จะให้มีการอธิบายขั้นตอนในการฝึกปฏิบัติงานอาชีพเพิ่มเติมในส่วนไหน อย่างไรบ้าง เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปฝึกปฏิบัติงานในงานอาชีพได้ ซึ่งสอดคล้องกับ McGill & Beaty (1995) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติประเภทกลุ่มคน (Set) เข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะอำนวยความสะดวกในการดำเนินการเรียนรู้ด้วยตัวเองเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เกิดขึ้นโดยสมาชิกจัดกระบวนการเรียนรู้ขึ้นโดยผู้เรียนทำหน้าที่ทั้งเป็นผู้ร่วมเรียนรู้ และเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ไปพร้อมกัน

ขั้นที่ 4 กลับเข้าที่ทำงานเพื่อฝึกทักษะตามที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสอบถามถึงความต้องการของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ ว่ามีความต้องการในการฝึกทักษะอาชีพในเรื่องใดบ้าง ทำให้สามารถสรุปออกมาเป็นกิจกรรมได้ทั้งสิ้น 6 กิจกรรม ได้แก่ 1. กิจกรรมการทำ “บุหงาสีจันทน์” 2. กิจกรรมการทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด” 3. กิจกรรมการจัด “ดอกไม้สดช่อบูเก้” 4. กิจกรรมการทำ “เทียนเจล” 5. กิจกรรม การทำ “สุคนธรสม่วงคราม” 6. กิจกรรม การทำ “กวยเตี๋ยวลุยสวน” โดยหากมีปัญหาที่จำเป็นต้องศึกษาเป็นกรณีพิเศษอาจจัดการเรียนเป็น กลุ่มย่อยศึกษาเฉพาะกรณีขึ้นได้ โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากทั้งผู้วิจัยและผู้เรียนด้วยกันได้ ซึ่ง

สอดคล้องกับ ทองอยู่ แก้วไทรสะ (2534) ที่กล่าวว่า รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ไม่มีรูปแบบแน่นอน รูปแบบการจัดจะแตกต่างกัน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามวัตถุประสงค์ของผู้จัดและผู้รับบริการ ดังนั้น เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจึงสามารถจัดรูปแบบการเรียนการสอนเป็นกลุ่มย่อย ขึ้นได้เพื่อสนองต่อความต้องการของผู้เรียน

ขั้นที่ 5 ภายหลังจากการฝึกปฏิบัติได้ระยะหนึ่งจะต้องจัดประชุมกลุ่มขึ้นอีกเพื่อประเมินความก้าวหน้า และวางแผนการเรียนรู้อีกในขั้นต่อไป เพื่อแก้ไขปัญหาที่พบในการปฏิบัติงานของผู้เรียน โดยผู้วิจัยและผู้เรียนมีการสนทนาร่วมกันถึงการปฏิบัติงานเกี่ยวกับอาชีพว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคใดบ้าง ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้และผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ถึงประสบการณ์ของแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร และสามารถนำไปแก้ไขวางแผนการเรียนรู้อีกในขั้นต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ดารา ทีปะपाल (2527) ที่กล่าวว่า การประเมินผลเป็นหลักการที่สำคัญสำหรับทุกกิจกรรมหรือโครงการมีการประเมินผลงานภายหลังที่ได้ดำเนินการไปแล้วและดำเนินการไปแล้วชั่วระยะเวลาหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อตรวจดูกิจกรรมหรือโครงการนั้นว่าได้ดำเนินการไปแล้วและดำเนินสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่มีปัญหาอุปสรรคขัดขวางการดำเนินงานอย่างไรบ้าง รู้จักหาแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่อง และแนวทางการดำเนินการที่ดีกว่าเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายแห่งโครงการนั้นต่อไปด้วยความเรียบร้อย

ขั้นที่ 6 ดำเนินการซ้ำตามกระบวนการเดิมจนกว่าจะได้ผลการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานเกี่ยวกับอาชีพได้

ขั้นที่ 7 จัดทำเอกสารเพื่อบรรยายกระบวนการเรียนรู้เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานในคราวต่อไป โดยผู้เรียนเป็นผู้สรุปความรู้ และทักษะการปฏิบัติเกี่ยวกับอาชีพตามความเข้าใจของแต่ละคน

ดังนั้นรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี จึงเกิดขึ้นจากการที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้จากการปฏิบัติและการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรี เพื่อให้กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศเกิดการเรียนรู้ สามารถปรับเปลี่ยนเจตคติและทักษะเกี่ยวกับอาชีพไปในทางที่ดีขึ้น รวมทั้งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เพราะการใช้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นหลักในการดำเนินการจัดกิจกรรมนั้น ทำให้กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศมีบทบาทสำคัญในการทำกิจกรรมโดยมีการได้ลงมือปฏิบัติจริงและเมื่อเกิดปัญหาขึ้นย่อมมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดย

ผู้เรียนอาจเรียนรู้ได้จากทั้งผู้สอนหรือผู้เรียนด้วยตนเองได้ ก่อให้เกิดเป็นความรู้และทักษะ สอดคล้องกับ Inglis (1994) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นกระบวนการที่นำคนมา ร่วมกันแก้ปัญหา ซึ่งการดำเนินการนั้นจะช่วยพัฒนาทั้งคนและองค์กร โดยในการจัดกระบวนการ เรียนรู้ผู้สอนควรเอื้ออำนวยต่อการสร้างความรู้ใหม่ของผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีการอภิปราย ได้แย้งและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ เกิดปฏิสัมพันธ์อันดีร่วมกัน และ เกิดทักษะในการทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับ Marquard (1999) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ จากการที่ผู้เรียนได้รับความรู้ คำชี้แนะ แล้วมีการซักถามเพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ ใคร่ครวญ ซึ่ง เป็นการเปิดโอกาสในการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การแก้ไขและสร้างความสามัคคีในกลุ่ม โดยมีการ ปฏิบัติควบคู่ไปด้วยในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ควรเน้นที่ตัวผู้เรียนให้เกิดการได้ ลงมือปฏิบัติเป็นหลัก

2. การอภิปรายผลการทดลองกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี

จากผลการทดลองจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและ ทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี พบว่า

1 การเปรียบเทียบคะแนนจากแบบวัดความรู้เกี่ยวกับอาชีพ และแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับ อาชีพของกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่ง แสดงให้เห็นว่า หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยใช้แนวทางการเรียนรู้จาก การปฏิบัติ ที่มีต่อที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ทำให้กลุ่มสตรีแม่บ้านทหารอากาศที่เป็นกลุ่มทดลองมีความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับ อาชีพสูงขึ้น นั่นคือ กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศสามารถพัฒนาความรู้ เจตคติ และทักษะ เกี่ยวกับอาชีพได้เป็นอย่างดีหลังการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับ Federal Deposit Insurance Corporation (2002) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานของบริษัทสะสมเงินประกันของสหรัฐ พบว่าปัญหาต่างๆขององค์กรไม่ได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้นตามศักยภาพที่มีอยู่ของผู้จัดการ FDIC ประเมินว่าการฝึกอบรมอย่างเดียวไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาที่มีอยู่ได้ เมื่อวิเคราะห์ประเด็น ปัญหาขององค์กรแล้ว FDIC จึงตัดสินใจนำวิธีการเรียนรู้จากการปฏิบัติ เป็นวิธีการหลักในการ ฝึกอบรมผู้จัดการในการแก้ปัญหาขององค์กร ผลการอบรมพบว่าสามารถแก้ปัญหาได้มากกว่า 35 ประเด็น Boston and Cater (2002) ได้นำวิธีการเรียนรู้จากการปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในการ ให้บริการสุขภาพฟันโดยกลุ่มการเรียนรู้ 12 คน ที่มาจากหลากหลายวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการ

ดูแลสุขภาพฟัน ผลการดำเนินพบว่า สมาชิก แต่ละคนมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ส่งผลทำให้การทำงานข้ามสาขาได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้จัดกิจกรรมต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกที่มีบทบาทสำคัญที่คอยกระตุ้น ผลักดัน สร้างแรงจูงใจให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความรู้สึกที่ดีและมีความต้องการในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยต้องมีการเตรียมการที่ดีและการจัดกิจกรรมอย่างตั้งใจ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม ตลอดจนเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนี้สามารถเรียนรู้ผ่านขั้นตอนการเรียนรู้จากการปฏิบัติในแต่ละชั้นจนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามสมมติฐาน

จากการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถเข้าถึงกิจกรรมได้อย่างแท้จริง โดยมีการดึงเอาประสบการณ์ที่ผ่านมาของแต่ละบุคคลมาใช้ในการฝึกปฏิบัติ ทำให้เกิดประโยชน์และมีคุณค่าต่อการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งยังมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน มีการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานร่วมกัน ทำให้เกิดเป็นสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน โดยกิจกรรมที่โดดเด่นในการฝึกอาชีพครั้งนี้ คือ กิจกรรมการทำก๋วยเตี๋ยวลุยสวน เนื่องจากมีทักษะเกี่ยวกับอาชีพอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่เห็นถึงประโยชน์ของการทำก๋วยเตี๋ยวลุยสวนเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการได้รับประโยชน์ที่มีคุณค่าต่อร่างกายและการนำไปประกอบเป็นอาชีพได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้การจัดกิจกรรมควรดูบริบทและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ร่วมด้วยเพื่อให้การจัดองค์ประกอบส่วนอื่นๆ สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติอย่างแท้จริง

1.1 เทคนิคที่เลือกนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนการเรียนรู้จากการปฏิบัติมีความเหมาะสม เนื่องจากผู้เข้าร่วมสามารถเข้าถึงกิจกรรมได้อย่างครบถ้วนทุกคน และสามารถสะท้อนแนวคิดมุมมองต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีความน่าสนใจและแปลกใหม่สำหรับผู้เข้าร่วมอีกด้วย ทั้งนี้เทคนิคที่ผู้วิจัยได้พิจารณานำมาใช้ มีดังนี้ การบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติ การสอนงาน การประชุมกลุ่ม การระดมสมอง การวิเคราะห์หรืออภิปราย และการนำเสนอ โดยผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นในด้านเทคนิคการฝึกปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงซึ่งเมื่อพบปัญหาจึงมีการแก้ไขปัญหาร่วมกันและสามารถปฏิบัติงานอาชีพให้สำเร็จลุล่วงได้ สอดคล้องกับ Lewis and Williams (1994) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นกระบวนการเรียนรู้จากการลงมือกระทำอย่างเป็นระบบของบุคคลแต่ละบุคคล โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า การเรียนรู้ต้องมีการลงมือปฏิบัติและในขณะเดียวกันการลงมือปฏิบัติทำให้เกิดการ

เรียนรู้ การเรียนรู้เกี่ยวข้องกับบุคคลแต่ละบุคคล เตรียมโอกาสให้บุคคลได้พัฒนาความรู้และความเข้าใจในเวลาที่เหมาะสม ขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็นของบุคคลแต่ละบุคคล

1.2 กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี มีความรู้จักและมีความสนิทสนมกันอยู่แล้ว ทำให้การแบ่งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมเป็นไปด้วยความราบรื่น ไม่มีความเกร็งและตื่นเต้น รวมทั้งสังเกตเห็นถึงประโยชน์ของการฝึกอาชีพทำให้มีความตั้งใจในการมาเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้เกิดความรู้และทักษะอาชีพที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จึงส่งผลให้การจัดกิจกรรมดำเนินไปได้ด้วยดี มีความสนุกสนานส่งผลให้กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศได้รับความรู้ เจตคติ และทักษะเกี่ยวกับอาชีพตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

3. การอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อคำตอบที่ได้จากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ

ข้อคำตอบที่ได้จากแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ พบว่า กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศได้มีทักษะเกี่ยวกับอาชีพที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ในด้านรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$) โดยกิจกรรมที่มีระดับทักษะมากที่สุดคือ “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน” ($\bar{x} = 4.58$) ซึ่งเนื่องมาจากความต้องการและความสนใจของผู้เรียนส่วนใหญ่มีความสนใจในอาชีพนี้เพราะเป็นอาหารเพื่อสุขภาพ ต้นทุนในการลงทุนไม่สูงและสามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพได้ ทำให้ในระหว่างการฝึกอาชีพผู้เรียนจึงมีความตั้งใจในการฝึกปฏิบัติเป็นอย่างมาก รวมถึงอาชีพอื่นๆผู้เรียนได้มีความตั้งใจในการฝึกทักษะเกี่ยวกับอาชีพด้วยเพราะมีความต้องการที่จะนำกลับไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังจะเห็นได้จากระดับทักษะเกี่ยวกับอาชีพในด้านรวมของแต่ละอาชีพซึ่งอยู่ในระดับมากขึ้นไป แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ช่วยให้กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศมีทักษะเกี่ยวกับอาชีพสูงขึ้น รวมทั้งจะเห็นได้จากระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมในการฝึกปฏิบัติงานอาชีพในครั้งแรกกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศยังไม่สามารถที่จะปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ทำให้ได้ผลงานออกมาไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ แต่เมื่อมีการประเมินผลและแก้ไขปัญหาร่วมกันทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีข้อเสนอแนะร่วมกัน ทั้งในระหว่างตัวผู้สอนและผู้เรียน ทำให้เมื่อปฏิบัติงานอาชีพในครั้งต่อไปทำให้กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศสามารถปฏิบัติงานอาชีพได้อย่างถูกต้อง และได้ผลงานออกมาเป็นที่น่าพึงพอใจ

ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของแต่ละคนและนำไปสู่การพัฒนาเป็นอาชีพ สอดคล้องกับ Revans (1982) และ Marquard (1999) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการที่ผู้เรียนได้รับความรู้ คำชี้แนะ แล้วมีการซักถามเพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ ไคร่ครวญ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสในการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การแก้ไขและสร้างความสามัคคีในกลุ่ม โดยมีการปฏิบัติควบคู่ไปด้วยในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้

ทำให้เห็นได้ว่ากลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี เป็นกลุ่มสตรีที่สามารถพัฒนาทักษะเกี่ยวกับอาชีพให้สูงขึ้นได้เมื่อได้รับการเข้าร่วมกิจกรรม เพราะเนื่องมาจากความต้องการ ความสนใจและการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เป็นหลักทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี รวมทั้งยังมีความต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกทักษะเกี่ยวกับอาชีพเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงได้จัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ขึ้นโดยสอดคล้องกับ Karr, John and Kenneth (1976) ที่กล่าวว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ยังคงให้ความสำคัญกับโปรแกรมและบริการซึ่งจะทำให้ นักศึกษาผู้ใหญ่บรรลุเป้าหมายด้านอาชีพและการศึกษา การบริการแนะแนวมีความจำเป็นในด้านการบริการแก่นักศึกษาทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอาชีพของผู้ใหญ่ นักศึกษาผู้ใหญ่สตรีมีความต้องการศึกษาด้านอาชีพและการศึกษาต่อในระดับสูง ต้องการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับโปรแกรมการพัฒนาอาชีพสำหรับนักศึกษาที่ทำงาน ความพอใจและการเปลี่ยนแปลงความต้องการของนักศึกษาผู้ใหญ่

4. การอภิปรายผลการวัดความพึงพอใจการจัดกิจกรรมการศึกษจากระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี

ความพึงพอใจของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศของการเข้าร่วมกิจกรรมจากแบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม พบว่า กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศมีความพึงพอใจเฉลี่ยในด้านรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการวัดและการประเมินผลและด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.47$) อยู่ในระดับมาก และความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านเนื้อหา ($\bar{x} = 4.43$) อยู่ในระดับมาก ซึ่งทั้งสามด้านนี้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านเนื้อหา คือ การทำ “ถ้วยเตี๋ยวลุยสวน” ($\bar{x} = 4.78$) ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาและ

ความต้องการของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศก่อนการพัฒนากิจกรรม โดยการสนทนากลุ่มและสอบถามจากสมาชิกภายในชมรมแม่บ้านทหารอากาศว่ามีความต้องการในการฝึกทักษะอาชีพในเรื่องใดบ้าง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Knowles (1972) ที่ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของวิธีการดำเนินการว่าจะต้องมีการสำรวจความต้องการของผู้เข้าร่วมโครงการก่อนการจัดกิจกรรม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน คือ การให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่มีอยู่มาใช้ ($\bar{x} = 4.61$) โดย ซึ่งสอดคล้องกับ Gordon (1993) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นกระบวนการที่นำคนที่มีความรู้ทักษะและประสบการณ์ระดับต่างกันมารวมกลุ่มกันวิเคราะห์ปัญหาในการทำงาน แล้ววางแผนในการแก้ปัญหา จากนั้นจะมีการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาที่ตามแผนที่วางไว้ ซึ่งระหว่างการทำดำเนินการแก้ปัญหา กลุ่มผู้เรียนจะมีการพบปะกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านการวัดและประเมินผล คือ การประเมินระหว่างการจัดกิจกรรมโดยผู้เรียนและผู้สอน ($\bar{x} = 4.78$) โดยปัจจุบันทางชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี ได้เน้นไปทางการช่วยเหลืองานสาธารณะกุศลเป็นส่วนใหญ่ทำให้การจัดกิจกรรมด้านฝึกทักษะอาชีพยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ เมื่อผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมขึ้นทำให้กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศมีความต้องการที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมเป็นอย่างมาก โดยรูปแบบของกิจกรรมที่ผู้วิจัยออกแบบนั้นจะเน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ลงมือปฏิบัติจริงและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน นำประสบการณ์ที่มีอยู่ในแต่ละคนมาใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งกิจกรรมที่จัดขึ้นผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำความรู้และทักษะเกี่ยวกับอาชีพที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและก่อให้เกิดเป็นอาชีพเสริมต่อไปได้ โดยสิ่งที่โดดเด่นในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรีมีความต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมากแต่เนื่องจากผู้วิจัยมีงบประมาณในการจัดกิจกรรมอย่างจำกัดจึงไม่สามารถที่จะรับเข้าร่วมในการจัดกิจกรรมได้หมด ซึ่งการฝึกทักษะอาชีพที่ผู้วิจัยได้จัดขึ้นล้วนเกิดจากความต้องการของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรีเป็นหลัก สอดคล้องกับ ธิดา จงก้องเกียรติ (2533) ที่ได้ศึกษาวิจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับการอบรมตามโครงการฝึกอบรมอาชีพกลุ่มสตรีระดับหมู่บ้าน ตำบล ในจังหวัดราชบุรี พบว่า สตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมการอบรมตามโครงการฝึกอบรมอาชีพกลุ่มสตรี เนื่องมาจากความสนใจในวิชาชีพเป็นเหตุผลหลัก ดังนั้นเมื่อมองภาพรวมของความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม จึงสรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมทุกด้านอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมการศึกษาอบรมระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพ

ของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี เป็นกิจกรรมที่กลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศมีความพึงพอใจทั้งในด้านเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำกิจกรรมไปใช้

1.1 ในการสร้างกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพบปะ พูดคุย กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้ทราบถึงความต้องการในการฝึกทักษะอาชีพที่มีความต้องการในด้านใด ที่ผ่านมาเคยมีการฝึกทักษะอาชีพในเรื่องใดบ้าง มีความรู้และทักษะในระดับไหน และควรมีการเลือกเนื้อหาที่จะนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะและบริบทของกลุ่มเป้าหมายที่จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการเรียนรู้ ทั้งนี้ในการจัดกิจกรรมควรจะต้องมีการเตรียมวัสดุและอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการดำเนินการจัดกิจกรรมให้มีความเพียงพอกับจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม และควรมีการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้สามารถลงมือปฏิบัติจริงจึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สุดในการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1.2 ในการดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพ ผู้วิจัยจะเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะอาชีพโดยดำเนินการตามขั้นตอนของการเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นหลัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกที่ดี โดยจะต้องคอยช่วยเหลือและสนับสนุนให้การจัดกิจกรรมดำเนินไปได้ด้วยดีและประสบความสำเร็จ ซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยผู้อำนวยความสะดวกจะต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความยืดหยุ่น เป็นกันเอง มีความจริงใจ สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ทุกคน และมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ไปกับกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้นผู้จัดกิจกรรมหรือผู้อำนวยความสะดวกต้องมีความเข้าใจและเข้าถึงความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง นอกจากนี้จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระของการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี ทั้งนี้ต้องมีการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ โดยทำหน้าที่เป็นผู้รับฟังที่ดี ทั้งยังคอยเป็นกำลังใจ และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีบทบาทในทุกขั้นตอนของกิจกรรมตามแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติอีกด้วย

1.3 ในการดำเนินการฝึกทักษะอาชีพ ผู้วิจัยควรมีทีมงานที่ดีในการช่วยดำเนินการต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ

นั้นๆ ซึ่งหากเกิดปัญหาขึ้นอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยศึกษาเฉพาะกรณีได้โดยผู้เรียนอาจเรียนรู้ได้จากทั้งวิทยากรและผู้เรียนด้วยตนเองได้ ส่งผลทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการฝึกอาชีพ กลุ่มผู้เรียนเกิดทักษะเกี่ยวกับอาชีพที่สูงขึ้นได้

1.4 ในการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ ลักษณะกิจกรรมจะทำการเป็นกลุ่มขนาดเล็ก ผู้วิจัยจึงควรมีการสร้างมนุษยสัมพันธ์ มีการพูดคุยกันระหว่างผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อที่จะทำให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างแท้จริง อันจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่นและก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการติดตามผลกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรีกับกลุ่มทดลองต่อไปอีก เพื่อที่ได้ทราบถึงความคงอยู่ของความรู้ เจตคติ และทักษะเกี่ยวกับอาชีพ รวมทั้งการนำไปประกอบเป็นอาชีพเสริมต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาถึงลักษณะตัวแปรที่เป็นปัจจัยที่ส่งเสริม สนับสนุน และเป็นอุปสรรคต่อการฝึกทักษะเกี่ยวกับอาชีพอย่างต่อเนื่อง

2.3 ควรมีการสร้างกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติให้กับกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ อาทิ กลุ่มสตรีแม่บ้านประจำตำบล กลุ่มผู้ต้องขังหญิง กลุ่มเด็กและเยาวชนหญิง หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานเอกชน หรือกลุ่มอื่นๆต่อไป

2.4 ควรมีการเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ โดยใช้แนวคิดอื่นนอกเหนือจากแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ เพื่อพัฒนาการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. 2529. คู่มืออบรมและดำเนินการจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาอาชีพ. กรุงเทพฯ: กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน.
- การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. 2530. การฝึกอาชีพแนวใหม่ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กองแผนงานและวิจัย.
- การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. 2539. คู่มือดำเนินการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ. พุทธศักราช 2539. กรุงเทพฯ.
- การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. 2546. เอกสารประกอบการประชุมปีงบประมาณ 2546. กรุงเทพฯ. (อัดสำเนา)
- การศึกษานอกโรงเรียน, สำนักบริหารงาน. 2548. เอกสารประกอบการประชุมปีงบประมาณ 2548. กรุงเทพฯ. (อัดสำเนา)
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. 2550. ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับจำนวนประชากร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://www.dopa.go.th/cgi-bin/people2_stat.exe?YEAR=50&LEVEL=4&PROVINCE=00%23no&DISTRICT=&TAMBON=\[16 พฤศจิกายน 2551\]](http://www.dopa.go.th/cgi-bin/people2_stat.exe?YEAR=50&LEVEL=4&PROVINCE=00%23no&DISTRICT=&TAMBON=[16 พฤศจิกายน 2551]).
- กิจจา ทิพย์เที่ยงแท้. 2541. การศึกษาเปรียบเทียบสถานภาพ และความต้องการในการพัฒนาอาชีพของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและผู้ประกอบอาชีพรับจ้างเจียรไนพลอยอำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2533. การศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. 2545. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549). กรุงเทพฯ: ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์.
- คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: สกายบุ๊กส์.
- คณะทำงานวางแผนพัฒนาสตรีระยะยาว. 2525. แผนพัฒนาสตรีระยะยาว (2525-2544). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

- คณะอนุกรรมการเฉพาะด้านจัดทำแผนงานหลักสตรี. 2534. ร่างนโยบายและแผนงานหลักสตรีระยะยาว (2535-2554). กรุงเทพฯ.
- จรรยา พานิชย์ผลินไชย. 2528. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ: บุรพาสาสน์.
- จิราพร เอื้อเพื่อ. 2551. หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. การศึกษาสำหรับคนไทยที่ไร้รัฐ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.dailynews.co.th/web/html/popup_news/default.aspx?ColumnId=63553&NewsType=2&Template=1 [26 กันยายน 2551].
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2550. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจอินเตอร์โพรเกรสซิฟ.
- दनัย เทียนพุดม. 2540. กลยุทธ์การพัฒนาคนสำหรับนักฝึกอบรมมืออาชีพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บู๊คแบงก์.
- ดวงดาว แจ็งสี. 11 กรกฎาคม 2551. ประธานชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จ.ลพบุรี. สัมภาษณ์.
- ดารา ทีปะपाल. 2527. ประชากรศึกษากับโครงการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู.
- ทองอยู่ แก้วไทรสะและคณะ. 2534. เอกสารการสอนชุดวิชา การจัดการการศึกษานอกระบบหน่วยที่ 9-15. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ทิชานันท์ สุขดี. 2551. หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์. วิกฤตประชากรโลกปรับตัว. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.posttoday.com/international.php?id=11686> [11 ตุลาคม 2551].
- นายกรัฐมนตรีนุ, สำนัก. 2542. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรีนุ.
- นิตยา นวลศิริ. 2534. "การจัดกิจกรรมกลุ่มสตรีเพื่อพัฒนาท้องถิ่น" ใน การอบรมความเป็นผู้นำให้แก่สตรีชนบทรุ่นที่ 2 ปีพ.ศ.2533. โครงการสตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ. 2536. การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สมเจริญการพิมพ์.
- ปฐุม นิคนานนท์. 2528. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ทิพย์อักษร.
- ประจวบ แผลมหลัก. 2547. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พินิตา วีระชาติ. 2543. การฝึกอบรมกับการพัฒนาอาชีพ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ไพรัช วรรณวงศ์. 2544. ความต้องการการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาอาชีพของชุมชนในเขตอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี. กรุงเทพฯ: กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ.
- มนัสวาสน์ โกวิทยา. 2547. การศึกษานอกระบบโรงเรียน : แนวทางการศึกษาและกิจกรรมที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มยุรี กนต์ใจจน์. 2536. ผลของวิธีการสอนทักษะตามหลักการของ ดี เซคโก ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาชะ ชิตตะสังคะ. 2522. การพัฒนาสตรีชนบทในประเทศไทย. เอกสารวิชาการหมายเลข 10, สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วราภรณ์ สามโกเศศ. 2552. หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน. ซีไทยขยับสู่สังคมผู้สูงอายุ อัตราเกิด-วัยเจริญพันธุ์ลด. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.nidambe11.net/ekonomiz2009q3/2009july02p5.htm> [2 กรกฎาคม 2552].
- วิจิตรา ปัญญาชัย. 2543. การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาอาชีพ สำหรับอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชาญ มีนชัยนันท์. 2551. หนังสือพิมพ์ข่าวสด. ห่วงไทยเข้าสู่สังคมสูงวัยเต็มขั้น. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://news.sanook.com/crime/crime_285748.php [12 กรกฎาคม 2551].
- วีระวัฒน์ บันนิตมัย. 2545. การเรียนรู้จากการปฏิบัติ: ยิ่งทำยิ่งรู้ ยิ่งอยู่ยิ่งเชี่ยวชาญ. ใน หนังสือที่ระลึกประจำปีสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. นครปฐม: สำนักพิมพ์ฟิสิกส์เซ็นเตอร์.
- สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. 2545. การเรียนรู้จากการปฏิบัติ: หลักการและการปฏิบัติงานจริง. นครปฐม: สำนักพิมพ์ฟิสิกส์เซ็นเตอร์.
- สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการโครงการพัฒนาผู้ตรวจราชการเพื่อรองรับระบบบริหารแนวใหม่. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน, 2546. (อัดสำเนา)
- สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา. 2551. แรงงานผู้มีงานทำจำแนกตามเพศ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.gdrif.org/data/Thai-LabourForce/03.html> [10 ตุลาคม 2551].
- สมนึก ภัททิยธนี. 2544. การวัดผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กภาพสินะ: ประสานการพิมพ์.

- สมาคมแม่บ้านทหารอากาศ. 2551. ประวัติสมาคมแม่บ้านทหารอากาศ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.rtaf.mi.th/afwa/history.html> [22 ตุลาคม 2551].
- สำนักงานสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2550. เครื่องชี้วัดสภาวะสังคมไทย. กรุงเทพฯ: บริษัทจุดทองจำกัด.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2548. โครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2547. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://service.nso.go.th/nso/knowledge/knowledge09/eco_house.html [12 มิถุนายน 2551].
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ.
- สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. 2551. การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.nfe.go.th/nfe_v3/beta/study_service.php [16 พฤศจิกายน 2551].
- สุชาดา รังสินนท์. 2545. สพช.กับการเรียนรู้จากการปฏิบัติ. ใน หนังสือที่ระลึกประจำปีสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. นครปฐม: สำนักพิมพ์พิสิทส์เซ็นเตอร์.
- สุนทร สุนันท์ชัย. 2530. "ความแตกต่างระหว่างการศึกษาในระบบและนอกระบบ."รวมบทความ การศึกษานอกโรงเรียนเล่ม 6. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สุนทร สุนันท์ชัยและคณะ. 2533. เอกสารการสอนชุดวิชา "หลักการเรียนรู้และเทคนิคการฝึกอบรม หน่วยที่ 1-8". นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุมาลี สังข์ศรี. 2545. การจัดการศึกษานอกระบบด้วยวิธีการศึกษาทางไกลเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- สุมาลี สังข์ศรี. 2545. รายงานการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- เสริมศรี สงเนียม. 2539. การพัฒนาชุดการสอนเรื่อง "การแกะสลัก" ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุรกุล เจนอบรม. 2541. วิจัยทัศนัยสูงอายุและการศึกษานอกระบบสำหรับผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อมรา สุทธธาดาและคณะ. 2547. การวิจัยเชิงปฏิบัติการการส่งเสริมความเป็นผู้นำเชิงเศรษฐกิจของสตรีชนบท : กรณีการมีส่วนร่วมกิจกรรมอาชีพเสริมใน จ.กาญจนบุรี. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.
- อัจฉรา ฐูปแพ. 2551. ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนโดยใช้กระบวนการละคร ที่มีต่อความเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มสตรีในศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบล. 2542. การจัดการศึกษาจากระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบล. 2544. การจัดโปรแกรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบล. 2544. การเรียนรู้และพัฒนาการของผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษา นอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบล. 2551. การศึกษาจากระบบโรงเรียนสำหรับสตรี. กรุงเทพฯ: ภาควิชา การศึกษา นอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุ้นตา นพคุณ. 2528. แนวคิดทางการศึกษาจากระบบโรงเรียนและการพัฒนาชุมชนเรื่องคิดเป็น. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์.

ภาษาอังกฤษ

- “Action Learning” [Online]. 2002. Available from: <http://cdh.gse.gmu.edu/immersion/project/dodproject/action%20learning.html> [9 February 2003]
- “Action Learning” [Online]. 2002. Available from: <http://school.unitecnology.ac.nz/actionlearning.html> [9 February 2003]
- Boston, D., and Carter, M. Action Learning for Clinical Governance [Online]. 2002. Available from: <http://www.amed.management.org.uk/oandp/Action> Learning.dpf [12 march 2003]
- Brookfield, S.D. 1986. Understanding and Facillitating Adult Learning. San Francisco: Jossy-Bass.

- Caroline O.N. Moser. 1995. Gender Planning and Development: Theory, Practice & Training. New York: Routledge.
- Federal Deposit Insurance Corporation(FDIC). Action Learning[Online]. 2002. Available from: <http://www.humtech.com/opm/grt/ols/ols2.com> [9 February 2003]
- Gordon, S.E. 1993. We Do: Therefore, We Learn. Training & Development. Vol 47,no 10.
- Griffin, R.W. 1996. Management:Human resource in organization. Boston: Houghton Mifflin.
- Gutteridge, T.G., and Otte, F.L. 1983. Organization career development: What's going on out there? Trining and Development Journal.
- Houle, C O. 1964. Continuing Your Education. McGraw-Hill, New York.
- Imel, S. 1998. Using Adult Learning Principles in Adult Basic and Literacy Education. Columbus: Center on Education and Training for Employment, the Ohio State University.
- Inglis, S. 1994. Making the Most of Action Learning. Aldershot, England: Gower.
- Kidd, J.R. 1973. How adult Learn. New York: Association Press.
- Knowles, M.S. 1980. The Modern Practice of Adult Education. New York: The Adult Education.
- Lewis, L.H. and Williams, C.J. 1994. Experiential Learning: Past and Present. New Directions for Adult and Continuing Education.
- Marquard M.J. 1999. Action Learning in Action: Transforming Problem and People for World Class Organization Learning. Palo alto: Dares-Black Publishing.
- McGill, I., and Beaty, L. 1995. Action Learning. 2nd ed. London: Kokan Page.
- Mumford, A. 1991. Individual and Organization Learning: Balance in the Pursuit of Change. Studies in Continuing Education.
- Mondy,R.W. and Noe,R.M. 1993. Human resource management. 3rd. Boston: Allyn and Bacon.
- Organizing For Development, An International Institute (ODII). 1991. Women's organizing abilities : The Thailand Case. Prepared for The Royal Ministry of Foreign Affairs Norway.

- O'Neil, J. and Lamm, S.L. 2000. Working as learning coach team in action learning. New direction for adult and continuing education. Fall p.
- Pedler, M. 1996. Action Learning for manager. London: The Learning Company Project.
- Revans, R. 1997. Action Learning: Its Origins and Nature. In Action Learning in Practice. 3rd ed. Edited by M. Pedler.
- Roger, C.R. 1965. Client Centered Therapy. Boston: Houghton Mifflin.
- Roger, C.R. 1969. Freedom to Learn. Columbus, OH.: Merrill.
- Spence, J. 1998. Action Learning for Individual and Organizational Development [Online]. Available from: <http://ericacve.org/docs/pab00009.html> [30 November 2002]
- Watson. C.E. 1979. Management Development through Training Reading. Addison: Wesley Publishing.
- World Bank Institute. 2001. Promoting Gender Equality. Development Outreach.
- "What is Action Learning" Lancaster. England: International Foundation for Action Learning. 1966. Available from: <http://www.mentat.co.uk/park/ifal/whatisal.html> [21 December 2002]

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ
ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**

1. รศ.ดร. ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ	สาขาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและ จิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผศ.ดร. วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา	สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็น ผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. คุณนิตยา मुखลาย	ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สำนักงาน การศึกษานอกระบบโรงเรียน จังหวัดลพบุรี
4. คุณบุญเสริม แดงศรี	ครูฝึกฝีมือแรงงาน ชั้น 2 ศูนย์พัฒนาฝีมือ แรงงานจังหวัดลพบุรี
5. คุณศรีวิไล ธรรมนิยม	เลขานุการชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จังหวัดลพบุรี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

จดหมายขอความร่วมมือในการตรวจเครื่องมือ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร.82680-2 ต่อ 612

ที่ ศธ 0512.6(2771)/757

วันที่ 12 พฤษภาคม 2552

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ

ด้วย นางสาวมัทนียา ค้อมทอง นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชา นโยบาย การจัดการและ
ความเป็นผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัย
วิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพ
ของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี” โดยมี อาจารย์ ดร.วรรัตน์ อภินันท์กุล เป็นอาจารย์
ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้
ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทาง
วิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตน์อุบล)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน

ศูนย์วิทยพัช
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร.82680-2 ต่อ 612
ที่ ศธ 0512.6(2771)/758 วันที่ 12 พฤษภาคม 2552

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา

ด้วย นางสาวมัทนียา ค้อมทอง นิสิตชั้นปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยี การจัดการและ
ความเป็นผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน อยู่ระหว่างทำดำเนินงานวิจัย
วิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติ และทักษะอาชีพ
ของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี” โดยมี อาจารย์ ดร.วรรัตน์ อภินันท์กุล เป็นอาจารย์
ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้
ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทาง
วิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญ์ณู รัตนอุบล)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ศธ 0512.6(2771)/759

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

12 พฤษภาคม 2552

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณนิตยา मुखลาย

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวมัทนียา ค้อมทอง นิสิตชั้นปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน อยู่ระหว่างการทำนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี” โดยมี อาจารย์ ดร.วรรัตน์ อภินันท์กุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

ฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2680-82 ต่อ 612

ที่ ศธ 0512.6(2771)/760

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

12 พฤษภาคม 2552

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณบุญเสริม แดงศรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวมัทนียา ค้อมทอง นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชา นโยบาย การจัดการและ
ความเป็นผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ โรงเรียน อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัย
วิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพ
ของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี” โดยมี อาจารย์ ดร.วรรณกุล เป็นอาจารย์
ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้
ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทาง
วิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

ฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2680-82 ต่อ 612

ที่ ศธ 0512.6(2771)/761

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

12 พฤษภาคม 2552

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณศรีวิไล ธรรมนิยม

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวมัทนียา ค้อมทอง นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชานโยบาย การจัดการและ
ความเป็นผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาการศึกษาจากระบบ โรงเรียน อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัย
วิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพ
ของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี” โดยมี อาจารย์ ดร.วรรัตน์ อภินันท์กุล เป็นอาจารย์
ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้
ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทาง
วิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

ฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2680-82 ต่อ 612

ภาคผนวก ค

แผนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพ
ของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการจัดกิจกรรมที่ 1 เรื่องการทำ “บุหงาสีอรั้ง”

ระยะเวลา 8 ชั่วโมง

จำนวน 20 คน

สาระสำคัญ

บุหงาสีอรั้งเป็นการนำดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม เช่น มะลิ พิกุล บานไม่รู้โรย ดอกกรัก ลำเจียก กุหลาบ ฯลฯ แล้วนำมาปรุงด้วยเครื่องหอม เช่น น้ำอบไทย น้ำปรุง ฯลฯ ไปใส่ในถุงที่ทำจากผ้าโปร่งประดิษฐ์เป็นรูปต่าง ๆ เช่น รูปหัวใจ ร่ม ฝาชี ฯลฯ เพื่อให้เกิดกลิ่นหอมระเหยได้

จุดประสงค์

เพื่อให้เกิดความรู้และพัฒนาทักษะในการทำ “บุหงาสีอรั้ง”

สาระการเรียนรู้

1. วิธีการทำ
2. ประโยชน์และการนำไปใช้
3. การจัดตกแต่งสวยงาม

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยและผู้เรียนมีการสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับ วิธีการทำ “บุหงาสีอรั้ง” มีลักษณะอย่างไร เหมือนกับที่เคยทำหรือไม่ มีวัสดุอุปกรณ์อะไรบ้าง และร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในการทำ “บุหงาสีอรั้ง” โดยกระบวนการกลุ่ม และสร้างให้มีบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยจัดกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มละ 5 คน จำนวน 4 กลุ่ม โดยสมาชิกในแต่ละกลุ่มจะมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งได้จากการที่ให้ผู้เรียนแต่ละคนประเมินความรู้ และทักษะจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของแต่ละคนว่าอยู่ในระดับสูง ปานกลาง หรือต่ำ และผู้วิจัยร่วมกับผู้เรียนเป็นผู้กำหนดสมาชิกภายในแต่ละกลุ่มโดยในแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกที่มีความรู้ และทักษะที่แตกต่างกันออกไป

ขั้นตอนที่ 3 มีการประชุมร่วมกันเพื่อวางแผน วินิจฉัยความต้องการ สร้างเป้าหมายและกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติในการทำ “บุหงาสีอรั้ง” ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยแจกใบงานเรื่อง “บุหงาสีจ๊ก” และมีการสาธิตให้ดูก่อนที่จะให้ผู้เรียนดำเนินการฝึกทำ “บุหงาสีจ๊ก” โดยมีการอธิบายถึงวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำ วิธีการทำและการตกแต่งให้เกิดความสวยงาม โดยหากผู้เรียนมีปัญหาที่จำเป็นต้องปรึกษาเป็นกรณีพิเศษอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยศึกษาเฉพาะกรณีขึ้นได้

ขั้นตอนที่ 5 มีการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนจากการสังเกตทักษะการปฏิบัติงานของผู้เรียนและผู้วิจัยกับผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ในขั้นต่อไปเพื่อแก้ไขปัญหาที่พบในการปฏิบัติงานผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 6 ผู้เรียนดำเนินการฝึกทำ “บุหงาสีจ๊ก” ซ้ำตามกระบวนการเดิม

ขั้นตอนที่ 7 จัดทำเอกสารเพื่อสรุปการทำ “บุหงาสีจ๊ก” โดยผู้เรียนเป็นผู้สรุปความรู้และทักษะที่ได้ตามความเข้าใจของแต่ละคน

สื่อการเรียนรู้

1. ใบงานเรื่องการทำ “บุหงาสีจ๊ก”
2. วัสดุอุปกรณ์
3. บุหงาสีจ๊กสำเร็จรูป

แหล่งการเรียนรู้/สถานที่เรียนรู้

ชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จ.ลพบุรี

การวัดผลและประเมินผล

มีการประเมินผลในด้านทฤษฎีและด้านการปฏิบัติจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพและแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ใบงานกิจกรรมที่ 1

เรื่องการทำ “บุหงาสีอรั้ง”

บุหงาสีอรั้งเป็นการนำบุหงาแห้งที่ทำมาจากดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม เช่น มะลิ พิกุล บานไม่รู้โรย ดอกกรัก ลำเจียก กุหลาบ ฯลฯ แล้วนำมาปรุงด้วยเครื่องหอม เช่น น้ำอบไทย น้ำปรุง ฯลฯ ไปใส่ในถุงที่ทำจากผ้าโปร่งประดิษฐ์เป็นรูปต่าง ๆ เช่น รูปหัวใจ ร่ม ฝาชี ฯลฯ เพื่อให้เกิดกลิ่นหอมระเหยได้

วัสดุอุปกรณ์

1. ผ้าโปร่ง
2. ผ้าลูกไม้
3. ริบบิ้นสีต่าง ๆ
4. กาว
5. กรรไกร
6. บุหงาแห้ง
7. เข็ม , ด้าย

วิธีทำ

1. นำผ้าโปร่งมาตัดเป็นรูปหัวใจ 2 ชิ้น จากนั้นก็นำมาเนาตามรูปหัวใจ แล้วดึงจีบรูดเล็กน้อยนำดอกไม้แห้งใส่ลงไปแล้วจึงรูด ดึงให้แน่นมัดให้เรียบร้อย
2. นำผ้าลูกไม้มาเย็บติดบริเวณรอบรูปหัวใจ เพื่อเป็นการตกแต่งให้สวยงาม
3. ตัดริบบิ้นยาวประมาณ 10 ซม. เพื่อทำเป็นโบว์ และหุ้บ

ข้อควรระวัง

การเนาผ้าโปร่งควรเนาให้เป็นระยะถี่ เพื่อป้องกันไม่ให้บุหงาหลุดออกนอกผ้าโปร่งได้ง่าย

แผนการจัดกิจกรรมที่ 2 เรื่องการทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด”

ระยะเวลา 8 ชั่วโมง

จำนวน 20 คน

สาระสำคัญ

เต้าฮวยฟรุตสลัดหรือเต้าฮวยนมสด จัดเป็นอาหารหวาน ซึ่งเป็นการนำนมสดมาแปรรูปให้อยู่ในรูปแบบของของหวาน และเพิ่มเติมรสชาติด้วยผลไม้ สามารถรับประทานได้ในทุกวัย โดยเฉพาะในวัยที่ไม่ชอบดื่มนม ก็สามารถทานได้ เพราะจะมีรสชาติที่ดีขึ้น ทำให้ทานได้ง่ายขึ้นด้วย

จุดประสงค์

เพื่อให้เกิดความรู้และพัฒนาทักษะในการทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด”

สาระการเรียนรู้

1. วิธีการทำ
2. ประโยชน์และการนำไปใช้
3. การจัดตกแต่งสวยงาม

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยและผู้เรียนมีการสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับ วิธีการทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด” มีลักษณะอย่างไร เหมือนกับที่เคยทำหรือไม่ มีส่วนผสมอะไรบ้าง และร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในการทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด” โดยกระบวนการกลุ่ม และสร้างให้มีบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยจัดกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มละ 5 คน จำนวน 4 กลุ่ม โดยสมาชิกในแต่ละกลุ่มจะมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งได้จากการที่ให้ผู้เรียนแต่ละคนประเมินความรู้ และทักษะจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของแต่ละคนว่าอยู่ในระดับสูง ปานกลาง หรือต่ำ และผู้วิจัยร่วมกับผู้เรียนเป็นผู้กำหนดสมาชิกภายในแต่ละกลุ่มโดยในแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกที่มีความรู้ และทักษะที่แตกต่างกันออกไป

ขั้นตอนที่ 3 มีการประชุมร่วมกันเพื่อวางแผน วินิจฉัยความต้องการ สร้างเป้าหมายและกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติในการทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด” ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยแจกใบงานเรื่องการทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด” และมีการสาธิตให้ดูก่อนที่จะให้ผู้เรียนดำเนินการฝึกทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด” โดยมีการอธิบายถึงส่วนผสมที่ใช้ในการทำวิธีการทำและการตกแต่งให้เกิดความสวยงาม โดยหากผู้เรียนมีปัญหาที่จำเป็นต้องปรึกษาเป็นกรณีพิเศษอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยศึกษาเฉพาะกรณีขึ้นได้

ขั้นตอนที่ 5 มีการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนจากการสังเกตทักษะการปฏิบัติงานของผู้เรียนและผู้วิจัยกับผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ในขั้นต่อไปเพื่อแก้ไขปัญหาที่พบในการปฏิบัติงานผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 6 ผู้เรียนดำเนินการฝึกทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด” ซ้ำตามกระบวนการเดิม

ขั้นตอนที่ 7 จัดทำเอกสารเพื่อสรุปการทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด” โดยผู้เรียนเป็นผู้สรุปความรู้และทักษะที่ได้ตามความเข้าใจของแต่ละคน

สื่อการเรียนรู้

1. ใบงานเรื่องการทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด”
2. ส่วนผสม
3. วัสดุอุปกรณ์

แหล่งการเรียนรู้/สถานที่เรียนรู้

ชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จ.ลพบุรี

การวัดผลและประเมินผล

มีการประเมินผลในด้านทฤษฎีและด้านการปฏิบัติจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพและแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ใบงานกิจกรรมที่ 2

เรื่องการทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด”

เต้าฮวยฟรุตสลัดหรือเต้าฮวยนมสด จัดเป็นอาหารหวาน ซึ่งเป็นการนำนมสดมาแปรรูปให้อยู่ในรูปแบบของของหวาน และเพิ่มเติมรสชาติด้วยผลไม้ สามารถรับประทานได้ในทุกวัย โดยเฉพาะในวัยที่ไม่ชอบดื่มนม ก็สามารถทานได้ เพราะจะมีรสชาติที่เข้มข้น ทำให้ทานได้ง่ายขึ้น และยังช่วยลดโคเลสเตอรอลและป้องกันการเกิดไขมันอุดตันในหลอดเลือด บำรุงสมองได้อีกด้วย

วัสดุอุปกรณ์

1. น้ำเต้าหู้ 1 1/2 ถ้วย
2. นมสดรสจืด 1 1/2 ถ้วย
3. วุ้นผง 1 1/2 ช้อนชา
4. น้ำตาลทราย 1 1/4 ถ้วย

ส่วนผสมสำหรับทำฟรุตสลัด

1. น้ำตาลทราย 2 1/2 ถ้วย
2. น้ำสะอาด 2 1/2 ถ้วย
3. สับประรดหั่นเป็นชิ้นสี่เหลี่ยม 2 ถ้วย
4. แอปเปิ้ลเขียว 1 ถ้วย
5. มะละกอสุก หั่นเป็นชิ้นสี่เหลี่ยม 1 ถ้วย หรือผลไม้อื่น ๆ ตามฤดูกาล

วิธีทำ

การทำเต้าฮวย

1. ผสมวุ้นผงกับน้ำเต้าหู้ใส่หม้อตั้งไฟคนพอเดือดให้วุ้นละลาย ใส่นมสด น้ำตาล คนให้เข้ากัน รอให้ร้อนจัด ยกกลงตักใส่ถ้วยที่จะใช้เสิร์ฟ 2/3 ถ้วย หรือเทใส่ถาดตัดเป็นชิ้นก็ได้ วางพักไว้ให้แข็งตัว และนำเข้าแช่ในตู้เย็นประมาณ 30 นาที

2. ก่อนเสิร์ฟ ตักฟรุตสลัดราดให้สวยงาม รับประทานเย็นๆจึงจะอร่อย

การทำฟรุตสลัด

1 นำผลไม้มาหั่นเป็นก้อนสี่เหลี่ยมลูกเต๋าขนาด 1 เซนติเมตร

2 ใส่น้ำตาลทราย เขย่าผลไม้และน้ำตาลให้เข้ากัน ตั้งไฟอ่อนๆ เขย่าจนน้ำตาลซึมเข้าเนื้อผลไม้จนดูเป็นเงาสวย

ข้อควรระวัง

1. ขณะทำเต้าฮวยต้องหมั่นคนตลอดเวลา เพื่อป้องกันวุ้นนอนกันและเกิดการไหม้ได้ง่าย

2. การเลือกผลไม้ในการทำฟรุตสลัด โดยเฉพาะมะละกอ ควรเลือกที่ไม่อมจนเกินไป จะทำให้นิ่มเกินไปไม่น่ารับประทาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการจัดกิจกรรมที่ 3 เรื่องการจัด “ดอกไม้สดช่อบูเก้”

ระยะเวลา 8 ชั่วโมง

จำนวน 20 คน

สาระสำคัญ

การจัดดอกไม้สดช่อบูเก้ (Corsage Bouquet) เป็นการจัดช่อดอกไม้ที่มีขนาดเล็ก ใช้สำหรับติดเสื้อ ในงานพิเศษต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานแต่งงาน งานพิธี งานอบรมสัมมนา สำหรับเจ้าภาพ หรือบุคคลสำคัญ ลักษณะของช่อดอกไม้ติดเสื้อ จะมีรูปแบบแตกต่างกันไป ตามความพอใจของผู้ออกแบบ อาจใช้ดอกไม้เพียงดอก หรือสองดอก เท่านั้น และจะมีขนาดเล็กมาก

จุดประสงค์

เพื่อให้เกิดความรู้และพัฒนาทักษะในการจัด “ดอกไม้สดช่อบูเก้”

สาระการเรียนรู้

1. วิธีการทำ
2. ประโยชน์และการนำไปใช้
3. การจัดตกแต่งสวยงาม

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยและผู้เรียนมีการสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับ วิธีการจัด “ดอกไม้สดช่อบูเก้” มีลักษณะอย่างไร เหมือนกับที่เคยทำหรือไม่ มีวัสดุอุปกรณ์อะไรบ้าง และร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในการจัด “ดอกไม้สดช่อบูเก้” โดยกระบวนการกลุ่ม และสร้างให้มีบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยจัดกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มละ 5 คน จำนวน 4 กลุ่ม โดยสมาชิกในแต่ละกลุ่มจะมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งได้จากการที่ให้ผู้เรียนแต่ละคนประเมินความรู้ และทักษะจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของแต่ละคนว่าอยู่ในระดับสูง ปานกลาง หรือต่ำ และผู้วิจัยร่วมกับผู้เรียนเป็นผู้กำหนดสมาชิกภายในแต่ละกลุ่มโดยในแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกที่มีความรู้ และทักษะที่แตกต่างกันออกไป

ขั้นตอนที่ 3 มีการประชุมร่วมกันเพื่อวางแผน วินิจฉัยความต้องการ สร้างเป้าหมายและกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติในการจัด “ดอกไม้สดช่อบูเก้” ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยแจกใบงานเรื่องการจัด “ดอกไม้สดช่อไม้เก้” และมีการสาธิตให้ดูก่อนที่จะให้ผู้เรียนดำเนินการฝึกการจัด “ดอกไม้สดช่อไม้เก้” โดยมีการอธิบายถึงวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำ วิธีการทำและการตกแต่งให้เกิดความสวยงาม โดยหากผู้เรียนมีปัญหาที่จำเป็นต้องปรึกษาเป็นกรณีพิเศษอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยศึกษาเฉพาะกรณีขึ้นได้

ขั้นตอนที่ 5 มีการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนจากการสังเกตทักษะการปฏิบัติงานของผู้เรียนและผู้วิจัยกับผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ในขั้นต่อไปเพื่อแก้ไขปัญหาที่พบในการปฏิบัติงานผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 6 ผู้เรียนดำเนินการฝึกจัด “ดอกไม้สดช่อไม้เก้” ขึ้นตามกระบวนการเดิม

ขั้นตอนที่ 7 จัดทำเอกสารเพื่อสรุปการจัด “ดอกไม้สดช่อไม้เก้” โดยผู้เรียนเป็นผู้สรุปความรู้และทักษะที่ได้ตามความเข้าใจของแต่ละคน

สื่อการเรียนรู้

1. ใบงานเรื่องการจัด “ดอกไม้สดช่อไม้เก้”
2. วัสดุอุปกรณ์
3. ดอกไม้สดช่อไม้เก้สำเร็จรูป

แหล่งการเรียนรู้/สถานที่เรียนรู้

ชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จ.ลพบุรี

การวัดผลและประเมินผล

มีการประเมินผลในด้านทฤษฎีและด้านการปฏิบัติจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพและแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ใบงานกิจกรรมที่ 3

เรื่องการจัด “ดอกไม้สดช่อบูเก้”

การจัดดอกไม้สดช่อบูเก้ (Corsage Bouquet) เป็นการจัดช่อดอกไม้ที่มีขนาดเล็ก ใช้สำหรับติดเสื้อ ในงานพิเศษต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานแต่งงาน งานพิธี งานอบรมสัมมนา สำหรับเจ้าภาพ หรือบุคคลสำคัญ ลักษณะของช่อดอกไม้ติดเสื้อ จะมีรูปแบบแตกต่างกันไป ตามความพอใจของผู้ออกแบบ อาจใช้ดอกไม้เพียงดอก หรือสองดอก เท่านั้น และจะมีขนาดเล็กมาก

วัสดุอุปกรณ์

1. ดอกกล้วยไม้
2. ไบโปร่งฟ้า
3. ด้าย
4. กรรไกร
5. เข็มกลัด
6. แผ่นฟอยด์

วิธีทำ

1. เลือกดอกกล้วยไม้ที่มีขนาดใหญ่ 1 ดอก
2. เลือกไบโปร่งฟ้าที่มีขนาดความยาวประมาณ 15 เซนติเมตร
3. นำดอกกล้วยมามาวางบนไบโปร่งฟ้า ใช้กระดาษฟอยด์พันบริเวณก้านของดอกกล้วยไม้และไบโปร่งฟ้าให้มีลักษณะเป็นด้านจับ
4. นำด้ายมามัดให้ดอกกล้วยไม้และไบโปร่งฟ้าติดกัน หลังจากนั้นนำเข็มกลัดมาติด เพื่อให้สามารถนำไปติดที่เสื้อได้

ข้อควรระวัง

ขณะนำด้ายมามัดไม่ควรรัดแน่นจนเกินไป เพราะจะทำให้ดอกไม้ช้ำและหักได้ง่าย

แผนการจัดกิจกรรมที่ 4 เรื่องการทำ “เทียนเจล”

ระยะเวลา 8 ชั่วโมง

จำนวน 20 คน

สาระสำคัญ

เทียนเจลเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการนำเจลสังเคราะห์มาผ่านความร้อนให้หลอมละลายเป็นของเหลวใส อาจเติมสี น้ำมันหอมระเหย แล้วตักใส่ภาชนะรูปทรงตามต้องการ เช่น แก้วใส เซรามิก ดินเผา อาจตกแต่งเพื่อให้เกิดความสวยงาม เช่น เปลือกหอย ปลาเรซิน ทรายสี กิ่งไม้แห้ง มีไส้เทียนสำหรับจุดไฟ ทำเป็นของประดับตกแต่งและของที่ระลึก

จุดประสงค์

เพื่อให้เกิดความรู้และพัฒนาทักษะในการประดิษฐ์ “เทียนเจล”

สาระการเรียนรู้

1. วิธีการทำ
2. ประโยชน์และการนำไปใช้
3. การจัดตกแต่งสวยงาม

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยและผู้เรียนมีการสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับ วิธีการทำเทียนเจล มีลักษณะอย่างไร เหมือนกับที่เคยทำหรือไม่ มีวัสดุอุปกรณ์อะไรบ้าง และร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในการทำ “เทียนเจล” โดยกระบวนการกลุ่ม และสร้างให้มีบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยจัดกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มละ 5 คน จำนวน 4 กลุ่ม โดยสมาชิกในแต่ละกลุ่มจะมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งได้จากการที่ให้ผู้เรียนแต่ละคนประเมินความรู้ และทักษะจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของแต่ละคนว่าอยู่ในระดับสูง ปานกลาง หรือต่ำ และผู้วิจัยร่วมกับผู้เรียนเป็นผู้กำหนดสมาชิกภายในแต่ละกลุ่มโดยในแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกที่มีความรู้ และทักษะที่แตกต่างกันออกไป

ขั้นตอนที่ 3 มีการประชุมร่วมกันเพื่อวางแผน วินิจฉัยความต้องการ สร้างเป้าหมายและกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติในการทำ “เทียนเจล” ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยแจกใบงานเรื่องการทำ “เทียนเจล” และมีการสาธิตให้ดูก่อนที่จะให้ผู้เรียนดำเนินการฝึกทำ “เทียนเจล” โดยมีการอธิบายถึงวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำ วิธีการทำและการตกแต่งให้เกิดความสวยงาม โดยหากผู้เรียนมีปัญหาที่จำเป็นต้องปรึกษาเป็นกรณีพิเศษอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยศึกษาเฉพาะกรณีขึ้นได้

ขั้นตอนที่ 5 มีการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนจากการสังเกตทักษะการปฏิบัติงานของผู้เรียนและผู้วิจัยกับผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ในขั้นต่อไปเพื่อแก้ไขปัญหาที่พบในการปฏิบัติงานผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 6 ผู้เรียนดำเนินการฝึกทำ “เทียนเจล” ซ้ำตามกระบวนการเดิม

ขั้นตอนที่ 7 จัดทำเอกสารเพื่อสรุปการทำ “เทียนเจล” โดยผู้เรียนเป็นผู้สรุปความรู้และทักษะที่ได้ตามความเข้าใจของแต่ละคน

สื่อการเรียนรู้

1. ใบงานเรื่องการทำ “เทียนเจล”
2. วัสดุอุปกรณ์
3. เทียนเจลสำเร็จรูป

แหล่งการเรียนรู้/สถานที่เรียนรู้

ชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ

จ.ลพบุรี

การวัดผลและประเมินผล

มีการประเมินผลในด้านทฤษฎีและด้านการปฏิบัติจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพและแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ใบงานกิจกรรมที่ 4

เรื่องการทำ “เทียนเจล”

เทียนเจลเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการนำเจลสังเคราะห์มาผ่านความร้อนให้หลอมละลาย เป็นของเหลวใส อาจเติมสี น้ำมันหอมระเหย แล้วตักใส่ภาชนะรูปทรงตามต้องการ เช่น แก้วใส เซรามิก ดินเผา อาจตกแต่งเพื่อให้เกิดความสวยงาม เช่น เปลือกหอย ปลาเรซิน ทรายสี กิ่งไม้แห้ง มีไส้เทียนสำหรับจุดไฟ ทำเป็นของประดับตกแต่งและของที่ระลึก

วัสดุอุปกรณ์

1. ขวด, แก้วเล็กๆ (ใส) อาจใช้ขวดแบรินด์ได้
2. ทรายสีประมาณ 3-4 สี
3. ไส้เทียน
4. อุปกรณ์ตกแต่ง (เปลือกหอย ดอกไม้แห้ง ใบไม้แห้ง หินสี)
5. น้ำหอมกลิ่นต่างๆ
6. สี (ต้องเป็นสีสำหรับทำเทียนที่ละลายในน้ำมันได้เท่านั้น)
7. เทียนเจล
8. หม้อหุงข้าวไฟฟ้าหรือกระทะไฟฟ้าใช้ละลายเทียน
9. ภาชนะสำหรับละลายเทียนเจล เช่น หม้อโลหะ กะลามัง
10. ทัพพี ช้อน ส้อม
11. มีด ใช้ตกแต่งผิวงานให้เรียบร้อย
12. กรรไกร

วิธีทำ

1. ล้างขวดแก้วให้สะอาด แล้วเช็ดให้แห้ง
2. ใส่ทรายสีลงไปเป็นชั้นๆ สลับสีไปเรื่อยๆ จนสูงประมาณ 1/3 ของแก้ว
3. ใส่อุปกรณ์ตกแต่งลงไป
4. หลอมเทียนเจลจนเป็นน้ำ ตักใส่ในขวดแก้วทิ้งไว้ประมาณ 2 นาที ปิดฝาเทียน

ข้อควรระวัง

ขณะต้มเจล ควรระวังไม่ให้น้ำหยดใส่เนื้อเจลที่ร้อนในภาชนะเด็ดขาด เพราะเนื้อเจลขณะร้อนจัด จะมีคุณสมบัติคล้ายน้ำมัน หากถูกน้ำจะทำให้เกิดการแตกกระเด็นของน้ำมัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการจัดกิจกรรมที่ 5 เรื่องการทำ “สุคนธรสม่วงคราม”

ระยะเวลา 8 ชั่วโมง

จำนวน 20 คน

สาระสำคัญ

สุคนธรสม่วงคราม (น้ำดอกอัญชัน) มีคุณสมบัติในการช่วยดับกระหายคลายร้อน แก้อ่อนใน ขับเสมหะ บำรุงสายตา-หัวใจ ลดความอ้วน ดูดซับสารที่เป็นสาเหตุโรคมะเร็ง เนื่องจากในดอกอัญชันมีสารแอนโทไซยานิน ที่มีฤทธิ์เป็นสารต้านอนุมูลอิสระ เสริมภูมิคุ้มกัน

จุดประสงค์

เพื่อให้เกิดความรู้และพัฒนาทักษะในการทำ “สุคนธรสม่วงคราม”

สาระการเรียนรู้

1. วิธีการทำ
2. ประโยชน์และการนำไปใช้
3. การจัดตกแต่งสวยงาม

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยและผู้เรียนมีการสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับ วิธีการทำ “สุคนธรสม่วงคราม” มีลักษณะอย่างไร เหมือนกับที่เคยทำหรือไม่ มีส่วนผสมอะไรบ้าง และร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในการทำ “สุคนธรสม่วงคราม” โดยกระบวนการกลุ่ม และสร้างให้มีบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยจัดกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มละ 5 คน จำนวน 4 กลุ่ม โดยสมาชิกในแต่ละกลุ่มจะมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งได้จากการที่ให้ผู้เรียนแต่ละคนประเมินความรู้ และทักษะจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของแต่ละคนว่าอยู่ในระดับสูง ปานกลาง หรือต่ำ และผู้วิจัยร่วมกับผู้เรียนเป็นผู้กำหนดสมาชิกภายในแต่ละกลุ่มโดยในแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกที่มีความรู้ และทักษะที่แตกต่างกันออกไป

ขั้นตอนที่ 3 มีการประชุมร่วมกันเพื่อวางแผน วิจัยความต้องการ สร้างเป้าหมายและกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติในการทำ “สุคนธรสม่วงคราม” ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยแจกใบงานเรื่องการทำ “สุคนธรสม่วงคราม” และมีการสาธิตให้ดูก่อนที่จะให้ผู้เรียนดำเนินการฝึกการทำ “สุคนธรสม่วงคราม” โดยมีการอธิบายถึงส่วนผสมที่ใช้ในการทำวิธีการทำและการตกแต่งให้เกิดความสวยงาม โดยหากผู้เรียนมีปัญหาที่จำเป็นต้องปรึกษาเป็นกรณีพิเศษอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยศึกษาเฉพาะกรณีขึ้นได้

ขั้นตอนที่ 5 มีการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนจากการสังเกตทักษะการปฏิบัติงานของผู้เรียนและผู้วิจัยกับผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ในขั้นต่อไปเพื่อแก้ไขปัญหาที่พบในการปฏิบัติงานผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 6 ผู้เรียนดำเนินการฝึกทำ “สุคนธรสม่วงคราม” ขึ้นตามกระบวนการเดิม

ขั้นตอนที่ 7 จัดทำเอกสารเพื่อสรุปการทำ “สุคนธรสม่วงคราม” โดยผู้เรียนเป็นผู้สรุปความรู้และทักษะที่ได้ตามความเข้าใจของแต่ละคน

สื่อการเรียนรู้

1. ใบงานเรื่องการทำ “สุคนธรสม่วงคราม” (น้ำดอกอัญชัน)
2. ส่วนผสม
3. วัสดุอุปกรณ์

แหล่งการเรียนรู้/สถานที่เรียนรู้

ชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จ.ลพบุรี

การวัดผลและประเมินผล

มีการประเมินผลในด้านทฤษฎีและด้านการปฏิบัติจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพและแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ใบงานกิจกรรมที่ 5

เรื่องการทำ “สุคนธรสม่วงคราม”(น้ำดอกอัญชัน)

สุคนธรสม่วงคราม (น้ำวุ้นดอกอัญชัน) มีคุณสมบัติในการช่วยดับกระหายคลายร้อน แก้ร้อนใน ขับเสมหะ บำรุงสายตา-หัวใจ ลดความอ้วน ดูดซับสารที่เป็นสาเหตุโรคมะเร็ง เนื่องจากในดอกอัญชันมีสารแอนโทไซยานิน ที่มีฤทธิ์เป็นสารต้านอนุมูลอิสระ เสริมภูมิคุ้มกัน และมีการใส่วุ้นเป็นส่วนผสม เพื่อเพิ่มรสชาติให้ดียิ่งขึ้น

วัสดุอุปกรณ์

1. ดอกอัญชันเด็ดขั้วหั่น	50	กรัม
2. ไข่เตยตัดท่อนยาว	2	นิ้ว
3. ผงวุ้น	1	ช้อนชา
4. น้ำมะนาว	2	ช้อนชา
5. น้ำตาลทราย	300	กรัม
6. น้ำเปล่า	7	ถ้วย
7. น้ำร้อน	1/3	ถ้วย

วิธีทำ

- ผสมน้ำเปล่า 6 ถ้วย น้ำตาลทราย ไข่เตย ตั้งไฟเคี่ยวให้ละลายและทิ้งไว้ให้เย็น สำหรับทำเป็นน้ำเชื่อม
- เทน้ำร้อนใส่ดอกอัญชัน ทิ้งไว้ 10 นาที และกรองเอากากออกโดยแบ่งเป็น 2 ส่วน เท่าๆกัน
- ส่วนที่ 1 ใส่น้ำมะนาวคนให้เข้ากันจะได้สีม่วงคราม ส่วนที่ 2 ไม่ต้องใส่น้ำมะนาวจะได้สีน้ำเงินอ่อน

4. ผสมน้ำ 1 ถ้วย กับผงวุ้น ยกขึ้นตั้งไฟจนผงวุ้นละลาย ยกลงแบ่งใส่ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 คนให้เข้ากัน ทิ้งไว้ให้เย็นและแข็งตัว
5. นำวุ้นทั้ง 2 ส่วนชูดเป็นเส้นเล็กๆแยกใส่ภาชนะไว้
6. วิธีเสิร์ฟ ใส่น้ำเชื่อม 1/2 แก้ว ตักวุ้นที่ชูดใส่ที่ละสิ่ สีละ 2 ช้อนชา ใส่น้ำแข็งเกล็ดคนให้เข้ากัน

ข้อควรระวัง

ไม่ควรใช้น้ำเย็นในการดึงสีดอกอัญชัน เพราะจะทำให้สีออกน้อย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการจัดกิจกรรมที่ 6 เรื่องการทำ “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน”

ระยะเวลา 8 ชั่วโมง

จำนวน 20 คน

สาระสำคัญ

ก๋วยเตี๋ยวลุยสวนเป็นอาหารระหว่างมือหรืออาหารว่าง ที่คนไทยนิยมรับประทานกันมาก ซึ่งมีผัก หมู และเห็ดเป็นส่วนผสมหลัก เวลารับประทานจะทานกับน้ำจิ้มที่มีรสจัดคล้ายน้ำจิ้มทานกับอาหารทะเล แต่ใส่ใบโหระพาเพื่อเพิ่มความหอมและรสชาติที่ดี เป็นอาหารที่ทานง่าย สะดวก และรวดเร็ว อีกทั้งสารอาหารครบถ้วนทั้ง 5 หมู่

จุดประสงค์

เพื่อให้เกิดความรู้และพัฒนาทักษะในการทำ “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน”

สาระการเรียนรู้

1. วิธีการทำ
2. ประโยชน์และการนำไปใช้
3. การจัดตกแต่งสวยงาม

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยและผู้เรียนมีการสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับ วิธีการทำ “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน” มีลักษณะอย่างไร เหมือนกับที่เคยทำหรือไม่ มีส่วนผสมอะไรบ้าง และร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในการทำ “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน” โดยกระบวนการกลุ่ม และสร้างให้มีบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยจัดกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มละ 5 คน จำนวน 4 กลุ่ม โดยสมาชิกในแต่ละกลุ่มจะมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งได้จากการที่ให้ผู้เรียนแต่ละคนประเมินความรู้ และทักษะจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของแต่ละคนว่าอยู่ในระดับสูง ปานกลาง หรือต่ำ และผู้วิจัยร่วมกับผู้เรียนเป็นผู้กำหนดสมาชิกภายในแต่ละกลุ่มโดยในแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกที่มีความรู้ และทักษะที่แตกต่างกันออกไป

ขั้นตอนที่ 3 มีการประชุมร่วมกันเพื่อวางแผน วินิจฉัยความต้องการ สร้างเป้าหมายและกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติในการทำ “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน” ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยแจกใบงานเรื่องการทำ “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน” และมีการสาธิตให้ดูก่อนที่จะให้ผู้เรียนดำเนินการฝึกการทำ “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน” โดยมีการอธิบายถึงส่วนผสมที่ใช้ในการทำวิธีการทำและการตกแต่งให้เกิดความสวยงาม โดยหากผู้เรียนมีปัญหาที่จำเป็นต้องปรึกษาเป็นกรณีพิเศษอาจจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยศึกษาเฉพาะกรณีขึ้นได้

ขั้นตอนที่ 5 มีการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนจากการสังเกตทักษะการปฏิบัติงานของผู้เรียนและผู้วิจัยกับผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ในขั้นต่อไปเพื่อแก้ไขปัญหาที่พบในการปฏิบัติงานผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 6 ผู้เรียนดำเนินการฝึกทำ “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน” ขึ้นตามกระบวนการเดิม

ขั้นตอนที่ 7 จัดทำเอกสารเพื่อสรุปการทำ “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน” โดยผู้เรียนเป็นผู้สรุปความรู้และทักษะที่ได้ตามความเข้าใจของแต่ละคน

สื่อการเรียนรู้

1. ใบงานเรื่องการทำ “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน”
2. ส่วนผสม
3. วัสดุอุปกรณ์

แหล่งการเรียนรู้/สถานที่เรียนรู้

ชมรมแม่บ้านทหารอากาศกองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จ.ลพบุรี

การวัดผลและประเมินผล

มีการประเมินผลในด้านทฤษฎีและด้านการปฏิบัติจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพและแบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ใบงานกิจกรรมที่ 6

เรื่องการทำ “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน”

ก๋วยเตี๋ยวลุยสวนเป็นอาหารระหว่างมือหรืออาหารว่าง ที่คนไทยนิยมรับประทานกันมาก ซึ่งมีผัก หมู และเห็ดซ่อนอยู่ข้างใน เวลารับประทานจะทานกับน้ำจิ้มที่มีรสจัดคล้ายน้ำจิ้มทานกับอาหารทะเล แต่ใส่ใบโหระพาเพื่อเพิ่มความหอมและรสชาติที่ดี เป็นอาหารที่ทานง่าย สะดวก และรวดเร็ว ได้สารอาหารครบทั้ง 5 หมู่

ส่วนผสม

1. เนื้อหมูสับ	1/2	กิโลกรัม
2. แผ่นก๋วยเตี๋ยวแผ่นใหญ่	1	กิโลกรัม
3. ซีอิ๊วขาว	1	ซ็อนโต๊ะ
4. ซอสปรุงรส	1	ซ็อนโต๊ะ
5. น้ำตาลทราย	1/2	ซ็อนซา
6. พริกไทยป่น	1	ซ็อนซา
7. น้ำมันหอย	1	ซ็อนโต๊ะ
8. น้ำมันพืช	2	ซ็อนโต๊ะ
9. แครอทหั่น (สี่เหลี่ยมลูกเต๋า)	3 1/4	ถ้วยตวง
10. โหระพา	7	กิ่ง
11. เห็ดหอมส่วนดอกแช่น้ำ (หั่นเส้นกว้าง 1 ซม.)	1/4	ถ้วยตวง
12. เห็ดหูหนูสดหั่น (เท่าไม้ขีดไฟ)	1/2	ถ้วยตวง
13. ไข่โป้วหวานสับหยาบ	1/4	ถ้วยตวง
14. ผักชี	5	ต้น

15. ผักกาดหอม

เครื่องปรุงน้ำจิ้ม

1. พริกชี้หูสวนสีเขียว	20	เม็ด
2. กระเทียมกลีบเล็กหั่นหยาบๆ	20	กลีบ
3. ใบโหระพาซอยหยาบๆ	1/2	ถ้วยตวง
4. น้ำส้มสายชู	1/2	ถ้วยตวง
5. เกลือป่น	1/4	ช้อนชา
6. น้ำเชื่อม (น้ำเปล่า 1/2 ถ้วยตวง น้ำตาลทราย 1/4 ถ้วยตวง ต้มจนน้ำละลาย พักให้เย็น)		

วิธีทำ**วิธีทำไส้**

1. หมักหมูกับซีอิ้วขาว รสดี พริกไทย และน้ำตาลทราย นวดให้เข้ากัน หมักไว้อย่างน้อย 15 นาที
2. ตั้งกระทะ ใส่น้ำมันพอร้อน นำหมูที่หมักไว้ลงผัดพอสุก ใส่มะขวิดปรุงรส และน้ำมันหอย ผัดให้ทั่ว ใส่มะเขือเทศหั่นเต๋า หั่นแครอท ผัดต่อจนเข้ากัน ชิมรสออกเค็มหวานเล็กน้อย ผัดจนน้ำแห้ง ตักใส่จานพักไว้ให้เย็น

วิธีเตรียมแป้งก๊วยเตี๋ยวและผัก

1. แผ่นก๊วยเตี๋ยวแผ่นใหญ่ 1 กก. ขนาดกว้าง 12x16 นิ้ว
2. ตั้งลังถึงให้น้ำเดือดพล่าน นำแผ่นก๊วยเตี๋ยว ทั้งแผ่นใส่ถาดหนึ่งประมาณ 10 นาที ยกลง ปล่อยให้เย็น
3. ผักกาดหอมตัดเส้นกลางใบออก แล้วตัดเป็นสี่เหลี่ยมขนาด 1 1/2 x 1 1/2 นิ้ว ประมาณ 1 ต้นใหญ่
4. โหระพา 7 กิ่ง เด็ดเป็นใบๆ
5. ผักชีต้นใหญ่ 5 ต้น เด็ดเป็นช่อสั้นๆ

วิธีการห่อ

1. วางแป้งลงบนแผ่นพลาสติก วางผักกาดหอมลงตรงกลาง ให้เหลือริมแป้งไว้ด้านละ 2 นิ้ว
2. วางเรียงไส้ตามลำดับ คือ ผักกาดหอม โหระพา ผักชี วางให้เสมอใบผักกาด ตักไส้ที่ผัดไว้ใส่พอประมาณเกลี่ยให้ทั่ว

3. พับแป้งด้านข้างทั้ง 2 ด้านมาทับบนไส้ แล้วพับแป้งด้านล่างขึ้นทับพร้อมกับลอกแผ่นพลาสติก ค่อยๆ ม้วนให้แน่น (แบบข้าวห่อสาหร่าย) วางเรียงบนจานเสิร์ฟ 2-3 แถง แล้วแต่ความต้องการ ใช้มีดหั่นตามขวางพอคำ เพื่อสะดวกในการรับประทาน

วิธีทำน้ำจิ้ม

1. ปั่นกระเทียม ใบโหระพา พริกชี้ฟ้าทั้งหมดให้ละเอียดเป็นเนื้อเดียวกัน
  2. เทใส่ในชาม เติมน้ำเชื่อม เกลือ คนให้เกลือละลาย ชิมรสเปรี้ยวเค็มหวาน
- หมายเหตุ น้ำจิ้มสามารถทำไว้ล่วงหน้าได้ โดยใส่ขวดแก้วแช่ในตู้เย็น รุ่งขึ้นน้ำจิ้มจะเข้มข้น ไม่มีกลิ่นใบโหระพา รวมทั้งใช้เป็นน้ำจิ้มอาหารทะเล นึ่ง ย่างได้ด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ
- แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ
- แบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพ
- แบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพสำหรับกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ

คำชี้แจง : ให้ท่านเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว เมื่อท่านเลือกคำตอบได้แล้วให้ทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงบนตัวเลือกที่ถูกต้องในแบบวัดความรู้เกี่ยวกับอาชีพ

1. ท่านคิดว่า “บุหงา” ทำมาจากอะไร
  - ก. เศษไม้
  - ข. เศษหญ้า
  - ค. เศษกระดาษ
  - ง. ดอกไม้ที่นำมาอบน้ำหอม
2. ดอกไม้ชนิดใดที่นิยมนำมาทำบุหงา
  - ก. ดอกทานตะวัน
  - ข. ดอกกุหลาบ
  - ค. ดอกกล้วยไม้
  - ง. ดอกหน้าวัว
3. ภาชนะที่นิยมใช้ใส่บุหงาคือประเภทใด
  - ก. ฝาโปรง
  - ข. ตะกร้าหวาย
  - ค. กล่องพลาสติกไม่มีฝา
  - ง. ถุงทุกข้อ
4. ข้อใดคือประโยชน์ของบุหงา
  - ก. เป็นของที่นำไปปรุงอาหาร
  - ข. เป็นของที่แจกในงานศพ
  - ค. เป็นของที่ไถ่ยุ่ง แมลงสาบ
  - ง. เป็นของชำร่วยในงานมงคลต่างๆ
5. การปรุงบุหงาให้มีกลิ่นหอมนิยมใช้สิ่งใด
  - ก. น้ำหอม
  - ข. การบูร
  - ค. น้ำอบไทย
  - ง. พิมเสน

6. เต้าฮวยฟรุตสลัดทำจากส่วนผสมใดเป็นหลัก
- ก. นมข้นหวาน
  - ข. นมเปรี้ยว
  - ค. นมสด
  - ง. นมข้นจืด
7. ผลไม้ที่นิยมใส่ในเต้าฮวยฟรุตสลัดคือผลไม้ชนิดใด
- ก. สับปะรด
  - ข. มะละกอ
  - ค. แอปเปิ้ล
  - ง. ลูกทูกซ์
8. ผลไม้ที่นำมาใส่ในเต้าฮวยฟรุตสลัดนิยมหั่นเป็นรูปใด
- ก. รูปสี่เหลี่ยมลูกเต๋า
  - ข. รูปหัวใจ
  - ค. รูปสามเหลี่ยม
  - ง. รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า
9. ระหว่างการต้มนมสดควรทำสิ่งใดเพื่อป้องกันไม่ให้ไหม้
- ก. หมั่นคนและช้อนฟองออก
  - ข. ปิดและเปิดไฟบ่อยๆ
  - ค. ใช้ไฟแรง
  - ง. เติมน้ำเปล่าลงไป
10. การทำเต้าฮวยนมสดขณะที่ต้มนมสดควรใช้ไฟเท่าใด
- ก. ไฟอ่อน
  - ข. ไฟปานกลาง
  - ค. ไฟแรง
  - ง. ไฟแรงก่อน แล้วลดเป็นไฟอ่อนเมื่อนมเดือด

11. ข้อใดเป็นประโยชน์ของดอกไม้สดช่อบูเก้
- ก. นำไปจัดใส่แจกัน
  - ข. นำไปไหว้พระ
  - ค. นำไปติดที่หน้าอกเสื้อในงานเลี้ยง
  - ง. นำไปแจกในงานงานฌาปนกิจ
12. ดอกไม้ที่นิยมจัดดอกไม้สดช่อบูเก้คือดอกไม้ชนิดใด
- ก. กุหลาบ
  - ข. กัลวียไม้
  - ค. ลิลลี่
  - ง. ถูกทุกข้อ
13. ใบไม้ที่นิยมนำมารองดอกไม้ในการจัดดอกไม้สดช่อบูเก้คือใบอะไร
- ก. ใบโปรงฟ้า
  - ข. ใบทองกลาง
  - ค. ใบเตย
  - ง. ใบแก้ว
14. ขนาดของดอกไม้สดช่อบูเก้ (Corsage Bouquet) ควรมีขนาดประมาณเท่าใด
- ก. 1 ฝ่ามือ
  - ข. 2 ฝ่ามือ
  - ค. 3 ฝ่ามือ
  - ง. 4 ฝ่ามือ
15. ข้อควรระวังในการจัดดอกไม้สดช่อบูเก้
- ก. ควรใส่ถุงมือขณะจัดดอกไม้
  - ข. ควรจัดอย่างเบามือเพราะอาจทำให้ดอกไม้หลุดได้
  - ค. ควรมัดด้วยอย่างหลวมๆ
  - ง. ควรพันฟอยด์อย่างหลวมๆ

16. เทียนเจลมีความแตกต่างจากเทียนไขอย่างไร
- ก. เทียนเจลเป็นสีเหลืองส่วนเทียนไขเป็นสีขาว
  - ข. เทียนเจลมีลักษณะใสส่วนเทียนไขมีลักษณะขุ่น
  - ค. เทียนเจลไม่มีกลิ่นแต่เทียนไขมีกลิ่น
  - ง. เทียนเจลจะละลายยากกว่าเทียนไข
17. เทียนเจลนิยมบรรจุในภาชนะที่ทำด้วยวัสดุใด
- ก. เซรามิก
  - ข. แก้วใส
  - ค. พลาสติก
  - ง. กระจ่าง
18. ไขเทียนที่ทำให้ติดไฟ ควรใส่ในช่วงใดของการทำเทียนเจล
- ก. ก่อนตัมเทียนเจล
  - ข. ก่อนใส่ทรายสี
  - ค. ก่อนที่เทียนเจลจะแข็งตัว
  - ง. ก่อนใส่ของตกแต่ง
19. การผสมสีในเทียนเจล ควรผสมในช่วงเวลาใด
- ก. หลังจากเจลละลาย
  - ข. ก่อนจะละลายเจล
  - ค. ขณะละลายเจล
  - ง. ขณะนำเจลใส่ภาชนะ
20. เหตุใดจึงไม่ควรให้น้ำหยดในเทียนเจลขณะตัมอยู่ในภาชนะ
- ก. เพราะเจลจะขุ่น
  - ข. เพราะเจลเมื่อถูกน้ำจะเกิดการกระเด็นได้
  - ค. เพราะเจลจะไม่แข็งตัว
  - ง. เพราะเจลจะเกิดฟองอากาศ

21. ท่านคิดว่า “น้ำสุคนธ์สม่วงคราม” ทำมาจากอะไร
- ดอกคำฝอย
  - ดอกกระเจี๊ยบ
  - ใบเตย
  - ดอกอัญชัน
22. ท่านคิดว่าถ้าต้องการให้น้ำสุคนธ์สม่วงครามเปลี่ยนสีให้เป็นสีม่วงอ่อนควรใส่น้ำอะไรลงไป
- น้ำผึ้ง
  - น้ำโซดา
  - น้ำชา
  - น้ำมะนาว
23. การเพิ่มรสชาติของน้ำสุคนธ์สม่วงครามควรใส่สิ่งใดลงไป
- น้ำผึ้ง
  - น้ำเชื่อม
  - น้ำมะนาว
  - น้ำส้ม
24. ท่านคิดว่าจากชื่อของน้ำสุคนธ์สม่วงครามมีสีอะไร
- สีม่วง
  - สีน้ำเงิน
  - สีแดง
  - สีชมพู
25. น้ำสุคนธ์สม่วงครามมีคุณสมบัติอย่างไร
- กระหายคลายร้อน
  - ขับเสมหะ
  - บำรุงสายตา
  - ถูกทุกข้อ

26. ก๋วยเตี๋ยวลุยสวนจัดเป็นอาหารประเภทใด
- ก. อาหารเพื่อสุขภาพ
  - ข. อาหารชีวจิต
  - ค. อาหารเจ
  - ง. อาหารมังสวิวัติน
27. ก๋วยเตี๋ยวลุยสวนนิยมทานกับน้ำจิ้มประเภทใด
- ก. น้ำจิ้มที่มีรสเปรี้ยวคล้ายน้ำจิ้มอาหารทะเล
  - ข. น้ำจิ้มหวาน
  - ค. น้ำจิ้มสุกี้
  - ง. น้ำจิ้มลูกชิ้น
28. การห่อก๋วยเตี๋ยวลุยสวนนิยมใช้เส้นชนิดใดห่อ
- ก. เส้นเซี่ยงไฮ้
  - ข. เส้นใหญ่
  - ค. เส้นก๋วยจั๊บน้ำจืด
  - ง. เส้นบะหมี่
29. ผักชนิดใดที่นิยมใส่ในก๋วยเตี๋ยวลุยสวน
- ก. ใบโหระพา
  - ข. ผักกาดหอม
  - ค. ผักชี
  - ง. ถูกทุกข้อ
30. ท่านคิดว่าเหตุใดจึงมีชื่อว่าก๋วยเตี๋ยวลุยสวน
- ก. ใช้ผักในการห่อ
  - ข. ในน้ำจิ้มมีส่วนผสมของผัก
  - ค. มีส่วนผสมของผักเป็นหลัก
  - ง. ถูกทุกข้อ

แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพสำหรับกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ

คำชี้แจง : ให้ท่านอ่านข้อความทางซ้ายมือ แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด

ข้อ	ลักษณะความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.	ท่านคิดว่าการฝึกอาชีพจากการได้ลงมือปฏิบัติจริงสามารถทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจได้เป็นอย่างดี					
2.	ท่านคิดว่าการฝึกอาชีพสามารถก่อให้เกิดเป็นรายได้					
3.	ท่านคิดว่าอาหารเพื่อสุขภาพเป็นอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย					
4.	ท่านคิดว่าเครื่องดื่มที่ทำมาจากสมุนไพรส่วนใหญ่จะมีประโยชน์ต่อร่างกาย					
5.	ท่านคิดว่า การประดิษฐ์ของเล็กๆน้อยๆเป็นสิ่งที่ทำได้โดยง่ายและสะดวก					
6.	ท่านคิดว่าการฝึกอาชีพสามารถนำมาเป็นอาชีพเสริมได้					
7.	ท่านคิดว่าสมุนไพรพื้นบ้านสามารถนำมาประกอบเป็นอาชีพได้					

ข้อ	ลักษณะความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
8.	ท่านคิดว่ากิจกรรมกลุ่มกันเพื่อประกอบอาชีพเสริมสามารถก่อให้เกิดการพัฒนาต่อชุมชนได้					
9.	ท่านคิดว่าอาหารเพื่อสุขภาพเหมาะสมสำหรับคนทุกเพศทุกวัย					
10.	ท่านคิดว่าเครื่องดื่มที่ทำมาจากสมุนไพรมักมีรสชาติที่ไม่อร่อย					
11.	ท่านคิดว่ากรฝึกอาชีพจากการได้ลงมือปฏิบัติจริงสามารถทำให้เกิดทักษะได้เป็นอย่างดี					
12.	ท่านคิดว่านมสดสามารถนำมาแปรรูปให้ดูน่ากินได้					
13.	ท่านคิดว่ากรฝึกอาชีพเป็นสิ่งที่น่าสนใจ					
14.	ท่านคิดว่ากรประดิษฐ์ของเล็กๆน้อยๆจะก่อให้เกิดเป็นอาชีพได้					
15.	ท่านคิดว่าเครื่องดื่มที่ทำมาจากสมุนไพรมีสรรพคุณในการรักษาโรคต่างๆอยู่มากมาย					
16.	ท่านคิดว่ากรประกอบอาชีพด้วยตนเองเป็นงานที่สุจริต					
17.	ท่านคิดว่ากรรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพเป็นประจำจะช่วยลดการเกิดโรคต่างๆได้					

ข้อ	ลักษณะความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
18.	ท่านคิดว่าอาชีพเสริมเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์					
19.	ท่านคิดว่าอาหารเพื่อสุขภาพเป็นอาหารที่สามารถป้องกันโรคได้					
20.	ท่านคิดว่าการฝึกอาชีพเป็นการเสียเวลาเพราะไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง					
21.	ท่านคิดว่าการฝึกอาชีพเป็นสิ่งที่มีความน่าสนใจ					
22.	ท่านคิดว่าการฝึกอาชีพจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันของท่านได้					
23.	ท่านคิดว่าการฝึกอาชีพเป็นงานที่ยากลำบาก					
24.	ท่านคิดว่าการฝึกอาชีพเป็นงานที่สามารถนำประสบการณ์ที่มีอยู่ของตนมาใช้ได้					
25.	ท่านคิดว่าสามารถนำอาหารมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของอาหารได้					
26.	ท่านคิดว่าการฝึกอาชีพโดยการรวมกลุ่มกันจะสามารถทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจได้เป็นอย่างดี					

ข้อ	ลักษณะความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
27.	ท่านคิดว่าเมื่อจบการฝึกอาชีพท่านจะสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์					
28.	ท่านคิดว่าการฝึกอาชีพเหมาะสำหรับสตรีเท่านั้น					
29.	ท่านคิดว่าท่านจะเข้าร่วมการฝึกอาชีพต่อไปอีกถ้ามีการจัดการฝึกอาชีพ					
30.	ท่านคิดว่าความรู้ และทักษะที่ได้จากการฝึกอาชีพต้องเกิดจากวิทยากรเพียงเท่านั้น					

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพสำหรับกลุ่มสตรีแม่บ้านทหารอากาศ

คำชี้แจง : แบบสังเกตทักษะเกี่ยวกับอาชีพมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้สังเกตทักษะการปฏิบัติงานของกลุ่มสตรีแม่บ้านทหารอากาศ ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตและประเมินผลโดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความสามารถผู้เรียนมากที่สุด

กิจกรรมที่ 1 เรื่องการทำ “บุหงาสีจันทน์”

ข้อ	ลักษณะพฤติกรรมการทำงาน	ระดับการแสดงพฤติกรรม				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1.	การกำหนดสีของผ้าโปร่งและผ้าลูกไม้					
2.	การกำหนดขนาดของถุงผ้าโปร่ง					
3.	การตัดผ้าโปร่งเป็นรูปหัวใจ					
4.	การเย็บผ้าโปร่ง					
5.	การตัดความยาวของริบบิ้นสำหรับแขวน					
6.	การบรรจุบุหงาได้สัดส่วนกับถุงผ้า					
7.	การติดลูกไม้รอบหัวใจ					
8.	การติดดินทองและริบบิ้น					
9.	การติดกาวย					
10.	การตกแต่งให้สวยงาม					

กิจกรรมที่ 2 เรื่องการทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด”

ข้อ	ลักษณะพฤติกรรมการทำงาน	ระดับการแสดงผลพฤติกรรม				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1.	การเลือกชนิดของนมสด					
2.	การใช้ไฟขณะต้มนมสด					
3.	การหมั่นคนนมและช้อนฟองออกขณะต้มนมสด					
4.	การใส่ผงวุ้นในขณะต้มนม					
5.	การเลือกผลไม้ในการทำฟรุตสลัด					
6.	การหั่นผลไม้					
7.	ปริมาณการบรรจุฟรุตสลัด					
8.	การจัดวางระหว่างเต้าฮวยและฟรุตสลัด					
9.	การได้สัดส่วนของเต้าฮวยและฟรุตสลัด					
10.	การผสมส่วนผสมได้สัดส่วนตามที่กำหนด					

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 3 เรื่องการจัด “ดอกไม้สดช่อบูเก้”

ข้อ	ลักษณะพฤติกรรมการทำงาน	ระดับการแสดงพฤติกรรม				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1.	การเลือกดอกไม้					
2.	การเลือกสีของดอกกล้วยไม้					
3.	การเลือกขนาดของใบโปรงฟ้า					
4.	การตัดความยาวของดอกไม้ได้ตามที่กำหนด					
5.	การตัดความยาวของใบโปรงฟ้าได้ตามที่กำหนด					
6.	การพันด้ายรอบช่อดอกไม้					
7.	การพันก้าน					
8.	การได้สัดส่วนที่เหมาะสมของใบโปรงฟ้าและดอกกล้วยไม้					
9.	การติดเข็มกลัด					
10.	การตกแต่งให้สวยงาม					

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 4 เรื่องการทำ “เทียนเจล”

ข้อ	ลักษณะพฤติกรรมการทำงาน	ระดับการแสดงพฤติกรรม				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1.	การเลือกใช้ภาชนะในการต้มเจล					
2.	การต้มเทียนเจล					
3.	การใช้ไฟในการต้มเทียนเจล					
4.	การผสมสีของเทียนเจล					
5.	การกำหนดความยาวของไส้เทียน					
6.	การเลือกอุปกรณ์ในการตกแต่ง					
7.	การเทเทียนเจลลงในบรรจุภัณฑ์					
8.	การได้สัดส่วนของอุปกรณ์ที่ตกแต่งกับเทียนเจล					
9.	การวางไส้เทียน					
10.	การตกแต่งให้สวยงาม					

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 5 เรื่องการทำ “สุคนธรสม่วงคราม”

ข้อ	ลักษณะพฤติกรรมการปฏิบัติงาน	ระดับการแสดงผลพฤติกรรม				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1.	การเลือกความสดของดอกอัญชัน					
2.	การใช้น้ำในการดั่งสีของดอกอัญชัน					
3.	ปริมาณการใช้น้ำมะนาวในการเปลี่ยนสีน้ำดอกอัญชัน					
4.	การเปลี่ยนสีของดอกอัญชัน					
5.	การใช้ไฟในการต้มน้ำเชื่อม					
6.	การเคี้ยววุ้น					
7.	การใช้ไฟในการต้มวุ้น					
8.	การได้สัดส่วนระหว่างน้ำเชื่อมและวุ้นดอกอัญชัน					
9.	การได้สัดส่วนระหว่างน้ำและน้ำแข็ง					
10.	การตกแต่งระหว่างเสิร์ฟ					

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 6 เรื่องการทำ “ถ้วยเตี้ยवलุยสวน”

ข้อ	ลักษณะพฤติกรรมการปฏิบัติงาน	ระดับการแสดงพฤติกรรม				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1.	การเลือกเส้นถ้วยเตี้ย					
2.	การใช้ไฟในการนึ่งเส้นถ้วยเตี้ย					
3.	การใช้ไฟในการทำไส้					
4.	การเลือกผัก					
5.	การหั่นผักที่ได้ขนาด					
6.	การวางไส้ในการม้วน					
7.	ความละเอียดของการปั้นพริกในการทำน้ำจิ้ม					
8.	การห่อขนาดพอคำ					
9.	สัดส่วนระหว่างเส้นถ้วยเตี้ยและไส้ที่ห่อ					
10.	การจัดตกแต่งสวยงาม					

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**แบบวัดความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้
เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี**

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความพึงพอใจที่ตรงกับความพึงพอใจของท่านมากที่สุด โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

ปัจจัยที่ประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านเนื้อหา					
1. การทำ "บุหงาสีจันทน์"					
2. การทำ "เต้าฮวยฟรุ๊ตสลัด"					
3. การจัด "ดอกไม้สดช่อบูเก้"					
4. การทำ "เทียนเจล"					
5. การทำ "สุคนธรสม่วงคราม"					
6. การทำ "ก๊วยเตี๋ยวลุยสวน"					
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน					
7. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้					
8. การให้ผู้เรียนทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่น					
9. การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง					
10. การให้ผู้เรียนสามารถออกความคิดเห็นร่วมกัน					
11. การให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่มีอยู่มาใช้					
ด้านการวัดผลและประเมินผล					
12. การสนทนาและซักถาม					
13. การวัดความรู้ความเข้าใจโดยใช้แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับอาชีพ					
14. การวัดเจตคติ ความคิดเห็นโดยใช้แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับอาชีพ					
15. การประเมินระหว่างการจัดกิจกรรมโดยผู้เรียนและผู้สอน					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

.....

.....

ขอบคุณในความร่วมมือของท่าน

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวมัทนียา ค้อมทอง เกิดเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2525 ที่โรงพยาบาลบ้านหมี่ อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาคณิตศาสตร์ประยุกต์ ภาควิชาคณิตศาสตร์และสถิติ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปีการศึกษา 2549 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ โรงเรียน ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2550

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย